

วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 8: Number 1 (January - June 2026)

อาชญากรรมทางเพศในครอบครัว

รุ่งทิพย์ แซ่แง และ ฌานิกา แซ่แง ชุกกลิ่น

การใกล้เคียงข้อพิพาทในชั้นการสอบสวน

กิตติพงษ์ สิมมาลี

การประยุกต์ใช้การป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์กับปัญหาเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก

พีระพัฒน์ มังคละศิริ เสกสัน เครือคำ จารุวัฒน์ ใจสุบรรณ และ นรินทร์ เพชรทอง

การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี

ศิริศักดิ์ อำนวยชัย โสรัตน์ กลับลีลา และ เสกสัน เครือคำ

แนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของนักศึกษาและบุคลากร

ในพื้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

อารยา รัตนชาโนง โสรัตน์ กลับลีลา และ เสกสัน เครือคำ

รูปแบบ วิธีการ และแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหากลุ่มคนเล่นพนันออนไลน์

ศึกษากรณีผู้ติดตามพนันออนไลน์

ทาทซึกิ โอ ฌรงค์ฤทธิ์ อโยตะ โสรัตน์ กลับลีลา และ เสกสัน เครือคำ

การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีสำหรับเทคนิคการสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์:

กรณีศึกษาในกองบัญชาการตำรวจนครบาล

นิรมล เล็งสมวงศ์ วงศ์ยศ เกิดศรี และ วรวัช วิชชุวาณิชย์

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปายจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ณัฐวุฒิ ตรีทอง ภูกิจ ยลชญาวงศ์ ณัฐนรินทร์ เนียมประดิษฐ์

วิชาญ จุลทริก และ วิภาวี พิจิตบันดาล

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social-rpca.org/rpcajcsoc.php>

วารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์

RPCA Journal of Criminology & Social Sciences

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

ISSN Online: 2697-4991

Volume 8: Number 1 (January - June 2026)

สารบัญ

หน้า

บรรณาธิการ

อาชญากรรมทางเพศในครอบครัว

1

รัฐทิพย์ แซ่แง และ ฌานิกา แซ่แง ชุกกลิ่น

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นการสอบสวน

20

กิตติพงษ์ สิมมาลี

การประยุกต์ใช้การป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์กับปัญหาสื่อการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก

32

พีระพัฒน์ มังคละศิริ เสกสัน เครือคำ จารุวัฒน์ ใจสุบรรณ และ นรินทร์ เพชรทอง

การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี

54

ศิริศักดิ์ อำนาจชัย โสรัตน์ กลับลีลา และ เสกสัน เครือคำ

แนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของนักศึกษาและบุคลากร

69

ในพื้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

อารยา รัตนชาโนง โสรัตน์ กลับลีลา และ เสกสัน เครือคำ

รูปแบบ วิธีการ และแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาการเล่นพนันออนไลน์

93

ศึกษากรณีผู้ที่ติดการพนันออนไลน์

ทาทซื่อโอ ณรงค์ฤทธิ์ อิโอตะ โสรัตน์ กลับลีลา และ เสกสัน เครือคำ

การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีสำหรับเทคนิคการสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์:

112

กรณีศึกษาในกองบัญชาการตำรวจนครบาล

นิรมล เส็งสมวงศ์ วงศ์ยศ เกิดศรี และ วรัช วิชชุวานิชย์

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปายจังหวัดแม่ฮ่องสอน

124

ณัฐภูมิ ตรีทอง ภูกิจ ยลชญาวงศ์ ณัฐนรินทร์ เนียมประดิษฐ์

วิชาญ จุลทริก และ วิภาวี พิจิตบันดาล

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

<https://social-rpca.org/rpcajcsoc.php>

บทบรรณาธิการ
วารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์
(RPCA Journal of Criminology and Social Sciences)
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569)

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ในปีที่ 8 ของคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งวารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์ (RPCA Journal of Criminology and Social Sciences) มีกำหนดการพิมพ์ออกเผยแพร่ 2 เล่มต่อปี (เดือนมิถุนายน และเดือนธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านอาชญวิทยา กระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมาย และสังคมศาสตร์ โดยบทความทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเป็นบทความที่ได้มาตรฐานและผ่านการกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้พิมพ์ซึ่งในการประเมินคุณภาพบทความ (Peer Review) แต่ละบทความจะมีผู้ประเมินคุณภาพ (Reviewer) อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ซึ่งเป็นไปตามกรอบมาตรฐานวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI) โดยปัจจุบันวารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์ ได้ถูกจัดให้อยู่ในฐานข้อมูลวารสารระดับชาติ TCI Tier 3 (TCI ฐาน 3)

สำหรับผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับหัวข้อของบทความแต่ละบทความ พร้อมทั้งพิจารณาคุณค่าทางวิชาการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของวารสารวิชาการทั่วไป ทั้งนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความกรุณาอนุเคราะห์การอ่านและให้คำแนะนำต่อบทความแต่ละฉบับ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านทุกฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นอย่างสูงที่ให้ความสนใจและความร่วมมือเพื่อรังสรรค์วารสารฉบับนี้ร่วมกันเป็นอย่างดี พร้อมกันนี้ขอเชิญชวนนักวิชาการ อาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งผู้สนใจทั่วไปได้ร่วมส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับต่อ ๆ ไป โดยสามารถเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบการตีพิมพ์ของวารสารอาชญวิทยาและสังคมศาสตร์แล้วจัดส่งมายังกองบรรณาธิการ และในวาระนี้ คณะผู้จัดทำ ขออ้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้มีคุณค่าและมีมาตรฐานยิ่ง ๆ ขึ้นไป

บรรณาธิการ

ทีมบรรณาธิการวารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. อีรุฒิ นิลเพ็ชร

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รองศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี วรวัช วิชชวาณิชย์

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.กัญญ์ฐิตา ศรีภา

คณะสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกหญิง ดร.ศิพร โกวิท

คณะนิติศาสตร์

กองบรรณาธิการ/ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร.จอมเดช ตรีเมฆ

คณะนวัตกรรมทางสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.อุนิษา เลิศโตมรสกุล

คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.ประพนธ์ สหพัฒนา

สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจตรี ดร.ชวนส์ถ์ เจนการ

วิทยาลัยสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.สฤณี สืบพงศ์ศิริ

คณะอาชีวศึกษาและการ

บริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

เลขานุการและเจ้าหน้าที่

พันตำรวจโทหญิง ขวัญแก้ว มาลัย

ร้อยตำรวจเอก ดร.เจษฎาพงษ์ คำชู

อาชญากรรมทางเพศในครอบครัว

รุ่งทิพย์ แซ่แง¹ และ ฌานิกา แซ่แง ชุกลิน²

วันที่รับบทความ: 18 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 31 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 2 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์พฤติกรรมอาชญากรและเหตุแห่งการก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัว กรณีบิดากระทำต่อบุตร ซึ่งถือเป็นการละเมิดบรรทัดฐานและแบบแผนพฤติกรรมขั้นพื้นฐานของสถาบันครอบครัวอย่างร้ายแรง การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลึกต่อตัวเหยื่อทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อเนื่องทางสังคมและกระบวนการยุติธรรม บทความนี้ทำการศึกษาผ่านการวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ร่วมกับการบูรณาการทฤษฎีทางด้านมานุษยวิทยา จิตวิทยา และอาชญาวิทยา จากการศึกษาพฤติกรรมและกรณีศึกษาทางสังคมพบข้อบ่งชี้ว่า อาชญากรรมทางเพศในครอบครัวมักเกิดขึ้นซ้ำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน โดยอาศัยความเปราะบางของเหยื่อที่เป็นผู้เยาว์และช่องโอกาสในสถานะแวดล้อมที่ปราศจากผู้ดูแล (Capable Guardian) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีอาชญาวิทยาสามารถสรุปมูลเหตุสำคัญได้เป็น 3 มิติ ได้แก่ 1) ความผิดปกติทางชีวภาพและจิตเวช 2) ความบกพร่องในระบบการควบคุมตนเองและการขัดเกลาทางสังคม (Deficit of Superego) และ 3) ช่องว่างของบทลงโทษทางกฎหมายที่ไม่สามารถยับยั้งการเลือกกระทำผิดอย่างมีเหตุผล (Rational Choice) ของอาชญากรได้ บทความจึงนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ อาทิ การเพิ่มความรุนแรงเด็ดขาดของบทลงโทษและการแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมอย่างถาวร การยกระดับสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย ตลอดจนการสร้างช่องทางรับแจ้งเหตุบนแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ไม่ตีตราเหยื่อ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดวงจรอาชญากรรมและเยียวยาผู้เสียหายอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: อาชญากรรมทางเพศ, บิดา, บุตร

¹ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง

Sex Crime in the Family

Rungtip Saengae¹ & Chanika Saenge Chooklin²

Received: March 18, 2025; Revised: March 31, 2025; Accepted: April 2, 2025

Abstract

This academic article provides a comprehensive behavioral and etiological analysis of intra-familial sex crimes, specifically focusing on paternal incestuous offenses against children. Such crimes represent a severe disruption of the socially prescribed roles and conventions inherent to the family institution. Paternal sexual deviance inflicts profound physical and psychological trauma on child victims while threatening broader social and legal stability. This article synthesizes relevant legal frameworks, including the Thai Penal Code and the Civil and Commercial Code, alongside theoretical perspectives from anthropology, psychoanalysis, and criminology. The contextual analysis of social cases reveals that these offenses typically transpire as chronic, repetitive victimizations, leveraging the child's vulnerability and capitalizing on environmental opportunities marked by the absence of a capable guardian. Theoretically, the etiology of paternal sexual offenses can be conceptualized through three interrelated dimensions: biological or psychological abnormalities, a critical failure in self-regulation and social socialization processes (Superego deficits), and penal limitations that fail to deter rational choice offending. Consequently, this article proposes strategic policy and practical recommendations, including maximizing legal deterrence through permanent incapacitation, transforming educational institutions into safe reporting zones, and establishing non-stigmatizing digital support platforms to effectively disrupt cycles of abuse and ensure sustainable victim recovery.

Keywords: Sex Crimes, Father, Child

¹ Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Prince of Songkla University, Suratthani Campus (Corresponding Author)

² Assistant Professor, Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya (Trang Campus)

บทนำ (Introduction)

จากข่าวอาชญากรรมไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ล้วนแล้วแต่ทำให้ประชาชนมีความรู้สึก ร่วมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกโกรธผู้กระทำความผิด รู้สึกเสียใจกับผู้เสียหาย รวมถึงรู้สึกไม่ ปลอดภัยต่อตนเองจากการรับทราบข่าวอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคม และหนึ่งในการก่ออาชญากรรมที่ ส่งผลกระทบต่อจิตใจแก่ประชาชนในสังคมเป็นอย่างมาก คือ การก่ออาชญากรรมทางเพศ จากงานวิจัยพบว่า ประมาณร้อยละ 91 ของผู้เสียหายคดีทางเพศในประเทศไทย รายงานว่าผู้กระทำผิดเป็นคนที่รู้จักคุ้นเคยกัน (สุदारักษ์ สุวรรณานนท์, 2565) สังคมไทยจึงได้มีการเรียกร้องให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ความผิด เกี่ยวกับเพศ ในเรื่องการข่มขืนเท่ากับประหารเสมอมา ในบทความนี้ข้าพเจ้าจะทำการวิเคราะห์พฤติกรรม อาชญากรรม ในเรื่องอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว กรณีผู้เป็นบิดากระทำต่อบุตร บิดาหมายความว่า พ่อ (ใช้ใน ที่สุภาพ) โดยปริยายหมายความว่า ผู้ให้กำเนิด (พจนานุกรมแปลไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน) บุตร มาจาก คำภาษาสันสกฤตว่า บุตร (อ่านว่า บุต-ตระ) หมายความว่า ผู้ที่ต้องป้อนนมป้อนน้ำให้ หมายถึง ลูกหรือลูกชาย ในภาษาไทย บุตร มีความหมายเหมือนภาษาสันสกฤต (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) หรือที่วิญญูชน ทั่วไปเรียกว่า พ่อและลูก ไม่ว่าลูกจะเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย บิดาและบุตรที่กล่าวในบทความนี้ คือ ผู้ที่มี สายโลหิตเดียวกัน โดยจะเป็นบิดาและบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างข่าวที่ถูก นำเสนอจากสื่อแขนงต่าง ๆ ที่มีการเผยแพร่เนื้อหาที่ผู้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงได้ 5 กรณี ดังต่อไปนี้

1. พ่อชาวจีนข่มขืนลูกแท้ ๆ นานกว่า 9 ปี ผู้เสียหายอาศัยอยู่กับพ่อแม่และน้อง ๆ โดยผู้เป็นแม่เป็นคน ที่ออกจากบ้านไปทำงาน ส่วนจำเลยอยู่บ้านดูแลลูกๆ โดยลูกสาวถูกข่มขืนครั้งแรกตอนอายุ 12 ปี ขณะที่เรียน อยู่ชั้นประถมปีที่ 6 จำเลย อายุ 58 ปี ถูกตั้งข้อหาข่มขืน 13 กระทั่งและลงนามอาญา 1 กระทั่ง (陳曉 欣, 2025) 2. พ่อแท้ ๆ อายุ 37 ปี ข่มขืนลูกสาวโดยจะอาศัยช่วงที่แม่ของผู้เสียหายเฝ้าที่แฉง (สันนิษฐานว่า ประกอบอาชีพค้าขาย) แล้วตนเองกลับมามีการลวนลามข่มขืนหลายครั้งและเป็นเวลาหลายปี ตั้งแต่ลูก สาว ป.5 จนถึงตอนนี้อายุ 15 ปี (ข่าวออนไลน์ 7HD, 2568) 3. อาจารย์สาวหอบลูกชายวัย 7 ขวบ และลูกสาววัย 9 ขวบ หนีสามีที่เป็นอาจารย์ ม.ดัง ซึ่งเป็นพ่อแท้ ๆ โดยมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศทั้งลูกสาวและลูกชาย ลูกทั้งสองเล่าว่าพ่อมันได้แอบล่วงละเมิดมานานนับปี จะลงมือข่มขืนช่วงที่แม่ออกไปทำงานหรือไปซื้อของนอก บ้าน โดยระหว่างที่ข่มขืนบางครั้งก็ทำร้ายร่างกายหากมีการขัดขืน (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) 4. ศาลจังหวัด อุบลราชธานี อนุมัติออกหมายจับพ่อแท้ ๆ วัย 39 ปี ข่มขืนลูกสาวนานกว่า 8 ปี ตั้งแต่ 7 ขวบ จนถึงปัจจุบัน และได้ทำการห้ามลูกสาวไปโรงเรียน เพื่อบังคับให้นอนด้วยหรือถ้ากลับบ้านเช้าจะถูกตำหนิและทำร้าย ร่างกายด้วยความหึงหวง แม่ของผู้เสียหาย อายุ 36 ปี กล่าวว่าตนแต่งงานกับสามีและมีลูก 2 คน จากนั้นก็ เลิกรากัน โดยลูกสาวอยู่ภายใต้การดูแลของตาทั้งยาย เพราะตนต้องทำงานที่กรุงเทพฯ เมื่อลูกสาวอายุได้ 7 ขวบ อดีตสามีนำลูกสาวไปเลี้ยงเอง ห่างจากบ้านตายายประมาณ 5 กิโลเมตร (nattachat_c, 2565) 5. ผู้ต้องหาได้ก่อเหตุข่มขืนลูกสาวแท้ ๆ ของตัวเอง คือ ด.ญ.เอ (นามสมมติ) อายุ 14 ปี ซึ่งเด็กหญิงถูกพ่อล่วง

ละเมิดทางเพศตั้งแต่เรียนอยู่ชั้น ป.3 และถูกพ่อข่มขู่ไม่ให้นำเรื่องนี้ไปบอกกับใคร ไม่เช่นนั้นจะฆ่าให้ตาย ผู้เป็นแม่ก็เพิ่งทราบเรื่องหลังจากโรงเรียนประสานมา (AMARIN 34 HD, 2567)

จากทั้ง 5 กรณี มีสิ่งที่เหมือนกัน คือ 1. การก่ออาชญากรรมทางเพศไม่ได้เกิดขึ้นแค่ครั้งเดียวและมีการกระทำผิดซ้ำเรื่อยไปนานนับปี 2. การก่ออาชญากรรมทางเพศเริ่มต้นตั้งแต่เหยื่อยังเป็นเด็ก 3. ช่วงเวลาหรือสถานการณ์ในการก่ออาชญากรรมทางเพศจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เป็นมารดาหรือแม่ของเหยื่อไม่อยู่บ้าน มีเพียงบิดาและบุตรอยู่อาศัยเพียงลำพัง

สถาบันครอบครัวนั้น ผู้เป็นบิดาและบุตรมีการกำหนดสถานะทางสังคมไว้ ซึ่งไม่สามารถมีเรื่องเพศระหว่างกันได้ โดยครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักเป็นแกนกลางของสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและหลายลักษณะ นอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งบิดา มารดาและบุตร (การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547) มิได้มีเฉพาะสังคมไทยเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวแต่ยังรวมไปถึงประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกก็เป็นในลักษณะเดียวกัน สถาบันครอบครัว (บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, 2565) เป็นสถาบันพื้นฐานแรกสุดและมีความสำคัญยิ่งของสังคม เพราะเป็นสถาบันที่เป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันทั้งหลายในสมัยก่อนนั้นสถาบันครอบครัวทำหน้าที่เป็นทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันการปกครอง หรืออาจกล่าวได้ว่า สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ให้การศึกษาและความรู้ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในด้านเศรษฐกิจและปฏิบัติหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนสมาชิกของครอบครัวให้เป็นพลเมืองที่ดีตามบรรทัดฐานของสังคมสมาชิกในครอบครัวจึงปฏิบัติตนต่อกันตามสถานะของตนเอง การที่บิดาล่วงละเมิดทางเพศต่อบุตร เป็นการก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัว ซึ่งทำให้บุตรรู้สึกหวาดกลัวจากการที่ผู้เป็นบิดาทำให้บ้านไม่อาจเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยสำหรับบุตรได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่ควรมีเด็กคนใดต้องใช้ชีวิตอย่างหวาดกลัว” ปริญญาพร ดิษฐ์ประเสริฐ (อ้างถึงใน ยูนิเซฟ, 2018) เพราะ บุตรควรจะได้เติบโตมาในครอบครัวที่สามารถให้ความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อจะได้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ในกรณีศึกษาข้างต้นพบว่าเหยื่อหลายรายมีอาการป่วยทางจิตจากการกระทำของผู้เป็นบิดา ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการศึกษาเพื่อหาวิธีป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว เมื่อคำว่าอาชญาวิทยา หมายถึง การศึกษาถึงอาชญากรรม และยังหมายความรวมถึงการศึกษาถึงการลงโทษด้วย เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น สิ่งตามมาคือการลงโทษ เพราะจะถือว่าเป็นอาชญากรรมได้นั้น จำต้องมีการลงโทษ (อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, 2548) และเพื่อศึกษาเหตุแห่งการก่ออาชญากรรม จึงมีวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความ คือ 1. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัว 2. เพื่อศึกษาทฤษฎีทางด้านมานุษยวิทยาจิตวิทยา และอาชญาวิทยา 3. เพื่อวิเคราะห์เหตุแห่งการก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัวด้วยทฤษฎีทางด้านมานุษยวิทยา จิตวิทยาและอาชญาวิทยา ว่าเหตุใดบิดาจึงได้กระทำการก่ออาชญากรรมทางเพศต่อบุตร 4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัว เพราะการเกิดอาชญากรรมย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ประเทศ ประชาชน การเมือง เศรษฐกิจและสังคม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว

1) ประมวลกฎหมายอาญา (สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์, 2563) ความผิดเกี่ยวกับเพศ

มาตรา 276 วรรค 1 ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้นั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 277 วรรค 1 ผู้ใดกระทำความผิดที่อายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 277 วรรค 2 ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 285 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตรี มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 280 มาตรา 282 หรือ มาตรา 283 เป็นการกระทำแก่บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ญาติสืบสายโลหิต ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการ ผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล หรือผู้อยู่ภายใต้อำนาจด้วยประการอื่นใด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ หนึ่งในสาม

สรุปได้ว่า ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 คือ การข่มขืนกระทำชำเรา หมายความว่าได้กระทำชำเราโดยบุตรมิได้สมัครใจ หากบุตรสมัครใจบิดาย่อมไม่ผิดตามความในมาตรานี้ แต่ก็ได้มีการกำหนดอายุของบุตรเป็นเงื่อนไขให้ต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความสมัครใจเลย ตามมาตรา 277 วรรค 1 คือ การกระทำชำเราต่อบุตรที่อายุยังไม่เกิน 15 ปี และตามมาตรา 277 วรรค 2 คือ การกระทำชำเราต่อบุตรที่อายุยังไม่เกิน 13 ปี บิดาก็มีความผิดตามกฎหมายโดยไม่ต้องพิจารณาว่าบุตรได้ให้ความยินยอมหรือไม่ จาก 5 ข้อที่นำมาเป็นกรณีศึกษา ล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำต่อบุตรที่อายุยังไม่เกิน 15 ปีทั้งสิ้น รวมทั้งไม่ได้รับความยินยอมจากบุตรทุกกรณี ความรับผิดชอบในการก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างบิดาและบุตร จึงมีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราต่อผู้สืบสันดาน บิดาจึงรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 285 และตามกรณีมาตรา 277 วรรค 2 มีโทษสูงสุดคือจำคุกตลอดชีวิต

2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 1450 ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

สรุปได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ เป็นการบัญญัติถึงการห้ามทำการสมรสในผู้ที่สืบสายโลหิตเดียวกัน ซึ่งจะมีผลทำให้บุตรมีความผิดปกติ คือ (โอบจุฬ ตราชู, 2562) ส่งผลให้ลักษณะด้อยของโรคทางพันธุกรรม และสติปัญญาถูกฉายปรากฏออกมาได้ง่ายขึ้น จากเรื่องทฤษฎีเลือดชิด (Theory of

Inbreeding) ซึ่งจะมีผลต่อสิ่งมีชีวิต 2 ประการ คือ 1. ทำให้ลักษณะด้อย (Recessive) ทั้งที่ดีและไม่ดีปรากฏออกมาได้ง่ายขึ้น เช่น ความผิดปกติของสติปัญญา โรคทางพันธุกรรม มีผลต่อร่างกายหรืออายุของทายาท 2. ไม่ทำให้เกิดความหลากหลายของพันธุกรรม ลูกหลานออกมาจะมีความคล้ายคลึงพ่อแม่ ทำให้ไม่สามารถปรับตัวตามสภาวะสิ่งแวดล้อมได้ เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ เพราะไม่เกิดการวิวัฒนาการตามหลักการคัดเลือกโดยธรรมชาติ (natural selection) บิดาและบุตรมีข้อห้ามการสมรสกันตามกฎหมายอย่างชัดเจน แต่หากเกิดอาชญากรรมทางเพศในครอบครัวขึ้นแล้วมีการตั้งครรภ์จากเหตุดังกล่าว จนมีการคลอดและอยู่รอดเป็นทารก ก็จะส่งผลกระทบต่อเด็กที่เกิดจากการก่ออาชญากรรมตามทฤษฎีเลือดชิด (Theory of Inbreeding) เป็นบุคคลที่มีความผิดปกติที่ทางการแพทย์อธิบายได้ จึงเป็นที่มาให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ห้ามทำการสมรสระหว่างผู้ที่สืบสายโลหิตเดียวกัน

แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว

1) ความหมายของอาชญากรรมทางเพศ

ไม่มีความหมายระบุไว้อย่างเฉพาะเจาะจง แต่สามารถตีความได้จากความหมายของคำดังต่อไปนี้

- (1) อาชญากรรม หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)
- (2) อาชญากรรม หมายถึง ผู้ก่ออาชญากรรม ผู้กระทำความผิดที่เป็นคดีอาญา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)
- (3) คำว่า อาญาและอาชญา หมายถึง โทษ ก็ได้ เช่น ถูกลงอาญา กฎหมายอาญา คดีอาญา ศาลอาญา อาชญากรรมและอาชญากรรม (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2552)
- (4) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(8) “กระทำความผิด” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น (สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์, 2563)
- (5) ล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Harassment) เป็นพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์ ใช้การข่มขู่บังคับใช้อำนาจโดยปฏิเสธสิทธิของบุคคลที่จะเลือก การละเมิดทางเพศจะมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น มันมีผลกระทบหลายอย่าง ทั้งผลกระทบทางกายภาพ ทางอารมณ์และทางจิตใจ (Victorian Centres Against Sexual Assault) หรือมีความหมายว่า พฤติกรรมที่ฝ่ายหนึ่งแสดงออกถึงนัยยะทางเพศ ทำให้เหยื่อรู้สึกไม่ดี ถูกคุกคาม ไม่ปลอดภัย หรือถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีหลายรูปแบบ และสามารถสร้างบาดแผลทางใจให้กับเหยื่อ ไม่ว่าจะเป็น 1. สัมผัสทางกาย 2. คำพูด 3. สายตาและสีหน้า 4. ข้อความที่เขียนหรือพิมพ์สื่อถึงเรื่องทางเพศ 5. ท่าทาง (ปรานี ปวีณชนา)

สรุปได้ว่า อาชญากรรมทางเพศ หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับเพศที่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นความผิดตามประเพณีหรือบรรทัดฐานทางสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือไม่ เช่น บิดามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวและมีการกระทำความผิดต่อบุตรอายุ 14 ปี โดยทั้งบุตร ครอบครัว และเครือญาติ ได้ให้ความยินยอม สนับสนุน กล่าวอ้างว่าถูกต้องตามวัฒนธรรมสังคมของตนเอง และเห็นว่า

เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องปกติของวัฒนธรรมทางสังคมของตนเองก็ตาม บิดาก็เป็นอาชญากรผู้ซึ่งก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัวแล้ว

2) ผลกระทบที่ตามมาหลังจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ Sexual Harassment พรสขฯ หนูนรินันต์ และคณะ)

(1) ผลกระทบด้านร่างกาย อาจเกิดการบาดเจ็บที่ไม่รุนแรงจนถึงขั้นรุนแรงมากจากการใช้กำลังขู่เช็ก โดยเฉพาะผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศที่เป็นเด็ก ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจมีได้ดังนี้ ร่างกายบอบช้ำจากการถูกทำร้าย การติดเชื้อจากบาดแผล โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ หรืออาจถูกทำร้ายจนเสียชีวิต

(2) ผลกระทบด้านอารมณ์และจิตใจ อาจจะเป็นในระยะสั้นหรือระยะยาวโดยขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจของแต่ละบุคคล ตลอดจนผู้ให้ความช่วยเหลือภายหลังจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ การบำบัดรักษาด้านจิตใจจากครอบครัว เหตุการณ์นี้อาจส่งผลทำให้เกิดอาการทางจิตอย่างรุนแรงได้ มักจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจ ซึ่งมีผลต่อการปรับตัว รวมทั้งพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ ดังนี้

(2.1) เกิดความกลัว ความวิตกกังวลใจ ควบคุมสถานการณ์รอบตัวและรู้สึกช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ขาดความมั่นใจ มีอารมณ์โกรธ ฉุนเฉียวง่าย มีความรู้สึกที่ตนเองมีความแตกต่างไปจากคนอื่น

(2.2) รู้สึกอับอายจนเกิดภาวะเครียดและซึมเศร้า บางกรณีรุนแรงถึงขั้นคิดจะฆ่าตัวตาย

(2.3) เกิดความรู้สึกผิด และรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า

(3) ผลกระทบด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพ อาจส่งผลให้มีพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่เปลี่ยนแปลงไป โดยอาจมีผลการเรียนที่แย่ลง อาจหนีออกจากโรงเรียน อาจหนีออกจากบ้าน หรือประชดชีวิตด้วยการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น ใช้สารเสพติด ขยายบริการทางเพศ การถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือทารุณกรรมทางเพศเป็นประจำหรือเป็นเวลานานในวัยเด็ก มีผลการศึกษาพบว่า เมื่อโตขึ้นพฤติกรรมทางเพศอาจผิดปกติไปด้วย เช่น มีพฤติกรรมยั่ววน มีพฤติกรรมที่ส่อทางเพศ และอาจมีแนวโน้มเป็นอาชญากรก่ออาชญากรรมทางเพศได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

(4) ผลกระทบต่อครอบครัวและชีวิตประจำวัน ได้แก่

(4.1) ถูกส่งไปอยู่ที่อื่น ถ้าพิจารณาว่าบิดามารดาไม่สามารถดูแลปกป้องบุตรหลานได้ หรือถ้าคนในครอบครัวเป็นผู้กระทำการล่วงละเมิดทางเพศ จำเป็นต้องแยกผู้ถูกรกระทำให้พ้นจากครอบครัว

(4.2) อาจถูกกล่าวโทษว่าเป็นต้นเหตุของเหตุการณ์ โดยอ้างว่าเป็นผู้ยั่ว หรือยินยอมให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศ ทำให้ผู้ถูกรกระทำเกิดความเครียด ความอับอาย รู้สึกเป็นปมด้อย จนต้องย้ายโรงเรียน ลาออกจากงานย้ายที่อยู่ และทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวแตกแยก ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีกมากมาย

(4.3) ในกรณีที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน ซึ่งเป็นช่วงที่ไม่พร้อมจะมีบุตร อันนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาครอบครัวและสังคมตามมา

สรุปได้ว่า หลังจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศเหยื่อได้รับผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ (ปราณี ปวีณชนา) ซึ่งส่งผลเสียต่อเหยื่อทั้งในระยะสั้นและยาว เพราะการถูก Sexual Harassment นับเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เหยื่อรู้สึกหวาดกลัว คุกคาม และไม่ปลอดภัย 1. ผลทางร่างกาย (Physical Effects) ที่ตามมาจากความเครียด ส่งผลต่อร่างกายได้ทุกระบบ เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน เจ็บปวดตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เหนื่อยล้าอ่อนเพลีย มีผลต่อการกินการนอน 2. ผลทางจิตใจ (Emotional / Mental Health Effects) มีอาการกังวล เศร้าซึม โกรธ รู้สึกผิด โทษตัวเอง หดความมั่นใจในตัวเอง หวาดหวั่นกับอนาคตที่จะมาถึง อาจนำไปสู่การเจ็บป่วยโรคทางจิตเวช และยังส่งผลกระทบด้านพฤติกรรมและบุคลิกภาพ การใช้ชีวิตประจำวันของเหยื่อ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อครอบครัวด้วย

3) Child Grooming สมบัติ ตาปัญญา (อ้างถึงใน Michael Welner, 2011)

พฤติกรรมการเข้าหาเด็กเพื่อละเมิดทางเพศ (Grooming) คนที่คิดจะละเมิดทางเพศต่อเด็ก (และสตรี) เริ่มจากดึงดูดเด็กให้เข้าใกล้โดยการสร้างความไว้วางใจก่อน บางครั้งอาจเข้าหาผู้ปกครองเด็กให้ไว้วางใจและยอมปล่อยให้เข้าใกล้ชิดหรืออยู่ตามลำพังกับเด็กได้ โดยอาจใช้เวลาหลายเดือนหรือหลายปี เพื่อก้าวข้ามการระวังป้องกันตัวของเด็กและเพิ่มการยอมรับการสัมผัสร่างกาย มักจะเป็นไปตามลำดับ ดังต่อไปนี้ เริ่มจากมองหาและเลือกคนที่ต้องการให้เป็นเหยื่อ มักเลือกคนที่มีความเปราะบางในด้านต่าง ๆ เช่น โหยหาความรักความอบอุ่น โดดเดี่ยวหรือผู้ปกครองละเลยแล้วสร้างความไว้วางใจ ผู้กระทำจะเฝ้าสังเกตและพยายามทำความรู้จักเหยื่อและรู้ว่าเหยื่อมีความต้องการอะไรบ้าง และจะตอบสนองความต้องการนั้นได้อย่างไร ผู้กระทำอาจเริ่มแนะนำ 'ความลับ' หรือการแอบทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยกันเพื่อให้เด็กไว้วางใจ เช่น ยอมให้เด็กทำอะไรบางอย่างที่ตามปกติผู้ปกครองจะไม่อนุญาตให้ทำ เริ่มมีบทบาทสำคัญในชีวิตเด็ก ผู้กระทำอาจเสนอตัวเข้ามาดูแลเด็กเวลาที่ผู้ปกครองไม่ว่าง หรือสร้างโอกาสที่จะได้อยู่ตามลำพังกับเด็กโดยไม่มีใครมาขัดจังหวะ ผู้ปกครองบางคนอาจตกหลุมพรางนี้เพราะดีใจที่มีคนมาสนใจหรือเอาใจใส่ลูก การแสดงออกทางเพศกับเด็กมักจะเริ่มจากการสัมผัสที่ดูเป็นธรรมชาติก่อน เช่น โดนตัวโดยบังเอิญหรือสัมผัสร่างกายโดยการหยอกหรือเล่นกับเด็ก เพื่อให้เด็กคุ้นเคยและจะได้ไม่ขัดขึ้นเมื่อยกระดับเป็นการสัมผัสแบบทางเพศมากขึ้นตามลำดับ และใช้การควบคุมพฤติกรรมหลังจากที่ผู้กระทำได้ล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กแล้ว และต้องการที่จะทำต่อไปเรื่อย ๆ และบังคับให้เด็กทำตามความต้องการของตนเอง จะใช้การข่มขู่ หรือการสร้างความรู้สึกผิดเพื่อบังคับให้เด็กเก็บเรื่องนี้เป็นความลับ เช่น อาจพูดว่า 'ถ้าเอาเรื่องนี้ไปบอกแม่ แม่ก็จะเกลียดหนูนะ' หรือ 'ถ้าไปบอกใครฉันจะทำร้ายคนในครอบครัวเธอ' ผู้กระทำอาจดำเนินเด็กที่ปล่อยให้เรื่องนี้เกิดขึ้น หรือทำให้เห็นเป็นเรื่องปกติ โดยบอกเด็กว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเข้าหาเด็กเพื่อละเมิดทางเพศ มีรูปแบบที่หากเป็นบุคคลภายนอกจะต้องกระทำตามขั้นตอนเพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจแล้วจึงกระทำมากขึ้นตามลำดับ แต่เมื่อผู้กระทำเป็นบิดาของเด็ก ทำให้สามารถข้ามขั้นตอนเหล่านั้นมาสู่การก่ออาชญากรรมทางเพศได้เลย เพราะบุตรมีความไว้วางใจบิดาและบิดาสามารถถูกเนื้อต้องตัวบุตรเป็นความธรรมดาอยู่แล้ว จึงทำให้บุตรง่ายต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบิดา และเกรงกลัวต่อคำพูด การข่มขู่ของบิดา บุตรจึงจำใจร่วมมือให้ละเมิดทางเพศต่อไปโดยไม่กล้าบอกใคร

แนวคิดและทฤษฎีทางด้านมานุษยวิทยา

1) การจัดระเบียบสังคมทางมานุษยวิทยา เป็นเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลกับกลุ่มบุคคล หรือระหว่างโครงสร้างทางสังคมในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ชุดของกฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมได้ตกลงกันเพื่อสร้างมันขึ้นมาใช้เป็นแนวทางกำหนดความสัมพันธ์นั้น ๆ รวมไปถึงการจัดการความสัมพันธ์ของตำแหน่งหน้าที่ ของฐานะภาพของคนในสังคม วัตถุประสงค์ของการจัดระเบียบทางสังคม คือ

(1) ความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้บุคคลในสังคมมีจุดยืน รู้จักกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของตนในสังคมให้เป็นที่แน่นอน

(2) ได้รู้จักบทบาทและหน้าที่ต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ทำให้ไม่เกิดความสับสน และก้าวก่ายสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

(3) ทำให้สังคมมีระเบียบและสงบสุข การจัดระเบียบทางสังคมก็คือการสร้างกฎเป็นแนวทางนำพฤติกรรม ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเป็นชุด ๆ และมีหลายชุด แต่ละชุดจะควบคุมพฤติกรรมแต่ละประเภท เช่น ชุดพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ ชุดพฤติกรรมทางครอบครัวและเครือญาติ ชุดพฤติกรรมทางศาสนา เมื่อผู้คนเข้าใจกฎเกณฑ์และยอมรับทำตามกฎอย่างมีประสิทธิภาพเรียกได้ว่าเป็นโครงสร้างทางสังคม ครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลที่มีฐานะภาพ (Statuses) เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ บุคคลกลุ่มนี้ผูกพันกันโดยบทบาทและหน้าที่ต่อกันทั้งทางกฎหมายและวัฒนธรรม หน้าที่ของบิดา มารดา คือ อุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนบุตร ส่วนสิทธิของลูกก็คือ การได้รับการเลี้ยงดูปกป้องจนเติบโต

สรุปได้ว่า การจัดระเบียบสังคม คือ การแบ่งความสัมพันธ์ของคนในสังคมเป็นชุด ๆ ชุดพฤติกรรมทางครอบครัวก็เป็นชุดหนึ่ง ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างจากชุดพฤติกรรมอื่น ๆ คนในครอบครัวจึงแสดงออกแตกต่างจากชุดพฤติกรรมอื่น ๆ ไม่ว่าทางการกระทำ คำพูด และประพฤติปฏิบัติต่อกัน เมื่อการจัดระเบียบสังคมเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เกิดจากการที่ทุกคนเป็นผู้ร่วมสร้างขึ้นมาให้คนปฏิบัติตาม การที่เกิดอาชญากรรมทางเพศในครอบครัวที่บิดากระทำต่อบุตรนั้นจึงเป็นการกระทำผิดตามทฤษฎีการจัดระเบียบสังคมทางมานุษยวิทยา

2) ทฤษฎีวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ (Culture and Personality) ทฤษฎีของ Mead 1930 (นิยพรณ วรรณศิริ, 2550) บุคลิกภาพของบุคคลนั้นจะขึ้นอยู่กับการปลูกฝังอบรมมาแต่วัยเด็ก ผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาดีก็จะมีบุคลิกภาพดี ใครไม่ได้รับการอบรมเลยก็อาจจะอบรมตัวเองให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมได้ แต่อาจจะไม่มีบุคลิกภาพไม่ดีนักเพราะต้องมีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบอยู่ด้วย เช่น สติปัญญา

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพของบุคคลมีความเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมโดยตรง ซึ่งมาจากครอบครัว หากเป็นการส่งต่อวัฒนธรรมที่ดีไปยังบุคคลตั้งแต่วัยเด็ก โดยบุคคลได้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นอย่างดีจะมีผลให้เกิดบุคลิกภาพที่ดีตามความคาดหวังของสังคม จะเห็นได้ว่าครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงที่จะส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มในการก่ออาชญากรรม ครอบครัวจึงต้องมีความพร้อมในการการอบรมสั่งสอนบุตรเพื่อให้บุตรเติบโตไปเป็นบิดาที่มีความเป็นบิดาตามโครงสร้างทางสังคม อันจะเป็นการป้องกันการก่ออาชญากรรมทาง

เพศในครอบครัว และอาจรวมไปถึงการป้องกันการก่ออาชญากรรมในรูปแบบอื่น ๆ ด้วย เว้นเสียแต่ว่าบิดาอาจมีความผิดปกติทางสติปัญญาแต่ไม่สามารถปฏิบัติตามการอบรมสั่งสอนที่ดีของครอบครัวได้

ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว

1) ทฤษฎีทางชีววิทยา ที่อธิบายถึงลักษณะทางชีวภาพของมนุษย์กับความสัมพันธ์ของการเป็นอาชญากร นักทฤษฎีแพตริเซีย เจคอบส์ (Patricia Jacobs) และคณะ ได้ทำการศึกษาโครโมโซมของอาชญากร เมื่อ ค.ศ. 1965 พบว่า อาชญากรจะมีโครโมโซมผิดปกติกว่าคนทั่วไป คือ มีโครโมโซม Y มากกว่าหนึ่งตัว เป็น XYY จึงมักจะมีลักษณะผิดปกติ เช่น ก้าวร้าว อารมณ์หิต และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (สุพิศวง ธรรมพินทา, 2543)

สรุปได้ว่า การเกิดอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว อาจมีแนวโน้มเกิดมาจากโครโมโซมที่ฝังลึกอยู่ในสภาพทางกายบิดา โดยบุคลิกภาพของบิดาไม่สามารถเกิดจากการเรียนรู้หรือการอบรมสั่งสอนได้ เพราะได้มีโครโมโซมของอาชญากรติดตัวมาตั้งแต่เกิดแล้ว จึงทำให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน แต่การที่จะกล่าวอ้างว่าเหตุแห่งการก่ออาชญากรรมของบิดามาจากทฤษฎีทางชีววิทยานั้น จะต้องทำการตรวจร่างกายเพื่อเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง เพราะ เหตุแห่งการกระทำที่แตกต่างกันย่อมจะนำไปสู่บทลงโทษที่แตกต่างกันด้วย เช่น นอกจากการจำคุก อาจต้องมีกระบวนการอื่นควบคู่ไปด้วย

2 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) (ต้องรัก จิตรบรรเทา, 2562) ได้คิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ขึ้น เพื่อศึกษาจิตของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์แสดงออก โครงสร้างบุคลิกภาพประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

(1) อิด (ID) จิตไร้สำนึก เป็นส่วนที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ทั้งความอยาก ความต้องการ ตัณหา รวมไปถึงสัญชาตญาณทั้งหลายที่สิ่งมีชีวิตพึงมี เพื่อให้ได้มาซึ่งความพอใจ โดยพลังส่วนนี้จะไม่นำถึงความถูกต้อง

(2) อีตตา (Ego) เป็นส่วนของความรู้และความเข้าใจ การใช้เหตุผล เกิดขึ้นจากการเรียนรู้เมื่อได้เติบโตขึ้น ในส่วนนี้จะทำงานโดยการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายและการแสวงหาวิธีการเพื่อตอบสนองความต้องการของอิด โดยที่ไม่ไปขัดกับสิ่งที่ซูเปอร์อีโกกำหนดไว้

(3) อีอีตตา (Superego) ความรับรู้ผิดชอบชั่วดี เป็นส่วนที่เกิดจากการเรียนรู้ถึงกฎระเบียบ กติกา กฎหมาย ศีลธรรม เป็นส่วนที่คอยเตือนบุคคลให้รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีระดับของซูเปอร์อีโกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดูและสังคมแวดล้อมที่บุคคลนั้นเติบโตขึ้นมา การจะเกิดอีอีตตา (Superego) ได้ ต้องมาจากทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม (Social Process Theory) เพื่อให้ได้บุคลิกภาพตามแนวที่สังคมต้องการ โดยกระทำตามกระบวนการขัดเกลาทางสังคม มี 2 วิธี คือ 1. การขัดเกลาทางสังคมโดยตรง 2. การขัดเกลาทางสังคมโดยอ้อม องค์การที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม มีดังนี้ 1. ครอบครัว 2. โรงเรียน 3. กลุ่มเพื่อน 4. สถาบันศาสนา 5. สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ในตัวบุคคลคนหนึ่งจะมีบุคลิกภาพในตนเองโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ อิด อีตตา อีอีตตา อิด คือ สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดหรือที่เรียกกันว่าสันดานดิบ อีตตา คือ ส่วนที่ทำหน้าที่ในการ

ตอบสนองต่อความต้องการของอดีต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม เช่น เมื่อหิวก็กิน เมื่อว่างก็นอน เมื่อมีความต้องการทางเพศก็มีเพศสัมพันธ์ แต่อดีตไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลได้ทุกเรื่อง เพราะสังคมมีกฎเกณฑ์ กฎหมาย จารีตประเพณี มีโครงสร้างทางสังคมวางกรอบในการแสดงบุคลิกภาพเอาไว้ อดีตจึงเป็นส่วนในการควบคุมบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งอดีตอันนี้เกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากสังคมที่เล็กที่สุดคือครอบครัว ไปถึงสังคมขนาดใหญ่ อดีตเป็นตัวควบคุมการทำงานของอดีตและอดีตเพื่อให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามบรรทัดฐานของสังคม ขณะที่คนเราเติบโตขึ้น มีอายุเพิ่มขึ้น สันดานดิบก็ยังคงมีอยู่ มิได้หมดไปในขณะที่บุคคลเติบโตขึ้น มีอายุเพิ่มขึ้น และรอจังหวะที่จะแสดงออกมาในรูปแบบอื่น ๆ เช่น แรงกระตุ้นในทางเพศและความก้าวร้าว หากอดีตได้ทำการควบคุมไว้ ก็แนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมได้ความสามารถในการควบคุมตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งหากบิดาเป็นผู้ที่มีความต้องการทางเพศสูงที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด (อดีต) บิดาก็จะทำการตอบสนองต่อความต้องการทางเพศของตนเอง (อดีต) ซึ่งหากบิดาได้ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมาเป็นอย่างดี อาชญากรรมจะไม่เกิดขึ้น เพราะสามารถควบคุมตนเองได้ แต่หากบิดาได้เข้าสู่กระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ไร้ประสิทธิภาพ ก็จะทำให้บิดามีแนวโน้มที่จะควบคุมตนเองตามอดีตไม่ได้ และได้กระทำการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง คือการก่ออาชญากรรมทางเพศนั่นเอง

3) ทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bond Theory) แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ภายใต้สมมติฐานที่ว่า พฤติกรรมอาชญากรรมที่เบี่ยงเบนไปสู่การก่ออาชญากรรมเป็นผลมาจากพันธะต่อสถาบันทางสังคมที่อ่อนแอหรือถูกทำลายลง องค์ประกอบของพันธะทางสังคมนั้น มีองค์ประกอบ ดังนี้ พรชัย ชันดีและคณะ (อ้างถึงใน สันตฤกษ์ บุญช่วย และ จตุพร ธีราภรณ์, 2561)

(1) ความผูกพัน (Attachment) หมายถึง การที่บุคคลมีความผูกพัน หรือความรักใคร่กับบุคคลอื่น หรือมีความสนใจกับความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่น ซึ่งความผูกพันนี้เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลมีการพัฒนาการยอมรับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม ส่งผลให้บุคคลสร้างความรู้สึกรู้สึกสามัญสำนึกที่จะควบคุมตนเองให้เป็นบุคคลที่ดีในสังคม ดังนั้นความผูกพันจึงเป็นองค์ประกอบด้านอารมณ์หรือด้านความรักของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

(2) ข้อผูกมัด (Commitment) หมายถึง การที่บุคคลถูกผูกมัดกับการดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรมของสังคม กล่าวคือได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะประกอบอาชีพโดยสุจริต มีครอบครัวที่อบอุ่นและเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ส่งผลให้บุคคลไม่ย่อหย่อนกระทำผิดกฎหมาย เนื่องจากจะเป็นการเสี่ยงต่อการสูญเสียความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นข้อผูกมัดจึงเป็นองค์ประกอบด้านความมีเหตุผลของพันธะ หรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

(3) การเข้าร่วม (Involvement) หมายถึง การที่บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เช่น ทำงาน มีกิจกรรมครอบครัว ร่วมกิจกรรมทางศาสนา ฯลฯ เป็นเหตุให้บุคคลถูกจำกัดเวลาที่จะไปประกอบอาชญากรรม เนื่องจากเวลาส่วนมากได้ถูกใช้ให้หมดไปกับกิจกรรมของสังคม ดังนั้นการเข้าร่วมถือว่าเป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมของพันธะ หรือสัญญาข้อผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม

(4) ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ระดับของความเชื่อถือที่บุคคลมีต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม หากบุคคลมีระดับความเชื่อต่อค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมสูง ก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำความผิดกฎระเบียบของสังคม ดังนั้นความเชื่อจึงเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม (สันตสุข บุญช่วยและคณะ, 2561) ทฤษฎีควบคุมทางสังคม (Social Control Theories) มีแนวคิดพื้นฐานว่า คนเราอาจมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เว้นแต่ จะมีสิ่งใดมายับยั้งและให้เกิดการควบคุม หรือยับยั้งการก่ออาชญากรรมก็คือความผูกพันที่มีต่อครอบครัว สถานศึกษา หรือสถาบันทางสังคม ถ้าความผูกพันอ่อนแอลงหรือสลายลง ย่อมจะทำให้บุคคลถูกปลดปล่อยจากสิ่งยับยั้ง จนทำให้เขามีอิสระในการก่ออาชญากรรม (นิมิต ท้าวพานต์, 2561)

สรุปได้ว่า คนเราอาจมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ เช่น ก้าวร้าว จะก่ออาชญากรรม แต่หากมีสิ่งใดมายับยั้งหรือควบคุมการก่ออาชญากรรมได้ ก็คือความผูกพันที่มีต่อครอบครัว สถานศึกษา หรือสถาบันทางสังคม หากบุคคลมีระดับความเชื่อต่อค่านิยมและบรรทัดฐานในสังคมสูง ก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่ก่ออาชญากรรม จะเคารพและกระทำตามกฎระเบียบของสังคม ดังนั้นความเชื่อจึงเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรมของพันธะหรือสัญญาผูกมัดที่บุคคลมีต่อสังคม ถ้าความผูกพันอ่อนแอหรือสลายลง ย่อมจะทำให้บุคคลมีแนวโน้มเป็นอาชญากร หากแต่บุคคลคนนั้นได้เติบโตมาท่ามกลางความผูกพัน อย่างน้อยที่สุดคือสถาบันครอบครัว หากมีความรักความอบอุ่นจะทำให้บุคคลยับยั้งชั่งใจในการก่ออาชญากรรม เพราะบุคคลนี้ย่อมมีความเข้มแข็งทางจิตใจ ในการเลือกปฏิบัติตนไปตามบรรทัดฐานที่ติงามของสังคม

4) ทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Rational Choice Theory) มีสมมติฐานมาจากแนวคิดของสำนักคลาสสิกในเรื่องของเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์จะเลือกที่จะมีพฤติกรรมแบบใด โดยการคำนวณจากสิ่งที่สนองต่อความพึงพอใจของตน โดยเชื่อว่าบุคคลเป็นผู้มีอิสระในการกระทำและการเลือกที่จะมีพฤติกรรมผิดกฎหมายขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลได้รับความพึงพอใจหรือผลประโยชน์สูงสุด ซึ่งความพึงพอใจหรือผลประโยชน์นั้นไม่ได้หมายถึงเฉพาะในลักษณะของทรัพย์สิน แต่ยังรวมถึงผลประโยชน์หรือความพอใจด้านจิตใจด้วย และบุคคลนั้นได้ชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับกับความเสี่ยงในการถูกจับกุม อัตราโทษที่ได้รับ ก่อนที่จะกระทำความผิดอาชญากรรมต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ โอกาสในการกระทำผิด ผลเสีย ผลประโยชน์ ตลอดจนความเสี่ยง รวมทั้งแรงกระตุ้นและมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดของอาชญากร ซึ่งหลังจากที่ได้คำนวณถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมแล้ว จึงตัดสินใจว่าจะประกอบอาชญากรรมหรือไม่ (นิมิต ท้าวพานต์, 2561) สำหรับทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีสมมติฐานพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับบุคคล คือ การที่บุคคลทุกคนเป็นบุคคลที่รู้ถึงทางเลือกทุก ๆ ทางที่มีอยู่ (Preferences) รู้ถึงข้อจำกัดในทางเลือกนั้น ๆ (Constraints) รู้ถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในการเลือก แต่ละทาง (Outcomes) และรู้ถึงข้อมูลที่น่าไปสู่การจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกที่มีอยู่ได้ (Preference Ordering) ในส่วนของการจัดลำดับทางเลือกที่มีอยู่นั้น จอห์น เอลสเตอร์ (Jon Elster) ได้เสนอว่าบุคคลแต่ละคนอาจใช้วิธีการแปลงทางเลือกที่มีอยู่ให้เป็นตัวเลขในเชิงคณิตศาสตร์ โดยทางเลือกที่ให้อัตราประโยชน์ (Utility) สูงสุดย่อมมีตัวเลขสูงที่สุด ดังนั้น บุคคลที่มีเหตุมีผล (Rational Actor) ย่อมสามารถตัดสินใจในการเลือกได้อย่างเหมาะสม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้เรียกว่า “ฟังก์ชันอัตราประโยชน์” (The Utility Function) Elster มนุษย์

ในฐานะบุคคลที่มีเหตุมีผล จึงทำทุกวิถีทางเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองตามหลักเศรษฐศาสตร์ (จักรีไชยพินิจ, 2560)

สรุปได้ว่า บุคคลทุกคนมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ ซึ่งการตัดสินใจนั้นมาจากการชั่งน้ำหนัก บิดาย่อมทราบดีถึงบทบัญญัติทางกฎหมายความผิดเกี่ยวกับเพศ แม้จะไม่ได้รู้ถึงรายละเอียดของตัวบทกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม แต่ในฐานะพลเมือง ย่อมทราบดีว่าการกระทำซ้ำเรา บุตรนั้นย่อมมีความผิดตามกฎหมาย แต่การลงโทษที่ไม่มีความเหมาะสมกับการกระทำความผิดอาจทำให้บิดาที่แม้จะรู้ว่าสิ่งที่ตนกระทำไปนั้นต้องได้รับโทษตามกฎหมาย แต่เมื่อใช้วิธีการแปลงทางเลือกให้เป็นตัวเลขในเชิงคณิตศาสตร์อาจจะพบว่า ผลตอบแทนที่ได้รับนั้นคุ้มค่าที่จะเข้าไปเสี่ยงภัย หรือหากถูกจับกุม บทลงโทษก็เป็นสิ่งที่ตนรับได้ ไม่ได้สร้างความเกรงกลัวถึงขนาดให้ตนไม่กล้าที่จะกระทำความผิดตามกฎหมาย ก่อนที่จะก่ออาชญากรรม บิดาต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ได้แก่ โอกาสในการกระทำผิด ผลเสีย ผลประโยชน์ ตลอดจนความเสี่ยง รวมทั้งแรงกระตุ้นและมูลเหตุจูงใจในการก่ออาชญากรรมของตนเอง เมื่อคำนวณถึงปัจจัยต่าง ๆ แล้ว จึงจะตัดสินใจว่าจะประกอบอาชญากรรมหรือไม่

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว

1) ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) (สุขมา อรุณจิต และ วุฒิพล มั่นเหมาะ, 2559) สามารถนำมาใช้ในการอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม ทั้งนี้ Ronald V. Clarke John Eck. (2003: 26) มี 3 ด้าน คือ 1. ผู้กระทำความผิด (Offender) 2. เหยื่อ (Victim) 3. โอกาส (Opportunity) หมายถึง ช่วงเวลา (Time) และสถานที่ (Place) ที่เหมาะสม เมื่อสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น ทฤษฎีนี้มีการนำเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมหรือการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น โดยต้องไม่ทำให้องค์ประกอบครบสามประการ เพราะหากขาดด้านใดด้านหนึ่งไป อาชญากรรมจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย เช่น หากมีเพียงผู้กระทำความผิดและเหยื่อ แต่ไม่มีโอกาส หรือช่วงเวลาที่เหมาะสม อาชญากรรมก็จะไม่เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การเกิดอาชญากรรมได้นั้นต้องประกอบไปด้วย ผู้กระทำความผิด เหยื่อ และโอกาส จากข่าว 5 กรณีศึกษา พบสิ่งที่ตรงกันว่าผู้กระทำความผิด คือ บิดา เหยื่อ คือ บุตรของตนเอง และจะเกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาที่ยอดและบุตรอยู่ด้วยกันเพียงลำพัง หรือในขณะที่มารดาไม่อยู่บ้านเท่านั้น จึงเกิดอาชญากรรมทางเพศในครอบครัวขึ้น หากมารดา สมาชิกในครอบครัว เครือญาติ สถาบันการศึกษา บุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลที่เหยื่อไว้วางใจ ได้รับรู้เหตุการณ์อาชญากรรมทางเพศที่บุตรเป็นเหยื่อ อาจจะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเช่นการแยกกันอยู่อาศัยระหว่างบิดาและบุตร เมื่อขาดบิดาซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด ก็จะไม่ครบตามองค์ประกอบสามประการ ก็จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้นอีก

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

วิธีการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในสมัยก่อน คือการประหารชีวิตผู้กระทำความผิด เพราะ เชื่อว่ากฎแห่งความรุนแรงโหดร้ายอย่างที่สุดเป็นวิธีการที่ดีกว่า การลงโทษไม่ใช่เพื่อความยุติธรรม แต่เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเท่านั้น สำนักคลาสสิกเป็นทฤษฎีในช่วงคริสต์ศตวรรษที่สิบแปด (อภีรัตน์

เพ็ชรศิริ, 2548) มีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษ และบุคคลอื่นที่ได้เห็น ได้รับรู้ได้เกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ 1. เพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเกิดความกลัวในโทษที่ได้รับ 2. เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เนื่องจากได้เห็นทฤษฎีการลงโทษว่ามีผลร้ายแรงจากการกระทำความผิด เป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีกนั่นเอง ซีชาร์ เบ็คคาเรีย อธิบายว่า การลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้นั้นควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1.การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว 2. ความแน่นอนในการลงโทษ และ 3. ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ (ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2557)

สรุปได้ว่า ผู้กระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษที่มีความรวดเร็ว แน่นนอนและรุนแรง เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คือไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีกและเป็นตัวอย่างให้แก่บุคคลทั่วไปกลัวการถูกลงโทษ แสดงให้เห็นเป็นข้อมูลได้ว่า การลงโทษด้วยเรือนจำนั้นไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีนี้ เพราะไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งให้ทั้งผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ ในปัจจุบันนี้ยังคงมีข่าวผู้กระทำความผิดในเรื่องการก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัวรายใหม่อยู่เรื่อย ๆ

3) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว

ในกรณีการก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัว มีโทษสูงสุด คือ จำคุกตลอดชีวิต เฉพาะในกรณีการกระทำชำเราแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปี แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการเรียกร้องบทลงโทษ "ข่มขืนเท่ากับประหาร" (ชัยยศ ยงค์เจริญชัย, 2562) โดยเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยเรื่องการกระทำชำเรา และมีผลบังคับใช้ทันที โดยได้เพิ่มโทษการก่อคดีข่มขืนสูงสุดเป็นประหารชีวิต แต่เฉพาะในกรณีที่เหยื่อถึงแก่ความตายเท่านั้น และโทษประหารชีวิตก็แทบจะไม่ได้เกิดขึ้นจริงเลยในประเทศไทยแม้จะมีคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตก็ตาม มีข้อมูลว่า ตั้งแต่ปี 2478-2567 (SDG MOVE, 2567) ไทยบังคับโทษประหารชีวิตไปแล้ว จำนวน 325 คน แบ่งเป็น ยิงเป้า 319 คน และฉีดยาพิษให้ตาย จำนวน 7 คน ซึ่งในทางปฏิบัติไทยลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต และหากไม่มีการประหารนักโทษภายใน 10 ปี จะเป็นการยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยปริยาย แต่ได้มีการลงโทษประหารชีวิต เมื่อปี 2561 ในรอบ 9 ปี ทำให้ไทยอยู่ในสถานะที่ยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต เหมือนเป็นการลงโทษประหารชีวิตเพื่อยังคงให้มีบทลงโทษนี้อยู่ในกฎหมาย ส่วนทางด้านของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (Amnesty international Thailand) ได้พยายามสื่อสารกับสาธารณะในประเด็นยกเลิกโทษประหารชีวิต ว่าไม่ใช่เป็นการช่วยเหลือฆาตกร แต่การลงโทษประหารชีวิตเป็นการปฏิเสธสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่จำเป็นที่สุดสำหรับบุคคล เป็นการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตซึ่งได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และต้องการจะให้เกิดการสร้างระบบการป้องกันที่มีมาตรฐาน เพื่อลดอาชญากรรมอย่างยั่งยืน ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพมิให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำ

สรุปได้ว่า อย่างที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าการก่ออาชญากรรมทางเพศมิใช่ส่งผลกระทบเพียงแต่ต่อตัวผู้เสียหายและครอบครัวเท่านั้น ยังส่งผลกระทบไปยังประชาชนทั่วไป การเมือง เศรษฐกิจและสังคม ไม่ด้าน

ใดก็ตามหนึ่ง จึงมีการเรียกร้องให้มีการลงโทษที่รุนแรงและโหดร้าย คือการประหารชีวิต แต่ก็มียุติธรรมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่เห็นว่า การลงโทษประหารชีวิตมิได้เป็นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน การลงโทษประหารชีวิตจึงยังคงมีการถกเถียงกันในประเทศไทย จากกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่าผู้เป็นบิดาเป็นผู้กระทำผิดคดีนี้ เพราะได้กระทำต่อบุตรนานนับปีจนกว่าบุตรจะมีความกล้าในการเปิดเผยเรื่องราว บ่งบอกได้ว่าบิดามีได้มีความรู้สึกผิดต่อการกระทำของตนเองเลย จึงคิดว่าการแยกบุคคลประเภทนี้ออกจากสังคมเป็นการถาวร จึงจะเป็นการดีต่อเหยื่อ ประชาชน การเมือง เศรษฐกิจและสังคม จะเป็นการลงโทษโดยการจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต โดยพิจารณาจากพฤติการณ์แห่งการกระทำของบิดา แต่ไม่ควรให้ออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้อีก

สรุป (Conclusion)

อาชญากรรมทางเพศในครอบครัวที่บิดาได้กระทำต่อบุตร ได้ทำการศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ความหมายของอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว ทฤษฎีทางด้านมานุษยวิทยา ทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา ทฤษฎีทางด้านอาชญาวิทยา ทฤษฎีการลงโทษและ 5 กรณีตัวอย่างเรื่องอาชญากรรมทางเพศในครอบครัวที่เป็นข่าวทางสังคม เมื่อได้ทำการศึกษาแล้วพบว่า ตามทฤษฎีการจัดระเบียบสังคมทางมานุษยวิทยา มีการจัดแบ่งชุดพฤติกรรมเพื่อกำหนดความสัมพันธ์ของตำแหน่ง หน้าที่ สถานะภาพ ระหว่างบุคคลในชุดพฤติกรรมนั้น ๆ บิดาและบุตรถูกจัดให้อยู่ในชุดพฤติกรรมทางครอบครัวและเครือญาติ ซึ่งการปฏิบัติของบิดาต่อบุตรนั้นย่อมต้องแตกต่างจากการที่บิดาปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ เพราะตนอยู่ในฐานะภาพของความเป็นบิดา การที่บิดาก่ออาชญากรรมทางเพศต่อบุตรจึงเป็นเรื่องที่ผิดไปจากโครงสร้างทางสังคม พฤติกรรมดังกล่าวอาจเกิดจากความบกพร่องทางการอบรมสั่งสอนมาแต่วัยเด็ก ทำให้บุคลิกภาพไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ตามทฤษฎีวัฒนธรรมและบุคลิกภาพ และอาจมีสาเหตุดังนี้ คือ 1. บิดามีโครโมโซมของอาชญากร ตามทฤษฎีทางชีววิทยา หรืออาจมีความผิดปกติทางจิต หากเป็นเช่นนี้ครอบครัวจึงไม่อาจทำการอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพตามบรรทัดฐานของสังคมได้ ซึ่งต้องทำการตรวจโดยวิทยาการทางการแพทย์ 2. บิดาเป็นบุคคลปกติที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ คือ บุคลิกภาพของบุคคลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ Id Ego และ Superego ยกตัวอย่างจากข่าวกรณีศึกษาดังนี้ หากบิดามีความต้องการทางเพศเป็นอันดับต้น (Id) ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด เมื่อบิดาเติบโตขึ้นและเรียนรู้ว่าวิธีการตอบสนองต่อความต้องการของตนเองคือการมีเพศสัมพันธ์แล้วจะทำให้ตนเองมีความสุข (Ego) ซึ่งบุคคลทั่วไปก็อาจจะมี Id และ Ego ที่เหมือนกับผู้เป็นบิดา แต่หากบิดาและบุคคลทั่วไปที่เวลานั้น มีส่วนของจิตสำนึกที่ดี (Superego) มีความรับรู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งส่วนนี้จะมาจากการผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ถ้าได้ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมาเป็นอย่างดี ก็จะไม่ลงมือก่ออาชญากรรม คือสามารถควบคุมอารมณ์ทางเพศหรือควบคุมไม่ให้ตนเองก่ออาชญากรรมได้ การที่บิดาก่ออาชญากรรมทางเพศต่อบุตร บ่งบอกได้ว่า Superego ของบิดามีความบกพร่อง คือไม่สามารถควบคุมการทำงานของ Id และ Ego ได้ อาจต้องย้อนกลับไปดูถึงสภาพครอบครัว การเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมที่เติบโตมา สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน ก็อาจจะพบเจอเหตุแห่งพฤติกรรมของบิดาที่เบี่ยงเบนไปสู่การก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัว และตามทฤษฎีความผูกพันทางสังคมยังสามารถอธิบาย ว่าอาจ

เป็นผลมาจากพันธะต่อสถาบันทางสังคมที่อ่อนแอ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมตามทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม จึงสำคัญอย่างมากต่อการเติบโตมาของผู้เป็นบิดา เมื่อบิดาไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้แล้วก็อาจจะให้เหตุผลกับตนเองแล้วว่า การกระทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อเขามากกว่าการถูกล่วงโทษ และมีสมมติฐานในเรื่องเจตจำนงอิสระว่า เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับคือการได้รับการตอบสนองต่อความต้องการทางเพศของตน กับความเสี่ยงในการถูกจับกุมหรือการถูกล่วงโทษตามกฎหมาย ซึ่งจากทฤษฎีการศึกษาจะเห็นได้ว่าบุตรถูกระทำอยู่นานนับปี เพราะ บิดาข่มขู่มิให้เปิดเผยเรื่องราวต่อผู้ใด และเมื่อถูกจับกุมอัตราโทษที่ได้รับอาจไม่เพียงพอให้บิดาเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งหลังจากที่ได้คำนวณถึงปัจจัยต่าง ๆ แล้ว จึงอาจเป็นเหตุให้บิดาตัดสินใจก่ออาชญากรรมตามทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล จึงสันนิษฐานว่าการเลือกบุตรที่เป็นเด็กมาเป็นเหยื่อ เพราะ บุตรเป็นเด็กที่ไว้วางใจบิดา ทำให้บิดาเข้าถึงตัวบุตรได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัสร่างกาย การออกคำสั่งให้ปฏิบัติตาม และการกระทำต่อบุตรมีความเสี่ยงต่อการถูกจับกุมน้อย เพราะบิดาสามารถทำการควบคุมไม่ให้เปิดเผยเรื่องราวได้ ตามทฤษฎี Child Grooming เมื่อบิดาเป็นผู้กระทำผิดโดยเลือกบุตรเป็นเหยื่อและจะลงมือก่ออาชญากรรมทางเพศต่อบุตรในขณะที่อยู่อาศัยกันเพียงลำพัง จึงเป็นสามสิ่งประกอบกันอันก่อให้เกิดอาชญากรรมตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงที่มองว่า ถึงแม้ว่าโลกจะมีความก้าวหน้าไปมาก กฎหมายมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ กระบวนยุติธรรมทางอาญาก็มีการพัฒนาเพื่อความยุติธรรมตามยุคตามสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่อาชญากรรมเรื่องนี้ยังคงมีอยู่เสมอตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงมีความสนใจต่อการป้องกันและปราบปรามเรื่องนี้ จึงได้ยกรณีกฎหมายจากชาวทางสังคม นำมาวิเคราะห์ถึงการกระทำของบิดาด้วยแนวคิดและทฤษฎีมานุษยวิทยา จิตวิทยา และอาชญาวิทยา เพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบเพื่อจะได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาก่ออาชญากรรมทางเพศในครอบครัวจากบิดาต่อบุตร จากการศึกษาและทำวิเคราะห์แล้วพบว่าพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของบิดาอาจมีสาเหตุดังนี้ 1. บิดามีโครโมโซมของอาชญากร หรืออาจมีความผิดปกติทางจิต 2. บิดาเป็นบุคคลปกติที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ อันเนื่องมาจากการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และการเลือกก่ออาชญากรรมตามทฤษฎีอาชญาวิทยา 3. การล่วงโทษอาจไม่สอดคล้องต่อการก่ออาชญากรรมตามทฤษฎีการล่วงโทษ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) รัฐควรเข้ามามีบทบาทในการรณรงค์หรือจัดทำโครงการมีบุตรเมื่อพร้อม อันหมายถึงการเติบโตอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีของบุตร

(2) กฎหมาย อาจต้องใช้วิธีการลงโทษด้วยความรุนแรงโหดร้ายอย่างที่สุด เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเพศในครอบครัวที่บิดากระทำต่อบุตร เพราะการลงโทษเช่นนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษ และบุคคลทั่วไปให้เกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำผิดขึ้นอีก

(3) ในกรณีที่บิดาพันโทขแล้วต้องมีคำสั่งทางกฎหมายห้ามบิดาพบเจอกับบุตรอีก (ยกตัวอย่าง กฎหมายของประเทศแคนาดา ได้มีคำสั่งทางกฎหมายห้ามบิดาและบุตรพบเจอกันตลอดชีวิต กรณีบุตรจำวานฆ่าบิดา มารดาของตนเอง มารดาเสียชีวิต แต่บิดาอาการสาหัสและรอดชีวิตมาได้)

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

(1) สถาบันครอบครัวต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม และสร้างความผูกพันให้สมาชิกในครอบครัว มีความรัก ความอบอุ่นตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปจนถึงการสร้างคามผูกพันในระดับสังคมอื่น ๆ

(2) สถาบันการศึกษาจัดให้มีการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ ให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีความรู้ความสามารถ ในการสร้างโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยโดยการรับฟัง ช่วยเหลือ และให้ความรู้เด็กเรื่องการถูกปฏิบัติจากคนในครอบครัว

(3) จัดทำเว็บไซต์สำหรับการแจ้งเรื่อง ความรุนแรงในครอบครัว เช่น www.wannatalkaboutit.com เพื่อให้ผู้ที่ได้รับรู้เรื่องราวจากบุตรที่ยังเป็นเด็กเกินกว่าจะแจ้งเรื่องด้วยตนเองได้ ได้เข้าไปแจ้งเรื่องราวที่เกิดขึ้น หรือบุตรที่สามารถจะแจ้งเรื่องได้ด้วยตนเองสามารถเข้าไปขอความช่วยเหลือได้อย่างรู้สึกลดภัย

(4) ทำวิจัยในเรื่องอาชญากรรมทางเพศในครอบครัว โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องขังจากความผิดนี้ รวมทั้งทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อพิสูจน์ทฤษฎีที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ให้ได้มาซึ่งสาเหตุที่แท้จริงของพฤติกรรมบิดา

(5) ทำวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการเยียวยาเหยื่อ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบให้เหยื่อสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขแม้จะเคยผ่านเหตุการณ์เลวร้ายในอดีต

(6) หากมีความเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์อาชญากรรมทางเพศในครอบครัวขึ้น หรือเกิดขึ้นไปแล้ว ผู้เป็นมารดาหรือสมาชิกในครอบครัวต้องทำการตัดหนึ่งด้านของสามเหลี่ยมแห่งการเกิดอาชญากรรม ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง (References)

- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547-2556. สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ. https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/3768/4500.do
- ข่าวออนไลน์7HD. (2568, 23 กุมภาพันธ์). ข่าวออนไลน์7HD. <https://news.ch7.com/detail/786680>
- จักรี ไชยพินิจ. (2560). บทวิพากษ์ทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล: ข้อจำกัดในการสร้างคำอธิบายทางสังคมศาสตร์. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 4(1), 51-84.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2557). ทฤษฎีการลงโทษ (หน่วยที่ 6). ใน แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ต้องรัก จิตรบรรเทา. (2562). บุคลิกภาพตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 10(2), 275-285.

ไทยรัฐออนไลน์. (2563, 12 พฤษภาคม). *ไทยรัฐออนไลน์*.

<https://www.thairath.co.th/news/local/northeast/1842674>

นิมิต ทักวนานต์. (2561). *การพัฒนาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังไร้ญาติ*.

shorturl.asia/Rkxsc

นิยพรรณ วรรณศิริ. (2550). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. บริษัทเอ็กซ์เปอร์เนท จำกัด.

<http://jfklib.oas.psu.ac.th/opac2/BibDetail.aspx?bibno=1131564>

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่. (2565, 13 มกราคม). *ความหมายของ “สถาบันครอบครัว”*. กรมกิจการเด็กและเยาวชน.

<https://www.dcy.go.th/office/province/chiangmaishelter/content/1641904862765/1642082428056>

ปราณี ปวีณนา. (ม.ป.ป.). *ล่วงละเมิดทางเพศ (Sexual Harassment) หยุดให้ทัน ป้องกันซึมเศร้า*.

โรงพยาบาลมนารมย์. https://www.manarom.com/blog/sexual_harassment.html

พรสุข หุ่นรินทร์, ประภาเพ็ญ สุวรรณ, สุรีย์พันธุ์ วรพงศธร, และ อนันต์ มลารัตน์. (2555). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. อักษรเจริญทัศน์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. (2563). *ประมวลกฎหมายอาญา*. เจริญรัฐการพิมพ์.

สันทกฤษณ์ บุญช่วย, และ จตุพร ธีราภรณ์. (2561). กระบวนการลูกเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: ศึกษาตามกรอบทฤษฎีอาชญาวิทยา. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 9(1), 272-291.

สุขุม อรุณจิต, และ วุฒิพล มั่นเหมาะ. (2559). ปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมทางเพศตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 2(1), 4-18.

สุดารักษ์ สุวรรณานนท์. (2565, 9 ธันวาคม). *ปัญหาอาชญากรรมทางเพศ: เมื่ออาชญากรมีภาพลักษณ์ดีแบบที่ใคร ๆ ก็ชื่นชม*. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ).

<https://knowledge.tijthailand.org/article/detail/good-personality-criminal>

สุพิศวง ธรรมพันทา. (2543). *มนุษย์กับสังคม = Man and society*. ภูมิไทย.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2552, 1 มีนาคม). *อาญา-อาชญา*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledge=อาญา-อาชญา-๑-มีนาคม-๒๕๕๒>

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554, 26 มกราคม). *บุตร*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledge=บุตร-๒๖-มกราคม-๒๕๕๔>

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2548). *ทฤษฎีอาญา*. วิญญูชน.

โอบจพ ตราช. (2562, 22 พฤษภาคม). แต่งงานในเครือญาติ อาจทำลูกเสี่ยง. โรงพยาบาลสมิติเวช.

<https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/แต่งงานในเครือญาติ>

AMARIN 34 HD. (2567, 3 สิงหาคม). ข่าว. AMARIN 34 HD.

<https://www.amarintv.com/news/social/226992>

Amnesty International Thailand. (ม.ป.ป.). ยุติโทษประหารชีวิต. แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย. <https://www.amnesty.or.th/our-work/death-penalty/>

Clarke, R., & Eck, J. E. (2003). *Become a problem-solving crime analyst* (1st ed.). Willan.

<https://doi.org/10.4324/9781315060965>

Grady, M. D., & Levenson, J. S. (2021). Prevalence rates of adverse childhood experiences in a sample of minor-attracted persons: A comparison study. *Traumatology*, 27(2), 227–235. <https://doi.org/10.1037/trm0000273>

Mangkhalasiri, P. (2025). *Challenges of investigating and prosecuting child sex trafficking and child labour trafficking in Thailand* (Doctoral dissertation, University College London).

Michael Welner. (2011). *Darkness to Light: End Child Sexual Abuse, 7 Steps to Protecting Our Children*. The Ithaca Journal.

NCMEC. (2023). *CyberTipline Reports*. National Center for Missing & Exploited Children.

<https://www.missingkids.org>

SDG MOVE. (2567, 17 ธันวาคม). กรม. ตีกลับ “ข้อเสนอยกเลิกโทษประหารชีวิต” ของ กสม. ชี้ความผิดร้ายแรงส่งผลกระทบต่อจิตใจประชาชน. <https://www.sdgmovement.com/2024/12/19/cancel-execution-thailand/>

UNICEF. (2018). *Annual Report 2018: For every child, every right*. UNICEF Division of Communication.

Victorian Centres Against Sexual Assault. (n.d.). *What is sexual assault*. 1800RESPECT.

<https://www.1800respect.org.au/languages/thai-what-is-1800respect/thai-what-is-sexual-assault>

陳, 曉欣. (2025, March 4). *Hong Kong News*.

<https://www.hk01.com/%E7%A4%BE%E6%9C%83%E6%96%B0%E8%81%9E/6021631.6/>

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นการสอบสวน

กิตติพงษ์ สิมมาลี¹

วันที่รับบทความ: 19 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 27 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 28 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นการสอบสวน ตลอดจนนำเสนอรูปแบบขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์ผ่านการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำรา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ควบคู่กับการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น จากการศึกษาพบว่า การนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาบังคับใช้ในชั้นการสอบสวนของไทยในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น ข้อจำกัดด้านจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยที่ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมทุกสถานี่ตำรวจทั่วประเทศ ปัญหาความซับซ้อนในการจัดทำเอกสารประกอบสำนวน และความไม่เข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง บทความนี้จึงได้นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบดังกล่าว อาทิ การลดขั้นตอนกระบวนการก่อนเข้าสู่การไกล่เกลี่ย การลดจำนวนเอกสารในสำนวนการสอบสวน และการเร่งรัดจัดอบรมเพิ่มจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยประจำสถานีตำรวจ ซึ่งหากกระบวนการไกล่เกลี่ยนี้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและคดียุติได้ในชั้นพนักงานสอบสวน จะช่วยลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล ลดงบประมาณและค่าใช้จ่ายของรัฐและคู่กรณี และเป็นแรงผลักดันสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, ชั้นการสอบสวน, กระบวนการยุติธรรมทางเลือก, พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

¹ พันตำรวจเอก, ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลศาลาแดง, 2564 – 2567 (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

Mediation of Disputes at the Inquiry Level

Kittipong Simmalee¹

Received: March 19, 2025; Revised: March 27, 2025; Accepted: March 28, 2025

Abstract

This academic article explores the mediation of criminal disputes at the inquiry level, aiming to propose development guidelines and address operational challenges within the process. By synthesizing relevant theoretical frameworks, the Mediation Act B.E. 2562 (2019), and comparative legal perspectives from the United States and Japan, this article analyzes the structural and procedural obstacles embedded in the current system. The analysis demonstrates that the implementation of criminal mediation during the investigative stage in Thailand faces several practical challenges, including an insufficient number of qualified mediators nationwide, cumbersome documentation requirements for case files, and a lack of procedural clarity among investigating officers. To enhance the efficiency of this alternative justice mechanism, the article offers key practical and policy recommendations, such as simplifying pre-mediation steps, minimizing case file documentation, and scaling up specialized mediator training across all police stations. Ultimately, optimizing the mediation process at the inquiry level will significantly alleviate court congestion, minimize financial burdens for both the state and the parties involved, and systematically contribute to sustainable social harmony.

Keywords: Dispute Mediation, Inquiry Level, Alternative Justice, Mediation Act B.E. 2562 (2019)

¹ Police Colonel, Superintendent of Sala Daeng Metropolitan Police Station, from 2021 to 2024 (Corresponding Author)

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีผลให้การดำรงชีพของมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตซึ่งเป็นการดำรงชีพแบบพึ่งพาอาศัยกัน เข้าสู่สังคมที่เกิดการแข่งขัน และเมื่อมีการแข่งขันกันขึ้น สิ่งทีุ่ดหลีกเลี่ยงไม่พ้น คือความขัดแย้งและข้อพิพาท และถ้าไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องแล้ว สิ่งที่จะตามมาคือความรุนแรง และนำไปสู่ความสูญเสียจนถึงขั้นเสียหายอย่างร้ายแรงที่สุด ทำให้มีปริมาณคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานีดตำรวจทั่วประเทศจำนวนมาก ซึ่งในแต่ละคดีจะต้องผ่านกระบวนการสอบสวนตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีระยะเวลาในการทำคดีแต่ละประเภทซึ่งขึ้นอยู่กับความยากง่ายและพยานหลักฐานต่างๆที่พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมเข้าในสำนวนการสอบสวนคดีอาญา ทำให้แต่ละคดีต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะทำการสอบสวนเสร็จสิ้น นอกจากนั้นแต่ละคดีจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการทำสำนวนคดี ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายของพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนคดี เช่น การเดินทางไปศาล ไปสำนักงานอัยการ การเดินทางไปส่งและรับผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง และผลการตรวจพิสูจน์ต่างๆ ค่าใช้จ่ายในการส่งหมายเรียกผู้ต้องหา หรือหมายเรียกพยาน ค่ายานพาหนะนำตัวผู้ต้องหาไปมัดฟ้อง ผูกขัง หรือการไปยื่นคำร้องขอหมายจับ หมายค้นต่อศาล นอกจากนั้นยังมีค่าใช้จ่ายของคู่กรณีที่ต้องเดินทางมาที่สถานีตำรวจหลายครั้ง เช่น มาให้สอบปากคำ นำพยานหลักฐานมามอบให้พนักงานสอบสวน หรือนำพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์มาให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำเป็นพยานในคดี

ดังนั้นการทำความเข้าใจในเรื่องของความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดคดีต่างๆที่นำมาสู่การแจ้งความร้องทุกข์ยังสถานีตำรวจ จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้สามารถยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้เมื่อมีข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาททางอาญาเกิดขึ้น โดยปกติผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิด จะเรียกร้องหาความยุติธรรมโดยการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยเริ่มต้นแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจ หากไม่มีการไกล่เกลี่ยกันระหว่างคู่กรณีก็จะเข้าสู่กระบวนการสอบสวนทำสำนวนคดีขึ้นสู่ศาล การแก้ไขความขัดแย้งหรือคดีที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มักใช้การดำเนินคดีกระแสดังกล่าวในการยุติความขัดแย้ง คือการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาในศาล ทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากทำให้การพิจารณาคดีอาจเกิดความล่าช้า รัฐต้องเสียงบประมาณของแผ่นดินจำนวนมาก ทำให้คดีล้นศาล และทำให้หนักโหดล้นเรือนจำ และคู่กรณีมุ่งเอาชนะกันเมื่อศาลตัดสินแล้วความสัมพันธ์ของคู่กรณีมักไม่กลับมาเหมือนเดิม

ที่ผ่านมาคดีข้อพิพาททางอาญาที่เข้าสู่กระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามสถานีตำรวจทั่วประเทศมากขึ้น ทำให้ประสบปัญหาคดีล้นสถานีตำรวจ เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนแต่ละคดีเป็นไปด้วยความล่าช้า พนักงานสอบสวนแต่ละนายต้องรับผิดชอบในการสอบสวนคดีที่มีปริมาณมาก ซึ่งตัวพนักงานสอบสวน และหัวหน้าหน่วยก็พยายามในการแก้ไขปัญหาโดยวิธีการบริหารจัดการคดีแต่ละประเภทที่เข้าสู่กระบวนการสอบสวน (Case management) โดยการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน ในเฉพาะกลุ่มคดีความผิดอันยอมความได้ ความผิดลหุโทษ และความผิดที่มีอัตราโทษไม่ร้ายแรง

เมื่อปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทย มีการตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎหมายกำหนดแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งเมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างกัน คู่กรณีต่างต้องการ

ได้รับความยุติธรรม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีได้พูดคุยกัน เพื่อหาแนวทางระงับข้อพิพาทที่ทุกฝ่ายพึงพอใจโดยมีคนกลางซึ่งเรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกให้คู่พิพาทได้มีโอกาสพูดคุยเสนอทางออกร่วมกันนำไปสู่การแก้ไขข้อพิพาทด้วยความพึงพอใจของคู่กรณี เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทรูปแบบหนึ่ง ซึ่งถือเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก คือ ทางเลือกอื่นนอกจากให้ศาลชี้ขาดตัดสิน เพราะมีวิธีการที่สำคัญคือแก้ไขปัญหาฟื้นฟูความสัมพันธ์ สร้างความสมานฉันท์ในสังคม และเยียวยาความเสียหาย ซึ่งทำได้ทางออกที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายพึงพอใจ (โชติช่วง ทัพวงศ์: 2558)

ในบทความฉบับนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะการระงับข้อพิพาทในชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีคือผู้เสียหาย และฝ่ายผู้ต้องหา ได้พูดคุยเจรจาไกล่เกลี่ยกันในชั้นสถานีตำรวจ ตามกระบวนการขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีที่เกิดขึ้นในชั้นสอบสวน ตามหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นเพิ่มช่องทางและให้อำนาจเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวนมีความมั่นใจในการทำคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นไปตามหลักกฎหมายเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีผู้ทำหน้าที่เป็นคนกลางเรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยแทนพนักงานสอบสวน ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยที่มาทำหน้าที่ต้องเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแจ้งขึ้นบัญชีเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำสถานีตำรวจต่างๆทั่วประเทศ

การวิจัยเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นการสอบสวน มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นการสอบสวน และนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประเภทคดีที่เกิดขึ้นในชั้นการสอบสวน ตลอดจนนำเสนอรูปแบบกระบวนการขั้นตอนเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นการสอบสวนซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการวิจัยในครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยดำเนินการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการไกล่เกลี่ย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แล้วเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละส่วนเข้าด้วยกันเพื่อหาข้อสรุป

ผู้เขียนจึงขอเสนอในส่วนของความหมายของการไกล่เกลี่ย การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นการสอบสวน และนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประเภทคดีที่เกิดขึ้นในชั้นการสอบสวน ตลอดจนนำเสนอรูปแบบกระบวนการขั้นตอนเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นการสอบสวนซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การนำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และหลักกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวนตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

การทบทวนวรรณกรรม

1)ความหมาย แนวคิดทฤษฎี และพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

(1) ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ความหมายของคำว่า“ไกล่เกลี่ย” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่า “พูดจาให้ปรองดองกัน พูดจาให้ตกลงกัน ลูบไล้ ทำให้เรียบเรียบ ทำให้มีส่วนเสมอกัน” ส่วนการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกันระงับข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาโดยสันติวิธีและปราศจากการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ทั้งนี้ไม่รวมถึงการไกล่เกลี่ยที่ดำเนินการในชั้นศาลและชั้นบังคับคดี (พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มาตรา 3 : 2562) หลักและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นการดำเนินการเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกันระงับข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาโดยสันติวิธีและปราศจากการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ทั้งนี้ไม่รวมถึงการไกล่เกลี่ยที่ดำเนินการในชั้นศาลและชั้นบังคับคดี (พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ม. 3 : 2562) โดยการไกล่เกลี่ยตามกฎหมายฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

(1) การไกล่เกลี่ยโดยหน่วยงานของรัฐ (Mediation by government agencies) เช่น ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดในกฎกระทรวง

(2) การไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวน (Mediation at the investigative stage) เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสถานีตำรวจ

(3) การไกล่เกลี่ยโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน (Mediation by the People's Mediation Center) ซึ่งตั้งอยู่ตามสถานที่ หรือชุมชนต่างๆ ภายใต้การกำกับดูแลของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้นำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาบังคับใช้โดยผ่านพนักงานสอบสวนตามสถานีตำรวจต่างๆทั่วประเทศ โดยพนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายคือ เปลี่ยนรูปแบบไกล่เกลี่ยจากเดิมที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยมาเป็นบุคคลอื่นซึ่งเรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ม.3 : 2562) มาทำหน้าที่เป็นคนกลางทำการไกล่เกลี่ยแทนพนักงานสอบสวน และต้องนำเอารูปแบบขั้นตอนตามที่พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดไว้โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน (พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หมวด 4 : 2562) มาปฏิบัติโดยเมื่อมีคดีเกิดขึ้นและมีผู้เสียหายหรือคู่กรณีมาแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หากเป็นคดีที่อาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ตามกฎหมายฉบับนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาได้ (พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ม.43 : 2562)

ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 41 คดีความผิดทางอาญาหรือข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ตามหมวด 4 ที่สามารถไกล่เกลี่ยได้จะเป็นคดีความผิด 3 กลุ่ม

ได้แก่ (1) กลุ่มที่ 1 คดีความผิดอันยอมความได้ (2) กลุ่มที่ 2 ความผิดลหุโทษ ได้แก่ กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บตามมาตรา 390 ทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่ได้รับบาดเจ็บตามมาตรา 391 ทำให้ผู้อื่นตกใจกลัวโดยการขู่เข็ญตามมาตรา 392 คุกคามผู้อื่นซึ่งหน้าตามมาตรา 393 ไล่ต้อนสัตว์เข้าสวนไร่นาผู้อื่นตามมาตรา 394 ปลอ่ยปละละเลยสัตว์ตามมาตรา 395 และรังแก ช่มเหิง คุกคาม หรือทำให้ผู้อื่นอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญตามมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (3) กลุ่มที่ 3 ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ เข้าร่วมชุมนุมต่อสู้และมีผู้ถึงแก่ความตายตามมาตรา 294 วรรคหนึ่ง ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บตามมาตรา 295 ทำร้ายร่างกายผู้อื่นอันเป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 296 เข้าร่วมชุมนุมต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 299 วรรคหนึ่ง ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 300 และ ลักทรัพย์ตามมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

(2) แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

(2.1) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Process)

หมายถึง เป็นกระบวนการที่ใหม่ในงานยุติธรรมแบบองค์รวมได้รับการ สนับสนุนจากสมาพันธ์องค์กรอิสระ เพื่อการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแห่งองค์การสหประชาชาติ (Criminal Justice) มีคณะทำงานเพื่อความยุติธรรมในเชิงสร้างสรรค์ เป็นหน่วยงานที่เริ่มต้นในการศึกษา และต่อมาได้มีนักวิชาการอีกจำนวนไม่น้อยที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาศึกษา และได้ให้ความหมายไว้ เช่น T. Marshall (อ้างถึงใน นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า, 2548, น. 19) ได้ให้คำนิยามว่า “Restorative Justice เป็นกระบวนการที่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดมารวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาว่าจะจัดการอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้น จากการกระทำผิด รวมทั้งผลกระทบที่อาจตามมาในอนาคต” ลักษณะและรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มี 2 ลักษณะ คือ

(1) กระบวนการที่จะทำให้เกิดความสมานฉันท์ ต้องเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการฟื้นฟู โดยมีหลักการว่า ควรเป็นกระบวนการที่ไม่เป็นทางการ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มาพบกันในบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดความปรองดอง ส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดได้ชดใช้ค่าเสียหาย ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง

(2) ผลลัพธ์ที่จะก่อให้เกิดความสมานฉันท์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ผลลัพธ์ซึ่งจะได้จาก กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การแสดงความสำนึกผิดและการยินยอมที่จะปรับพฤติกรรม การเยียวยาชดใช้ที่ผู้กระทำความผิดพร้อมที่จะชดใช้ให้กับผู้เสียหาย ซึ่งอาจจะไม่ใช่เป็นเรื่องเงินอย่างเดียว อาจเป็นการกระทำ หรืองดเว้นการกระทำ หรือการสร้าง ความพึงพอใจให้กับคู่กรณี

(3) ขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายไทย

ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวนการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนความผิดในหมวด 4 ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้อง และกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.2562 มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

(1) ขั้นตอนที่ 1 พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิให้คู่กรณีทราบ เมื่อคู่กรณีสมัครใจทั้งสองฝ่าย พนักงานสอบสวนก็จะให้ยื่นคำร้องเพื่อเสนอให้หัวหน้าสถานีตำรวจพิจารณาอนุมัติ

(2) ขั้นตอนที่ 2 การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย เมื่อหัวหน้าสถานีตำรวจพิจารณาแล้วอนุมัติให้ไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนก็จะให้คู่กรณีเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยที่ขึ้นบัญชีเป็นผู้ไกล่เกลี่ยประจำสถานีตำรวจแห่งนั้น เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยในคดีดังกล่าว

(3) ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการไกล่เกลี่ย ให้เริ่มไกล่เกลี่ยครั้งแรกภายใน 7 วันนับแต่วันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย คู่กรณีต้องเข้าร่วมไกล่เกลี่ยด้วยตนเอง และมีสิทธิให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกินสองคนเข้าฟังการไกล่เกลี่ยได้

(4) ขั้นตอนที่ 4 การสิ้นสุดการไกล่เกลี่ย การสิ้นสุดของการไกล่เกลี่ยจะมีผล 2 ประการ คือ คู่กรณีตกลงกันไม่ได้ กับตกลงกันได้ หากผลการไกล่เกลี่ยคู่กรณีตกลงกันได้ เมื่อคู่กรณีได้มีข้อตกลงเป็นประการใดแล้ว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยบันทึกข้อตกลงหรือจัดให้มีการบันทึกข้อตกลงนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้ แล้วให้ผู้ไกล่เกลี่ยส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวนภายใน 7 วัน นับแต่วันไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง ต่อมาเมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงแล้ว ให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบ เพื่อจัดทำบันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลง ส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี แต่หากในกรณีที่มีการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วน ให้คู่กรณีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อเสนอพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณา มีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป เว้นแต่ผู้เสียหายพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กระทำไปแล้ว ให้คู่กรณีแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินส่งสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้อัยการพิจารณาสั่งยุติคดีได้เช่นเดียวกัน เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดี สิทธินาคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ แต่หากเป็นกรณีคู่กรณีเป็นผู้ต้องหาลงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป (พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ม.64,65 ,66: 2562)

ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 นอกจากการไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นสอบสวนตามหมวด 4 แล้ว ยังมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชนตามหมวด 5 ที่ตั้งอยู่ตามสถานที่ส่วนราชการต่างๆและภายในชุมชน หมู่บ้าน ซึ่งคดีความผิดที่ทำการไกล่เกลี่ยศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชน มี 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) คดีข้อพิพาททางแพ่งทุนทรัพย์ไม่เกิน 500,000 บาท (2) คดีความผิดยอมความได้ และ (3) ความผิดลหุโทษ จำนวน 7 มาตรา ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับความผิดในหมวด 4 ผู้ไกล่เกลี่ยที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยคือผู้ไกล่เกลี่ยที่ขึ้นทะเบียนกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

นอกจากนี้ยังไม่มีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องในชั้นศาล ซึ่งศาลก็จะมีระบบไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องแต่จะทำเฉพาะบางเรื่อง เช่น คดีความผิดอันยอมความได้ คดีลหุโทษ และคดีแพ่ง ตัวอย่างเช่น คดีเงินกู้ของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

จากการนำพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 มาใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชั้นสอบสวน พบว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ เช่น ปัญหาจำนวนผู้

ไกล่เกลี่ยมีจำนวนไม่เพียงพอ ปัญหาการจัดทำเอกสารต่างๆ ปัญหาความไม่เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการไกล่เกลี่ย

3) การไกล่เกลี่ยของกฎหมายต่างประเทศ

(1) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา (Mediation under United States law)

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีหลายรัฐที่มีกฎหมายบังคับว่า จะต้องผ่านการเจรจาไกล่เกลี่ยกันก่อนโดยอยู่บนพื้นฐานของหลักความสมัครใจของคู่กรณี หากคู่กรณีไม่สมัครใจทั้งสองฝ่าย ก็ทำอะไรไม่ได้ ซึ่งมีแนวปฏิบัติคล้ายกับพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งนอกจากสหรัฐอเมริกาแล้ว ยังมีหลายประเทศในแถบยุโรปมีมาตรการทางกฎหมายที่จะใช้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นก่อน หากตกลงกันไม่ได้หรือไม่สมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย จึงจะมีการนำคดีหรือข้อพิพาทขึ้นสู่ศาล (อัญชลี พูลเต็ม. ฝ่ายวิเคราะห์ร่างกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, บทความ เรื่อง แนวคิดและหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาล)

ตัวอย่างการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในรัฐแคลิฟอร์เนีย ปี 2023-2024 รัฐแคลิฟอร์เนียมีระบบ Alternative Dispute Resolution (ADR) ซึ่งรวมถึงการไกล่เกลี่ยเพื่อช่วยลดภาระของศาลและเพิ่มโอกาสในการแก้ไขข้อพิพาทโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยในรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Code of Civil Procedure, Section 1775-1775.15 กำหนดให้คดีแพ่งที่มีข้อพิพาทสามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนการพิจารณาคดีได้ California Rules of Court, Rule 3.850 - 3.878 ระบุขั้นตอนและข้อกำหนดของการไกล่เกลี่ย (Penal Code Section 1000 (Pretrial Diversion Program) ใช้ในคดีอาญาบางประเภท เช่น คดียาเสพติด หรือคดีอาชญากรรมที่ไม่รุนแรง โดยผู้กระทำผิดอาจได้รับโอกาสเข้ารับการบำบัดแทนการถูกดำเนินคดี

ผลของการไกล่เกลี่ยต่อสถานะทางกฎหมายของคู่กรณี

(1) ทางแพ่ง หากคู่กรณีตกลงกันได้ จะมีการทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีผลบังคับตามกฎหมาย และอาจถูกบังคับใช้ได้เสมือนเป็นคำพิพากษาของศาล

(2) ทางอาญา หากจำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน (เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ หรือจ่ายค่าชดเชย) ศาลอาจยกฟ้องหรือไม่ดำเนินคดีต่อ แต่หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข อัยการสามารถนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีได้

(2) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง ปรากฏอยู่ในมาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศญี่ปุ่น (Article 275 of the Japanese Code of Civil Procedure) โดยที่คู่กรณีสามารถยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยต่อศาล ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องถูกต้อง ศาลจะกำหนดวันนัดไกล่เกลี่ยต่อไป โดยจะส่งหมายเรียก หรือหมายนัดคู่กรณีมาศาลเพื่อทำการไกล่เกลี่ย หากไกล่เกลี่ยสำเร็จจะมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อไป ซึ่งสัญญาประนีประนอมสามารถบังคับคดีได้ทันทีเสมือนหนึ่งเป็นคำพิพากษา ส่วนในกรณีที่คู่กรณีไม่มาศาล จะถือว่าการไกล่เกลี่ยนั้นไม่สำเร็จ (อภิพงศ์

ศาลติเกษม. ระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีของประเทศญี่ปุ่น , เอกสารเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง)

บทสรุป

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน(Dispute resolution by mediation at the investigation stage) เป็นวิธีการทำให้คดีระงับก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า “ADR” (Alternative Dispute Resolution) เป็นกระบวนการทางเลือกในกระบวนการยุติธรรมให้แก่คู่กรณีที่ไม่ประสงค์จะให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพื่อฟ้องคดีต่อศาล เนื่องจากการนำคดีขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาชั้นศาลทำให้เสียเวลา เสียค่าใช้จ่าย ทำให้คดีล้นศาล และทำให้นักโทษล้นเรือนจำ และคู่กรณีมุ่งเอาชนะกันเมื่อศาลตัดสินแล้วความสัมพันธ์ของคู่กรณีมักไม่กลับมาเหมือนเดิม

การใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานสอบสวนใช้เป็นแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อเกิดข้อพิพาทระหว่างกัน คู่กรณีต่างต้องการได้รับความยุติธรรม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวนโดยผู้ไกล่เกลี่ย เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีได้พูดคุยกัน เพื่อหาแนวทางระงับข้อพิพาทที่ทุกฝ่ายพึงพอใจโดยมีคนกลางซึ่งเรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ยทำหน้าที่ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกให้คู่พิพาทได้มีโอกาสพูดคุยเสนอทางออกร่วมกันนำไปสู่การแก้ไขข้อพิพาทด้วยความพึงพอใจของคู่กรณี เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทรูปแบบหนึ่งในชั้นสอบสวนของสถานีตำรวจ ซึ่งถือเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้กับประชาชนผู้ที่เป็นคู่กรณีในคดีซึ่งมีความขัดแย้งจนนำมาสู่การแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจ โดยมีการออกระเบียบ คำสั่ง ระเบียบที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวน และมีการจัดอบรมผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย มีการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำสถานีตำรวจเพื่อทำการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนตาม หมวด 4 ครอบคลุมสถานี (จำนวน 1,484 สถานี ข้อมูลปี 2567 ,สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ) และได้ร่วมบูรณาการกับกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพกระทรวงยุติธรรม มีการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชนในสถานีตำรวจเพื่อทำการไกล่เกลี่ยภาคประชาชนตามหมวด 5

จากการวิจัยเมื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์กับ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการทำสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท พบว่าการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนของประเทศไทยพบปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ ได้แก่ ปัญหาจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยมีไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ประจำได้ครบทุกสถานีทั่วประเทศซึ่งมีจำนวน 1,484 สถานี ปัญหาขั้นตอนการปฏิบัติและเอกสารในการทำสำนวนคดีไกล่เกลี่ยมีจำนวนมาก เช่น บันทึกต่างๆที่พนักงานสอบสวน และผู้ไกล่เกลี่ยต้องจัดทำ ปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจของพนักงานสอบสวนในการทำคดีไกล่เกลี่ยในรูปแบบสำนวนการสอบสวน ปัญหาประชาชนยังไม่ทราบถึงสิทธิในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ปัญหาด้านงบประมาณการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ย เงินค่าตอบแทนผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งมาทำหน้าที่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอยู่ระหว่างการแก้ไขเพื่อให้

การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ทำให้เกิดความพึงพอใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย สร้างความสมานฉันท์ในสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับนานาประเทศที่เจริญแล้ว ซึ่งได้มีการนำกฎหมายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในการไกล่เกลี่ยในคดีต่างๆตามที่กฎหมายประเทศนั้นๆ บัญญัติขึ้นมา อาทิ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส และอีกหลายประเทศในแถบยุโรป ส่วนในทวีปเอเชียมีหลายประเทศที่นำกฎหมายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ก่อนฟ้องมาใช้ อาทิเช่น ประเทศญี่ปุ่น

ข้อเสนอแนะ

ในท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวคิดและหลักการ การนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวนมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย และเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าปัญหাজำนวนผู้ไกล่เกลี่ยมีจำนวนไม่เพียงพอครอบคลุมทุกสถานีตำรวจ ปัญหาเรื่องงบประมาณเงินค่าตอบแทนผู้ไกล่เกลี่ย ปัญหากฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องที่เป็นอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนของประเทศไทยให้เกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การกำหนดแนวทางการปฏิบัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวน ดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะให้รัฐ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงสิทธิในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวน หากเป็นคดีที่เกิดข้อพิพาทหรือขัดแย้งเป็นคดีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตั้งที่บัญญัติไว้ในท้ายพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

(2) ข้อเสนอแนะให้ลดขั้นตอนกระบวนการก่อนเข้าสู่การไกล่เกลี่ยให้น้อยลง การแจ้งสิทธิคู่กรณีควรแจ้งในบันทึกในรายงานประจำ หรือบันทึกคำให้การเท่านั้น ไม่ควรแจ้งในบันทึกแจ้งสิทธิตามแบบฟอร์มซ้ำอีก การขออนุมัติพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจหรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หากเป็นความผิดลหุโทษ หรือความผิดอันยอมความได้ ซึ่งทุนทรัพย์ไม่มากและผู้ต้องหาไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจใช้ดุลพินิจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยได้ โดยไม่ต้องยื่นคำร้องขออนุมัติต่อหัวหน้าสถานีตำรวจลดขั้นตอนการทำงานให้น้อยลง เพื่อให้การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

(3) ข้อเสนอแนะกรณีการทำคดีควรลดเอกสารในส่วนงานสอบสวนให้น้อยลง โดยหากไกล่เกลี่ยสำเร็จให้คงเหลือเอกสารประกอบส่วนงานสอบสวนมีรายการดังนี้ (1) บันทึกการเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย (2) บันทึกข้อตกลงหรือบันทึกปฏิบัติตามข้อตกลง และ (3) พนักงานสอบสวนไม่ต้องสรุปรายงานการสอบสวน โดยให้นำเอกสารที่จัดทำมาทั้งหมดรวบรวมเป็นส่วนงานสอบสวน แล้วทำหนังสือส่งพนักงานอัยการเพื่อมีความเห็นยุติคดี

(4) ข้อเสนอแนะกรณีจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยมีไม่เพียงพอในศูนย์ประจำสถานีตำรวจ เสนอแนะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดอบรมผู้ไกล่เกลี่ยให้เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ตามศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำสถานีตำรวจให้ครบทุกสถานี โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยประจำสถานีตำรวจแห่งละอย่างน้อย 3 คนเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

(5) ข้อเสนอแนะกรณีงบประมาณค่าตอบแทนผู้ไกล่เกลี่ย ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ โดยการแยกตั้งงบค่าตอบแทนผู้ไกล่เกลี่ยออกต่างหาก กำหนดขั้นตอนและเอกสารการเบิกจ่ายให้ชัดเจน และให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องถึงขั้นตอนการเบิกค่าตอบแทน

สิ่งสำคัญท้ายสุด รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจในเรื่องสิทธิตามกฎหมาย หลักหรือทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับประชาชน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ดำเนินการตามกระบวนการต่างๆ เช่น งบประมาณการฝึกอบรมผู้ไกล่เกลี่ย งบประมาณเงินค่าตอบแทนผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันของหน่วยงาน กระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในระดับที่สูงขึ้น จนสามารถนำไปสู่การที่คู่กรณีที่เกิดข้อพิพาทตัดสินใจที่จะเลือกใช้ยุติธรรมทางเลือก คือกระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนมีจำนวนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2566ก). *คู่มือปฏิบัติงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท 2562*. กระทรวงยุติธรรม.
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2566ข). *ระเบียบและขั้นตอนการตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน*. กระทรวงยุติธรรม.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2545). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา* [การศึกษาอิสระ]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โชติช่วง ท้าววงศ์. (2558). *การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการและการไกล่เกลี่ย*. สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า. (2548). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: กรณีศึกษากระบวนการจัดการความขัดแย้งของชุมชนบ้านเชิงเขา ตำบลปะลุกาสาเมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน. (2567). *ข้อมูลการตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำสถานีตำรวจ*. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). *หนังสือคู่มือการปฏิบัติงานการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562*. โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สุกัญญา ศรีสาคร. (2547). *ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญห*. สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โสฬส ปัญจะวิสุทธิ. (2541). *แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์วิทิตคอมพ์.
- อภิพงศ์ ศานติเกษม. (2560). *ระบบการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดีของประเทศญี่ปุ่น* [เอกสารเสนอต่อที่ประชุม]. คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.
- อัญชลี พูลเต็ม. (2563). *แนวคิดและหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีต่อศาล: การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา*. ฝ่ายวิเคราะห์ร่างกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

กฎหมายและระเบียบ

พระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก. หน้า 1-22.

ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2562). เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผู้ไต่สวน พ.ศ. 2562.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2562ก). เรื่อง พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ไต่สวนข้อพิพาทคดีอาญา พ.ศ. 2562.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2562ข). เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกและแต่งตั้งผู้ไต่สวน พ.ศ. 2562.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2562ค). เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไต่สวนข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้อง และกระบวนการไต่สวนข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562.

การประยุกต์ใช้การป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์กับปัญหาสื่อ การล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก

พีระพัฒน์ มังคละศิริ¹ เสกสัน เครือคำ²
จารุวัฒน์ ใจสุบรรณ³ และ นรินทร์ เพชรทอง⁴

วันที่รับบทความ: 20 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 6 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 10 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ (Situational Crime Prevention – SCP) เพื่อรับมือกับปัญหาสื่อการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก (Child Sexual Abuse Materials – CSAM) โดยอิงจากกรณีศึกษาของประเทศที่มีแนวปฏิบัติก้าวหน้า ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และเนเธอร์แลนด์ ซึ่งได้นำกลยุทธ์หลักของ SCP มาใช้ ได้แก่ การเพิ่มความพยายามในการก่ออาชญากรรม การเพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุม การลดผลตอบแทน การลดสิ่งยั่วยุ และการจัดซื้อแก้ตัวของผู้กระทำความผิด ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประเทศเหล่านี้มีการดำเนินมาตรการเชิงรุกที่สอดคล้องกับหลัก SCP อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การใช้เทคโนโลยีตรวจจับภาพ CSAM อัตโนมัติ การออกแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก และการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแก่ผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิด มาตรการเหล่านี้มีส่วนช่วยในการตัดตอนพฤติกรรมเชิงอาชญากรรมตั้งแต่ระยะต้น และเสริมสร้างแรงยับยั้งทางจิตใจและสภาพแวดล้อมที่ทำให้การกระทำความผิดเกิดขึ้นได้ยากยิ่งขึ้นในโลกออนไลน์ จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว บทความเสนอแนะทางการประยุกต์ใช้ SCP ในบริบทของประเทศไทย โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านกฎหมาย เทคโนโลยี และทรัพยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาระบบยืนยันตัวตนทางดิจิทัล การสร้างฐานข้อมูลภาพต้องสงสัย การส่งเสริมความรู้ด้านจริยธรรมดิจิทัลแก่เยาวชน และการจัดตั้งช่องทางให้คำปรึกษาที่ปลอดภัย ไม่ตีตรา และเข้าถึงได้ง่าย บทความเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเบื้องต้น ได้แก่ การเร่งรัดการออกกฎหมายที่สอดคล้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี การจัดสรรทรัพยากรให้แก่หน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบโดยตรง และการลงทุนในนวัตกรรมเพื่อเฝ้าระวังและป้องกัน CSAM อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ: การป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์, สื่อการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก, งานตำรวจ, ความปลอดภัยออนไลน์

¹ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

² รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³ สถานีตำรวจภูธรเมืองเชียงใหม่ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 5

⁴ สำนักงานคณะกรรมการการรักษามันคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

Applying Situational Crime Prevention to Combat Child Sexual Abuse Materials

Phirapat Mangkhalasiri¹, Seksan Khruakham², Jaruwat Jaisuban³, & Narin Petchthong⁴

Received: March 20, 2025; Revised: May 6, 2025; Accepted: May 10, 2025

Abstract

This article explores the application of Situational Crime Prevention (SCP) in addressing the problem of Child Sexual Abuse Materials (CSAM), drawing on case studies from countries with progressive practices - namely the United States, the United Kingdom, Australia, and the Netherlands. SCP focuses on reducing opportunities and motivations for offending through five core strategies: increasing the effort required to offend, increasing the risks of detection, reducing the rewards, removing provocations, and eliminating excuses. The findings reveal that these countries have implemented proactive and concrete measures consistent with SCP principles. Examples include the deployment of automated CSAM detection technologies, the design of child-safe online platforms, and the provision of psychological counselling for individuals at risk of offending. These interventions help disrupt offending behaviours at early stages and contribute to a deterrent environment that makes online abuse more difficult to commit. Based on these findings, the article proposes a context-sensitive application of SCP in Thailand. Key recommendations include developing digital identity verification systems, establishing national CSAM image databases, promoting digital ethics education among youth, and creating accessible, non-stigmatising support channels. The article advocates for a victim-centred, multi-sectoral policy framework involving the state, private sector, and civil society to ensure sustainable prevention of CSAM from its root causes. Preliminary policy recommendations include accelerating legislation aligned with technology-based crimes, allocating targeted resources to relevant agencies, and investing in innovation for continuous and effective monitoring and prevention of CSAM.

Keywords: Situational Crime Prevention, Child Sexual Abuse Materials, Policing, Online Safety

¹ Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy (Corresponding Author)

² Associate Professor, Police Colonel, Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

³ Chiang-Mai Police Station, Police Region 5

⁴ Office of National Cyber Security Agency Committee

บทนำ (Introduction)

อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (Child Sexual Abuse Materials – CSAM) นับเป็นปัญหาระดับโลกที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การแพร่กระจายของสื่อเหล่านี้ทางอินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็กผู้เป็นเหยื่ออย่างมหาศาล และสร้างความท้าทายต่อหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั่วโลก จากข้อมูลของ National Center for Missing & Exploited Children (NCMEC, 2023) พบว่ามีการรายงานเกี่ยวกับ CSAM กว่า 36 ล้านเรื่อง ในปี 2023 เพียงปีเดียว สะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตของปัญหาอย่างมหาศาล โดยเฉพาะในโลกออนไลน์

ในบริบทของประเทศไทย แม้จะยังไม่มีรายงานระดับมหภาคที่บ่งชี้ว่าการผลิตหรือการบริโภค CSAM มีขนาดหรือความรุนแรงเทียบเท่ากับประเทศในยุโรปหรืออเมริกาเหนือ แต่แนวโน้มที่ปรากฏกลับสะท้อนถึงความกังวลที่ไม่อาจมองข้ามได้ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากบริบททางสังคม เทคโนโลยี และกฎหมายที่ยังมีช่องว่างให้ผู้กระทำความผิดสามารถแทรกตัวเข้าไปแสวงหาประโยชน์จากความเปราะบางของเด็กไทยผ่านช่องทางออนไลน์ ข้อมูลจากหน่วยเฉพาะกิจเพื่อปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีเด็กเป็นเหยื่อ หรือ Thailand Internet Crimes Against Children (TICAC) ระบุว่า ในปี 2022 มีการจับกุมผู้ต้องหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ครอบครอง และเผยแพร่ CSAM จำนวนมากกว่า 120 ราย และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในปีถัดมา (TICAC, 2023) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศเด็กในประเทศไทยในปัจจุบัน ตารางด้านล่างนี้สรุปข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงระดับความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นและความท้าทายเชิงระบบในการป้องกันและรับมือ ข้อมูลในตารางที่ 1 ด้านล่าง สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศเด็กในโลกออนไลน์ของไทยนั้นมีลักษณะซับซ้อนและกระจายตัวสูง โดยมีทั้งรูปแบบที่เกิดจากบุคคลธรรมดาและการกระทำที่มีลักษณะเป็นเครือข่าย ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันเชิงระบบที่ไม่อาศัยเพียงการบังคับใช้กฎหมายหลังเกิดเหตุเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงการออกแบบสภาพแวดล้อมดิจิทัลและสังคมที่ไม่เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรม ดังที่แนวคิด SCP ได้เสนอไว้ โดยผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักใช้แอปพลิเคชันสื่อสารยอดนิยม เช่น Telegram, Facebook Messenger และ Line เป็นช่องทางหลักในการเข้าถึงหรือแลกเปลี่ยนเนื้อหา โดยแฝงตัวในลักษณะของบุคคลทั่วไปหรือใช้บัญชีปลอมเพื่อหลบเลี่ยงการตรวจสอบ การกระทำเหล่านี้มักไม่ได้เกิดขึ้นในรูปแบบขององค์กรขนาดใหญ่เพียงอย่างเดียว หากแต่รวมถึงบุคคลธรรมดาที่อาศัยความคล่องตัวทางเทคโนโลยี ความรู้ไม่เท่าทันของผู้ปกครอง และช่องว่างด้านการควบคุมเนื้อหาดิจิทัล ซึ่งทำให้พวกเขาสามารถก่ออาชญากรรมในลักษณะ “เงียบแต่ลึก” โดยไม่ถูกตรวจจับในระยะเริ่มต้น (UNICEF, 2022; Interpol, 2021)

ตารางที่ 1 สถิติการล่วงละเมิดทางเพศเด็กในประเทศไทย

ประเภทข้อมูล	รายละเอียด	แหล่งที่มา
จำนวนเด็กอายุ 12-17 ปี ที่ตกเป็นเหยื่อการล่วงละเมิดทางเพศออนไลน์	ประมาณ 400,000 คน หรือ 9% ของเด็กในช่วงอายุนี้นี้	ECPAT, INTERPOL & UNICEF (2022)
เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่ไม่เปิดเผยเหตุการณ์ล่วงละเมิดทางเพศออนไลน์กับผู้ใด	ประมาณ 10-31%	ECPAT, INTERPOL & UNICEF (2022)
เปอร์เซ็นต์ของเด็กที่รายงานเหตุการณ์ล่วงละเมิดทางเพศออนไลน์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ	เพียง 1-3% เท่านั้น	ECPAT, INTERPOL & UNICEF (2022)
จำนวนรายงานเกี่ยวกับสื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (CSAM) ที่ส่งจากประเทศไทยไปยัง NCMEC	จำนวนทั้งสิ้นประมาณ 523,169 รายงาน	True Sustainability Report (2023)
จำนวนคดีที่ TICAC ดำเนินการเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศเด็กออนไลน์	540 คดี ประกอบไปด้วย การค้ามนุษย์ 99 คดี, การล่วงละเมิดทางเพศเด็ก 236 คดี, การครอบครองสื่อลามกเด็ก 182 คดี และคดีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 23 คดี	Royal Thai Government's Country Report on Anti-Human Trafficking (2024)
จำนวนเหยื่อที่ได้รับการช่วยเหลือโดย TICAC	358 คน	Royal Thai Government's Country Report on Anti-Human Trafficking (2024)

การกระทำผิดเกี่ยวกับ CSAM ในไทยยังมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับรูปแบบอื่นของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กในโลกออนไลน์ เช่น การล่อลวงเพื่อจูงใจให้เด็กส่งภาพเปลือยหรือวิดีโอส่วนตัว (online grooming) การข่มขู่เพื่อบังคับให้ส่งเนื้อหาเพิ่มเติมหรือเรียกเงิน (sextortion) และการนัดพบเพื่อถ่ายทำการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่จริงเพื่อนำกลับมาเผยแพร่ ซึ่งอาจมีทั้งรูปแบบเชิงพาณิชย์และไม่เชิงพาณิชย์ (ECPAT International, 2022; WeProtect Global Alliance, 2021) ความซับซ้อนของอาชญากรรมเหล่านี้ทำให้การตรวจจับและการดำเนินคดีเป็นไปอย่างยากลำบาก โดยเฉพาะในกรณีที่มีผู้กระทำผิดอยู่ต่างประเทศ หรือมีการใช้เทคนิคเข้ารหัสและการสื่อสารแบบ decentralized (UNODC, 2021) นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้กระทำผิดบางรายมีลักษณะเป็น “ผู้บริโภคมืดที่มีแนวโน้มสูง” ซึ่งอาจเริ่มต้นจากการค้นหาสื่อลามกทั่วไป แล้วค่อย ๆ ขยับเข้าสู่การบริโภคเนื้อหาที่ผิดกฎหมายโดยไม่ตระหนักว่าการกระทำนั้นถือเป็นอาชญากรรมร้ายแรง การขาดการณรงค์เชิงสาธารณะและเครื่องมือเฝ้าระวังอัตโนมัติบนแพลตฟอร์มออนไลน์ภายในประเทศ ยิ่งทำให้ผู้ใช้บางกลุ่มรู้สึก “ไม่มีใครเห็น” และ “ไม่มีผลกระทบจริง” จึงขาดแรงต้านภายในในการยับยั้งตนเองจากการเข้าถึงหรือแบ่งปันเนื้อหาดังกล่าว (OECD, 2022; Thorn, 2021)

สำหรับด้านกฎหมาย ประเทศไทยใช้กฎหมายหลายฉบับในการจัดการกับปัญหาสื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (CSAM) กฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287/1 และ 287/2 ซึ่งบัญญัติให้การผลิต จำหน่าย เผยแพร่ และครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็กเป็นความผิด โดยมีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ถึง 10 ปี ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ (iLaw, 2015) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ยังบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่สื่อลามกผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 5 ปี (INHOPE, 2024) ในขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ก็มีบทบัญญัติคุ้มครองเด็กจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศหรือการใช้เด็กกระทำความผิดโดยเด็ดขาด (Child Protection Act, 2003) อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่มีอยู่ยังพบช่องโหว่สำคัญ เช่น ยังไม่สามารถเอาผิดผู้ที่รับชมสื่อลามกเด็กผ่านการสตรีมมิ่งหรือการเข้าชมออนไลน์โดยไม่ดาวน์โหลดไว้ได้ อีกทั้งกฎหมายยังไม่ได้ครอบคลุมพฤติกรรมการล่อลวงเด็ก (grooming) หรือการชักชวนทางเพศเด็กผ่านข้อความ (sexting) อย่างชัดเจน (ECPAT, 2021)

สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า แม้สถานการณ์ในไทยอาจยังไม่ถึงขั้นวิกฤต แต่ก็กำลังพัฒนาเข้าสู่พื้นที่เสี่ยงที่ต้องการการป้องกันเชิงรุก โดยเฉพาะการปรับใช้แนวทางที่สามารถลดโอกาสในการเข้าถึงเนื้อหา CSAM ตั้งแต่ต้นทาง ไม่ว่าจะเป็นผ่านการออกแบบระบบเทคโนโลยีที่ปลอดภัย การเพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ และการสร้างกลไกสังคมที่ไม่เอื้อต่อการล่วงละเมิด

แนวคิดการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ (Situational Crime Prevention - SCP) ได้กลายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการป้องกัน CSAM ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดดั้งเดิมที่เน้นการจับกุมและลงโทษหลังเกิดเหตุ โดย SCP เน้นการปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้ไม่เอื้อต่อการก่ออาชญากรรม เช่น การเพิ่มความเสี่ยงให้ผู้กระทำผิดถูกจับกุม การลดแรงจูงใจ หรือการลดผลตอบแทนจากการก่ออาชญากรรม (Clarke, 2017) จากหลักการดังกล่าว บทความนี้มุ่งศึกษากรณีตัวอย่างจากต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการ

ประยุกต์ใช้ SCP ที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเสนอแนวทางการนำมาปรับใช้ในบริบทประเทศไทย เพื่อให้สามารถป้องกันและรับมือกับปัญหา CSAM ได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืน

แนวคิดการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ (Situational Crime Prevention)

การป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ (SCP) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นโดย Ronald V. Clarke ในช่วงปลายทศวรรษ 1970 ซึ่งเน้นการป้องกันอาชญากรรมโดยไม่มุ่งเป้าไปที่การเปลี่ยนแปลงตัวผู้กระทำผิดโดยตรง แต่พยายามเปลี่ยนแปลง “สภาพแวดล้อม” ที่เอื้อต่อการก่ออาชญากรรมแทน แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนหลักการว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้มีเหตุผล (rational choice) ที่จะชั่งน้ำหนักระหว่างความเสี่ยง ผลตอบแทน และความพยายามที่จะก่ออาชญากรรม (Cornish & Clarke, 2003) SCP มุ่งหวังที่จะลดโอกาส (opportunity reduction) และปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้การกระทำผิดเป็นเรื่องยาก เสี่ยง และไม่น่าดึงดูด ซึ่งมีการจัดหมวดหมู่กลยุทธ์ออกเป็น 5 ประเภทหลัก พร้อมเทคนิคย่อยรวม 25 รายการ ดังภาพด้านล่าง

1) **ทำให้ผู้ทำผิดใช้ความพยายามในการกระทำผิดมากขึ้น (Increase the Effort)** กลยุทธ์การป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ประเภทนี้โดยทั่วไป ได้แก่ การล็อกประตูหน้าต่าง การติดตั้งกล้องวงจรปิด หรือการตั้งระบบยืนยันตัวตนก่อนเข้าใช้งานแพลตฟอร์มต่างๆ ในบริบทของการป้องกันสื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก หรือ CSAM กลยุทธ์ดังกล่าวหมายถึงการสร้างอุปสรรคทั้งทางด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างระบบ เพื่อเพิ่มความยากลำบากในการเข้าถึงและเผยแพร่เนื้อหาผิดกฎหมาย ตัวอย่างมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การออกแบบแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีระบบตรวจสอบตัวตนผู้ใช้งาน (identity verification) (NCMEC, 2023) การบังคับใช้มาตรฐานความปลอดภัยในการส่งไฟล์หรือข้อมูล รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขเฉพาะสำหรับการเข้าถึงแพลตฟอร์มที่เด็กและเยาวชนใช้งานอยู่บ่อยครั้ง เช่น การตรวจสอบอายุผู้ใช้งานก่อนอนุญาตให้เข้าถึงเนื้อหาบางประเภท เป็นต้น การเพิ่มอุปสรรคในลักษณะนี้จะส่งผลโดยตรงต่อผู้กระทำผิด ทำให้พวกเขาต้องเสียเวลา ใช้ทรัพยากรมากขึ้น และเพิ่มระดับความยากลำบากในการกระทำผิด ส่งผลให้ผู้กระทำผิดที่มีแรงจูงใจต่ำหรือมีลักษณะเป็นการกระทำผิดด้วยอารมณ์ชั่ววูบ (impulsive offenders) มีแนวโน้มจะล้มเลิกพฤติกรรมหรือเบี่ยงเบนจากเป้าหมายเดิมเนื่องจากอุปสรรคที่เพิ่มมากขึ้น

2) **เพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น (Increase the Risks)** เช่น การมีพยานในที่เกิดเหตุ การลาดตระเวนของเจ้าหน้าที่ หรือการติดตั้งระบบตรวจจับออนไลน์ ในบริบทของการป้องกันสื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (CSAM) การเพิ่มความเสี่ยงนี้ถือเป็นแนวทางที่สำคัญของการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้กระทำผิดตระหนักว่าตนมีโอกาสสูงที่จะถูกตรวจพบ ติดตาม และถูกดำเนินคดีตามกฎหมายหากมีพฤติกรรมเข้าข่ายผิดกฎหมาย กลยุทธ์นี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในกรณี CSAM เนื่องจากการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเนื้อหาเหล่านี้มักเกิดขึ้นในพื้นที่ออนไลน์ที่ปิดกั้น มีลักษณะซับซ้อน และผู้ใช้งานมักปกปิดตัวตนหรือใช้เครื่องมือที่ทำให้ระบุตัวตนได้ยาก เช่น VPN หรือระบบเข้ารหัสลับ ดังนั้น การเพิ่มโอกาสในการตรวจพบผู้กระทำผิดด้วยการนำเทคโนโลยีตรวจสอบที่ทันสมัยมาใช้ เช่น ระบบการวิเคราะห์ภาพ (Image Analysis) ระบบตรวจจับอัตโนมัติ (Automated Detection Systems) หรือการ

วางกับดักทางดิจิทัล (Digital Traps) ที่บังคับให้ผู้ใช้งานเปิดเผยตัวตนโดยไม่รู้ตัวนั้น จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเสริมความเสี่ยงที่ผู้กระทำผิดจะถูกจับกุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wolak et al., 2014)

3) ลดผลตอบแทนจากการก่ออาชญากรรม (Reduce the Rewards) เช่น การลดผลประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการก่ออาชญากรรมเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ โดยมีเป้าหมายในการทำให้ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับการกระทำผิดกลายเป็นสิ่งที่ไม่คุ้มค่าหรือไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการลดมูลค่าของ “ผลลัพธ์” ที่ผู้กระทำผิดต้องการ เช่น ความรู้สึกพึงพอใจ ความสนใจ หรือผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ ไปจนถึงการตัดวงจรการเผยแพร่หรือการได้รับการยอมรับในเครือข่ายของผู้กระทำผิด โดยเฉพาะในกรณีของ CSAM ซึ่งการเผยแพร่ การครอบครอง และการผลิต มักจะดำเนินการต่อไปได้เพราะมี “ผลตอบแทน” บางประการเกิดขึ้น (Smallbone & Wortley, 2017)

4) ลดช่องทางในการแก้ตัว (ข้อแก้ตัว) ของผู้กระทำผิด (Remove Excuses) กลยุทธ์นี้มุ่งเน้นการลด “ข้อแก้ตัว” ที่ผู้กระทำผิดอาจใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับพฤติกรรมของตน หรือใช้เป็นเหตุผลเพื่อเบี่ยงเบนความรับผิดชอบต่อการกระทำผิด โดยเฉพาะในบริบทของ CSAM ข้อแก้ตัวมักปรากฏในลักษณะของการกล่าวอ้างว่า “ไม่รู้ว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย” “ไม่ได้ตั้งใจให้เผยแพร่” หรือ “ไม่คิดว่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรง” การลดข้อแก้ตัวจึงต้องใช้มาตรการทั้งเชิงการศึกษา การสร้างบรรทัดฐานทางสังคม และการใช้เทคโนโลยีเพื่อย้ำเตือนถึงความผิดและผลลัพธ์ของการกระทำ (Smallbone & Wortley, 2017; Ali et al., 2023)

5) ลดแรงกระตุ้นหรือสิ่งยั่วยุในการก่ออาชญากรรม (Reduce Provocations): เช่น การควบคุมสิ่งแวดล้อมให้สงบ การหลีกเลี่ยงความแออัด และการออกแบบพื้นที่ให้ปลอดภัย แม้กลยุทธ์ด้านการป้องกันอาชญากรรมส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การควบคุม “โอกาส” หรือ “สภาพแวดล้อมภายนอก” ที่เอื้อต่อการก่ออาชญากรรม แต่การพิจารณาถึงแรงขับเคลื่อนทางจิตใจภายในของผู้กระทำผิดกลับเป็นมิติที่มักถูกกละเลย แนวคิดเรื่องการลดแรงจูงใจ (Reduce Provocations) ตามกรอบของ Situational Crime Prevention (SCP) มิได้หมายถึงการบำบัดทางจิตเวชเพียงอย่างเดียว แต่ครอบคลุมการจัดการปัจจัยทางอารมณ์และสังคม เช่น ความเครียด ความโดดเดี่ยว ความโกรธ ความอับอาย หรือความรู้สึกด้อยคุณค่า ซึ่งอาจกระตุ้นให้บุคคลเลือกใช้วิธีที่ผิดกฎหมายในการระบายหรือทดแทนความรู้สึกบางอย่างในชีวิต ในบริบทของอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อทางเพศที่มีเด็กเป็นองค์ประกอบ มีความพยายามในระดับนานาชาติที่เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการเข้าแทรกแซงแรงจูงใจเชิงจิตวิทยาตั้งแต่ต้นทาง โดยเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่ตระหนักว่าตนเองมีแรงดึงดูดทางเพศต่อเด็ก ซึ่งในงานวิชาการบางส่วนใช้คำว่า minor-attracted persons (MAPs) แทนคำว่า “pedophile” เพื่อหลีกเลี่ยงการตีตราและลดอคติทางสังคม โดยมีได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การยอมรับพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย (Farmer et al., 2024) หากแต่เพื่อส่งเสริมแนวทางการป้องกันที่เน้นความเข้าใจเชิงจิตวิทยาและการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ก่อนที่พฤติกรรมจะพัฒนาไปสู่อาชญากรรม แรงจูงใจของบุคคลเหล่านี้อาจไม่ได้เกิดจากความตั้งใจที่จะกระทำผิดแต่แรก หากแต่ค่อย ๆ ก่อตัวจากความรู้สึกสะสม เช่น ความเหงา ความไม่สามารถสื่อสารกับคนรอบข้าง หรือการเผชิญกับเนื้อหากระตุ้นทางเพศโดยไม่ตั้งใจในสื่อออนไลน์ การลดแรงจูงใจในกรณีนี้จึงเป็นการเข้าไป “ปิดวงจรความเสี่ยง” ตั้งแต่ระดับจิตใจ ก่อนที่พฤติกรรมจะลุกลาม

ไปสู่การกระทำผิดทางกฎหมาย ตัวอย่างจากหลายประเทศสะท้อนให้เห็นการพัฒนามาตรการป้องกันในลักษณะนี้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการบูรณาการด้านจิตวิทยา สังคม และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน

จะเห็นได้ว่า แนวคิด SCP ได้รับการนำไปใช้ในหลายบริบทของอาชญากรรม ตั้งแต่อาชญากรรมบนท้องถนน อาชญากรรมทรัพย์สิน ไปจนถึงอาชญากรรมไซเบอร์ รวมถึงอาชญากรรมที่ซับซ้อนอย่างการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก โดย SCP สามารถปรับใช้กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ดิจิทัล และสังคม ทั้งนี้ประสิทธิภาพของ SCP ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้กระทำผิดอย่างแม่นยำ และการพัฒนากลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะในแต่ละประเทศ ในส่วนถัดไปของบทความ จะใช้โครงสร้างตาม 5 กลยุทธ์หลักของ SCP นี้เป็นแกนในการวิเคราะห์นโยบายและมาตรการจากประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และเนเธอร์แลนด์ ซึ่งสามารถเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทยได้

(1) สหรัฐอเมริกา

1.1 ทำให้ผู้ทำผิดใช้ความพยายามในการกระทำผิดมากยิ่งขึ้น ในสหรัฐฯ การใช้เทคโนโลยีตรวจสอบอายุ (age verification) และการควบคุมการเข้าถึงห้องสนทนาออนไลน์ที่กลุ่มเยาวชนใช้งานจำนวนมาก เช่น TikTok, Roblox, และ YouTube Kids ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยแพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้มีการปรับโครงสร้างระบบให้สามารถตรวจสอบอายุจากหมายเลขโทรศัพท์ หรือเอกสารราชการ รวมถึงมีการบังคับให้ผู้ใช้งานเยาวชนต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนใช้งาน (Wolak et al., 2014; NCMEC, 2023)

1.2 เพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เช่น FBI และ Homeland Security Investigations (HSI) ได้ร่วมมือกับ National Center for Missing & Exploited Children (NCMEC) และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) เพื่อสร้างระบบที่สามารถตรวจจับภาพ CSAM ได้อย่างรวดเร็วผ่านการใช้ฐานข้อมูล digital hash ของภาพที่เคยถูกระบุว่าเป็น CSAM แล้ว (NCMEC, 2023) เทคโนโลยีสำคัญที่นำมาใช้คือ “PhotoDNA” ซึ่งพัฒนาโดย Microsoft โดยสามารถตรวจจับและแจ้งเตือนภาพที่มีลักษณะต้องสงสัยได้แม้จะถูกปรับเปลี่ยนเล็กน้อยจากต้นฉบับ (Wolak et al., 2014) นอกจากนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ยังส่งเสริมการพัฒนาระบบการตรวจจับอัตโนมัติ (automated detection systems) และการแจ้งเตือนแบบเรียลไทม์บนแพลตฟอร์มหลัก เช่น Facebook, Google Drive และ Dropbox ซึ่งเมื่อพบว่ามีผู้ใช้อัปโหลดไฟล์ต้องสงสัย ระบบจะทำการแจ้งเตือนและส่งต่อข้อมูลไปยัง NCMEC โดยทันที ทำให้สามารถเริ่มกระบวนการสอบสวนได้อย่างรวดเร็ว

1.3 ลดผลตอบแทนจากการก่ออาชญากรรม การดำเนินการที่มุ่งลดผลตอบแทนจากการประกอบอาชญากรรมเน้นที่การ “ทำลายห่วงโซ่การเผยแพร่” CSAM โดยเฉพาะบนแพลตฟอร์มออนไลน์ หน่วยงานอย่าง NCMEC และ ICAC Task Forces ได้ร่วมมือกับบริษัทเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาและเผยแพร่ฐานข้อมูล Hash ของภาพ CSAM ที่ได้รับการยืนยันแล้ว และนำมาใช้ในการบล็อกภาพจากการถูกอัปโหลดซ้ำในอนาคต (NCMEC, 2023) ระบบเหล่านี้ทำให้ผู้กระทำผิดไม่สามารถเผยแพร่หรือเก็บรักษาภาพเหล่านี้ได้อย่างลับ ๆ และถูกจับได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังลด “คุณค่า” ของการแลกเปลี่ยนไฟล์ในชุมชนออนไลน์ของผู้กระทำผิดที่มักอาศัยการแชร์เนื้อหาเพื่อสร้างความเชื่อมโยงหรือสถานะในกลุ่ม นอกจากนี้ การใช้ระบบแจ้ง

เตือนอัตโนมัติจากแพลตฟอร์ม เช่น Google, Facebook และ Microsoft ทำให้ไฟล์ต้องสงสัยถูกลบภายในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งช่วยลดการหมุนเวียนของเนื้อหา CSAM ในระบบออนไลน์ และจำกัดความสามารถของผู้กระทำผิดในการสร้าง “ผลตอบแทนเชิงจิตใจ” จากการแชร์และแลกเปลี่ยนสื่อเหล่านี้ (Wolak et al., 2014)

1.4 ลดช่องทางในการแก้ตัว (ข้อแก้ตัว) ของผู้กระทำความผิด FBI ริเริ่มโครงการ “Think Before You Post” ซึ่งมุ่งเป้าไปที่เยาวชนและผู้ปกครอง โดยเน้นให้เข้าใจว่าการแชร์หรือเก็บภาพลามกเด็ก - even as a joke - เป็นการกระทำความผิดกฎหมายร้ายแรง โครงการใช้สื่อวิดีโอ บทเรียนในโรงเรียน และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้ในวงกว้าง (FBI, 2022) นอกจากนี้ FBI ยังร่วมกับ National Center for Missing & Exploited Children (NCMEC) จัดแคมเปญ “Stop Sextortion” ที่เน้นสร้างการรับรู้ว่าการคุกคามให้ส่งภาพลามกผ่านทางออนไลน์ก็ถือเป็นอาชญากรรมที่มีโทษร้ายแรง ซึ่งช่วยลดโอกาสที่เด็กและเยาวชนจะตกเป็นเหยื่อจากความไม่รู้

1.5 ลดแรงกระตุ้นหรือสิ่งยั่วยุในการก่ออาชญากรรม สหรัฐฯ มีโครงการ “Reboot Recovery” และ “Fortify” เพื่อแทรกแซงเชิงจิตวิทยาตั้งแต่ต้น และ Google ร่วมมือกับหน่วยงานรัฐติดตั้งระบบ pop-up เตือนภัยแก่ผู้ใช้งานที่ค้นหาคำที่เกี่ยวข้องกับ CSAM (Google Safety Center, 2022)

(2) สหราชอาณาจักร

(2.1) ทำให้ผู้ทำผิดใช้ความพยายามในการกระทำผิดมากยิ่งขึ้น

ในสหราชอาณาจักร แนวทางของ “safety by design” ถูกนำมาใช้ในการออกแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้ไม่เหมาะสมกับการล่อลวงหรือติดต่อกับเยาวชน เช่น การลดฟังก์ชันของการส่งข้อความส่วนตัวจากผู้ใหญ่ถึงผู้เยาว์ หรือการปิดการค้นหาแบบเปิดในแอปที่เด็กใช้งาน การบังคับให้มีการกรองคำพูด (content filters) ในระบบสนทนาออนไลน์ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งช่วยเพิ่มความพยายามให้กับผู้ที่พยายามล่อลวง (UK Home Office, 2021)

(2.2) เพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น ในสหราชอาณาจักร หน่วยงาน Internet Watch Foundation (IWF) มีบทบาทสำคัญในการทำงานร่วมกับบริษัทเทคโนโลยีในการลบภาพ CSAM ออกจากอินเทอร์เน็ตอย่างรวดเร็ว และพัฒนาระบบ “hash list” สำหรับการติดตามและบล็อกภาพต้องสงสัย โดยมีการร่วมมือกับแพลตฟอร์มระดับโลก เช่น Meta, Apple และ TikTok (IWF, 2022) นอกจากนี้ IWF ยังทำงานร่วมกับตำรวจในการระบุแหล่งที่มาของเนื้อหา และติดตามตัวผู้กระทำผิดด้วยการวิเคราะห์เส้นทางของไฟล์และพฤติกรรมการใช้งาน นโยบาย “Notice and Takedown” ถูกบังคับใช้โดยผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศอย่างเข้มข้น ซึ่งหมายความว่าหากพบว่ามี การอัปโหลดเนื้อหา CSAM ผู้ให้บริการมีหน้าที่ลบออกทันที และแจ้งเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

(2.3) ลดผลตอบแทนจากการก่ออาชญากรรม ในสหราชอาณาจักร การทำงานของ Internet Watch Foundation (IWF) เป็นตัวอย่างชัดเจนของการลดผลตอบแทนจากการประกอบ

อาชญากรรมผ่านการควบคุมและทำลายเนื้อหา CSAM อย่างต่อเนื่อง IWF ได้พัฒนา “URL blocking lists” ที่มีการอัปเดตรายวันสำหรับ ISPs และแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อปิดกั้นเว็บไซต์หรือหน้าเพจที่มีการเผยแพร่ CSAM ทันทีที่ตรวจพบ (IWF, 2022) นอกจากนี้ รัฐบาลอังกฤษยังสนับสนุนแนวทาง “deplatforming” ซึ่งเป็นการยกเลิกบัญชีผู้ใช้งานที่ต้องสงสัยว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับ CSAM โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการดำเนินคดีเสร็จสิ้น วิธีการนี้สามารถลดจำนวนบัญชีที่ใช้ในการกระทำความผิด และทำลายการเชื่อมโยงระหว่างผู้กระทำความผิดในระดับเครือข่ายได้

(2.4) ลดช่องทางในการแก้ตัว (ข้อแก้ตัว) ของผู้กระทำความผิด ในสหราชอาณาจักร มีการผลักดันให้มีการติดข้อความเตือนหรือ pop-up warnings เมื่อผู้ใช้งานพยายามค้นหาหรือเข้าถึงเนื้อหา CSAM ผ่านเครื่องมือค้นหา เช่น Google หรือ Bing โดยความร่วมมือกับ Internet Watch Foundation (IWF) ซึ่งเป็นมาตรการที่ให้ผลชัดเจนในการยับยั้งผู้กระทำความผิดก่อนที่จะคลิกเข้าไปในเนื้อหาผิดกฎหมาย (UK Home Office, 2021) นอกจากนี้ยังมีโครงการ “Stop It Now!” ที่เปิดสายด่วนให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่รู้ตัวว่ามีความเสี่ยงในการบริโภค CSAM โดยเน้นหลักความลับและไม่ตัดสิน ซึ่งช่วยให้ผู้มีความเสี่ยงสามารถเข้าถึงการช่วยเหลือก่อนที่จะกระทำความผิดจริง

(2.5) ลดแรงกระตุ้นหรือสิ่งยั่วยุในการก่ออาชญากรรม ในสหราชอาณาจักร โครงการ Stop It Now! ของ Lucy Faithfull Foundation เป็นหนึ่งในกรณีศึกษาที่โดดเด่นในการใช้วิธี “ลดแรงผลักดัน” แทนการลงโทษทันที โดยเปิดสายด่วน โทรฟรี เว็บไซต์ให้คำปรึกษา และแบบประเมินความเสี่ยงสำหรับผู้รู้สึกว่ามีแนวโน้มกระทำความผิดแต่ยังไม่ได้กระทำการ โครงการนี้เน้น การถอดถอนความละเอียดและความรู้สึกผิด ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ผลักดันให้บางคนเข้าสู่เส้นทางอาชญากรรม เพราะคิดว่าไม่มีใครเข้าใจหรือพร้อมช่วยเหลือ ในขณะเดียวกัน Internet Watch Foundation (IWF) ได้ร่วมกับ search engines เพื่อติดตั้งระบบเตือนล่วงหน้าเมื่อมีพฤติกรรมค้นหาที่อาจเกี่ยวข้องกับ CSAM โดยแสดงผลลิงก์ไปยังแหล่งช่วยเหลือและข้อความที่สร้างความรู้สึก “ได้รับการสังเกต” ซึ่งสามารถลดแรงกระตุ้นในช่วงเสี่ยงได้อย่างมีนัยสำคัญ (UK Home Office, 2021)

(3) ออสเตรเลีย

(3.1) ทำให้ผู้ทำผิดใช้ความพยายามในการกระทำความผิดมากขึ้น ออสเตรเลียมีมาตรการที่น่าสนใจเกี่ยวกับการจำกัดช่วงเวลาและพฤติกรรมการใช้งานของผู้เยาว์บนแพลตฟอร์มเกมออนไลน์ โดยบังคับให้เชื่อมโยงบัญชีกับหมายเลขโทรศัพท์ และใช้ระบบที่สามารถจำกัดการใช้งานตามช่วงเวลา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้งานในช่วงกลางคืนหรือช่วงที่ไม่มีผู้ดูแล ซึ่งช่วยลดโอกาสที่ผู้ล่อลวงจะเข้าถึงเด็กได้ (eSafety Commissioner, 2022)

(3.2) เพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น ในออสเตรเลีย หน่วยงาน eSafety Commissioner ได้ดำเนินการพัฒนาแพลตฟอร์มตรวจสอบเนื้อหาออนไลน์ผ่านระบบ “image classification AI” ที่สามารถตรวจสอบภาพที่อัปโหลดสู่สาธารณะและตรวจจับเนื้อหาที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย

(eSafety Commissioner, 2022) ระบบดังกล่าวถูกนำไปใช้ในโครงการร่วมกับผู้ให้บริการโซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อลดโอกาสการแพร่กระจายเนื้อหาในหมวด CSAM อีกหนึ่งมาตรการสำคัญคือการอบรมตำรวจในระดับภูมิภาคให้มีทักษะด้าน digital forensics และสามารถเข้าถึงระบบคลาวด์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และข้อมูล meta-data ได้ด้วยความรวดเร็ว ซึ่งเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามผู้กระทำความผิดในพื้นที่ห่างไกลที่เทคโนโลยีอาจยังเข้าไม่ถึง

(3.3) ลดผลตอบแทนจากการก่ออาชญากรรม ออสเตรเลียใช้กลยุทธ์การประสานระหว่างการบังคับใช้กฎหมายและเทคโนโลยีในการลดการเข้าถึงผลตอบแทนจาก CSAM โดยเฉพาะผ่านโครงการ “eSafety Removal Scheme” ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแจ้งลิงก์หรือภาพต้องสงสัยต่อหน่วยงาน eSafety Commissioner เพื่อทำการลบออกโดยทันที ทั้งนี้ระบบจะพิจารณาจาก Hash และ Metadata เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับฐานข้อมูลเดิม และทำการปิดกั้นอย่างเป็นระบบทั้งในระดับประเทศและข้ามชาติ (eSafety Commissioner, 2022) ยิ่งไปกว่านั้น ออสเตรเลียยังมีการดำเนินการ “take-down orders” แบบกึ่งอัตโนมัติที่ออกโดยหน่วยงานรัฐเพื่อสั่งการไปยังบริษัทเทคโนโลยีให้ลบข้อมูลที่ผิดกฎหมายภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง หากไม่ดำเนินการจะต้องเผชิญกับค่าปรับที่สูงมาก ทำให้บริษัทมีแรงจูงใจที่จะเร่งลบเนื้อหาและป้องกันการกลับมาเผยแพร่อีกครั้ง

(3.4) ลดช่องทางในการแก้ตัว (ข้อแก้ตัว) ของผู้กระทำความผิด eSafety Commissioner ได้จัดทำคู่มือออนไลน์และหลักสูตรสำหรับครูและนักเรียนในระดับประถมและมัธยมเพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมที่เข้าข่าย CSAM และผลทางกฎหมายที่ตามมา เช่น การส่งภาพเปลือยของตนเองหรือผู้อื่นผ่านแอปสนทนา แม้จะเป็นความยินยอมกันก็ตาม (eSafety Commissioner, 2022) โดยเน้นว่าความตั้งใจหรือความไม่รู้ไม่สามารถใช้เป็นข้อแก้ตัวในการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบตามกฎหมาย การฝังแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบและการรู้เท่าทันในวัยเด็กจึงถือเป็นรากฐานสำคัญในการยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยง

(3.5) ลดแรงกระตุ้นหรือสิ่งยั่วยุในการก่ออาชญากรรม eSafety Commissioner เน้นการ “ปลูกภูมิคุ้มกันทางอารมณ์” ให้แก่เยาวชนและผู้ปกครอง เช่น การจัดทำ คู่มือจิตวิทยาครอบครัว การจัดเวิร์กช็อปสำหรับครูแนะแนว รวมถึงการอบรมเชิงบวกสำหรับผู้เผชิญความเครียดหรือความกดดันจากปัญหาชีวิต ซึ่งมักเชื่อมโยงกับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสม เช่น หนีปัญหาครอบครัวด้วยการเข้าเว็บโป๊จนค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การเสพ CSAM อย่างไม่รู้ตัว (eSafety Commissioner, 2022) อีกทั้งการส่งเสริม “ความสัมพันธ์ทางบวกกับผู้ใหญ่ที่เชื่อถือได้” เช่น การมีครูแนะแนวหรือที่ปรึกษาชุมชนที่พูดคุยได้โดยไม่ตัดสิน ถือเป็นแนวทางที่ช่วยลดความรู้สึกแปลกแยก ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยเชิงแรงจูงใจที่มักพบในผู้กระทำความผิด

(4) เนเธอร์แลนด์

(4.1) ทำให้ผู้ทำผิดใช้ความพยายามในการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น ในเนเธอร์แลนด์รัฐบาลให้การสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ออกแบบเพื่อป้องกัน CSAM โดยตรง โดยมีการพัฒนาระบบที่เฝ้าดูเนื้อหาที่แนบไฟล์ภาพหรือวิดีโอในการสนทนา และมีระบบตรวจจับพฤติกรรมต้องสงสัยผ่าน AI ที่

สามารถวิเคราะห์ภาษาที่เข้าข่ายการล่อลวงและแจ้งเตือนเจ้าหน้าที่โดยอัตโนมัติ (Reep-van den Berg & Junger, 2018)

(4.2) เพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น ในเนเธอร์แลนด์ การเพิ่มความเสี่ยงของผู้กระทำผิดเกิดขึ้นผ่านการใช้เทคโนโลยี AI ร่วมกับระบบแจ้งเตือนที่มีลักษณะ proactive มากขึ้น หน่วยงาน Dutch National Police พัฒนาระบบที่สามารถวิเคราะห์และคัดกรองพฤติกรรมต้องสงสัยในช่องทางสนทนาแบบเรียลไทม์ และส่งข้อมูลไปยังหน่วยสืบสวนทันที (Reep-van den Berg & Junger, 2018) โครงการ “Stop it Now!” ในเนเธอร์แลนด์ยังเน้นการเปิดช่องทางให้ผู้รู้ว่ามีแนวโน้มกระทำความผิดหรือกำลังเข้าถึงเนื้อหา CSAM สามารถเข้ารับคำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบไม่เปิดเผยตัวตนได้อย่างปลอดภัย ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งในการลดความเสี่ยงเชิงป้องกัน

(4.3) ลดผลตอบแทนจากการก่ออาชญากรรม ในเนเธอร์แลนด์ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการป้องกันการกลับมาเผยแพร่ซ้ำของเนื้อหา CSAM ผ่านแนวทาง “technological nullification” กล่าวคือการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำให้สื่อเหล่านั้นหมดคุณค่าไปในเชิงโครงสร้าง ตัวอย่างเช่น การทำให้แพลตฟอร์มไม่สามารถรองรับไฟล์ที่ตรงกับฐานข้อมูล CSAM หรือแม้กระทั่งการทำให้ไฟล์บางประเภท “เสียหาย” ทันทีเมื่อพยายามอัปโหลดผ่านระบบเครือข่ายสาธารณะ (Reep-van den Berg & Junger, 2018) อีกทั้ง รัฐบาลยังสนับสนุนให้ผู้พัฒนาแอปและแพลตฟอร์มออนไลน์ใส่ระบบ “traceability” ลงในไฟล์ภาพและวิดีโอ เพื่อให้สามารถติดตามแหล่งที่มาหรืออุปกรณ์ที่ใช้ถ่ายภาพได้ แม้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดพยายามลบข้อมูล meta-data ออกไป ซึ่งช่วยลดความปลอดภัยในการจัดเก็บและเผยแพร่ภาพสำหรับผู้กระทำผิด ทำให้แรงจูงใจในการเก็บสะสมเนื้อหา CSAM ลดลงอย่างมาก

(4.4) ลดช่องทางการแก้ตัว (ข้อแก้ตัว) ของผู้กระทำความผิด ในประเทศเนเธอร์แลนด์ การลดช่องทางการแก้ตัว (ข้อแก้ตัว) ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับสื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (CSAM) ถูกดำเนินการผ่านการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคมเป็นหลัก โดยเฉพาะผ่านโครงการรณรงค์ระดับชาติที่มีชื่อว่า “Don’t Look Away” ซึ่งได้รับการผลักดันจากองค์กร ECPAT Netherlands และพันธมิตรระหว่างประเทศ โครงการนี้มุ่งเน้นการสร้างตระหนักรู้ในหมู่ประชาชนทั่วไปว่าการรับรู้หรือการดูเนื้อหา CSAM โดยไม่ดำเนินการใด ๆ เช่น การไม่รายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจถือเป็นการเพิกเฉยต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็ก และทำให้ความรุนแรงนั้นดำรงอยู่ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ECPAT Netherlands, 2022) รูปแบบของการรณรงค์ “Don’t Look Away” ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ข้อความเชิงบังคับหรือการขู่ว่าจะบทลงโทษทางกฎหมาย แต่ใช้แนวทางด้านจิตวิทยาสังคมผ่านสื่อสารมวลชน โฆษณابนแพลตฟอร์มออนไลน์ และการสร้างเนื้อหาที่สะท้อนอารมณ์ เพื่กระตุ้นให้ผู้ชมรู้สึกว่าการนิ่งเฉยเท่ากับการมีส่วนร่วมในความรุนแรงดังกล่าว วิธีการนี้ไม่เพียงแต่ลดโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะสร้าง “เหตุผลเข้าข้างตัวเอง” เช่น “ไม่ได้ตั้งใจดู” หรือ “ไม่รู้ว่าต้องรายงาน” แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการเป็นหูเป็นตาและแจ้งเบาะแสโดยไม่ต้องกลัวว่าการรายงานจะเป็นการกล่าวหาเกินจริง (ECPAT Netherlands, 2022) นอกจากนี้ โครงการยังส่งเสริมช่องทางการแจ้งเบาะแสแบบไม่ระบุตัวตน ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้อง

กับหลักการของการลดข้อแก้ตัว กล่าวคือ การเอื้อให้ประชาชนสามารถกระทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่ต้องกลัวผลกระทบต่อนิเวศส่วนตัวของตนเอง ช่องทางเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้สะดวก เข้าถึงง่าย และปลอดภัย ทั้งนี้ เพื่อสร้างแรงจูงใจทางจริยธรรม (moral motivation) แทนแรงจูงใจจากความกลัว (fear-based deterrence) ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ได้รับการสนับสนุนในแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ยุคใหม่ ความสำเร็จของแนวทางในเนเธอร์แลนด์สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการสื่อสารเชิงรุกและการสร้างความเข้าใจในระดับสังคมที่มีต่อการป้องกัน CSAM ในระยะยาว และยังเป็นต้นแบบที่น่าสนใจสำหรับประเทศอื่น ๆ ที่กำลังพัฒนาแนวทางการลดช่องทางการแก้ตัว (ข้อแก้ตัว) ของผู้กระทำความผิดในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม (ECPAT Netherlands, 2022)

(4.5) ลดแรงกระตุ้นหรือสิ่งยั่วยุในการก่ออาชญากรรม สำหรับประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงออกของ MAPs โดยไม่ตีตราทันที เช่น การพัฒนาแอป “Stop It” สำหรับผู้ที่มีแรงดึงดูดทางเพศต่อเด็ก แต่ยังไม่เคยกระทำความผิด ซึ่งให้คำแนะนำเชิงจิตวิทยาในการควบคุมอารมณ์ ฝึกหายใจ การกำหนดเป้าหมายในชีวิต และการสื่อสารเชิงบวกกับตัวเอง นอกจากนี้ ยังมี ศูนย์ให้คำปรึกษาเชิงลึก สำหรับบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือแบบไม่เปิดเผยตัวตน โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในฐานะมาตรการป้องกันอาชญากรรม ไม่ใช่แค่การเยียวยาเท่านั้น

ตารางที่ 2 กลยุทธ์หลัก 5 ข้อ และเทคนิค 25 ประการของการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ (Cornish & Clarke, 2003, p.90)

ทำให้ผู้ทำผิดใช้ความพยายามในการ กระทำผิดมากยิ่งขึ้น (Increase the Effort)	เพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น (Increase the Risks)	ลดผลตอบแทนจากการก่อ อาชญากรรม (Reduce the Rewards)	ลดแรงกระตุ้นหรือสิ่งยั่วยุในการก่อ อาชญากรรม (Reduce Provocations)	ลดข้อแก้ตัวของ ผู้กระทำผิด (Remove Excuses)
ล็อครถ ล็อคบ้าน, บรรจุภัณฑ์ป้องกันงัดแงะ	เดินทางเป็นกลุ่ม, แชร์ข้อมูลกับเพื่อนบ้าน	ซ่อนของมีค่า, จอดรถในจุดที่ มืดซิด, ไม่วางสิ่งของมีค่าในรถ	ให้บริการดี ลดคิว รอไม่นาน มีดนตรีผ่อนคลาย	มีกฎชัดเจน เช่น ห้ามรบกวน, ห้ามสูบบุหรี่
ระบบคุมทางเข้า เช่น คีย์การ์ด หรือสแกนกระเป๋	เพิ่มแสงสว่างในจุดลับตาน้อย, กระตุ้นให้แจ้งเหตุ	ไม่วางของล่อตาล่อใจไว้	แยกกลุ่มเสี่ยงทะเลาะ เช่น แฟนบอล ของแต่ละฝ่าย	ติดป้ายเตือน เช่น “ห้ามจอด”, “พื้นที่ส่วนตัว”
ตรวจสอบสิทธิ์ เช่น บัตรผ่าน ประตูสแกน	ลดความนิรนาม เช่น ป้ายชื่อคนขับบน รถสาธารณะ	ติดป้ายทะเบียนทรัพย์สิน, สลัก รหัสไว้บนของมีค่า	ควบคุมสิ่งยั่วยุ เช่น ลามก โฆษณาเร้าอารมณ์	กระตุ้นสำนึกผิด เช่น ป้ายเตือน ป้าย “ขโมยคือขโมย”
ไล่คนไม่เกี่ยวข้องออก เช่น ปิดถนน	มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย, กล้อง CCTV รางวัดสำหรับแจ้งเบาะแส	ควบคุมตลาดมืด เช่น ร้านขายของมือสอง	สโลแกน “It’s OK to say no” (ปฏิเสธได้ไม่ผิด)	อำนวยความสะดวกให้ ทำถูก เช่น ถังขยะ, ห้องน้ำ
จำกัดอุปกรณ์ เช่น ควบคุมการใช้มือถือของเด็ก, จำกัดขายสปีดเปรี	เพิ่มการตรวจจับ เช่น กล้องจราจร, สัญญาณกันขโมย	ตัดผลประโยชน์ เช่น ติดแท็กป้องกันขโมย	ปิดกั้นการลอกเลียนแบบ เช่น ลบภาพขีดเขียนบนผนัง	คุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ เช่น เครื่องวัดแอลกอฮอล์

การประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทย

แม้ประเทศไทยจะยังไม่มีสถิติการกระทำผิดเกี่ยวกับสื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (Child Sexual Abuse Materials – CSAM) ในระดับสูงเทียบเท่ากับประเทศตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร หรือกลุ่มประเทศยุโรป แต่แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในกลุ่มเยาวชนไทย และการเข้าถึงเทคโนโลยีที่สามารถถ่ายภาพ สื่อสาร และอัปโหลดข้อมูลได้อย่างง่ายดาย ทำให้ประเทศไทยเผชิญกับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (UNICEF, 2022; TICAC, 2023) ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการป้องกันอาชญากรรมเทคโนโลยีที่มีเด็กเป็นเหยื่อ (TICAC) ระบุว่า จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับการผลิต แลกเปลี่ยน และเผยแพร่ CSAM เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าผู้กระทำผิดมักใช้แพลตฟอร์มที่เข้ารหัสข้อความและเป็นที่ยอมรับ เช่น Telegram, Facebook Messenger, และ Line เป็นช่องทางหลักในการกระทำผิด (TICAC, 2023; Mangkhalasiri, 2025) เพื่อรับมือกับปัญหานี้ การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ในบริบทของประเทศไทยจึงมีความจำเป็น โดยพิจารณาจากระดับความพร้อมด้านกฎหมาย ทรัพยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีในประเทศ

1) ทำให้ผู้ทำผิดใช้ความพยายามในการกระทำผิดมากยิ่งขึ้น (Increase the Effort)

ในบริบทของประเทศไทย ปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือแลกเปลี่ยน CSAM คือการไม่มีระบบยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (digital ID verification) ที่ครอบคลุม โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มที่เยาวชนใช้งานอย่างแพร่หลาย เช่น แอปพลิเคชันแชต และโซเชียลมีเดีย การออกแบบ “age-gated environments” หรือระบบคัดกรองอายุและยืนยันตัวตนก่อนการเข้าถึงฟีเจอร์ที่มีความเสี่ยง เช่น ห้องแชตแบบส่วนตัว หรือระบบส่งไฟล์ ถือเป็นแนวทางที่เริ่มนำไปใช้ในยุโรปและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่าง Interpol (2021) และ European Commission (2022) ซึ่งชี้ว่ามาตรการเหล่านี้สามารถลดโอกาสที่เยาวชนจะตกเป็นเหยื่อหรือถูกชักจูงเข้าสู่กิจกรรมที่ผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อผสานเข้ากับการออกแบบแพลตฟอร์มที่คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็ก (child-safe by design)

2) เพิ่มความเสี่ยงที่จะถูกจับกุมมากยิ่งขึ้น (Increase the Risks)

แม้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของไทย เช่น กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ปอท.) และ TICAC จะมีความเชี่ยวชาญมากขึ้นในการสืบสวนอาชญากรรมดิจิทัล แต่ยังคงเผชิญข้อจำกัดด้านการเข้าถึงข้อมูลจากแพลตฟอร์มข้ามชาติ รวมถึงข้อจำกัดด้านกำลังคนและเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัลขั้นสูง (UNODC, 2021) การพัฒนาความร่วมมือแบบ MOU หรือ bilateral agreements ระหว่างหน่วยงานไทยกับผู้ให้บริการรายใหญ่ เช่น Meta, Google หรือ Apple จะช่วยลดระยะเวลาการขอข้อมูลตามหมายศาล และสนับสนุนการสอบสวนที่แม่นยำและทันเวลาในด้านเทคโนโลยี การจัดตั้ง “ฐานข้อมูลภาพต้องสงสัย” ของไทยที่เชื่อมโยงกับระบบ Hash Matching เช่น PhotoDNA หรือระบบของ National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC) ในสหรัฐอเมริกา (NCMEC, 2023) จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจจับและดำเนินคดีกับเนื้อหา CSAM ได้อย่างรวดเร็วขึ้น ทั้งนี้ ควรมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวและมาตรฐานสากลในการดำเนินการกับ CSAM

3) ลดผลตอบแทนจากการก่ออาชญากรรม (Reduce the Rewards)

ในปัจจุบัน ผู้ให้บริการโฮสติ้งเว็บไซต์หรือผู้พัฒนาแพลตฟอร์มในประเทศไทยหลายรายยังไม่มีระบบตรวจจับหรือกรองเนื้อหา CSAM อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งผลให้เนื้อหาดังกล่าวอาจถูกเก็บหรือส่งต่อในประเทศโดยไม่ถูกตรวจพบ การส่งเสริมให้ภาคเอกชนติดตั้งระบบ AI Image Recognition หรือ Hash Filtering โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี หรือสิทธิการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยด้านไซเบอร์ระดับสากล อาจเป็นแนวทางเชิงนโยบายที่ช่วยกระตุ้นภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น (ECPAT International, 2022; Thorn, 2021) ทั้งนี้ รัฐควรมีบทบาทในการออกข้อกำหนดขั้นต่ำที่ผู้ให้บริการต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้การป้องกันเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน

4) ลดช่องทางการแก้ตัว (ข้อแก้ตัว) ของผู้กระทำความผิด (Remove Excuses)

เยาวชนจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ “digital ethics” หรือจริยธรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญา เช่น การแชร์หรือเก็บภาพที่เข้าข่าย CSAM โดยไม่รู้ว่ามีความผิดทางกฎหมาย การบูรณาการเนื้อหาเหล่านี้เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในวิชาสุขศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือหน้าที่พลเมือง ควรได้รับการพิจารณาอย่างเร่งด่วน (OECD, 2022; WeProtect Global Alliance, 2021) นอกจากนี้ การจัดแคมเปญรณรงค์อย่างเป็นระบบ เช่น “อย่าแชร์ อย่าดู อย่าร่วม” หรือการจัดทำบทเรียนออนไลน์สำหรับครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงบนโลกออนไลน์ จะช่วยเสริมความเข้าใจในหมู่เยาวชน และลดข้ออ้างว่า “ไม่รู้ว่าเนื้อหานั้นผิดกฎหมาย” ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การกระทำความผิดโดยไม่เจตนา

5) ลดแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดการกระทำความผิด (Reduce Provocations)

การวิจัยในต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า การให้บริการปรึกษาทางจิตวิทยาแก่ผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิดเกี่ยวกับ CSAM เป็นหนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการลดการเกิดอาชญากรรมซ้ำ และถือเป็นแนวทางที่มนุษยธรรม (Levenson & Grady, 2019; Grady & Levenson, 2021; Stop It Now!, 2023) อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยยังไม่มีระบบให้คำปรึกษาที่ไม่เปิดเผยตัวตนสำหรับกลุ่มที่มีความเสี่ยงดังกล่าว การริเริ่มโดยกรมสุขภาพจิต เช่น การเปิดคลินิกออนไลน์ที่ไม่ระบุชื่อ หรือแอปพลิเคชันสำหรับให้คำแนะนำเบื้องต้นทางจิตวิทยาโดยไม่ตีตรา จะเป็นการส่งสัญญาณว่ารัฐให้ความสำคัญกับแนวทางการป้องกันเชิงมนุษยธรรม ไม่ใช่เพียงแค่การลงโทษในภายหลังเท่านั้น อีกทั้งยังช่วยเปิดพื้นที่สำหรับการยื่นมือเข้าช่วยเหลือก่อนที่ความเสี่ยงจะกลายเป็นการกระทำความผิดจริง

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติและนโยบาย (Policy and Practical Recommendations)

การจัดการกับปัญหาเนื้อหาสื่อลามกอนาจารเด็ก (CSAM) ในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องใช้แนวทางที่ครอบคลุมและหลากหลาย ไม่สามารถพึ่งพามาตรการทางกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียวได้อีกต่อไป การพัฒนาแนวทางเชิงนโยบายควรตั้งอยู่บนหลักการของการป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ ที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างแวดล้อม สภาพสังคม และเทคโนโลยีที่เอื้อต่ออาชญากรรม แนวทางนี้ควรถูกนำมาบูรณาการกับการดำเนินงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้

สามารถตอบสนองต่อความซับซ้อนของอาชญากรรมในโลกออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Clarke, 1995; Wortley & Tilley, 2017; Mangkhalasiri, 2025)

แนวทางแรกที่ต้องดำเนินการคือ การจัดทำกรอบนโยบายแห่งชาติที่มีความชัดเจนในการป้องกัน CSAM โดยรัฐบาลควรกำหนดนโยบายในระดับมหภาคที่เชื่อมโยงบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานกำกับดูแลด้านเทคโนโลยี รวมถึงภาคเอกชน เช่น ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มและอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างกลไกการทำงานร่วมกันภายใต้เป้าหมายและกรอบแนวคิด SCP โดยเฉพาะการใช้หลักการ เช่น การเพิ่มความยากในการกระทำความผิด การเพิ่มความเสี่ยง การลดแรงจูงใจ และการจัดข้ออ้างของผู้กระทำความผิด (Cornish & Clarke, 2003; Thorn, 2021)

ในระดับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ประเทศไทยยังขาดระบบยืนยันตัวตนทางดิจิทัลที่ครอบคลุม โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มที่กลุ่มเยาวชนใช้งานเป็นจำนวนมาก การจัดตั้งระบบ age verification ระดับประเทศ เช่น การผูกบัญชีผู้ใช้กับหมายเลขบัตรประชาชน หรือการใช้เทคโนโลยี e-KYC จะช่วยจำกัดการเข้าถึงของผู้ที่ไม่เหมาะสม และลดโอกาสการล่องเลาะเมิดผ่านช่องทางออนไลน์ได้ (European Commission, 2022; Interpol, 2021) นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีตรวจจับภาพต้องสงสัย เช่น Hash Matching และ AI Image Recognition มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ เช่น NCMEC หรือ Project Arachnid เพื่อให้สามารถลบเนื้อหาที่ผิดกฎหมายออกจากระบบได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (NCMEC, 2023)

ในขณะเดียวกัน สภาพแวดล้อมออนไลน์ในประเทศควรได้รับการออกแบบให้ปลอดภัยและไม่เอื้อต่อการล่องเลาะเมิดเด็ก ทั้งนี้สามารถดำเนินการได้โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกแบบแอปพลิเคชัน เช่น การลดความสามารถในการส่งภาพแบบไม่จำกัด การจำกัดการสนทนาแบบหนึ่งต่อหนึ่งระหว่างผู้ใหญ่และเยาวชน และการติดตั้งระบบตรวจจับพฤติกรรมที่น่าสงสัยโดยอัตโนมัติ (ECPAT International, 2022) นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำระบบการรายงานเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมให้ผู้ใช้งานสามารถแจ้งเตือนได้ง่าย พร้อมกลไกการตอบสนองที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

สำหรับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะของเจ้าหน้าที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการสืบสวนเชิงดิจิทัลและ digital forensic การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัล การติดตามเส้นทางของภาพ และการขอข้อมูลจากแพลตฟอร์มต่างประเทศจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิดได้ดีขึ้น (UNODC, 2021) นอกจากนี้ครูแนะแนวและบุคลากรด้านการศึกษาควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการ grooming และการระบุพฤติกรรมเสี่ยงในหมู่นักเรียน เพื่อตรวจจับและให้ความช่วยเหลือได้แต่เนิ่น ๆ ในระดับชุมชน โรงเรียนควรมี “จุดเชื่อมโยงทางจิตวิทยา” ที่สามารถให้คำปรึกษาอย่างปลอดภัยสำหรับเยาวชนที่อาจตกเป็นเหยื่อ หรือแม้แต่ผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิด เพื่อให้สามารถเข้าใจและช่วยเหลืออย่างเหมาะสมโดยไม่ตีตรา (Levenson & Grady, 2019; Grady & Levenson, 2021; Stop It Now, 2023)

ในส่วนของการสื่อสารสาธารณะ การสร้างการตระหนักรู้ในสังคมเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกัน โดยสามารถจัดแคมเปญระดับชาติร่วมกับสื่อมวลชน ดารา หรืออินฟลูเอนเซอร์เพื่อสื่อสารข้อความ เช่น “ดูแซร์ ผิดกฎหมาย” หรือ “อย่าปล่อยให้ภาพเดียว ทำลายชีวิตทั้งชีวิต” ควบคู่ไปกับการจัดทำสื่อการเรียนรู้แบบ interactive สำหรับโรงเรียนทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการจัดทำคู่มือการใช้ อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยสำหรับผู้ปกครองในภาษาที่เข้าถึงง่ายและเหมาะสมกับบริบทไทย (WeProtect Global Alliance, 2021; OECD, 2022)

สำหรับด้านกฎหมาย แนวทางที่ควรดำเนินการคือ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาให้ครอบคลุม ความผิดเกี่ยวกับการรับชมสื่อลามกอนาจารเด็กในลักษณะออนไลน์โดยไม่ต้องมีการดาวน์โหลดไฟล์เก็บไว้ (ECPAT, 2021) รวมทั้งบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อเอาผิดการล่อลวงเด็กผ่านข้อความหรือสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็น รูปแบบใหม่ของอาชญากรรมทางเพศเด็ก เช่น การกำหนดอายุของผู้เสียหายให้ชัดเจนและครอบคลุมกรณี “รูปลักษณะคล้ายเด็ก” ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อครอบคลุมสื่อที่ใช้ภาพวาด โมเดล หรือแอนิเมชันที่มีลักษณะเป็นเด็ก แม้จะไม่ใช่เด็กจริงก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานของบางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร (Palmer, 2021) นอกจากนี้ ยังต้องเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนคดีทางเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การจัดอบรมด้าน digital forensics อย่างจริงจัง และส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐประสานงานกับภาคเอกชน เพื่อการตรวจจับและบล็อกเนื้อหา CSAM อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งปรับปรุงกลไกการคุ้มครองเหยื่อให้ชัดเจน และครบวงจร โดยยึดแนวทางเหยื่อเป็นศูนย์กลาง (victim-centred approach) เพื่อให้เด็กที่ตกเป็นเหยื่อ ได้รับการดูแลที่เหมาะสมทั้งทางกฎหมายและการฟื้นฟูสภาพจิตใจ (ธีรยุทธ พบศิริณ, 2019)

สุดท้าย การจัดตั้งระบบการรายงานและช่วยเหลือแบบไม่ตีตราถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดูแล ทั้งผู้เสียหายและผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิด โดยระบบดังกล่าวควรมีช่องทางที่สามารถแจ้งเบาะแสได้อย่างไม่ ระบุตัวตน มีการตอบสนองที่ไวและเชื่อถือได้ รวมถึงการส่งต่อเข้าสู่ระบบการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ควบคู่ กับการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงสูง เช่น แนวทางของ Stop It Now! ในสหราชอาณาจักร และโครงการ MAPs ของเนเธอร์แลนด์ ที่เน้นการป้องกันและการบำบัดมากกว่าการลงโทษ (Grady & Levenson, 2021; Stop It Now!, 2023) ทั้งนี้ควรสนับสนุนการวิจัยทางจิตวิทยาอย่างเป็นระบบเพื่อทำความเข้าใจกลุ่มผู้บริโภค CSAM และใช้เป็นฐานในการออกแบบโปรแกรมการป้องกันและบำบัดในระยะยาวต่อไป

สรุป (Conclusion)

การป้องกันการกระทำผิดเกี่ยวกับสื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (CSAM) โดยอาศัยหลักการของการ ป้องกันอาชญากรรมตามสถานการณ์ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของแนวทางที่ไม่เน้นการลงโทษภายหลัง แต่ มุ่งเน้นการออกแบบ “สภาพแวดล้อม” ทั้งในเชิงกายภาพ ดิจิทัล และสังคม เพื่อ “ตัดตอนและป้องกัน” อาชญากรรมก่อนจะเกิดขึ้น กรณีศึกษาจากประเทศต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่าการทำให้ผู้ทำผิดใช้ความพยายามในการ กระทำความผิดมากขึ้น การลดแรงจูงใจและผลประโยชน์ ตลอดจนการขัดข้องอ้างและแรงกระตุ้น ล้วนเป็น องค์ประกอบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในระดับนโยบาย สหรัฐอเมริกานำเทคโนโลยีและความร่วมมือกับ แพลตฟอร์มออนไลน์ สหราชอาณาจักรให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการช่วยเหลือแบบไม่ตีตรา ออสเตรเลียใช้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและเยาวชนเป็นแกนหลัก และเนเธอร์แลนด์เป็นผู้นำในการออกแบบการบำบัด และแทรกแซงเชิงจิตวิทยา ในบริบทของประเทศไทย แม้จะมีการจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ เช่น TICAC และมีความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ แต่ยังคงขาดโครงสร้างและระบบที่รองรับแนวทาง SCP อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการออกแบบแพลตฟอร์ม การให้ความรู้แก่เยาวชนและผู้ปกครอง และการสร้างระบบการแทรกแซงเชิงพฤติกรรมก่อนเกิดการกระทำผิดโดยแนวทางการวิจัยในอนาคต ควรมุ่งเน้นที่

(1) การศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้กระทำผิด CSAM ในประเทศไทย โดยเฉพาะผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อทำความเข้าใจ “routine activity” และ “decision-making process” ในบริบทท้องถิ่น

(2) การประเมินผลมาตรการ SCP ที่อาจนำมาใช้ในระบบการศึกษาไทย เช่น การจัดการเนื้อหาออนไลน์ในโรงเรียน หรือการฝึกอบรมครูเกี่ยวกับ digital safeguarding

(3) การออกแบบ “แผนที่เชิงระบบ” (system map) ของกระบวนการจัดการ CSAM ในประเทศไทย เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสในการแทรกแซงด้วยมาตรการเชิงสถานการณ์

(4) การพัฒนารูปแบบการสื่อสารที่ไม่ตีตราผู้ที่มีแนวโน้มเสี่ยง พร้อมกับการออกแบบการบำบัดเบื้องต้นที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

(5) การวิเคราะห์ต้นทุน-ประสิทธิผลของแต่ละมาตรการ SCP ในบริบทไทย เพื่อสร้างฐานข้อมูลเชิงนโยบายและการตัดสินใจในระดับรัฐ

โดยสรุป การต่อสู้กับ CSAM ไม่ควรถูกมองเพียงผ่านกรอบของการปราบปราม แต่ต้องขยับเข้าสู่การ “ออกแบบสังคมที่ปลอดภัยขึ้น” ผ่านมาตรการที่หลากหลาย ทั้งด้านเทคโนโลยี จิตวิทยา นโยบาย และการศึกษา ซึ่งแนวคิด SCP ได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการก้าวไปสู่จุดหมายนั้นอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (2546). *ราชกิจจานุเบกษา*, 120(ตอนที่ 132 ก), หน้า 1–34.

ธีรยุทธ พบศิริ. (2019). ความผิดอาญาฐานการครอบครองสื่อลามกอนาจารที่ผู้ถูกถ่ายไม่ยินยอมกับ

กฎหมายอาญา [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ

Ali, S., Haykal, H. A., & Youssef, E. Y. M. (2023). Child sexual abuse and the internet—a systematic review. *Human Arenas*, 6(2), 404-421.

Clarke, R. V. (2017). *Situational Crime Prevention: Successful Case Studies* (2nd ed.). Harrow and Heston.

Cornish, D. B., & Clarke, R. V. (2003). Opportunities, precipitators and criminal decisions: A reply to Wortley's critique of situational crime prevention. In M. Smith & D. Cornish (Eds.), *Theory for Practice in Situational Crime Prevention* (pp. 41–96). Criminal Justice Press.

- ECPAT. (2021). *Online Child Sexual Exploitation in Thailand: Legal Framework and Recommendations*. ECPAT International.
- ECPAT Netherlands. (2022). *Don't Look Away campaign: Raising public awareness about child sexual abuse and exploitation*. <https://www.ecpat.nl/en/activities/dont-look-away-campaign/>.
- ECPAT, INTERPOL, & UNICEF. (2022). *Disrupting Harm in Thailand: Evidence on online child sexual exploitation and abuse*. Global Partnership to End Violence Against Children. <https://www.unicef.org/innocenti/media/4151/file/DH-Thailand-Report-2022.pdf>
- eSafety Commissioner. (2022). *Annual report 2021–2022: Promoting safer online environments in Australia*. Australian Government. <https://www.esafety.gov.au/sites/default/files/2022-10/eSafety%20Annual%20Report%202021-22.pdf>.
- Farmer, C., Salter, M., & Woodlock, D. (2024). A Review of Academic Use of the Term “Minor Attracted Persons”. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(5), 4078-4089.
- Federal Bureau of Investigation (FBI). (2022). *Think before you post: Public awareness campaign on online safety for youth*. U.S. Department of Justice. <https://www.fbi.gov/news/stories/think-before-you-post-campaign>.
- Grady, M. D., & Levenson, J. S. (2021). Prevalence rates of adverse childhood experiences in a sample of minor-attracted persons: A comparison study. *Traumatology*, 27(2), 227–235. <https://doi.org/10.1037/trm0000273>
- Google Safety Center. (2022). *Protecting families online: Google's safety resources for children and parents*. Google LLC. <https://safety.google/families/>.
- iLaw. (2015). ‘Possession’ of child pornography illegal; ‘trade-production-distribution’ punishable by up to 10 years imprisonment.
- INHOPE. (2024). Global CSAM legislative overview 2024 – Thailand. INHOPE Association.
- Internet Watch Foundation (IWF). (2022). *Annual report 2022: Eliminating child sexual abuse imagery online*. <https://www.iwf.org.uk/report/iwf-annual-report-2022/>.
- Interpol. (2021). *Online child sexual exploitation: Combating global threats to children in the digital space*. <https://www.interpol.int/en/Crimes/Crimes-against-children/Online-child-sexual-exploitation>.
- Levenson, J. S., & Grady, M. D. (2019). Preventing sexual abuse: Perspectives of minor-attracted persons about seeking help. *Sexual Abuse*, 31(8), 991-1013.

- Mangkhalasiri, P. (2025). *Challenges of investigating and prosecuting child sex trafficking and child labour trafficking in Thailand* (Doctoral dissertation, University of London, University College London (United Kingdom)).
- National Center for Missing & Exploited Children (NCMEC). (2023). *CyberTipline Reports*.
<https://www.missingkids.org>.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2022). *Digital education outlook 2022: Learning and teaching in the digital age*.
<https://www.oecd.org/education/digital-education-outlook-2022.htm>
- Palmer, C. (2021). *Criminalising fantasy: Debating the boundaries of child sexual abuse material*. *Journal of Sexual Aggression*, 27(2), 113–129.
- Reep-van den Bergh, C. M., & Junger, M. (2018). Victims of cybercrime in Europe: A review of victim surveys. *Crime science*, 7(1), 1-15.
- Royal Thai Government. (2024). *Country report on anti-human trafficking efforts: 1 January – 31 December 2023*. Ministry of Social Development and Human Security.
<https://thaianti-humantraffickingaction.org/Home/wp-content/uploads/2024/02/2023-Country-Report-FINAL-as-of-25-Jan2.pdf>
- Smallbone, S., & Wortley, R. (2017). Preventing child sexual abuse online. *Online risk to children: Impact, protection and prevention*, 143-162.
- Stop It Now. (2023). *Preventing child sexual abuse: Resources and support for adults concerned about their thoughts or behaviour*. The Lucy Faithfull Foundation.
<https://www.stopitnow.org.uk>.
- Thorn. (2021). *Safer: Tools to Detect and Report Child Sexual Abuse Material*.
<https://www.thorn.org>.
- TICAC. (2023). Annual report of the Thailand Internet Crimes Against Children Task Force. Bangkok: Royal Thai Police.
- True Corporation Public Company Limited. (2023). *True Sustainability Report 2023*.
<https://sustainability.dtac.co.th/sustainability/wp-content/uploads/2024/07/True-Sustainability-Report-2023.pdf>
- UK Home Office. (2021). *Online Harms White Paper – Full Government Response*.
<https://www.gov.uk>.
- UNICEF. (2022). *Digital Connectivity and Child Online Protection in East Asia and the Pacific*.
<https://www.unicef.org>.

UNODC. (2021). *Combating Cybercrime and Online Sexual Exploitation of Children in Southeast Asia*. <https://www.unodc.org>.

WeProtect Global Alliance. (2021). *Global threat assessment 2021: Working together to end the sexual exploitation of children online*. <https://www.weprotect.org/what-we-do/global-threat-assessment/>.

Wolak, J., Finkelhor, D., & Mitchell, K. (2014). Child pornography possessors: Trends in offender and case characteristics. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 26(4), 313–331.

การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี

ศิริศักดิ์ อำนวยชัย¹ ไสรัตน์ กลับลีลา² และ เสกสัน เครือคำ³

วันที่รับบทความ: 3 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 8 กรกฎาคม 2567; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 9 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

เนื่องจากจังหวัดราชบุรีมีเขตชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านจึงมีการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวมาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะทำงานวิจัยฉบับนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และนำเสนอแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดราชบุรีรวมทั้งสิ้น 15 นาย ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองจังหวัดราชบุรีมีบุคลากรไม่เพียงพอ อีกทั้งบุคลากรยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และงบประมาณที่ทางหน่วยงานได้รับมีไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาสำคัญที่ไม่สามารถแก้ไขได้เพราะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คือปัญหาด้านสภาพภูมิประเทศของจังหวัดราชบุรีที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบเข้าเมือง เจ้าหน้าที่เพียงแต่ต้องทำการป้องกันชาวต่างด้าวที่จะลักลอบเข้าเมืองให้ดีที่สุด ดังนั้นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี คือการให้เจ้าหน้าที่ออกลาดตระเวน ตั้งจุดตรวจให้ถี่ยิ่งขึ้น การเพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ การอบรมความรู้เพิ่มเติมให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และการเพิ่มงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการใช้งาน ในส่วนของข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติคือติดตั้งกล้องวงจรปิด ใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) และใช้อุปกรณ์ตรวจจับความร้อน ประกอบกันเพื่อช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือควรจัดสรรงบประมาณและกำลังพลให้เหมาะสมกับงานที่ต้องปฏิบัติและจัดตั้งกองกำลังที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวขึ้นมาโดยเฉพาะ

คำสำคัญ: การป้องกันและปราบปราม, การลักลอบเข้าเมือง, แรงงานต่างด้าว

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีววิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บทความ)

² ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Prevention and Suppression of Illegal Immigration of Migrant Workers in Ratchaburi Border Areas

Sirisak Amnuaychai¹, Soratn Glubwila², & Seksan Khruakham³

Received: June 22, 2024; Revised: July 8, 2024; Accepted: July 9, 2024

Abstract

Since Ratchaburi Province shares a border with a neighboring country, it faces persistent challenges regarding the illegal entry of undocumented migrants. Recognizing the significance of this issue, the researchers conducted this qualitative study to investigate the current problems and propose effective guidelines for the prevention and suppression of illegal immigration in the border areas of Ratchaburi Province. Data were collected through in-depth interviews with 15 immigration and border security officials stationed at Ratchaburi border checkpoints. The findings revealed that the departments responsible for border control suffer from a critical shortage of personnel, a lack of operational understanding among staff, and insufficient budget allocations. Furthermore, the natural geographical terrain of Ratchaburi Province inherently facilitates illegal border crossings, limiting officials to a defensive strategy. Consequently, the proposed guidelines emphasize increasing the frequency of border patrols and checkpoints, deploying additional personnel, providing specialized training for operational staff, and increasing the budget for essential equipment. Practically, the study recommends a combined deployment of CCTV cameras, unmanned aerial vehicles (drones), and thermal imaging devices to enhance operational success. At the policy level, it is highly recommended to allocate budgets and personnel proportional to the actual workload and to establish a specialized task force dedicated exclusively to foreign labor prevention and suppression.

Keywords: Prevention and Suppression, Illegal immigration, Migrant workers

¹ Graduate student, Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Royal Police Cadet Academy
(Corresponding Author)

² Professor, Police General Major, Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

³ Associate Professor, Police Colonel, Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

สังคมไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับอัตราค่าจ้างแรงงานในประเทศไทยนั้นสูงกว่าค่าจ้างแรงงานในประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาก จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้ที่ต้องการทำงาน หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามายังประเทศไทยโดยผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง และแรงงานที่เคยหลบหนีเข้าเมืองในรุ่นก่อน ๆ ได้มีการส่งข้อมูลข่าวสารว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่เหมาะสมกับการเข้ามาหางานทำเพื่อส่งเงินกลับไปยังบ้านเกิดจึงเกิดเป็นการชักชวนกันให้เข้ามาทำงานอย่างต่อเนื่อง สำหรับผลการปฏิบัติงานของตำรวจใน 1 ปี (ธ.ค. 2563 - ธ.ค.2564) มีสถิติจับกุมคนต่างชาติดลบนหนีเข้าเมือง 42,443 คน และจับผู้นำพาฯ อีก 293 คน ผู้ช่วยเหลือ 841 คน รวมผลการดำเนินจับกุมทั้งสิ้น 43,577 คน และสถิติการจับกุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาที่จังหวัดราชบุรี ช่วงปี 2565 ที่ผ่านมา จับกุมแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองได้ 34 คน พร้อมผู้นำพา 2 คน ทั้งหมดได้สารภาพว่าได้หลบหนีเข้าเมืองมาตามช่องทางทางธรรมชาติ (ไทยรัฐออนไลน์, 2565)

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีความเจริญค่อนข้างสูงและมีแหล่งงานที่ต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก มีพื้นที่ทางทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศพม่า มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบสูง พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ราบลุ่มต่ำ และภูเขาสูง มีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการหลบหนี หลบเลี่ยง ยากต่อการจับกุม ทำให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว โดยศึกษาข้อมูลของด่านตรวจคนเข้าเมืองในจังหวัดราชบุรี เพราะเป็นจังหวัดชายแดนจังหวัดหนึ่งที่สำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในจังหวัดราชบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการป้องกันปราบปรามคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี
- 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

(1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการอพยพการย้ายถิ่นและการลักลอบเข้าเมือง

การอพยพย้ายถิ่นถือเป็นการเคลื่อนย้ายประชากรจากพื้นที่หนึ่ง เพื่อจะตั้งถิ่นฐานพำนักอาศัยไปยังอีกพื้นที่หนึ่งในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยองค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความของ

ผู้ย้ายถิ่น (migrant) ไว้ว่า “เป็นผู้ที่ซึ่งที่อยู่อาศัยเดิมจากพื้นที่หนึ่งไปอยู่อาศัยในพื้นที่ใหม่ที่ไกลจากที่อยู่เดิมในช่วงเวลาหนึ่ง” (บุญคง หันจางสิทธิ์, 2540)

(2) การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงาน

มาตรการดำเนินการทำได้โดยการตั้งจุดตรวจตามช่องทางสำคัญบริเวณแนวชายแดน เพิ่มความถี่ในการลาดตระเวนบริเวณพื้นที่ล่อแหลม รวมไปถึงปิดล้อมและตรวจค้นในพื้นที่เป้าหมาย ส่วนวิธีดำเนินการทำได้โดยกำหนดพื้นที่การตรวจและสกัดกั้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ระดับแรกคือบริเวณพื้นที่ตามแนวชายแดน จะใช้กองกำลังป้องกันชายแดน ซึ่งประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ และหน่วยเฉพาะกิจของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยดำเนินการจัดตั้งจุดตรวจ รวมทั้งการลาดตระเวนพื้นที่ล่อแหลมตามแนวชายแดนที่ใช้ในการลำเลียงแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ระดับที่สองคือพื้นที่ชุมชนและเขตภายในช่วงไม่เกิน 30 – 50 กิโลเมตร จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจในการปราบปรามแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

(3) ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

(3.1) ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ได้อธิบายถึงสาเหตุหรือ องค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ของสามเหลี่ยม 3 ด้าน คือ 1. ผู้กระทำความผิด หรือคนร้าย (Criminals) หมายถึง ผู้ที่มีความต้องการจะก่อเหตุหรือลงมือกระทำความผิด 2. เหยื่อ (Victims) หรือเป้าหมาย (Target) หมายถึง บุคคล สถานที่ หรือวัตถุสิ่งของของผู้กระทำหรือคนร้าย มุ่งหมายกระทำความผิด หรือเป็นเป้าหมายที่ต้องการ 3. โอกาส (Opportunity) หมายถึง ช่วงเวลา (Time) และสถานที่ (Place) ที่เหมาะสมที่ผู้กระทำ หรือคนร้ายสามารถลงมือกระทำความผิด หรือก่ออาชญากรรมเมื่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านดังกล่าวข้างต้นจะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น

(3.2) ทฤษฎีการยับยั้งป้องกัน (Deterrence Theory) ทฤษฎีนี้เน้นไปที่การยับยั้งป้องกันอาชญากรรมด้วยการทำให้กลัวต่อการลงโทษ โดยหลักของการยับยั้งป้องกันของการลงโทษนั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ ประการแรกคือการยับยั้งป้องกันเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการยับยั้งป้องกันที่ตัวบุคคล นั่นคือการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดให้หวาดกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก ดังนั้นผลของการลงโทษประเภทนี้จึงเป็นผลที่เกิดเฉพาะต่อตัวผู้ที่ถูกลงโทษ ประการต่อมาคือการยับยั้งป้องกันทั่วไป (General Deterrence) เป็นการยับยั้งป้องกันที่มีผลต่อประชาชนคนอื่นนั่นคือ การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้นเป็นเหมือนการแสดงตัวอย่างให้คนอื่นดูและไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่าง และถ้าหากกระทำความผิดอย่างเดียวกันก็จะได้รับการลงโทษเช่นเดียวกัน ซึ่งการลงโทษที่จะสามารถยับยั้งป้องกันพฤติกรรมอาชญากรรมของมนุษย์ได้จะต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ มีความรุนแรงที่เหมาะสม (Proportionate Severity) ความรวดเร็ว (Swiftess) และความแน่นอน (Certainness) ความรุนแรงที่เหมาะสมคือลงโทษด้วยความรุนแรงเพียงพอเหมาะสมกับความผิด ที่จะทำให้คนทั่วไปไม่กล้าที่จะลงมือกระทำความผิดนั้น ต่อมา ความรวดเร็ว คือการที่สามารถนำตัวผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วที่สุด เน้นไปที่กระบวนการพิจารณาของศาลในการไต่สวนคดีและมีคำพิพากษาลงโทษ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับงานของตำรวจในหน้าที่ของการสอบสวนทำสำนวนคดีของพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เร็วก็จะทำให้คดีขึ้นสู่การพิจารณา

ของศาลได้รวดเร็วด้วย และสุดท้าย ความแน่นอน เช่น การเพิ่มโอกาสที่ผู้กระทำผิดจะถูกจับกุม ได้แก่ การเพิ่มสายตรวจการสืบสวนหาข่าว ทั้งนี้หลักการของทฤษฎีการยับยั้งป้องกันถูกใช้เป็นรากฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำงานของตำรวจที่ต้องรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือไม่ให้เกิดขึ้นในสังคม (เสกสัณ เครือคำ, 2558)

(3.3) ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) มีหลักการ คือ การใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบออกตรวจท้องที่ มีการจัดสายตรวจแบบต่าง ๆ เน้นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลดช่องโอกาสในการกระทำผิดของคนร้าย หากมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นต้องรีบสืบสวนจับกุมให้ได้อย่างรวดเร็ว ต้องไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างและคนร้ายไม่กล้ากระทำความผิด ถือเป็นการดำเนินการลดปัญหาอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น (ณรงค์ บำรุงรัตน์, 2535)

(3.4) ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing Theory) มีหลักการคือ สร้างความร่วมมือระหว่างตำรวจผู้รับใช้ชุมชนกับชุมชนซึ่งต้องเข้าหาและต้องทำงานร่วมกัน ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นั้นหน่วยงานตำรวจจะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสุจริตชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ๆ เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอแนะในการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา หรืออีกนัยหนึ่งหลักการตำรวจผู้รับใช้ชุมชนเป็นหลักการการทำงานของตำรวจซึ่งส่งเสริม สนับสนุน แก่ต้นเหตุเพื่อลดปัญหาอาชญากรรม (Phuchana, 2558)

(4) แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพและสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

(4.1) ทฤษฎีการบริหารจัดการงาน ทฤษฎีการบริหารพื้นฐาน 4 ประการ ประกอบด้วย ทฤษฎีการมนุษย์ (Man) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเกิดองค์กรและการบริหาร ทำให้เกิดระบบการแบ่งหน้าที่กันทำโดยยึดหลักความสามารถและความถนัด เงินทุน (Money) ซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทรัพยากรอื่น ๆ เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าพัฒนาบุคลากรจัดเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ รวมถึงเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหาร วัสดุสิ่งของ (Material) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกในการบริหาร ได้แก่ อาคารที่ทำงาน อุปกรณ์สำนักงาน รถยนต์ เครื่องมือสื่อสาร ตลอดจนวัตถุดิบต่าง ๆ และ ความรู้ในการจัดการ (Management) ซึ่งเป็นความสามารถของนักบริหารที่จะประสานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ อาจเกิดได้จากประสบการณ์ที่เคยเป็นผู้ปฏิบัติงานในแผนกต่าง ๆ หรืออยู่ในองค์กรมานานหลายปี (โสภาพรรณ สุริยะมณี และ ตรีเพ็ชร อ่ำเมือง, 2559)

(4.2) ความหมายของสมรรถนะหรือขีดความสามารถ (Definition of Competency) สมรรถนะหมายถึงบุคลิกลักษณะที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตัวของบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้น ๆ สามารถสร้างผลการปฏิบัติงานได้ดี หรือตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในงานที่ตนรับผิดชอบ

สุกัญญา รัชมีธรรมโชติ (อ้างถึงใน โสภาพรรณ สุริยะมณี และ ตรีเพ็ชร อ่ำเมือง, 2559) เห็นว่า สมรรถนะคือความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะหรือคุณสมบัติส่วนบุคคล ทำให้บุคคลผู้นั้นทำงานในความรับผิดชอบของตนดีกว่าผู้อื่น

อนันต์ชัย คงจันทร์ (อ้างอิงใน โสภภาพรรณ สุริยะมณี และ ตรีเพ็ชร อำเมือง, 2559) เห็นว่า สมรรถนะคือ กลุ่มของความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกันและมีผลต่อการทำให้เกิดผลงานที่เป็นเลิศในแต่ละหน้าที่ความรับผิดชอบ

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยา ราชแก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจฝ่ายสืบสวน กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด, ณัฐพล แสงวงกิจ (2560) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ, จักรี ขอเจริญ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ จังหวัดตราด, ธนดล เกศา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานสืบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร กรณีศึกษาฝ่ายสืบสวนและปราบปราม ส่วนควบคุมทางศุลกากร สำนักงานศุลกากรภาคที่ 1 กรมศุลกากร และ วาสัญญ์ ศิวกาญจน์ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันในประเด็นปัญหาของการขาดบุคลากรในหน่วยงาน และวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการเพิ่มบุคลากรในหน่วยงาน

จักรี ขอเจริญ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ จังหวัดตราด และ พรทิพย์ แข่งแก้ว (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร กรณีศึกษา สำนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรี มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันในประเด็นปัญหาเรื่องของอุปสรรคที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน คือบุคลากรขาดความรู้ด้านกฎระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ แนวทางการแก้ปัญหา คือสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

วิทยา ราชแก้ว (2558) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจฝ่ายสืบสวน กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด, ศรีญญา แก้วบุญเรือง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาสำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว, จักรี ขอเจริญ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสะตอ จังหวัดตราด, นิตยา คงคุ้ม และ อจิรภาส เพียรขุนทด (2562) ได้ศึกษาเรื่องการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองในจังหวัดขอนแก่น: มุมมองของเจ้าหน้าที่, ธนดล เกศา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานสืบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร กรณีศึกษาฝ่ายสืบสวนและปราบปราม ส่วนควบคุมทางศุลกากร สำนักงานศุลกากรภาคที่ 1 กรมศุลกากร และ วาสัญญ์ ศิวกาญจน์ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันในประเด็นปัญหาของการขาด

งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในหน่วยงานซึ่งจะทำให้เกิดเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน และมีวิธีแก้ไขที่ตรงกันคือการขอเพิ่มงบประมาณที่จำเป็นและเพิ่มอุปกรณ์ที่ทันสมัยสำหรับใช้ในหน่วยงาน

นิตยา คงคุ้ม และ อจิรภาส เพียรขุนทด (2562) ได้ศึกษาเรื่องการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองในจังหวัดขอนแก่น: มุมมองของเจ้าหน้าที่ จากการศึกษาพบว่า มาตรการป้องกันแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง ได้แก่ การออกตรวจ การให้ความรู้แก่นายจ้าง และมาตรการปราบปรามแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง ได้แก่ การสืบสวน จับกุม และดำเนินคดี และส่งกลับประเทศต้นทาง พบอุปสรรค คือภูมิประเทศเป็นพรมแดนธรรมชาติยากต่อการควบคุม ผู้ประกอบการเลือกใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเพราะจะลดต้นทุนกิจการ ประเทศต้นขาดการคัดกรองคนออกนอกประเทศ

กิตติสันต์ ชะนะ และ เพ็ญศรี พัทธวิวัฒน์ศิริ (2561) ได้ศึกษาเรื่องมาตรการป้องกันอาชญากรรมแรงงานต่างชาติ สัญชาติกัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่ามาตรการในการป้องกันการก่ออาชญากรรม ต้องมีการตรวจตราการเดินทางเข้าออกบริเวณชายแดน เพิ่มความเข้มงวดในการตั้งจุดสกัด เจ้าหน้าที่ตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างชาติต้องดำเนินการด้วยความสุจริต และเสริมสร้างเครือข่ายภาคท้องถิ่นในการร่วมเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมของแรงงานต่างชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1) รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรีมีรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือเจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดราชบุรีที่ประจำอยู่บริเวณแนวชายแดนจังหวัดราชบุรี ได้แก่ ตำรวจตระเวนชายแดน 2 นาย และเจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ 2 นาย จากช่องทางเขากระโจม และ ตำรวจตระเวนชายแดน 2 นาย จากช่องทางห้วยมิ กลุ่มที่สองคือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง 2 นาย เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรสวนผึ้ง 2 นาย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง 2 นาย กลุ่มที่สามคือเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบด้านตรวจคนเข้าเมืองในระดับไม่เกินรองผู้กำกับการหรือเทียบเท่า ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง 1 นาย เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร 1 นาย และเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน 1 นาย รวมทั้งสิ้น 15 นาย

2) การเก็บข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์โดยตรงจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการจดบันทึกและทำการบันทึกเสียง โดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อน

3) การพิทักษ์สิทธิอาสาสมัครในการวิจัย/จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ผู้วิจัยตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมวิจัย และเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเชิงลบต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ประจำคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ และได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักด้านจริยธรรมในการวิจัยไว้ตามลำดับขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารเพื่อขอความยินยอมให้แก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยให้ทราบ เปิดโอกาสให้ซักถามและให้เวลาสำหรับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะสร้างบรรยากาศในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความผ่อนคลายและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ไม่ตัดสินว่าความคิดเห็นใดถูกหรือผิด สร้างความมั่นใจว่าข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้ จะไม่นำไปใช้ในทางที่จะส่งผลเสียกับผู้ให้ข้อมูลและนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอในงานวิจัยนี้เท่านั้น ตามที่ได้แจ้งให้ทราบก่อนการสัมภาษณ์ อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมและการวิจัยในมนุษย์ คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา (Descriptive Research) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้วจะสรุปในแต่ละประเด็นเพื่อนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

ผลการวิจัย (Results)

1) สภาพปัญหาในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี

(1) การขาดแคลนบุคลากร ปัญหาที่พบคือ ขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าว เนื่องจากในหน่วยงานนั้นต้องทำงานตลอด 24 ชั่วโมงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเหนื่อยล้า การเข้าเวรเป็นการเวียนซ้ำบ่อยจากการที่มีกำลังคนไม่เพียงพอหรือมีน้อยเมื่อเทียบปริมาณงานที่มี อีกทั้งการออกลาดตระเวน ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด หรือตรวจค้นยานพาหนะเพื่อหาสิ่งผิดกฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(2) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีพื้นฐานความเข้าใจที่ต่างกัน การอบรมความรู้ต่าง ๆ มักเปลี่ยนไปใช้ช่องทางออนไลน์ เจ้าหน้าที่บางคนตามไม่ทันเทคโนโลยี ทำให้ความเข้าใจในเนื้องานนั้นเกิดการคลาดเคลื่อน และการมีองค์ความรู้ที่ไม่มากพอส่งผลต่อการปฏิบัติงานในแต่ละวันจึงยังไม่บรรลุเป้าประสงค์เท่าที่ควรจะเป็น

(3) ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ หน่วยงานป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวที่จังหวัดราชบุรียังขาดแคลนงบประมาณที่สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น น้ำมัน

ยานพาหนะ เบี้ยเลี้ยง รถยนต์สายตรวจ รถมอเตอร์ไซด์ และวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานทั้งในและนอกสถานที่ เช่นกล้องวงจรปิด เป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีหรือติดตั้งเพิ่มให้มากขึ้นเพื่อช่วยกำลังคนในการสอดส่องดูแลหาสิ่งต้องสงสัย นอกจากนี้การออกตรวจในบางครั้งตัวเจ้าหน้าที่ต้องนำงบประมาณส่วนตัวมาใช้จ่ายในส่วนของการปฏิบัติงาน เช่น ต้องออกค่าน้ำมันยานพาหนะเอง

(4) ปัญหาด้านสภาพภูมิประเทศ พื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรีเป็นป่าเขา ทำให้ยากต่อการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลในแรงงานต่างด้าวมักใช้ช่องทางธรรมชาติเหล่านี้ลักลอบเข้าเมืองมาทำงานในประเทศไทยเพราะหลบหลีกด่านตรวจได้ง่ายกว่า

2) แนวทางในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี

(1) การออกลาดตระเวน แนวทางการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรีคือ การออกลาดตระเวน การตั้งจุดตรวจเพื่อตรวจตราความเรียบร้อย จับกุมผู้กระทำความผิดหรือต้องสงสัย โดยการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ผลัดเวรกันปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อจุดมุ่งหมายหลักคือป้องกันการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวให้ได้มากที่สุด

(2) เพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือควรที่จะต้องมีการเพิ่มบุคลากรผู้ปฏิบัติให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน การลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวในจังหวัดราชบุรีอาจลดลง

(3) การอบรมความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองแก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน การอบรมความรู้เพิ่มเติมจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันปราบปรามคนต่างด้าวทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้แน่นพอ และทางหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ

(4) เพิ่มงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในหน่วยงาน ควรจัดเพิ่มงบประมาณที่จำเป็นสำหรับใช้ในหน่วยงานให้เพิ่มมากขึ้น เช่น งบเกี่ยวกับน้ำมันรถ รถยนต์ หรือรถมอเตอร์ไซด์เพราะพื้นที่แถบบริเวณชายแดนจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาหรือป่ารก รถยนต์ใหญ่อาจเข้าไม่ได้ จึงจำเป็นต้องมีรถมอเตอร์ไซด์เพื่อความสะดวกในการออกตรวจ หรืออาจใช้เพื่อความสะดวกรวดเร็วก็ได้เช่นเดียวกัน และต้องมีการเพิ่มงบประมาณในส่วนของวัสดุอุปกรณ์และสิ่งของที่จำเป็นที่ทันสมัย อย่างเช่นกล้องวงจรปิด เพื่อติดไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่คาดว่าคนต่างด้าวจะลักลอบเข้ามาและเป็นทางผ่าน เพราะกล้องวงจรปิดจะช่วยลดภาระของเจ้าหน้าที่และมีความแม่นยำมากกว่ากำลังคน และเพิ่มเติมการใช้อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) เพื่อสังเกตการณ์จากมุมสูง สุดท้ายคือเครื่องตรวจจับความร้อนจากร่างกาย ทั้งหมดนี้รวมกันหลาย ๆ อย่าง อาจช่วยแบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่และทำให้ผลการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1) สภาพปัญหาในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี

(1) การขาดแคลนบุคลากร ปัญหาที่พบคือ การขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าว กำลังคนไม่เพียงพอเมื่อเทียบปริมาณงานที่มี อีกทั้งการออกลาดตระเวน ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด หรือตรวจค้นยานพาหนะยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สอดคล้องกับแนวคิดของพงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ และชลิดา ศรมณี (2558) กล่าวว่า ทรัพยากรมนุษย์เป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการเกิดองค์กร ทำให้เกิดระบบการแบ่งหน้าที่กันทำโดยยึดหลักความสามารถและความถนัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนดล เกศา (2562) ผลการศึกษาพบว่าเขตพื้นที่ความรับผิดชอบในการควบคุมดูแลมีขนาดพื้นที่มากจนเกินไป ทำให้กำลังคนของผู้ปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนพื้นที่ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(2) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลากรเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย หรือข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าว เนื่องจากเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีพื้นฐานความเข้าใจที่ต่างกัน ยังมีการอบรมความรู้ต่างจากช่องทางออนไลน์ เจ้าหน้าที่บางคนตามไม่ทันเทคโนโลยี ทำให้ความเข้าใจในเนื้องานนั้นเกิดการคลาดเคลื่อน และการมีองค์ความรู้ที่ไม่มากพอส่งผลต่อการปฏิบัติงานยังไม่บรรลุเป้าประสงค์เท่าที่ควร สอดคล้องกับการศึกษาของพรทิพย์ แซ่แก้ว (2562) ผลการศึกษาพบว่าหนึ่งในอุปสรรคที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานคือการขาดความรู้ในด้านกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของจงจักรี ขอเจริญ (2562) ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรขาดความรู้ในด้านกฎระเบียบในงานปฏิบัติที่รับผิดชอบ ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานเกี่ยวกับกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวความคิดของสุกัญญา รัชมีธรรมโชติ (2549) ที่มีความเห็นว่าสมรรถนะคือความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะหรือคุณสมบัติส่วนบุคคลที่จะทำให้บุคคลผู้นั้นทำงานในความรับผิดชอบของตนดีกว่าผู้อื่น และสอดคล้องกับแนวคิดของอนันต์ชัย คงจันทร์ (2557) ที่มีความเห็นว่า สมรรถนะคือกลุ่มของความรู้ ความสามารถและคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกันและมีผลต่อการทำให้เกิดผลงานที่เป็นเลิศในแต่ละหน้าที่ ความรับผิดชอบ จะเห็นได้ว่าแนวความคิดของนักวิชาการทั้งสองท่านที่ให้ความเห็นไว้ได้กล่าวถึงเรื่องความรู้เป็นหลักที่เป็นสิ่งสำคัญในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้ การมีความรู้ที่เพียงพอจึงจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละอย่าง ในทางกลับกันการขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในงานที่ทำ ก็จะทำให้งานนั้น ๆ เกิดปัญหาขึ้นได้

(3) การขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ หน่วยงานป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวที่จังหวัดราชบุรียังขาดแคลนงบประมาณที่สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น น้ำมันยานพาหนะ เบี้ยเลี้ยง รถยนต์สายตรวจ รถมอเตอร์ไซด์ และวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน เช่น กล้องวงจรปิดเพื่อช่วยกำลังคนในการสอดส่องดูแลหาสิ่งต้องสงสัย นอกจากนี้การออกตรวจในบางครั้งตัวเจ้าหน้าที่ต้องออกค่าน้ำมันยานพาหนะเอง สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยา ราชแก้ว (2558) ผลการศึกษาพบว่าเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานขาดความทันสมัย ไม่พร้อมใช้งาน เช่น น้ำมันรถไม่มี

เพียงพอต่อการปฏิบัติงานทำให้เกิดค่าใช้จ่ายตามมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนดล เกศา (2562) ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของศรีธัญญา แก้วบุญเรือง (2561) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาสำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว คือ ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการหาข้อมูล/สืบเบาะแส/หาข่าว และการเข้าตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว รวมถึงอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยต่าง ๆ แนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว คือ ขอบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการหาข้อมูล/สืบเบาะแส/หาข่าว และเข้าตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว รวมถึงอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของกิตติสัณห์ ชะนะ และ เพ็ญศรี พัทธวิวัฒน์ศิริ (2561) ผลการศึกษาพบว่า หนึ่งในมาตรการในการป้องกันการก่ออาชญากรรมของแรงงานต่างชาติดังกล่าวคือการติดกล้องวงจรปิดในพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงก่ออาชญากรรม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการติดตั้งกล้องวงจรปิดให้ครอบคลุมพื้นที่นั้นอาจเป็นประโยชน์ในการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวได้ดี

(4) ปัญหาด้านสภาพภูมิประเทศ ชายแดนจังหวัดราชบุรีมีสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบเข้าเมืองเพราะ เป็นป่าเขา ทำให้ยากต่อการควบคุมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวมักใช้ช่องทางธรรมชาติเหล่านี้ลักลอบเข้าเมืองมาเพราะหลบหลีกด่านตรวจได้ง่าย สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐพล แสงวงกิจ (2560) ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองบางแห่ง มีสภาพภูมิประเทศเอื้อให้เกิดการกระทำความผิด เช่น พื้นที่ติดกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน อาณาเขตติดชายแดนมีระยะทางไกล พื้นที่ติดชายแดนมีลักษณะเป็นเขาสูง เป็นเกาะแก่ง หรือเป็นแม่น้ำขนาดใหญ่ โดยพื้นที่ลักษณะดังกล่าวสามารถพบการกระทำความผิดด้านต่าง ๆ มากกว่าพื้นที่ลักษณะปกติทั่วไป เช่น ยาเสพติด คำสัตร์ การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว และสอดคล้องกับการศึกษาของนิตยา คงคุ้ม และ อจิรภาส เพียรขุนทด (2562) พบว่า หนึ่งในอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองคือสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการลักลอบเข้ามา เพราะเป็นพรมแดนธรรมชาติทำให้ยากต่อการควบคุม ดังเช่นจังหวัดราชบุรีก็มีสภาพพื้นที่ดังกล่าวเช่นเดียวกันที่เป็นภูเขา เป็นป่าเขา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ทางหน่วยงานจึงทำได้เพียงแก้ไขปัญหาในด้านอื่นให้ดีที่สุด และหาแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดการลักลอบเข้าเมืองเพิ่มขึ้น

2) แนวทางในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี

(1) การออกลาดตระเวน แนวทางการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรีคือ การออกลาดตระเวน การตั้งจุดตรวจเพื่อตรวจตราความเรียบร้อย จับกุมผู้กระทำความผิดหรือต้องสงสัย โดยการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ผลัดเวรกันปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง สอดคล้องกับทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน ใช้วิธีให้ตำรวจลงพื้นที่ เข้าถึงชุมชน เน้นการป้องกันอาชญากรรมมากกว่ารอให้เหตุร้ายเกิดขึ้นแล้วจึงมาแก้ไข ถือเป็นการลดช่องโอกาสในการกระทำความผิดของคนร้าย และสอดคล้องกับทฤษฎี

การบังคับใช้กฎหมาย มีหลักการ คือ ใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบออกตรวจท้องที่ เน้นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลดช่องโอกาสในการกระทำความผิดของคนร้าย และหากมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น ต้องรีบสืบสวนจับกุมให้ได้อย่างรวดเร็ว ไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างและคนร้ายไม่กล้ากระทำความผิด และสอดคล้องกับการศึกษาของกานต์มณี ไวยครุฑ (2562) โดยผลการศึกษาพบว่าวิธีการแก้ไขปัญหาระงาานข้ามชาติผิดกฎหมายคือ การเพิ่มมาตรการเฝ้าตรวจ โดยการเพิ่มจุดตรวจให้ครอบคลุมเส้นทางของผู้ลักลอบเข้าเมือง

(2) เพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ สิ่งที่ยังเป็นปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวอยู่เสมอก็คือการที่มีบุคลากรไม่เพียงพอสำหรับหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ แนวทางการแก้ไขปัญหาก็ตรงจุดมากที่สุดคือควรที่จะต้องมีการเพิ่มบุคลากรผู้ปฏิบัติให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน การลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวในจังหวัดราชบุรีอาจลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของจักรี ขอเจริญ (2562) ผลการศึกษาพบว่าองค์กรต้องให้ความสำคัญในแก้ไขปัญหามูลบุคลากรเป็นอันดับแรก เพราะองค์กรจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์กร การที่องค์กรขาดบุคลากรจึงจำเป็นต้องหาวิธีการมาบริหารจัดการให้ได้ด้วยการเปิดรับโอนย้ายบุคลากรมาปฏิบัติหน้าที่เพิ่ม พร้อมกับรักษาอัตรากำลังบุคลากรเดิมให้ทำงานกับองค์กรต่อไปอย่างมีความสุข และสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของวาสิฎฐี ศิวกาญจน์ (2564) ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองจังหวัดกาญจนบุรียังขาดแคลนเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการปฏิบัติงาน แนวทางในการแก้ปัญหาคือการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่และงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) การอบรมความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองแก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน การจะเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันปราบปรามคนต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้แน่นพอ และทางหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ เมื่อตัวเจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้องานได้ดีพอ จะเป็นทางหนึ่งที่อาจช่วยลดภาระงานได้ สอดคล้องกับการศึกษาของศรัณญา แก้วบุญเรือง (2561) ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำโครงการเสนอหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ให้มีทักษะความรู้ ความสามารถในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทักษะความรู้ด้านการหาข้อมูล/สืบเบาะแส/การหาข่าว การวางแผน การเตรียมความพร้อม เป็นทางแก้ไขปัญหในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าวได้

(4) เพิ่มงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในหน่วยงาน เนื่องจากวิธีที่จะช่วยให้การป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นคือการออกลาดตระเวนบ่อยขึ้น ดังนั้นจึงควรจัดเพิ่มงบประมาณที่จำเป็นสำหรับใช้ในหน่วยงานให้เพิ่มมากขึ้น เช่น งบเกี่ยวกับน้ำมันรถ รถยนต์ หรือรถมอเตอร์ไซด์เพราะพื้นที่แถบบริเวณชายแดนจังหวัดราชบุรีส่วนใหญ่จะเป็นภูเขาหรือป่ารก รถยนต์ใหญ่อาจเข้าไม่ได้ จึงจำเป็นต้องมีรถมอเตอร์ไซด์เพื่อความสะดวกในการออกตรวจ หรืออาจใช้เพื่อความสะดวกรวดเร็วก็ได้ เช่นเดียวกัน และต้องมีการเพิ่มงบประมาณในส่วนของวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและสิ่งจำเป็นมาเพิ่ม อย่างเช่น กล้องวงจรปิด เพื่อติดไว้ตามด่านตรวจคนเข้าเมือง และตามสถานที่ต่าง ๆ ที่คาดว่าคนต่างด้าวจะลักลอบเข้า

มาและเป็นทางผ่าน เพราะกล้องวงจรปิดจะช่วยลดภาระของเจ้าหน้าที่และมีความแม่นยำมากกว่ากำลังคน สอดคล้องกับการศึกษาของศรัณญา แก้วบุญเรือง (2561) ผลการศึกษาพบว่าหนึ่งในแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าวคือ การจัดทำค่าของงบประมาณ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการหาข้อมูล/สืบเบาะแส/การหาข่าว รวมถึงในการเข้าตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว และสอดคล้องกับทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม โดยทฤษฎีนี้มีองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม 3 ด้าน คือด้านผู้กระทำผิด ด้านเป้าหมาย และด้านโอกาส และการป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้นคือต้องพยายามทำอย่างไรก็ตามที่จะให้องค์ประกอบของสามเหลี่ยมอาชญากรรมด้านใดด้านหนึ่งหายไปก็จะทำให้อาชญากรรมไม่เกิดขึ้น ดังนั้นการติดตั้งกล้องวงจรปิดในสถานที่ที่มีความเสี่ยงต่อการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวเป็นสิ่งที่จำเป็น คือการตัดโอกาสที่ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยใช้กล้องจับภาพช่วยสอดส่องผู้กระทำความผิดแทนตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

สรุป การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี มีสภาพปัญหา คือ การขาดแคลนบุคลากร บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทางหน่วยงานขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และปัญหาด้านสภาพภูมิประเทศ ส่วนแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องทำการออกลาดตระเวน ตั้งจุดตรวจตามพื้นที่เสี่ยงให้ถี่มากยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันผู้ลักลอบเข้าเมือง และที่สำคัญมากคือควรเพิ่มบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากขึ้นเพราะอย่างไรก็ตามกำลังคนนั้นมีความสำคัญมากสำหรับองค์กร และต้องมีการอบรมความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองแก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้วย นอกจากนี้ในเรื่องของงบประมาณและอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่จำเป็นสำหรับการทำงานก็สำคัญไม่แพ้กัน เป็นส่วนประกอบที่จะทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทำให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรีจะลดลงได้ไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

(1) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

(1.1) ติดตั้งกล้องวงจรปิดตามซอกมุมที่การตรวจตราเข้าถึงได้ยาก เพื่อช่วยเหลือกำลังคนในการปฏิบัติหน้าที่หาสิ่งต้องสงสัย

(1.2) การจัดชุดตรวจการทางอากาศ โดยใช้อากาศยานไร้คนขับ(โดรน) เพื่อทำการตรวจการในระยะระหว่าง 20-50 กิโลเมตร ซึ่งจะทำให้สามารถเห็นภาพมุมสูงโดยที่เจ้าหน้าที่ไม่ต้องใช้กำลังคนเดินเข้าไปตามซอกป่าเขา

(1.3) เพิ่มอุปกรณ์ตรวจจับความร้อน เช่น เวลามีกคนเดินผ่านไปมาอาจทำให้จับอุณหภูมิได้จากร่างกาย ทำให้รู้พิกัดของบุคคลต้องสงสัย และตามสืบสวนต่อไป เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยตรวจตราบุคคลต้องสงสัยได้

(2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(2.1) จัดสรรงบประมาณในแต่ละด้านให้เพียงพอต่อการใช้งาน และแบ่งสัดส่วนตามความเหมาะสมตามประเภทการใช้งานให้ถูกต้อง

(2.2) จัดสรรกำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะกับงานที่ได้รับมอบหมาย และจัดกำลังเจ้าหน้าที่มาเพิ่มเพื่อลดภาระคนที่มีอยู่

(2.3) ควรตั้งชุดกองกำลังที่ทำหน้าที่ในส่วนของการป้องกันปราบปรามขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อให้การทำงานอยู่ในหน้าที่เดียวและมีความเชี่ยวชาญในด้านนี้โดยเฉพาะ

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเปรียบเทียบการป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ เพื่อหามาตรการที่สามารถใช้ในการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวที่จังหวัดราชบุรีได้เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง (References)

- กานต์มณี ไวยครุฑ. (2562). ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันแรงงานข้ามชาติกัมพูชาเข้าเมืองผิดกฎหมาย กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 11(2), 305-318.
- กิตติสันต์ ชะนะ และ เพ็ญศรี พัทธวิวัฒน์ศิริ. (2561). มาตรการป้องกันอาชญากรรมแรงงานต่างชาติด้อยชาติกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดตราด. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 14(2), 262-265.
- จักรี ขอเจริญ. (2562). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลละตอ จังหวัดตราด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐพล แสงกิจ. (2560). แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ณรงค์ บำรุงรัตน์. (2535). การจัดสายตรวจกับการป้องกันอาชญากรรม: ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565, 18 มีนาคม). ดชด.137 รวบ 34 แรงงานพม่าพร้อมผู้นำพา รับจำค่าหัวสูง 2.5 หมื่นบาท. <https://www.thairath.co.th/news/local/central/236203>
- ธนดล เกศา. (2562). ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานสืบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร: กรณีศึกษา ฝ่ายสืบสวนและปราบปราม ส่วนควบคุมทางศุลกากร สำนักงานศุลกากรภาคที่ 1 กรมศุลกากร [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตยา คงคุ้ม และ อจิรภาส เพียรขุนทด. (2562). การป้องกันและปราบปรามแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองในจังหวัดขอนแก่น: มุมมองของเจ้าหน้าที่. วารสารมหาจุฬานาครธรรม, 6(10), 5498-5512.
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2540). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ และ ชลิตา ศรมณี. (2558). องค์การและการจัดการในภาครัฐ (พิมพ์ครั้งที่ 3).

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรทิพย์ เช่งแก้ว. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร: กรณีศึกษา สำนักงาน
อัยการจังหวัดนนทบุรี [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597914757_6114832029.pdf

วาสิฏฐี ศิวกาญจน์. (2564). การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า
ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

วิทยา ราชแก้ว. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของตำรวจฝ่ายสืบสวน กองกำกับ
การสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดร้อยเอ็ด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยรังสิต.

ศรัญญา แก้วบุญเรือง. (2561). การปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบปราบปรามแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษา
สำนักงานจัดหางานจังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุกัญญา รัชมิธรรมโชติ. (2549). แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency. ศิริวัฒนา อินเตอร์พ
รินทร์.

เสกสันต์ เครือคำ. (2558). อาชญากรรม อาชญาวิทยา และงานยุติธรรมทางอาญา. เพชรเกษมการพิมพ์.

โสภาพรรณ สุริยะมณี และ ตรีเพ็ชร อ่ำเมือง. (2559). การพัฒนาโมเดลนำร่องของสมรรถนะของหน่วย
เลขานุการผู้บริหาร: กรณีศึกษาหน่วยเลขานุการผู้บริหาร มหาวิทยาลัยมหิดล [รายงานผลการวิจัย].
มหาวิทยาลัยมหิดล.

อนันต์ชัย คงจันทร์. (2557). การจัดการทรัพยากรมนุษย์. ภาพพิมพ์.

Phuchana. (2558). ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม. [https://safetytips-
en.blogspot.com/2015/12/blogpost_28.html](https://safetytips-en.blogspot.com/2015/12/blogpost_28.html)

แนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของนักศึกษาและบุคลากร ในพื้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

อารยา รัตนชำนอง¹ โสรัตน์ กลับลีลา² และ เสกสัน เครือคำ³

วันที่รับบทความ: 21 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 28 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 29 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

อาชญากรรมในรั้วมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นได้กับนิสิต บุคลากรในรั้วมหาวิทยาลัยซึ่งจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมวันเวลาที่เหมาะสมในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม การศึกษานี้จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบจากการเกิดอาชญากรรม 2) วิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และ 3) เสนอแนวทางในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในพื้นที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 13 คน ได้แก่ นิสิต อาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประชาชนชุมชนใกล้เคียง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกัน โดยผู้วิจัยทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาหรือรูปแบบการเกิดอาชญากรรมภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัยเป็นรูปแบบคดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ การพนันออนไลน์ การหลอกลวงให้ลงทุนออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อตนเอง ด้านจิตใจ ผลกระทบด้านการเงินและผลกระทบด้านสังคมสำหรับปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประกอบด้วยปัจจัยภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เช่นอาคารสถานที่ กฎระเบียบและนโยบายรักษาความปลอดภัย ความรับผิดชอบของบุคลากร ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น ส่วนแนวทางในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มมาตรการด้านอาคารและสถานที่บริเวณโดยรอบ ด้านบุคลากรด้านชุมชน ด้านพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรมและด้านการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้การนำแนวทางจากการศึกษาวิจัยไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ควรมีการบูรณาการความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลและหน่วยงานอื่น ๆ เกิดแนวทางป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในรั้วมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนามาตรการรักษาความปลอดภัยโดยรอบได้อย่างทั่วถึง

คำสำคัญ: อาชญากรรม, มหาวิทยาลัย, การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บทความ)

² ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Problems, Factors, and Solutions to Crime Victimization in Educational Institutions: A case study Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

Araya Rattanachamnong¹, Soratn Glubwila², & Seksan Khruakham³

Received: June 21, 2024; Revised: June 28, 2024; Accepted: June 29, 2024

Abstract

Crime on campus can happen to students and university personnel, depending on the appropriate time and day environment to become a victim of crime. This study therefore aims to 1) study the problems and consequences of crime, 2) analyze factors and conditions related to crime victimization, and 3) propose guidelines for preventing crime victimization in the Kasetsart University area, Kamphaeng Saen Campus. Using qualitative research methods by collecting data from in-depth interviews. 13 people were specifically selected, including students, teachers, and personnel at Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus people of nearby communities and those involved in prevention. The researcher selects specific key informants. The results of the study found that the problem situation or pattern of crime within the university and outside the university is in the form of theft cases. Stealing wealth online gambling Online investment scams affect oneself psychological effects financial impact and social impact. Conditions related to crime victimization include factors both inside and outside the university. such as buildings Security regulations and policies Personnel responsibilities communities and other agencies, etc. As for guidelines for preventing crime victims Emphasis must be given to increasing measures for buildings and surrounding areas. Community personnel Development of crime prevention and public relations work models. In this regard, using guidelines from research studies to be effective. There should be integration of cooperation from groups of individuals and other agencies to create guidelines to prevent becoming victims of crime within the university campus in order to develop comprehensive security measures around the area.

Keywords: Crime, University, Crime Victimization

¹ Graduate student, Master of Arts Program in Criminology and Law Enforcement, Royal Police Cadet Academy
(Corresponding Author)

² Professor, Police General Major, Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

³ Associate Professor, Police Colonel, Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

ปัญหาอาชญากรรมถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญยิ่งปัญหาหนึ่งในการแก้ไขของรัฐบาลซึ่งแนวโน้มของอาชญากรรมมีความรุนแรงและเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดผลเสียหายนั่นคือความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนตลอดจนภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ ที่สำคัญคือมีผลกระทบต่อจิตใจของประชาชน อันส่งผลให้สังคมมีความไม่สงบสุขสุจริตชนเกิดความไม่มั่นใจในความปลอดภัยของตน และเกิดความสูญเสียหลาย ๆ ด้านตามมา อาชญากรรมในประเทศไทยตามสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สามารถแบ่งออกเป็นฐานความผิด คดีอาญา 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ กลุ่มความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน กลุ่มความผิดพิเศษ และกลุ่มความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย จากสถิติการเกิดอาชญากรรมฐานความผิด คดีอาญาระหว่างปี 2561-2565 พบว่า จำนวนคดีลดลงระหว่างปี 2562-2564 และเพิ่มขึ้นในปี 2565 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566)

สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เพาะบ่มความรู้ขัดเกลาเยาวชนให้มีความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและ คุณธรรม จริยธรรม คนโดยทั่วไปคาดหวังว่าสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย ผู้ปกครองจะส่งบุตรหลานของตนเข้ารับการศึกษโดยอาจไม่คาดคิดมาก่อนว่าวันหนึ่งบุตรหลานของพวกเขาอาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมก็เป็นได้ โดยในปัจจุบันทราบกันดีว่าประเภทของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาที่มักจะพบบ่อย คืออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การลัก ชิง ปล้นทรัพย์ หรือ อาชญากรรมเกี่ยวกับเพศ เช่น การคุกคามทางเพศทั้งทางกายภาพและวาจา การข่มขืน และ อาชญากรรมเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เช่น การทำร้ายร่างกายด้วยกำลังกายภาพ หรือด้วยวาจา เป็นต้น (อุธนา สุระตะนัย, 2561) มุมมองของสถานศึกษาบางแห่งคิดว่าอาชญากรรมเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นส่วนบุคคล มิได้เกิดจากสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาดังกล่าวจึงเกิดเหตุอาชญากรรมอยู่บ่อยครั้งและยังไม่มี การแก้ไขอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ที่มีขนาดใหญ่และมีประวัติมาอย่างยาวนาน ตั้งอยู่ในพื้นที่ประมาณ 7,000 ไร่ มีนิสิตนักศึกษาที่มาจากหลากหลายพื้นที่และบุคลากรจำนวนมาก นอกจากนี้โดยรอบของมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเศรษฐกิจซึ่งทำให้มีความหลากหลายทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้วยบริบทดังกล่าวการรักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่ที่มีการติดต่อประสานงานทั้งจากบุคคลภายในและภายนอกอยู่ตลอดเวลาส่งผลให้ต้องมีการ สัญจรเข้า-ออกมหาวิทยาลัยอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกัน แม้มหาวิทยาลัยจะมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำในแต่ละพื้นที่ แต่ก็ไม่สามารถตรวจสอบบุคคลเข้า-ออก ได้ตลอดเวลา ดังนั้นก็มีโอกาสที่บุคคลภายนอกจะเข้ามาก่อเหตุอาชญากรรมได้ง่ายและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นอกจากนี้บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยเปลี่ยนจากชุมชนให้กลายเป็นย่านการค้าส่งผลให้ชุมชนโดยรอบสถานศึกษาหายไป ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน ขาดเครือข่ายชุมชนที่คอยช่วยเฝ้าระวังอาชญากรรมจึงเสี่ยงต่อการเกิดเหตุอาชญากรรมเช่นกัน

ยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติฉบับที่ 20 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายบูรณาการและร่วมมือกันของภาคีเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาคมในการรักษาความสงบ

เรียบร้อยของชุมชนและสังคม (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561) โดยการดำเนินการจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญ การให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสอดส่อง ป้องกัน รวมไปถึงการแจ้งเบาะแสแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอาชญากรรม จะต้องมีการร่วมมือกันในทุกๆหน่วยของสังคม เพื่อเป็นการแก้ปัญหาอย่างเข้มแข็ง การวางนโยบาย การป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมจะต้องให้การปกครองส่วนท้องถิ่นรับนโยบายไปปฏิบัติในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำนโยบายจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปวางแผนให้การปกครอง (ณัฐพงศ์ ปัญญากาญจน์, 2559, น. 104) อาจกล่าวได้ว่า การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถดำเนินการในการป้องกันและควบคุมการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากความเป็นสาระสำคัญดังกล่าวชวนให้คิดว่ามีสาเหตุปัจจัยใดทำให้อาชญากรรมเลือกที่จะก่อเหตุในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และเหตุใดนิสิต บุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลที่อาศัยอยู่บริเวณรอบนอกมหาวิทยาลัยจึงกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายของคนร้ายได้ง่าย ดังนั้นการศึกษานี้ จึงมุ่งศึกษาสภาพปัญหา และผลกระทบจากการเกิดอาชญากรรมใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาและนำไปสู่การหาแนวทาง มาตรการ หรือนโยบายที่จะช่วยควบคุมหรือแก้ไขปัญหาอาชญากรรม หรือลดโอกาสการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของทุกคน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้อย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และผลกระทบจากการเกิดอาชญากรรมใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
- 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และบริเวณโดยรอบ
- 3) เพื่อเสนอแนวทางในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ของนิสิต อาจารย์ และบุคลากรใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1) แนวคิดและทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมที่เกิดในมหาวิทยาลัย

(1) ทฤษฎีปกติวิสัย (Routine Activity Theory) กิจวัตรประจำวัน คือ กิจวัตรหรือการกระทำใดของบุคคลที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือเป็นประจำทั้งที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ซึ่งการกระทำเป็นประจำจนเป็นปกติวิสัยนั้นอาจทำให้อาชญากรรมมองเห็นโอกาสหรือช่องโหว่ที่จะก่อเหตุอาชญากรรมได้ เช่น การออกไปทำงานทุก ๆ วัน และไม่มีคนเฝ้าบ้าน คนร้ายอาจเฝ้าดูทุกวันและอาศัยช่องโอกาสที่เจ้าของบ้านไม่อยู่บุกรุกเข้าไปในบ้าน หรือการสวมใส่เครื่องประดับที่มีราคาแพงแบบเปิดเผยเป็นประจำ เป็นเหตุล่อตาล่อใจคนร้ายให้ทำการชิงทรัพย์ได้ หรือนักศึกษาที่เดินเท้าบริเวณริมถนนพร้อมกับกัมพูชาเล่น โทรศัพท์มือถือเป็นประจำ มี

โอกาสที่จะถูกอาชญากรชิงหรือวิ่งราวโทรศัพท์ไปได้ เป็นต้น การเกิดอาชญากรรมนั้นเกิดจากการกระทำที่เป็นนิสัยประจำของเหยื่อประสมกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมมี 3 ประการ (Cohen & Felson, 1979) ดังนี้

(1.1) เหยื่อ หรือ เป้าหมายที่เหมาะสม (Suitable Target) องค์ประกอบประการแรกของการเกิดอาชญากรรม คือ เหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม เช่น นักศึกษาวางกระเป๋า ซึ่งมีทรัพย์สินมีค่าภายในวางไว้เพื่อจองโต๊ะในร้านอาหาร กระเป๋าของนักศึกษามีโอกาสถูกลักขโมยได้ นักศึกษาร่วมกิจกรรมสันตนาการซ่อมแซมจักรยานเด็ก เดินทางกลับบ้านคนเดียวในซอยเปลี่ยวก็มีโอกาสเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เป็นต้น

(1.2) ความอ่อนแอของผู้ดูแล (Absence of Capable Guardian) องค์ประกอบประการที่สอง คือ ผู้ดูแลไม่อยู่หรืออยู่แต่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ดูแลในที่นี้ คือ คนหรือสิ่งใดก็ตามที่สามารถยับยั้งไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นคน หรืออาจเป็นอุปกรณ์ เช่น พนักงานรักษาความปลอดภัย ตำรวจลาดตระเวน เพื่อนบ้านคนเฝ้าประตู กล้องวงจรปิด เป็นต้น

(1.3) บุคคลที่มีแนวโน้ม หรือแรงจูงใจที่จะกระทำความผิด (Likely and Motivated Offenders) องค์ประกอบประการที่สาม คือ ตัวอาชญากรซึ่งคิดว่า เหยื่อหรือเป้าหมายมีความเหมาะสมและผู้ดูแลไม่มีประสิทธิภาพและตัดสินใจกระทำความผิด

(2) ทฤษฎีการเลือกอย่างเหตุผล (Rational Choice Theory) ตั้งอยู่บน พื้นฐานแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ซึ่งอธิบายว่ามนุษย์ทุกคนเจตจำนงอิสระ (Free Will) คือมีอิสระในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำสิ่งใดก็ตามผ่านกระบวนการคิดและตัดสินใจของตนเอง การก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิดก็เช่นกัน ล้วนเป็นผลมาจากกระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยผู้กระทำความผิดเลือกที่จะก่ออาชญากรรมโดยพิจารณาทั้งปัจจัยส่วนตัว และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ และก่อนที่จะลงมือก่ออาชญากรรมผู้กระทำความผิดจะมีการประเมินสิ่ง ต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) โอกาสในการถูกจับกุม 2) ความรุนแรงของบทลงโทษ 3) มูลค่าหรือผลตอบแทน จากการกระทำความผิด 4) โอกาสและความสามารถในการกระทำความผิดนั้น ๆ (Lovett, 2006)

(3) ทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ เป็นแนวคิดของนักสังคมวิทยา เดอร์โคม ชาวฝรั่งเศส ได้แสดงความคิดเห็นว่า “อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคม เมื่อใดที่บรรทัดฐานของสังคมไม่สามารถควบคุมการกระทำของบุคคลในสังคม หรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของบุคคลก็จะให้เหตุผลให้บุคคลล่องเล่ละเมิดฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคมนำไปสู่การกระทำความผิดการเกิดของอาชญากรรมสามารถใช้เป็นดัชนีบ่งบอกถึงระดับความสงบเรียบร้อยในระบบสังคมสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จะทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมไม่มั่นคง หากคนในสังคมไม่สามารถทำการปรับตัวไม่ได้จะส่งผลให้เกิดอาชญากรรมที่ไม่สามารถควบคุมได้

(4) ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม (Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED Theory) การป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม เป็นแนวคิดดั้งเดิมที่ถูก คิดค้นโดยนักอาชญาวิทยา ชื่อ เรย์ เจฟเฟอร์รี่ (Ray Jeffery)

การสร้าง defensible space หรือพื้นที่ที่สามารถป้องกันอาชญากรรมได้ โดยมีหลักการของทฤษฎีตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า อาชญากรรมเป็นผลโดยตรงจาก โอกาสและสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงมุ่งเน้นการป้องกันอาชญากรรมโดยการปรับเปลี่ยน สภาพแวดล้อมโดยรอบบริเวณที่เกิด อาชญากรรม เพื่อลดโอกาส หรือ สร้างอุปสรรคทั้งทางตรงและทางอ้อมในการก่ออาชญากรรม (Jeffery, 1977)

(5) ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม William (1976, p. 111) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการปฏิบัติการ ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผลการดำเนินการในการป้องกันอาชญากรรมต่อปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น โดยได้แสดงออกในลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานภาครัฐต่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

(6) ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2551, หน้า 191) การป้องกันอาชญากรรมของตำรวจตามทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย โดยได้กำหนดยุทธวิธีตำรวจขึ้นภายในแนวทฤษฎีนี้เป็น การปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้ง ผู้มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมเพราะความเกรงกลัวการจับกุมจึงเป็นหลักการในเรื่องของการตรวจท้องที่การตั้งต้วยาม การตั้งจุดตรวจ ด่านตรวจ รวมทั้งการจัดยามเฝ้าสถานที่สำคัญการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ก็ควรจะต้องแต่งเครื่องแบบที่เรียบร้อยทะมัดทะแมง สมบูรณ์แบบ ยานพาหนะลักษณะที่เห็นได้เด่นชัด เพื่อเป็นการข่มขวัญอาชญากร การออกตรวจอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง สำหรับเครื่องมือที่จะใช้ในการสื่อสารกับประชาชนนั้นจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียวที่เรียกว่า “การประชาสัมพันธ์” ซึ่งมุ่งหมายในการเสริมสร้างความเข้าใจและก่อให้เกิดสาธารณชนมุ่งสนับสนุนต่องานตำรวจ

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อารีชา พันธุ์เอี่ยม (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ กรณีศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวถ้ำผาน้ำทิพย์ นครนายก ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติมีระดับการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการกระทำเพื่อป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมน้อยกว่าการละเว้นการกระทำเพื่อป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและเมื่อเปรียบเทียบระดับการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีเพศและประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมแตกต่างกันมีการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมแตกต่างกัน

อุธนา สุระตะนัย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอาชญากรรมเกิดขึ้นทุกปี โดยเหยื่ออาชญากรรมเป็นนักเรียน นิสิต อาจารย์ รวมถึงบุคลากรในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบสถานศึกษา ซึ่งประเภทอาชญากรรมที่พบคือ อาชญากรรมต่อทรัพย์สินต่อชีวิตร่างกาย และต่อเพศ จากการศึกษาวิเคราะห์สถิติคดียังพบอีกว่ามีแนวโน้มที่บุคลากรในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทดังกล่าวโดยมีสาเหตุและปัจจัยระดับปัจเจกบุคคลที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อ

อาชญากรรมได้แก่ 1) พฤติกรรม 2) บุคลิกภาพ และ 3) ลักษณะทางชีวภาพ ประกอบกับจำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยต่อบุคลากรและต่อพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการดูแล

ปาลิตา อันประวดี (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในระดับปานกลาง การศึกษาและสถานภาพสมรสที่ต่างกันมีปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนแตกต่างกันในขณะที่เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนไม่แตกต่างกัน

สถาพร เอียรธรรมชัย (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้โดยสารการรถไฟแห่งประเทศไทยกรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบของกองกำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจรถไฟ ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรม (1) ควรเพิ่มอัตรากำลังบูรณาการภาคีเครือข่ายด้านความมั่นคงของมนุษย์ สร้างเครือข่ายแจ้งข่าวอาชญากรรม และจัดฝึกอบรมด้านความปลอดภัย (2) ควรติดตั้งแสงสว่างเพิ่มเติมในบริเวณจุดต่อแหลมและติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) และ (3) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ ปรับช่องทางการเข้า-ออก

ศศิกาญจน์ ศรีโสภณ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความปลอดภัยและความรู้สึกปลอดภัยจากอาชญากรรมในสภาพแวดล้อมชุมชนอยู่อาศัยย่านเก่าเขตพระนคร กรุงเทพฯ กรณีศึกษาชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตีดิน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตีดิน นับเป็นชุมชนที่มีสภาพปลอดภัยจากอาชญากรรมและมีความสอดคล้องกับความรู้สึกปลอดภัยของผู้อยู่อาศัยที่มีต่อชุมชน โดยปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกปลอดภัย

นภัสสร รักษากิจโกศล (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อการแก้ไขปัญหาสังคม ผลการวิจัยพบว่ามาตรการในการป้องกันอาชญากรรมจะต้องมีกฎหมาย กติกาทางสังคมที่มีลักษณะการกระจายโอกาสหรือจัดการให้เกิดความยุติธรรม ทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติย่อมมีความสำคัญในเรื่องการทำมาหาเลี้ยงชีพ ระบบสาธารณสุขการรักษาโรค สถานที่สร้างความบันเทิงใจกับประชาชน สังคมต้องมีแนวทางดูแลผู้ที่สูญเสีย ผู้ด้อยโอกาส ย่อมเป็นอีกแนวทางหนึ่งทำให้อาชญากรรมลดลงได้ นอกจากนี้ยังมีการควบคุมอาชญากรรม

อัครกร ธรรมศิริ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมและรูปแบบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนรอบสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต โดยด้านปัจจัยที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม 3 อันดับแรก ได้แก่ มีทางเข้า-ออกหลายทางเปิดโอกาสให้ผู้ก่อเหตุหลบหนีได้ง่าย มีพื้นที่รกร้างขาดการดูแลเอาใจใส่ และในพื้นที่ส่วนกลางไม่มีกล้องวงจรปิด ส่วนรูปแบบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้น ได้แก่ จี้ชิงทรัพย์ ลักทรัพย์ และปล้นทรัพย์ 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตพบว่าทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการ

ปฏิบัติและด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง 3) แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน รอบสถาบันการศึกษากรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตควรให้หน่วยงานต่างๆที่มีหน้าที่รับผิดชอบตั้งแต่หน่วยงานของรัฐ

ชนาวรรณ แยมเพริศศรี (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรชัยพลกษ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนในเขต พื้นที่สถานีตำรวจภูธรชัยพลกษจังหวัดนนทบุรี มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม อยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับบุคคลและครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนควรมีการจัดทำรายละเอียดคำนิรูปรพรรณ หรือลักษณะของทรัพย์สินมีค่าและถ่ายรูปเก็บไว้ทุกรายการ ส่วนระดับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควร ให้ประชาชนได้ปฏิบัติหน้าที่เวรยามออกตรวจรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน และได้ร่วมประชุมกับเพื่อน บ้านเพื่อเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

เอกพงษ์ ทิปะณี (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมสถานีตำรวจภูธรกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมสถานีตำรวจภูธรกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัด ยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้งสี่ด้าน เรียงตาม ค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมี ส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ณัฐพงศ์ ปัญญากาญจน์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน อาชญากรรมด้านยาเสพติด: กรณีศึกษาประชาชนในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภูมิหลังที่เป็นด้านระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน สถานภาพทางสังคม (สมรสและอยู่ด้วยกัน) การศึกษา มัธยมศึกษาปลายหรือเทียบเท่าปริญญาโทหรือสูงกว่า อาชีพเกษตรกรรม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมด้านยาเสพติด และเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระในส่วนของการตระหนักในโทษของ ยาเสพติดและความผูกพันกับชุมชนเข้ามาวิเคราะห์ร่วมด้วย พบว่า สถานภาพทางสังคม (สมรสและอยู่ด้วยกัน) การศึกษามัธยมศึกษาปลายหรือเทียบเท่า ปริญญาโทหรือสูงกว่า อาชีพเกษตรกรรมรวมถึงการตระหนักในโทษ ยาเสพติดและความผูกพันกับชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมด้าน ยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1) รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ วิธีการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสังเกต (Observation) สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การวิจัยนี้มุ่งเน้น ศึกษาถึง สภาพปัญหา ปัจจัย และแนวทางแก้ไข การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษา: ศึกษาเฉพาะ กรณี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน โดยครอบคลุมแนวคิดที่อธิบายสาเหตุที่ทำให้ตกเป็น เหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนแนวทางป้องกันและควบคุมการเกิด

อาชญากรรม แนวทางในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และเพิ่มความรู้สึกปลอดภัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นิสิต อาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประชาชนชุมชนใกล้เคียง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกัน แก๊ซ จำนวน 13 คน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม โดยผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีรายละเอียด ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นิสิต อาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน กลุ่มที่ 2 ประชาชนชุมชนใกล้เคียง ได้แก่ เจ้าของร้านค้าที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และประชาชนที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม กลุ่มที่ 3 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันแก๊ซ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจกำแพงแสน ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 2 ปี ขึ้นไป

2) การเก็บข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- (1) ทำการขออนุญาตผ่านทางคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเข้าทำการสัมภาษณ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- (2) ดำเนินการจัดทำบันทึกเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านการรับรองของหัวหน้าภาควิชาที่ดูแลหลักสูตร เพื่อมอบแก่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
- (3) ทำการสัมภาษณ์โดยมีรูปแบบเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คือการพูดคุย สัมภาษณ์ ซักถามเพื่อให้ได้คำตอบ
- (4) ผู้สัมภาษณ์ทำการจดประเด็นคำตอบที่สำคัญ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์สรุป

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- (1) การแยกแยะและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้
- (2) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ตีความ เรียบเรียงและอภิปรายตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา
- (3) นำเสนอข้อมูลในรูปของร้อยแก้ว และการเน้นนำเสนอปรากฏการณ์สำคัญที่ค้นพบ

ผลการวิจัย (Results)

1) การศึกษาสภาพปัญหา และผลกระทบจากการเกิดอาชญากรรมในมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และบริเวณโดยรอบ

(1) ภายในมหาวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันได้ ดังนี้

(1.1) สภาพปัญหาการเกิดอาชญากรรม ได้แก่

(1) ลักษณะเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับท่านภายในมหาวิทยาลัย ส่วนมากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดในมหาวิทยาลัยจะเป็นรูปแบบการลักทรัพย์ เช่น สิ่งของสูญหาย จำพวกของที่มีมูลค่าต่างๆ รองลงมาจะเป็นการวิ่งราวทรัพย์ และการพนันออนไลน์หรือการโดนหลอกให้ลงทุนทางออนไลน์ ผู้กระทำความผิดเลือกเหยื่อที่เป็นผู้หญิงส่วนใหญ่ พฤติกรรมของเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นต้นเหตุหรือเป็นตัวกระตุ้นในการกระทำความผิด หรือกิจวัตรประจำวันของเหยื่อที่ทำซ้ำๆ โดยไม่ระมัดระวัง เช่น การทิ้งทรัพย์สินเอาไว้ในสถานที่ที่ไม่มีคนดูแลหรือวางไว้ล่อตาล่อใจอาชญากร

(2) สถานที่เกิดเหตุ จุดที่เป็นสถานที่เกิดเหตุอาชญากรรมภายในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เกิดเหตุบ่อยสุดจะเป็นบริเวณตึกอาคารเรียนเป็นจุดที่มีบันไดขึ้นได้หลายทาง และบริเวณในมหาลัยสนามกีฬาเทนนิส สนามแบดมินตันหรือบริเวณหอพักนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการสัญจรเข้าออกของกลุ่มบุคลากรและนักศึกษาค่อนข้างมาก

(3) ช่วงเวลาที่เกิดเหตุ จากสถานการณ์ช่วงเวลาที่เกิดเหตุอาชญากรรมภายในมหาวิทยาลัย ผู้กระทำจะก่อเหตุในช่วงเวลาตอนเย็นถึงช่วงกลางคืนเป็นพิเศษ ในบริเวณที่เป็นจุดเปลี่ยน

(4) จำนวนครั้งที่เกิดเหตุ จำนวนครั้งที่โดนอาชญากรรมภายในมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่จะโดนกระทำเพียงครั้งเดียวหรือได้ยื่นข้อสารจากทางมหาวิทยาลัย

(1.2) ความเสียหายและผลกระทบแต่ละรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ได้แก่

(1) ผลกระทบต่อตนเองอาชญากรรมทุกรูปแบบทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อรู้สึกเครียด วิตกกังวลและเสียเวลาส่งผลกระทบต่อจิตใจผู้ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้หญิง

(2) ผลกระทบทางจิตใจพบว่าผู้ตกเป็นเหยื่อจะมีอาการตกใจ อาการโกรธ ความหวาดกลัว ความไม่พอใจ รู้สึกผิดหรือโทษตัวเอง ความอับอายและไม่สามารถทิ้งความรู้สึกนั้นไปได้

(3) ผลกระทบด้านการเงินเหยื่อที่ถูกขโมยเงินหรือทรัพย์สินจะได้รับความเสียหายทางการเงินในหลายกรณีเงินที่ถูกขโมยและทรัพย์สินมักไม่ได้รับการชดเชยคืน ซึ่งผู้ตกเป็นเหยื่ออาจต้องเสียค่าใช้จ่าย

(4) ผลกระทบด้านสังคมไม่เชื่อเรื่องกระบวนการสืบสวนและการพิจารณาคดีเนื่องจากได้รับความช่วยเหลือล่าสุด พบปัญหาความไม่เพียงพอบุคลากรด้านความปลอดภัยพื้นที่เสี่ยงบริเวณชุมชน แสงสว่างและกล้องวงจรปิด (CCTV) ที่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่

2) ภายนอกมหาวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันได้ ดังนี้

(2.1) สภาพปัญหาการเกิดอาชญากรรม ได้แก่

(1) ลักษณะเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับท่านภายนอกมหาวิทยาลัยผู้ร้ายเลือกเหยื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายยิ่งเป็นผู้หญิงที่อยู่คนเดียวหรือเป้าหมายที่เหมาะสมมีโอกาสเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมพฤติกรรมของตัวเหยื่อที่ไม่ระมัดระวังตนเอง ลักษณะเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นบ่อยภายนอกมหาวิทยาลัย รูปแบบการจู่โจมของมีด้า หลอกลงทุนออนไลน์ การพนันออนไลน์ บริเวณหน้า

มหาวิทยาลัยพื้นที่ที่มีหอพักจำนวนมาก โดยหอพักส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในซอยลึกเข้าไปจากถนนเส้นหลักซึ่งอาจเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม มากที่สุดทำให้มีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ

(2) สถานที่เกิดเหตุภายนอกมหาวิทยาลัยสถานที่เกิดเหตุมักจะเกิดขึ้นมากสุดบริเวณที่พักอาศัยของตนเอง รองลงมาบริเวณพื้นที่จอดรถ ร้านสะดวกซื้อ ตลาดนัดในชุมชนบริเวณทางเดินตอนกลางคืน

(3) ช่วงเวลาที่เกิดเหตุบ่อยบริเวณรอบนอกมหาวิทยาลัยมักจะเป็นช่วงกลางวันและช่วงดึก ในบริเวณพื้นที่เปลี่ยวหรือซอยลึกไม่ค่อยมีกล้องวงจรปิด

(4) จำนวนครั้งที่เกิดเหตุมีการเกิดอาชญากรรมบ่อยมากในแต่ละเดือนแต่บริเวณรอบ ๆ มักมีคดีรูปแบบเดิมเกิดขึ้นประจำ คดีลักทรัพย์จะได้รับการแจ้งความประมาณ 20 กว่าคดีในแต่ละเดือนและคดีการถูกโจรกรรมรถค่อนข้างบ่อย

(2.2) ความเสียหายและผลกระทบแต่ละรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ได้แก่

(1) ผลกระทบต่อตนเอง นิสิต อาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัยต้องระมัดระวังดูแลทรัพย์สินของตนเองให้มากขึ้น ต้องมีสติและระมัดระวังอยู่ตลอดเวลาผู้ตกเป็นเหยื่อได้รับความเสียหายอย่างมากการพนันออนไลน์เกิดในรูปแบบที่เป็นคดีเป็นลูกโซ่ทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อโดนหลอกได้ง่ายมากขึ้น

(2) ผลกระทบทางจิตใจผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมภายนอกมหาวิทยาลัยได้รับผลกระทบด้านอารมณ์เกิดความรู้สึกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นความผิดตนเองโทษตนเอง รู้สึกโกรธเสียความรู้สึกที่ไม่รู้จักระวัง รู้สึกโกรธเสียความรู้สึกที่ไม่ได้การดูแลความปลอดภัยในบริเวณที่พักอาศัย

(3) ผลกระทบด้านการเงินเหยื่อที่ได้ผลกระทบจากอาชญากรรมทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายแบบไม่ตั้งใจ ต้องเสียค่าใช้จ่ายการติดตั้งมาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับตัวเองเหยื่อที่ถูกขโมยเงินหรือทรัพย์สินจะได้รับความเสียหายทางการเงิน ในหลาย กรณีเงินที่ถูกขโมยและทรัพย์สินมักไม่ได้รับการชดเชยคืน

(4) ผลกระทบด้านสังคมในชุมชนเป็นพื้นที่ที่คนเข้าสู่ใจไปมาทำให้ผู้กระทำความผิดได้ง่ายและชำนาญในพื้นที่อยู่ด้วยแล้ว คนที่เข้ามาซื้อของที่ตลาดต่างมีทั้งคนทั่วไป คนเร่ร่อน มิจฉาชีพในบริเวณนั้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมีอยู่ไม่มาก จึงไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึงทั่วทุกมุมของมหาวิทยาลัย

2) การวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และบริเวณโดยรอบ

(1) ภายในมหาวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันได้ ดังนี้

(1.1) ด้านอาคารสถานที่ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยออกเป็นดังนี้

(1) ด้านอาคารเรียน จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ในมหาวิทยาลัยบุคคลภายในเข้าไปได้ง่าย สามารถไปนั่งรอบ ๆ บริเวณอาคารเรียน โรงอาหาร พื้นที่สาธารณะ

ได้ง่ายซึ่งอาจเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมทำให้มีกลุ่มคนงานก่อสร้างที่เป็นต่างด้าวหรือกลุ่มคนที่ไม่ใช่นักเรียน นักศึกษาพักอาศัยบริเวณนั้นเข้ามารอบๆบริเวณอาคารได้ง่าย

(2) ด้านบริเวณที่จอดรถ ช่วงที่มีเทศกาลหลายวัน หรือกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย การเปิดปิดประตูของมหาวิทยาลัยจะล่าช้า การดูแลของเจ้าหน้าที่ในการตรวจตราไม่เพียงพอยิ่งบริเวณลานจอดรถ ส่วนใหญ่จะขาดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลความเรียบร้อยบริเวณทางเข้า ของอาคาร และในกรณีที่มีผู้มาติดต่อกับคณะเป็นบุคคลภายนอก

(3) ด้านหอพักนักศึกษา บริเวณทางเดินกลับหอพักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย มีหลายทางและมีบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง จุดเปลี่ยวและอันตราย ความสว่างเวลาทางเดินกลับไม่เพียงพอ ช่วงเวลาที่เกิดขึ้นได้ทั้งช่วงค่ำ และช่วงเช้ามืด

(1.2) ด้านกฎระเบียบและนโยบายรักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยออกเป็นดังนี้

(1) ด้านนโยบายรักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยเป็นที่ที่คนจำนวนมากเข้ามาติดต่อเรื่อย ๆ ทางมหาวิทยาลัยควรจะมีการแบ่งพื้นที่ให้กับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในแต่ละจุด มีการแลกบัตรเข้าออกสำหรับบุคคลภายนอก เช่น บุคคลเข้ามาติดต่อสมัครเรียน บุคคลที่เข้ามาใช้งานในห้องสมุด บุคคลที่สามารถขึ้นอาคารเรียน ศูนย์รักษาความปลอดภัยมีข้อจำกัด มีหน้าที่รับผิดชอบที่นอกเหนือจากงานรักษาความปลอดภัย

(2) ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยควรอยู่ตามจุดสำคัญต่างๆ หรือออกลาดตระเวนเป็นระยะ ๆ บางจุดที่เป็นช่องทางออกจากชุมชนก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแล นิสิตทุกคนหมั่นตรวจสอบทรัพย์สินของตนเองอยู่เสมอ อย่าไว้วางใจใครเป็นอันขาด สนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมให้ความรู้กับนักศึกษา บุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการจัดการความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ปฏิบัติตามประกาศ กฎระเบียบ และมาตรการทางกฎหมายของมหาวิทยาลัย เช่น นักศึกษาอย่าให้หอพักเน้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งนี้ต้องรักษา กฎ ระเบียบ และวินัยของหอพักอย่างเคร่งครัด หอพักมีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษาหอพัก สร้างความเข้าใจบทบาทของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และประชาสัมพันธ์กฎ ระเบียบ และวินัย ในการเข้าพักหอพักมหาวิทยาลัย เผื่อระวังจุดเสี่ยงที่อาจจะเป็นแหล่งอบายมุขสิ่งผิดกฎหมายที่อาจเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรม

(1.3) ด้านบุคลากร ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยออกเป็นดังนี้

(1) ด้านเหนือหรือเป้าหมายที่เหมาะสม ผู้กระทำจะเลือกเหยื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและก่ออาชญากรรมได้รวดเร็ว โดนเหยื่อไม่ทันระวังตัวรู้ตัวก็อยู่ใกล้ตัว ประมาทเป็นประจำตรวจตราทรัพย์สินของตนเองอย่างสม่ำเสมอ อยู่รวมกลุ่มกันกับเพื่อนเพื่อป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดได้ มีเบอร์โทรติดต่อกับเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยที่สามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุร้าย สนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมให้ความรู้กับนักศึกษา บุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการจัดการความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น

(2) ด้านความอ่อนแอของผู้ดูแล บางจุดที่เป็นช่องทางออกจากชุมชนก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแล นิสิตทุกคนหมั่นตรวจสอบทรัพย์สินของตนเองอยู่เสมอ อย่าไว้วางใจใครเป็นอันขาด สนับสนุน

ส่งเสริม กิจกรรมให้ความรู้กับนักศึกษา บุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ฝ่ายเจ้าหน้าที่จัดการจราจรจะได้รับการประสานจะทางมหาวิทยาลัยขอความร่วมมือช่วยดูแลความปลอดภัยการจราจรทางประตูเข้า-ออก ของมหาวิทยาลัย ยิ่งช่วงจัดงานประจำปี งานเทศกาล ค่อนข้างมีคนในชุมชนเดินทางเข้ามาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น มักจะเกิดเหตุคดีรบกวน คดีลักขโมย เป็นต้น คดีลักทรัพย์เกิดขึ้นทุกเดือนเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งตลอด ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในชุมชนระแวกนั้นที่กระทำความผิดจึงทำให้สามารถจับคนร้ายได้ บางคดียังปิดไม่ได้เพราะบางจุดกล้องวงจรปิดใช้การไม่ได้

(2) ภายในมหาวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันได้ ดังนี้

(2.1) ด้านงานในความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยออกเป็นดังนี้

(1) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่งานรักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจ้างจากบริษัทประจำจุดละ 2 คน ในเวลาผลัดที่เข้าเวรปฏิบัติหน้าที่อยู่นั้นเอง ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาช่องว่างหรือโอกาสในการป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ในช่วงเวลาดังกล่าว

(2) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นอกมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่จัดการจราจรและเจ้าหน้าที่ตำรวจงานในความรับผิดชอบมีปริมาณงานมากและมีความรับผิดชอบมากงานในปัจจุบันค่อนข้างเยอะ นอกจากงานในหน้าที่ตำรวจแล้วยังมีงานนอกเหนือจากงานในหน้าที่ตำรวจอยู่เป็นประจำ เช่น งานเฉพาะกิจและงานพิเศษต่างๆ ทัวไป เจ้าหน้าที่ตำรวจบางนายทำงานแทบทุกวันถ้ามีการกิจที่เพิ่มเติมก็ต้องมาปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีเวลาหยุดพัก ทำให้เกิดความอ่อนล้า และความเครียดในการปฏิบัติหน้าที่งานป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเป็นงานที่หนักตรากตรำ อันตราย และมีความเสี่ยงต่อการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากเป็นงานส่วนแรกที่ต้องเผชิญเหตุกับปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่และในปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นแต่กลับมีกำลังพลไม่เพียงพอ

(2.2) ด้านชุมชนและหน่วยงานอื่น ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นย่อยออกเป็นดังนี้

(1) ด้านชุมชนและบริเวณโดยรอบ ในด้านชุมชนรอบบริเวณมหาวิทยาลัยยังเป็นชนบทที่ทำการเกษตร เป็นชุมชนของคนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่มาแต่ดั้งเดิม บริเวณรอบมหาวิทยาลัย จะมีการขโมยของบนหอพักบ้าง เนื่องจากหอพักที่เช่าถึงจะมีคีย์การ์ด แต่ก็มีบางคนที่ลืมปิดประตู ทำให้คนร้ายถึงมาบนตึกได้ง่ายและสมัยนี้คนร้ายก็สามารถงัดประตูหรือปลดล็อกกุญแจได้ง่าย มีการวิ่งราวทรัพย์จากนักศึกษาและประชาชนโดยรอบที่ตกเป็นเหยื่อ อยากให้ระมัดระวังและป้องกันตัวเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ ไม่ไปในสถานที่เสี่ยงที่คนร้ายอาจอยู่เฝ้าจู่โจม โอกาสและช่วงเวลาในการเกิดเหตุมักเกิดขึ้นบ่อยเป็นประจำมักจะเป็นช่วงดึก นิสิต บุคลากรมหาวิทยาลัย

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นิสิต บุคลากรมหาวิทยาลัย ประชาชนในชุมชนช่วยกันเป็นหูเป็นตาเฝ้าระวังบุคคลที่ดูน่าสงสัย สามารถประสานขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตลอดแต่การดำเนินการล่าช้าในแต่ละคดี แต่ทางสถานีตำรวจได้มีการทำโครงการต่างๆ ที่เพิ่มความเข้มแข็งความเข้าใจให้ทางมหาวิทยาลัย ชุมชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรการป้องกันเหตุอาชญากรรม

3) ผลการวิเคราะห์แนวทางในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และเพิ่มความรู้สึกปลอดภัยให้แก่นิสิต อาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน สามารถแบ่งประเด็นได้ดังนี้

(1) ด้านอาคารและสถานที่บริเวณโดยรอบ ภายในมหาวิทยาลัยมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ใหม่เพื่อให้ภายในมหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ ที่ดีและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยปรับพื้นที่ที่เป็นพื้นที่รกทึบให้เป็นพื้นที่โล่ง โปร่ง พร้อมทั้งปลูกหญ้า ปลูกพื้นที่ที่เป็นที่รกร้าง ทั่วทุกพื้นที่ ประกอบกับการติดตั้งเสาไฟฟ้าประจำจุดต่างๆ รอบมหาวิทยาลัย เพื่อส่องสว่างในพื้นที่ที่กลุ่มนักศึกษาจะมีกิจกรรมบ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น สนามกีฬา โรงอาหาร รวมทั้งในพื้นที่ที่เป็นหอพักก็ได้มีการสร้างรั้วรอบอาคาร เพื่อป้องกันบุคคลภายนอกบุกรุกเข้าไปภายในอาคาร มีอุปกรณ์ในการเสริมสร้างความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

(2) ด้านตัวบุคคล การเกิดอาชญากรรมเกิดได้ทุกที่ที่เราไม่ควรเก็บสิ่งของมีค่าไว้ในรถหรือในที่ๆ มองเห็นง่าย แล้วไม่ควรจอดรถในที่ๆ มีที่ล้นสายตาคนไม่ควรอยู่ตามลำพังในที่ห่างไกลผู้คน ควรมีช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับเรื่องการเตรียมรับมือเมื่อเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ การสังเกตกลุ่มคน ที่ต้องสงสัย บุคคลที่ควรเฝ้าระวัง ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างทักษะให้แก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้มีความรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง

(3) ด้านชุมชน การพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมร่วมกับชุมชน เพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่บริเวณมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน สถานีตำรวจภูธร กำแพงแสนมีการจัดทำข้อตกลงระหว่างหอพักเอกชน และสถานประกอบการเกี่ยวกับเรื่องการเฝ้าระวังและการป้องกันอาชญากรรม ตัวอย่างเช่น มีการวางกฎระเบียบต่างๆ ภายในหอพัก ระบบรักษาความปลอดภัยทั้งภายในอาคาร และบริเวณลานจอดรถ ซึ่งที่ผ่านมาผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในเรื่องการเฝ้าระวังและป้องกันอาชญากรรมต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดโอกาสของคนร้ายในการเข้ามาก่ออาชญากรรมในพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัย จัดกิจกรรมในชุมชนหรือบริเวณโดยรอบให้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยการป้องกันต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชนได้มีสิทธิเรียนรู้และเข้าใจร่วมกัน เพื่อหาแนวทางร่วมกันระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารักษาความปลอดภัย

(4) ด้านพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรม ควรมีการสรุปและวิเคราะห์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่ตนเองรับผิดชอบในแต่ละเดือน เพื่อที่จะสามารถเจาะลึกถึงอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ โดยวิเคราะห์ถึงสถานที่ ช่วงเวลา ที่มีความเสี่ยงสูงเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลและป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้แก่บุคลากรและนักศึกษาที่อยู่ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนมากยิ่งขึ้น ในการปฐมนิเทศนิสิตใหม่และเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นตำรวจและฝ่ายความมั่นคงมาให้ความรู้และแจ้งหมายเลขติดต่อด่วนหากเกิดเหตุฉุกเฉิน ควรมีช่องทางประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งเหตุด่วน เหตุร้ายหลายๆช่องทาง การป้องกันอาชญากรรมทุกอย่างเริ่มขึ้นที่ตัวบุคคลนั้นๆ อย่าประมาทในการทำกิจวัตรประจำวัน

(5) ด้านการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมาตรการในการป้องกันไม่ให้นักศึกษานอกเข้ามาในหอพักได้ หรือถ้ามีธุระที่จะต้องเข้าหอพักจริง อาจจะต้องมีการแลกบัตรก่อนเข้าไปสื่อประชาสัมพันธ์ที่อาจจะเป็นอันตรายได้เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ ทำให้นักศึกษาบางคนที่ไม่สามารถเข้าเรียนได้จะหวัง และรู้จักที่จะหลบหลีกสถานที่ตรงนี้เผยแพร่ข่าวสารเหตุการณ์ ต้องระวังตัวเองก่อนอะไรก่อน สำคัญที่สุด แล้วก็มีการแจ้งเตือนข่าวสารต่าง ๆ ในกรณีเกิดเหตุผ่านทาง Facebook ต่าง ๆ ของทางมหาวิทยาลัยจัดให้มีกิจกรรมระหว่างนักศึกษา กับชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพิ่มความเข้มแข็งความเข้าใจให้ชุมชนเกี่ยวกับมาตรการป้องกันเหตุอาชญากรรมต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1) สภาพปัญหาและผลกระทบจากการเกิดอาชญากรรมใน มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน

(1) ภายในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายออกเป็นสภาพปัญหาหรือรูปแบบการเกิดอาชญากรรมและความเสียหายและผลกระทบแต่ละรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ดังนี้

(1.1) สภาพปัญหาหรือรูปแบบการเกิดอาชญากรรม อาชญากรรมทุกรูปแบบทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อรู้สึกเครียด วิตกกังวลและเสียเวลาส่งผลกระทบต่อจิตใจผู้ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้หญิง ทั้งนี้เนื่องจากผู้หญิงมีความเสียเปรียบทางด้านกายภาพและอ่อนแอจึงตกเป็นเป้าหมายที่ผู้ร้ายเลือกก่อเหตุอาชญากรรม สอดคล้องกับทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) (Cohen & Felson, 1979) ให้ความหมาย ของคำว่าปกตินิสัยไว้ว่า กิจกรรมหรือการกระทำของบุคคลที่เกิดขึ้นเป็นประจำหรือบ่อยครั้ง เช่น การ ออกไปทำงานทุกวัน ปล่อยให้บ้านหรือที่อาศัยไม่มีคนเฝ้า การสวมใส่เครื่องประดับที่มีราคาแพง และรวมถึงบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อได้ง่าย เช่น เพศ หญิง อายุ น้อย หรืออายุมาก เป็นต้น และงานวิจัยของ สภาพร เจริญสรชัย (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับ ผู้โดยสารการรถไฟแห่งประเทศไทยกรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบของกองกำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจรถไฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรม (1) พบปัญหาความไม่เพียงพอ บุคลากรด้านความปลอดภัย ปัญหาบุคคลเร่ร่อน พื้นที่เสี่ยงบริเวณริมคลอง แสงสว่างและกล้องวงจรปิด (CCTV) ที่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และ (2) พบปัญหาเชิงนโยบายที่เกิดจากการโยกย้ายผู้บริหารทำให้ขาดความต่อเนื่อง และขาดการบูรณาการร่วมกันในการจัดการปัญหาด้านนโยบาย

(1.2) ความเสียหายและผลกระทบแต่ละรูปแบบการเกิดอาชญากรรม อาชญากรรมทุกรูปแบบทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อรู้สึกเครียด วิตกกังวลและเสียเวลาส่งผลกระทบต่อจิตใจผู้ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่ มักจะเป็นผู้หญิง ทั้งนี้เนื่องจากผู้หญิงมีความเสียเปรียบทางด้านกายภาพและอ่อนแอจึงตกเป็นเป้าหมายที่ผู้ร้ายเลือกก่อเหตุอาชญากรรม สอดคล้องกับทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ เป็นแนวคิดของนักสังคมวิทยา เดอร์ไคม์ ชาว ฝรั่งเศส ได้แสดงความคิดเห็นว่า “อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคม เมื่อใดที่บรรทัดฐานของสังคม ไม่สามารถ ควบคุมการกระทำของบุคคลในสังคม หรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของบุคคล ก็จะทำให้เป็นเหตุให้บุคคลล่องละเมิดฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคมนำไปสู่การกระทำความผิด สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ อุธนา สุระดะนัย (2561) ลักษณะทางชีวภาพเมื่อพิจารณาถึงความตระหนักถึงความปลอดภัย พบว่านิสิตและบุคลากรตลอดจนประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบสถานศึกษานั้นไม่ค่อยจะระมัดระวังตนเองหรือทรัพย์สินมีความประมาทประกอบกับจำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยต่อบุคลากรและต่อพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการดูแลและเฝ้าระวังความชำนาญในพื้นที่ ตลอดจนขาดความชำนาญและขาดประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมในส่วนของโครงสร้างทางกายภาพ

(2) **ภายนอกมหาวิทยาลัย** ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายออกเป็นสภาพปัญหาหรือรูปแบบการเกิดอาชญากรรมและความเสียหายและผลกระทบแต่ละรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ดังนี้

(2.1) สภาพปัญหาหรือรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ลักษณะเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้นบ่อยภายนอกมหาวิทยาลัย รูปแบบการรังแกข่มขู่ของมีค่า หลอกลงทุนออนไลน์ การพนันออนไลน์ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยมีพื้นที่ที่มีหอพักจำนวนมาก โดยหอพัก ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในซอยลึกเข้าไปจากถนนเส้นหลักซึ่งอาจเป็น พื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม มากที่สุดทำให้มีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ช่วงเวลาที่เกิดเหตุบ่อยบริเวณรอบนอกมหาวิทยาลัยมักจะเป็นช่วงกลางวันและช่วงดึก ในบริเวณพื้นที่เปลี่ยวหรือซอยลึกไม่ค่อยมีกล้องวงจรปิด มีการเกิดอาชญากรรมบ่อยมากในแต่ละเดือนแต่บริเวณรอบ ๆ มักมีคดีรูปแบบเดิมเกิดขึ้นประจำ คดีลักทรัพย์จะได้รับการแจ้งความประมาณ 20 กว่าคดีในแต่ละเดือน และคดีการถูกโจรกรรมรถค่อนข้างบ่อย สอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลซึ่งอธิบายว่ามนุษย์ทุกคนเจตจำนงอิสระคือมีอิสระในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำการสิ่งใดก็ตามผ่านกระบวนการคิดและตัดสินใจของตนเอง การก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิดก็เช่นกัน ล้วนเป็นผลมาจากกระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยผู้กระทำความผิดเลือกที่จะก่ออาชญากรรมโดยพิจารณาทั้งปัจจัยส่วนตัว และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ และก่อนที่จะลงมือก่ออาชญากรรม ผู้กระทำความผิดจะมีการประเมินสิ่ง ต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) โอกาสในการถูกจับกุม 2) ความรุนแรงของบทลงโทษ 3) มูลค่าหรือผลตอบแทน จากการกระทำความผิด 4) โอกาสและความสามารถในการกระทำความผิดนั้น ๆ (Lovett, 2006) สอดคล้องกับงานวิจัยของอุธนา สุระดะนัย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอาชญากรรมเกิด ขึ้นทุกปี โดยเหยื่ออาชญากรรมเป็นนักเรียน นิสิต อาจารย์ รวมถึงบุคลากรในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบสถานศึกษา ซึ่งประเภทอาชญากรรมที่พบคือ อาชญากรรมต่อทรัพย์สินต่อชีวิตร่างกายและต่อเพศ

(2.2) ความเสียหายและผลกระทบแต่ละรูปแบบการเกิดอาชญากรรม ผลกระทบแต่ละรูปแบบการเกิดอาชญากรรมผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้รับผลกระทบด้านอารมณ์เกิดความรู้สึกว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นความผิดตนเองโทษตนเอง รู้สึกโกรธ เสียความรู้สึกที่ไม่รู้จักระวัง รู้สึกโกรธ เสียความรู้สึกที่ไม่ได้การดูแลความปลอดภัยในบริเวณที่พักอาศัย สอดคล้องกับทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ เป็นแนวคิดของนักสังคมวิทยา เดอร์ไคม์ ชาวฝรั่งเศส ได้แสดงความคิดเห็นว่า “อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคม เมื่อใดที่บรรทัดฐานของสังคมไม่สามารถ ควบคุมการกระทำของบุคคลในสังคม หรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของบุคคลก็จะให้เป็นเหตุให้บุคคลล่องละเมิดฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคม นำไปสู่การกระทำความผิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิภาณ ตรีโสภณ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความ

ปลอดภัยและความรู้สึกปลอดภัยจากอาชญากรรมในสภาพแวดล้อมชุมชนอยู่อาศัยย่านเก่าเขตพระนคร กรุงเทพฯ กรณีศึกษาชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตีดิน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกตีดิน นับเป็นชุมชนที่มีสภาพปลอดภัยจากอาชญากรรมและมีความสอดคล้องกับความรู้สึกปลอดภัยของผู้อยู่อาศัยที่มีต่อชุมชน โดยปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกปลอดภัยนั้นมีระดับความสำคัญแตกต่างกันตามกลุ่มประชากรและมีลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพและเงื่อนไขสังคมบางอย่างสามารถช่วยทดแทนความรู้สึกไม่ปลอดภัยที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพลักษณะที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมในชุมชนได้

2) ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และบริเวณโดยรอบ

(1) ภายในมหาวิทยาลัย

(1.1) ด้านอาคารสถานที่ บุคคลภายนอกแฝงตัวเข้ามาในห้องสมุด โดยทำท่าที่เหมือนกับเข้ามาหาหนังสือ จากนั้นสอดส่องหาโต๊ะที่ไม่มีคนนั่งเฝ้าอยู่แต่มีของมีค่า เช่น โน้ตบุ๊ก โทรศัพท์มือถือวางไว้ได้ง่าย อาคารเรียนส่วนใหญ่จะขาดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลความเรียบร้อยบริเวณทางเข้า ของอาคาร และในกรณีที่ผู้มาติดต่อกับคณะเป็นบุคคลภายนอก สอดคล้องกับแนวคิดของ ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม(ชรินทร์ โกพัฒน์ตา, 2557) ได้อธิบายถึงสาเหตุองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมประกอบไปด้วยด้านต่างๆ ของสามเหลี่ยม 3 ด้าน คือ 1. ผู้กระทำความผิด/ คนร้าย 2. เหยื่อ และ 3. โอกาส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาลิตา อันประวดี (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในระดับปานกลาง การศึกษาและสถานภาพสมรสที่ต่างกัน มีปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนแตกต่างกัน ในขณะที่เพศ อายุ และรายได้ต่อเดือนที่ ต่างกัน มีปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนไม่แตกต่างกัน

(1.2) ด้านกฎระเบียบและนโยบายรักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยเป็นที่ ๆ คนจำนวนมากเข้ามาติดต่อเรื่อย ๆ ทางมหาวิทยาลัยควรจะมีการแบ่งพื้นที่ให้กับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในแต่ละจุด มีการแลกบัตรเข้าออกสำหรับบุคคลภายนอก เช่น บุคคลเข้ามาติดต่อสมัครเรียน บุคคลที่เข้ามาใช้งานในห้องสมุด บุคคลที่สามารถขึ้นอาคารเรียน ศูนย์รักษาความปลอดภัยมีข้อจำกัด มีหน้าที่รับผิดชอบที่นอกเหนือจากงานรักษาความปลอดภัย เช่นการจัดการจราจร เฝ้าระวังบุคคลพันโทหควบคุมแหล่งอบายมุขสิ่งผิดกฎหมายที่อาจเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรม สอดคล้องกับทฤษฎีสังคมไร้ระเบียบ การที่สังคมมีปริมาณอาชญากรรมสูงเกินไปย่อมแสดงถึงความผิดปกติในสังคมและความไร้สมรรถภาพของกลไกควบคุมทางสังคมแต่ถ้าสังคมใดมีปริมาณอาชญากรรมต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยจนเกินไปบ่งบอกถึงความผิดปกติบางอย่างในระบบสังคมนั้นซึ่งอาจจะได้แก่กลไกควบคุมสังคมที่เฉื่อยขาด หรือรุนแรงเกินไปจนไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิกในสังคม เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุธนา สุระตะนัย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอาชญากรรมเกิดขึ้นทุกปี โดยเหยื่ออาชญากรรมเป็นนักเรียน นิสิต อาจารย์ รวมถึงบุคลากรในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณโดยรอบสถานศึกษา ซึ่งประเภทอาชญากรรมที่พบคือ อาชญากรรมต่อทรัพย์สินต่อชีวิตร่างกายและต่อเพศ อีกทั้งถนนภายในและภายนอกของสถานศึกษาบางแห่งมีแสงไฟส่องสว่างน้อย บางจุดไม่มีกล้องวงจรปิด โดยเฉพาะในช่วงที่มีการก่อสร้างปรับปรุงพื้นที่ซึ่งมีพื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นจุดเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรมได้

(1.3) ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยควรอยู่ตามจุดสำคัญต่างๆ หรือ ออกลาดตระเวนเป็นระยะ ๆ บางจุดที่เป็นช่องทางออกจากชุมชนก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแล นิสิตทุกคนหมั่นตรวจสอบทรัพย์สินของตนเองอยู่เสมอ อย่าไว้วางใจใครเป็นอันขาด สนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมให้ความรู้กับนักศึกษา บุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการจัดการความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น สอดคล้องกับ ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Social Strain Theory) โรเบิร์ต เค เมอร์ตัน (Merton, 1938; 1957) อธิบายว่า วัฒนธรรมของสังคมจะเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายหรือความ ต้องการ (Culture Goals) ของคนในสังคมที่ บุคคลจะต้องไขว่คว้าหรือหาให้ได้ ซึ่งจุดมุ่งหมายของแต่ละสังคมก็แตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรม และเนื่องจากบุคคลทุกคนไม่สามารถที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของสังคมได้ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่วัฒนธรรม จะต้องเน้นในเรื่องวิธีการในการนำไปสู่จุดมุ่งหมายและความจำเป็นที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อาริษา พันธุ์เยี่ยม (2563) บุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมีความเสี่ยงที่อาจจะตกเป็น เหยื่อของอาชญากรได้ ทางมหาวิทยาลัยร่วมมือกับทางสถานีตำรวจ ชุมชน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย อบรมการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้

(2) ภายนอกมหาวิทยาลัย

(2.1) ด้านงานในความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่งานรักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่จัดการจราจร และเจ้าหน้าที่ตำรวจงานในความรับผิดชอบมีปริมาณงานมากและมีความรับผิดชอบมากงานในปัจจุบันค่อนข้างเยอะ นอกจากงานในหน้าที่ตำรวจแล้วยังมีงานนอกเหนือจากงานในหน้าที่ตำรวจอยู่เป็นประจำ เช่น งานเฉพาะกิจและงานพิเศษต่างๆ ทั่วไปและมีความเสี่ยงต่อการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากเป็นงานส่วนแรกที่ต้องเผชิญเหตุกับปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่และในปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นแต่กลับมีกำลังพลไม่เพียงพอ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานอีกทั้งในการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด เนื่องจากกำลังพลมีน้อย การตั้งจุดตรวจ จุดสกัดส่วนใหญ่ก็ต้องใช้กำลังพลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในผลัดที่เข้าเวรปฏิบัติหน้าที่อยู่นั่นเอง ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาช่องว่างในการป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับ ทฤษฎี บังคับใช้กฎหมาย (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2551) ศึกษาการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจตามทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย โดยได้กำหนดยุทธวิธีตำรวจขึ้นภายในแนวทฤษฎีนี้เป็นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้ง ผู้มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมเพราะความเกรงกลัวการจับกุมจึงเป็นหลักการในเรื่องของการตรวจท้องที่การตั้งต้วยาม การตั้งจุดตรวจ ด้านตรวจ รวมทั้งการจัดยามเฝ้าสถานที่สำคัญการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ก็ควรจะต้องแต่งเครื่องแบบที่เรียบร้อยสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพงษ์ ทิปะณี (2560) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมสถานีตำรวจภูธรภูมิจม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า เป็นการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วน

เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง โดยได้แสดงออกในลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานภาครัฐต่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

(2.2) ด้านชุมชนและหน่วยงานอื่น ชุมชนรอบบริเวณมหาวิทยาลัย ยังเป็นชนบทที่ทำการเกษตร เป็นชุมชนของคนที่ย้ายอยู่ในพื้นที่มาแต่ดั้งเดิม บริเวณรอบมหาวิทยาลัย จะมีการขโมยของบนหอพักบ้าง เนื่องจากหอพักที่เช่าถึงจะมีคีย์การ์ด แต่ก็ยังมีบางคนที่ลืมปิดประตู ทำให้คนร้ายถึงมาบนดึกได้ง่าย และสมัยนี้คนร้ายก็สามารถดัดประตูล็อคหรือปลดล็อคกุญแจได้ง่าย มีการวิ่งราวทรัพย์สินจากนักศึกษา และประชาชนโดยรอบที่ตกเป็นเหยื่อ สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม William (1976, p. 111) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมไว้ว่า หมายถึง เป็นการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษาสถานภาพทางสังคม อาชีพและรายได้ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครกร ธรรมศิริ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการเกิดอาชญากรรม

3) แนวทางในการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และเพิ่มความรู้สึกปลอดภัยให้แก่นิสิต อาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

(1) ด้านอาคารและสถานที่บริเวณโดยรอบ ภายในมหาวิทยาลัยมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ใหม่เพื่อให้ภายในมหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ ที่ดีและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงพื้นที่ที่เป็นพื้นที่รกทึบให้เป็นพื้นที่โล่ง โปร่ง พร้อมทั้งปลูกหญ้า ปลูกพื้นที่ที่เป็นที่รกร้าง ทุกพื้นที่ สอดคล้องกับทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม (Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED Theory) การป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม เป็นแนวคิดดั้งเดิมที่ถูกคิดค้นโดยนักอาชญาวิทยา ชื่อ เรย์ เจฟเฟอร์รี่ (Ray Jeffery) ทฤษฎีนี้จึงมุ่งเน้นการป้องกันอาชญากรรมโดยการปรับเปลี่ยน สภาพแวดล้อมโดยรอบบริเวณที่เกิดอาชญากรรม เพื่อลดโอกาส หรือ สร้างอุปสรรคทั้งทางตรงและทางอ้อมในการก่ออาชญากรรม (Jeffery, 1977) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครกร ธรรมศิริ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต เป้าหมายของการป้องกันอาชญากรรม และเป็นการลดช่องโอกาสในการมีที่บุคคลมีพฤติกรรมที่ละเมิดต่อกฎหมาย โดยใช้สภาพแวดล้อมรูปธรรมซึ่งหมายถึง สภาพแวดล้อม รอบบุคคลที่มีรูปร่างตัวตนสัมผัสได้ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ ในการลดช่องโอกาสของการก่ออาชญากรรมได้

(2) ด้านบุคลากร เสริมสร้างทักษะให้แก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้มีความรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง มีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตรวจตราทุกจุด โดยเฉพาะจุดที่มีความเสี่ยงหรือว่าจุดที่มีนักศึกษาอยู่ รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยออก ตรวจตราตามจุดต่างๆ ตลอดเวลาชั่วโมง สอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการสร้างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้นำจะช่วยให้บุคลากรเต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เนื่องจากผู้นำ เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจูง

ใจและรวมกลุ่มคน ดังนั้นทฤษฎีสองปัจจัยนี้จึงมีส่วน เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร เพราะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลือร่วมมือร่วมแรงกันในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึงการมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรและผู้นำร่วมกัน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีผู้นำที่ดีอันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ (Jeffery, 1977) สอดคล้องกับงานวิจัยของชนาวรรณ แยมเพริศศรี (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรชัยพลักษ์ จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนในเขตพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมแจ้งข่าวแจ้งเบาะแสในการจับกุมผู้กระทำความผิด ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ควรมีส่วนร่วมปฏิบัติการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อยในงานเทศกาลต่างๆ

(3) **ด้านชุมชน** ควรมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลความเรียบร้อย เพื่อไม่ให้เกิดโอกาสของคนร้ายในการเข้ามาก่ออาชญากรรมในพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัย จัดกิจกรรมในชุมชนหรือบริเวณโดยรอบให้บรรยาย ให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยการป้องกันต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชนได้มีสิทธิเรียนรู้และเข้าใจร่วมกัน เพื่อหาแนวทางร่วมกันระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารักษาความปลอดภัย สอดคล้องกับทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม (Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED Theory) Cozens, Saville and Hillier (2005) นักอาชญาวิทยามุ่งศึกษาไปถึงผลของการปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมที่เป็นสภาวะแวดล้อมทางกายภาพ ตัวอย่างการออกแบบสภาวะแวดล้อมให้สามารถป้องกันอาชญากรรมได้เช่น การติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างตลอดทางเดินเท้าที่เปลี่ยว การจำกัดทางเข้าออกสถานที่ราชการ การติดตั้งกล้องวงจรปิดพร้อม ป้ายเตือนให้เห็นเด่นชัด การตัดกิ่งไม้และใบหญ้าที่ขึ้นหนาที่บดบังให้โล่งเตียน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพงษ์ ทิปะณี (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมสถานีตำรวจภูธรภูธรภูธร อำเภอกุดชุมหึง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่าความร่วมมือของผู้นำชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

(4) **ด้านพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรม** เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยควรมีการสรุปและวิเคราะห์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่ตนเองรับผิดชอบในแต่ละเดือน เพื่อที่จะสามารถเจาะลึกถึงอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ โดยวิเคราะห์ถึงสถานที่ ช่วงเวลา ที่มีความเสี่ยงสูงเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลและป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (ชรินทร์ โกพัฒน์ตา, 2557) การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจการจัดกำลังสายตรวจในการตรวจท้องที่ โดยจะต้องให้ความรู้เกี่ยวกับสถานภาพอาชญากรรม สภาพพื้นที่และเป้าหมายในการออกตรวจ การวางแผนในการใช้กำลังคนตามสถานภาพของอาชญากรรมในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสสร รักษากิจโกศล (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า มาตรการในการป้องกันอาชญากรรม แนวทางส่งเสริมค่านิยมทางสังคมคุณธรรม และแนวทางการลดช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจ มีลักษณะการกระจายโอกาสหรือจัดการให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติย่อมมีความสำคัญในเรื่องการทำมาหาเลี้ยงชีพ สภาพแวดล้อมที่

อยู่อาศัย สถานที่สร้างความบันเทิงใจกับประชาชน สังคมต้องมีแนวทางดูแลผู้ที่สูญเสีย ผู้ด้อยโอกาส ย่อมเป็นอีกแนวทางหนึ่งทำให้อาชญากรรมลดลงได้ นอกจากนี้ยังมีการควบคุมอาชญากรรม

(5) **ด้านการประชาสัมพันธ์** ของทางมหาวิทยาลัยจัดให้มีกิจกรรมระหว่างนักศึกษากับชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย เพิ่มความเข้มแข็งความเข้าใจให้ชุมชนเกี่ยวกับมาตรการป้องกันเหตุอาชญากรรมต่างๆ สอดคล้องกับทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2551) ศึกษาการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจตามทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย โดยได้กำหนดยุทธวิธีตำรวจขึ้นภายในแนวทฤษฎีนี้เป็นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมมีผลในการยับยั้ง สำหรับเครื่องมือที่จะใช้ในการสื่อสารกับประชาชนนั้นจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียวที่เรียกว่า “การประชาสัมพันธ์” ซึ่งมุ่งหมายในการเสริมสร้างความเข้าใจและก่อให้เกิดสาธารณชนมุ่งสนับสนุนต่องานตำรวจ สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาพร เอียรธรรมชัย (2564) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ ปรับช่องทางการเข้า-ออก มีสื่อประชาสัมพันธ์จุดที่อาจจะเป็นอันตรายได้เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ ทำให้นักศึกษาบางคนเข้ามาเรียนได้ระวัง และรู้จักที่จะหลบหลีกสถานที่ตรงนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นเหตุอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรมีความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันอาชญากรรมควรเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันอาชญากรรมให้แก่บุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ทำโครงการชุมชนสัมพันธ์ เพิ่มความเข้มแข็งความเข้าใจให้ชุมชนเกี่ยวกับมาตรการป้องกันเหตุอาชญากรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

จากการวิจัยผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะตามประเด็นได้แก่ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ตามรายละเอียดดังนี้

1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

(1) **ด้านอาคารและสถานที่บริเวณโดยรอบ** มหาวิทยาลัยมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ใหม่ เพื่อให้ภายในมหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ ที่ดีและสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยปรับพื้นที่ที่เป็นพื้นที่รกทึบให้เป็นพื้นที่โล่ง โปร่ง พร้อมทั้งปลูกหญ้า ไม้พุ่มพื้นที่ที่เป็นที่รกร้าง ทั่วทุกพื้นที่ ประกอบกับการติดตั้งเสาไฟฟ้าประจำจุดต่างๆ รอบมหาวิทยาลัย เพื่อส่องสว่างในพื้นที่ที่กลุ่มนักศึกษาจะมีกิจกรรมบ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น สนามกีฬา โรงอาหาร รวมทั้งในพื้นที่ที่เป็นหอพักก็ได้มีการสร้างรั้วรอบอาคาร เพื่อป้องกันบุคคลภายนอกบุกรุกเข้าไปภายในอาคาร

(2) **ด้านตัวบุคคล** การเกิดอาชญากรรมเกิดได้ทุกที่เราไม่ควรเก็บสิ่งของมีค่าไว้ในรถหรือในที่ที่มองเห็นง่าย แล้วไม่ควรจอดรถในที่ ๆ มีที่ลับสายตาคนไม่ควรอยู่ตามลำพังในที่ห่างไกลผู้คน ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างทักษะให้แก่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้มีความรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริง มีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตรวจตราทุกจุด โดยเฉพาะจุดที่มีความเสี่ยง

(3) **ด้านชุมชน** มีการวางแผนระเบียบต่างๆ ภายในหอพัก ระบบรักษาความปลอดภัยทั้งภายในอาคาร และบริเวณลานจอดรถ ซึ่งที่ผ่านมาผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในเรื่อง

การเฝ้าระวังและป้องกันอาชญากรรมต่างๆ ควรมีการสร้างเครือข่ายและมีการผลึกกำลังกันระหว่างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเจ้าหน้าที่ตำรวจ และร้านค้าหรือหอพักเอกชนภายนอก ในการร่วมกันหาแนวทางในการเฝ้าระวังและร่วมกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

(4) **ด้านพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานป้องกันอาชญากรรม** เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยควรมีการสรุปและวิเคราะห์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่ตนเองรับผิดชอบในแต่ละเดือน เพื่อที่จะสามารถเจาะลึกถึงอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่โดยวิเคราะห์ถึงสถานที่ ช่วงเวลา ที่มีความเสี่ยงสูงเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลและป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย

(5) **ด้านการประชาสัมพันธ์** มหาวิทยาลัยมาตรการในการป้องกันไม่ให้บุคคลภายนอกเข้ามาในหอพักได้ หรือถ้ามีธุระที่จะต้องเข้าหอพักจริง อาจจะต้องมีการแลกบัตรก่อนเข้าไปสื่อประชาสัมพันธ์จุดที่อาจจะเป็นอันตรายได้เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ ทำให้นักศึกษาบางคนที่ยังมาเรียนได้ระวัง

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาและปัจจัยการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 วิทยาเขต 1 สถาบันสมทบ ได้แก่ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ บางเขน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา และสถาบันสมทบ ว่ามีรูปแบบที่เหมือนหรือต่างกันอย่างไร เพื่อพัฒนามาตรการในการป้องกันและปราบปราม

(2) ควรศึกษาเปรียบเทียบการป้องกันและแนวทางแก้ไขการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมบริเวณสภาพแวดล้อมในชุมชนใกล้เคียงของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนามาตรการรักษาความปลอดภัยโดยรอบได้อย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง (References)

- ชนาวรรณ แยมเพริศศรี, และ วลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรชัยพลกษ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 6(2), 63-78.
- ชรินทร์ โกพัฒน์ตา. (2557). *คู่มือการบริหารการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมคดีประเภท ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินอาคารร้านค้า*. วิทยาลัยการตำรวจ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- ณัฐพงศ์ ปัญญากาญจน์. (2559). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมด้านยาเสพติด: กรณีศึกษาประชาชนในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 4(1), 100-120.
- นภัสสร รักษากิจโกศล. (2563). แนวทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อการแก้ไขปัญหาลังคม. *วารสารแก่นสารอคาศมี*, 2(3), 45-58.

- ปาไลตา อันประวดี. (2565). ปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อทรัพย์สินของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตบางเขน. *วารสารพุทธศึกษาและวิจัย: JBER*, 5(2), 89-102.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2531). *อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม*. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. ไทยวัฒนาพานิช.
- ศศิกาญจน์ ศรีโสภณ. (2558). ความปลอดภัยและความรู้สึกปลอดภัยจากอาชญากรรมในสภาพแวดล้อมชุมชนอยู่อาศัยย่านเก่าเขตพระนครกรุงเทพฯ กรณีศึกษาชุมชนตรอกศิลป์-ตรอกดีกดิน. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 35(1), 112-130.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566). *สถิติฐานความผิดคดีอาญา (คดี 4 กลุ่ม)*. <https://www.crimespolice.com/portal/ข้อมูลสถิติคดี2>
- สถาพร เขียรสรราช. (2564). แนวทางในการจัดการความปลอดภัยด้านอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้โดยสารการรถไฟแห่งประเทศไทยกรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบของกองกำกับการ 1 กองบังคับการตำรวจรถไฟ. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 17(2), 55-70.
- อรรถกร ธรรมศิริ. (2562). แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารการบริหารและการจัดการ*, 7(1), 24-34.
- อาริษา พันธุ์เอี่ยม. (2563). การป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ กรณีศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวถนนข้าวสารกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 11(2), 85-98.
- อรรถกร ธรรมศิริ. (2562). แนวทางการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนรอบสถาบันการศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารการบริหารและการจัดการ*, 7(1), 24-34.
- อุธนา สุระตะนัย. (2561). *การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกพงษ์ ทิปะณี, และ อุดม พรหมสิงห์. (2560). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมสถานีตำรวจภูธรกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 6(2), 101-110.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activities approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588-608.
- Cozens, P. M., Saville, G., & Hillier, D. (2005). Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED): A review and modern bibliography. *Journal of Property Management*, 23(5), 328-356.
- Jeffery, C. R. (1977). *Crime prevention through environmental design*. Sage Publications.
- Lovett, F. (2006). Rational choice theory and explanation. *Rationality and Society*, 18(2), 237-272.

Merton, R. K. (1938). Social structure and anomie. *American Sociological Review*, 3(5), 672-682.

Merton, R. K. (1957). Priorities in scientific discovery: A chapter in the sociology of science. *American Sociological Review*, 22(6), 635-659.

William, E. (1976). Electoral participation in a low stimulus election. *Rural Development*, 4(1), 111-124.

รูปแบบ วิธีการ และแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาการเล่นพนันออนไลน์ ศึกษากรณีผู้ที่ติดการพนันออนไลน์

ทาพชื้อโอ ณรงค์ฤทธิ์ อโยตะ¹ โสรัตน์ กลับวิลลา² และ เสกสัน เครือคำ³

วันที่รับบทความ: 22 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 8 กรกฎาคม 2567; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 9 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การพนันออนไลน์ในประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็วเนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็ว สมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตเข้าถึงง่ายทำให้เล่นได้ทุกที่ทุกเวลา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการในการเล่นพนันออนไลน์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการเล่นการพนันออนไลน์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ที่เล่นการพนันออนไลน์อย่างต่อเนื่อง จำนวน 10 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 10 คน รวมจำนวน 20 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในการประมวลผลการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า การพนันออนไลน์มีหลายรูปแบบคือ ทายผลกีฬา พนันตัวเลข พนันแบบคาสีโนผ่านผู้ให้บริการออนไลน์อย่างผิดกฎหมาย มีลักษณะที่เข้าถึงง่าย เล่นได้ทุกที่ทุกเวลา ขาดการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เล่น ไม่มีความโปร่งใสในการให้บริการ ไม่มีมาตรฐานในการบริการ ทำให้เกิดความเสี่ยงในการถูกฉ้อโกง สูญเสียเงินและสุขภาพจิต แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ อนุญาตให้การพนันออนไลน์ถูกกฎหมายเพื่อที่รัฐจะได้ควบคุมและจำกัดการเข้าถึงของผู้เล่น จัดตั้งระบบการชำระเงิน เสริมสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัว รู้จักควบคุมตนเองและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือควรมีกฎหมายที่ชัดเจน ครอบคลุม และทันสมัย เกี่ยวกับการพนันออนไลน์ มีมาตรการควบคุมการเข้าถึงเว็บไซต์พนันออนไลน์ มีระบบตรวจสอบและติดตามธุรกรรมการเงินที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้ให้บริการพนันออนไลน์ และมาตรการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ติดการพนันออนไลน์

คำสำคัญ: ผู้เล่นพนันต่อเนื่อง, รูปแบบการพนันออนไลน์, ปัญหาการพนันออนไลน์, แนวทางการป้องกันการพนันออนไลน์

¹ นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชีววิทยาและการบังคับใช้กฎหมาย คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ผู้ประพันธ์บทความ)

² ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Patterns, Methods, and Guidelines for the Prevention and Resolution of Online Gambling: A Case Study of Individuals with Online Gambling Addiction

Tatsuo Narongrit Iyoda¹, Soratn Glubwila² & Seksan Khruakham³

Received: June 22, 2024; Revised: July 8, 2024; Accepted: July 9, 2024

Abstract

Online gambling in Thailand is experiencing rapid growth due to the swift advancement of technology. The widespread availability of smartphones and the ease of internet access facilitate participation at any time and from any location. This study aimed to investigate: 1) the patterns and methods of online gambling, 2) the conditional factors associated with online gambling, and 3) the guidelines for preventing and addressing online gambling issues. A qualitative research methodology was employed through in-depth interviews. Data were collected from 10 individuals engaged in continuous online gambling and 10 police officers, totaling 20 key informants. Content analysis was utilized to process and analyze the data. The results revealed that online gambling took various forms, including sports betting, number games, and casino-style gambling facilitated by illegal online service providers. It was easily accessible and available from anywhere at any time. Issues with online gambling included the lack of player verification, transparency in service provision, and standardized service. These factors contributed to the risks of fraud, financial loss, and adverse impacts on mental health. Guidelines to prevent and solve the problem included legalizing online gambling to enable state control and regulate player access, establishing a payment system, promoting love and understanding within families, and encouraging self-control and productive use of free time. It is recommended that clear, comprehensive, and up-to-date laws regarding online gambling be established. Measures should be implemented to control access to online gambling websites and establish systems for monitoring related financial transactions. It is also vital to promote the responsibility of online gambling operators and implement measures to support and assist online gambling addicts.

Keywords: Continuous gamblers, Online gambling patterns, Online gambling problems, Guidelines for preventing online gambling

¹ Master of Arts in Criminology and Law Enforcement, Faculty of Social, Royal Police Cadet Academy (Corresponding Author)

² Professor, Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

³ Associate Professor, Ph.D., Faculty of Social Sciences, Royal Police Cadet Academy

บทนำ (Introduction)

การพนันเป็นกิจกรรมที่สังคมมนุษย์ทุกวัยและทุกเชื้อชาติได้ปฏิบัติกันมาเป็นระยะเวลานาน เมื่อสังคมก้าวหน้า การพนันรูปแบบต่าง ๆ ได้พัฒนาควบคู่กันไป ปัจจุบันความก้าวหน้าและวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ มีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของการพนันไปสู่รูปแบบใหม่ที่เรียกว่าการพนันออนไลน์ นักวิจัยศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันเปิดเผยว่า ในปี 2563 - 2564 สถานการณ์ความนิยมเว็บพนันออนไลน์เรียกได้ว่าพุ่งถึงจุดสูงสุด (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2566 อ้างถึงใน ThaiPBS, 2566) เนื่องจาก มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจาก บ่อนแบบดั้งเดิมถูกปิด กลุ่มผู้เล่นแบบดั้งเดิมจึงหันหน้าเข้าหาการพนันออนไลน์มากขึ้น และแน่นอนว่า ผลกระทบของการพนันออนไลน์ก็หนักสาหัสมากกว่าการพนันแบบดั้งเดิม เนื่องจากมีปัจจัยด้านระบบซอฟต์แวร์ ระบบอินเทอร์เน็ต มีหลายสิ่งให้เลือกเล่นตามความต้องการและมีการได้-เสียอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการที่ดารา นักร้อง และเน็ตไอดอล แสดงตัวว่าเล่นการพนัน ก็มีส่วนร่วมสร้างสภาพแวดล้อมของการกระตุ้น ผลักดันให้ผู้ชมส่วนหนึ่งเดินเข้าสู่วงจรการพนัน (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2565) คนไทยถึงร้อยละ 78.9 มีประสบการณ์เคยสัมผัสการเล่นพนันมาแล้ว และเด็กอายุ 15 - 18 ปี ร้อยละ 36.7 และเยาวชน อายุ 19 - 25 ปี ร้อยละ 67.5 ต่างก็มีประสบการณ์เคยเล่นพนันกันมาแล้ว สอดคล้องกับผลการสำรวจที่ว่าคนไทย ส่วนใหญ่เริ่มเล่นการพนันครั้งแรกตั้งแต่ยังเป็นเด็กและเยาวชน โดยเกินครึ่งหนึ่งเริ่มเล่นพนันก่อนอายุ 20 ปี หากจำแนกกลุ่มนี้ให้ชัดจะพบว่า มีจำนวนหนึ่งเริ่มเล่นพนันตั้งแต่ประถมต้น โดยอายุต่ำสุดที่เริ่มเล่นคือ 7 ปี อีกส่วนหนึ่งเริ่มเล่นพนันครั้งแรกในช่วงประถมปลายและมัธยมต้น (อายุ 11 - 15 ปี) และกลุ่มใหญ่สุดเริ่มเล่นพนันในช่วงมัธยมปลายและช่วงต้นของอุดมศึกษา (อายุ 16 - 20 ปี) นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มตัวอย่างประมาณ 1 ใน 5 ระบุว่าเริ่มเล่นพนันในช่วงอายุ 21 - 25 ปี และยิ่งไปกว่านั้น ผลการสำรวจยังยืนยันแนวโน้มที่คนรุ่นใหม่จะเริ่มเล่นการพนันครั้งแรกเร็วขึ้นกว่าคนรุ่นก่อน (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2565) เนื่องมาจากเกิดจากความอยากรลองอยากเสี่ยงโชค และความตื่นเต้นเพลิดเพลินที่ได้รับจากการเล่นพนัน เกิดจากสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลชักจูงหรือกระตุ้นให้เข้าไปเล่นพนัน ได้แก่ การเล่นตามคนใกล้ชิด การมีคนชักชวน รวมถึงการเห็นโฆษณาผ่านสื่อ และมีแหล่งที่เล่นอยู่ใกล้ อีกเหตุผลเกิดจากความเข้าใจผิดว่าตนจะมีโอกาสชนะพนันมาก และความอยากได้เงิน จากการวิจัยทั้งในและต่างประเทศระบุว่าพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์ได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว สังคม และศาสนา แรงจูงใจในการเล่นการพนันออนไลน์อาจถูกมองว่าเป็นวิธีหาเงิน คลายเครียด และสนุกสนาน เสน่ห์นี้ดึงดูดนักพนันหน้าใหม่จำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ การพนันมีการพัฒนา นำรูปแบบใหม่และวิธีการเล่นเพื่อดึงดูดผู้เล่นมากขึ้น สิ่งนี้นำไปสู่การเกิดขึ้นของการพนันออนไลน์ซึ่งผู้เล่นสามารถเข้าถึงแพลตฟอร์มการพนันได้อย่างง่ายดายผ่านอินเทอร์เน็ตโดยใช้อุปกรณ์ต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ หรือผ่านทางเว็บไซต์ออนไลน์หรือผ่านทางแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Facebook หรือ Line การพนันออนไลน์ทำให้ไม่จำเป็นต้องไปเยี่ยมชมสถานที่เล่นการพนัน ทำให้บุคคลสามารถเล่นการพนันได้ทุกที่ทุกเวลา การเข้าถึงนี้ทำให้การพนันออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างสูงในหมู่เด็กและเยาวชนในประเทศต่าง ๆ รวมถึงสังคมไทย แม้จะผิดกฎหมายก็ตาม (รัตนภรณ์ ยงยุทธวิชย์ สุพัตรา แผนวิชิต และวรรณวิภา เมืองถ้ำ, 2562) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขปัญหานี้และพัฒนามาตรการและแนวทางที่ครอบคลุมเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพนันในเด็กและเยาวชน ควรทำการสำรวจอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจขอบเขต

ของปัญหาและใช้ข้อมูลนี้เป็นรากฐานสำหรับมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพในระดับชาติและระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนและกิจกรรมต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งจำเป็น ในขณะเดียวกัน การสร้างพื้นที่ปลอดภัยและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในกิจกรรมทางเลือกที่ทำให้ห่างไกลจากการพนันควรมีความสำคัญเป็นลำดับแรก(วิไลลักษณ์ ลังกา นริสรา พิงโพธิ์สภ และ พัทธภรณ์ ศรีสวัสดิ์, 2563)

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษารูปแบบ วิธีการ และปัจจัยเงื่อนไขที่เป็นแรงจูงใจในการเล่นพนันออนไลน์ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพติดพนันออนไลน์ เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการพนันออนไลน์มากเกินไป และลดผลกระทบด้านลบที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันออนไลน์

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการในการเล่นพนันออนไลน์
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการเล่นการพนันออนไลน์
- 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันออนไลน์

นิยามศัพท์

ผู้เล่นการพนันต่อเนื่อง หมายถึง ผู้ที่เล่นการพนันติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเดิมพันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งอาจเดิมพันเป็นเงินหรือทรัพย์สิน หรือมีของรางวัลมาเป็นสิ่งเดิมพัน ผ่านการเลือกประเภทของการพนันด้วยความคิดและความชอบของตัวเอง เช่น ทำนายผลฟุตบอลออนไลน์ บาคาร่าออนไลน์ ไฮโลออนไลน์ หว่ยออนไลน์ สล็อตแมชชีนออนไลน์ เป็นต้น

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

1) แนวคิดและทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนันออนไลน์

(1) ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) กำเนิดขึ้นจากแนวคิดสังคมไร้กฎหมายของเดอรัม โดยโรเบิร์ต เมอร์ตัน (Merton, 1938; 1957 อ้างถึงใน เสกสรรค์ เครือคำ, 2558) ได้อธิบายว่าอาชญากรรมนั้นเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของโครงสร้างทางสังคม ดังนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเดียวกับคนอื่นในสังคม จึงต้องแสวงหาวิธีการอื่นนอกจากการประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ เมอร์ตันได้อธิบายถึงรูปแบบของการปรับตัวเมื่อเกิดสภาวะเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากวิถีชีวิตชาวชนบทมาสู่วิถีชีวิตสังคมเมือง โดยเมอร์ตันเสนอรูปแบบของการปรับตัว (Modes of adaptation) ของคนในสังคมในสภาวะดังกล่าวทั้งหมด 5 รูปแบบด้วยกัน คือ 1) แบบการคล้อยตาม (Conformity) เป็นรูปแบบการปรับตัวของคนส่วนใหญ่ทั่วไปในสังคม โดยคนกลุ่มนี้จะยอมรับ และมีเป้าหมายสอดคล้องกับวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมทั่วไปให้การยอมรับและยึดถือปฏิบัติ และในขณะเดียวกันก็จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย และสังคมยอมรับในการที่จะบรรลุเป้าหมาย 2) แบบนวัตกรรม (Innovation) เป็นรูปแบบการปรับตัวที่นำไปสู่

การประกอบอาชญากรรม นั่นคือ คนกลุ่มนี้จะยึดถือเป้าหมายอย่างเดียวกับคนทั่วไปในสังคม แต่มักจะใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น โดยอาชญากรรมที่เกิดขึ้นด้วยการปรับตัว รูปแบบนี้จะเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการหารายได้หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน 3) แบบการปฏิวัติ (Rebellion) กลุ่มคนที่ปรับตัวในรูปแบบนี้จะไม่ยอมรับหรือมีเป้าหมายอย่างเดียวกับคนทั่วไปในสังคม แต่พยายามที่จะล้มล้างหรือต่อต้านวัฒนธรรมหลักของสังคม พร้อมกับการใช้วิธีการที่สังคมทั่วไปไม่ยอมรับและปฏิบัติกัน โดยอาชญากรรมที่มักเกิดขึ้น เช่น อาชญากรรมที่ใช้กำลังรุนแรง (Violent crimes) การตั้งกลุ่มแก๊งของเด็กวัยรุ่น เป็นต้น 4) แบบการถดถอย (Retreatism) เป็นการปรับตัวแบบหนีจากสังคมที่คนในกลุ่มนี้จะไม่สนใจทั้งเป้าหมายและวิธีการที่มีอยู่ในสังคมจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุคคลอื่นในสังคม มักจะเก็บตัวหรือมีโลกส่วนตัว และ 5) แบบการยึดติดพิธีการ (Ritualism) คนกลุ่มนี้จะไม่มีความหมายเหมือนกับคนทั่วไปในสังคม ไม่อยากก้าวหน้าในชีวิตหรือการทำงาน มักจะยึดติดอยู่กับกรอบการปฏิบัติของสังคม โดยคนกลุ่มนี้มักจะแค่ทำงานในหน้าที่ของตนเองเพื่อความอยู่รอดในสังคม

(2) ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) เกิดขึ้นจากการศึกษาของนักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่งในช่วงศตวรรษที่ 20 ชื่อว่า เอ็ดวิน ซัทเธอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland, 1939, 1947 อ้างถึงใน เสกสัน เครือคำ, 2558) ได้อธิบายว่า หลักการของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง มี 9 ข้อ ได้แก่ 1) พฤติกรรมการเป็นอาชญากรเกิดจากการเรียนรู้ 2) การเรียนรู้เกิดจากการคบหาสมาคมกับผู้อื่น 3) การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรเกิดขึ้นภายในกลุ่ม 4) การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากร ประกอบไปด้วย เทคนิค แรงจูงใจ ทศนคติ และการหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองเพื่อจะประกอบอาชญากรรม 5) แรงจูงใจและแรงผลักดันภายในของบุคคลที่จะทำให้ประกอบอาชญากรรมนั้นเรียนรู้ได้จากกลุ่มสมาคมที่บุคคลนั้นอยู่ในแวดวงด้วย 6) การที่บุคคลจะกระทำความผิดต่อกฎหมายจนเป็นอาชญากร เป็นเพราะบุคคลมีความพึงพอใจ ที่จะละเมิดกฎหมายมากกว่าเคารพกฎหมายหรือปฏิบัติตามกฎหมาย 7) การคบหาสมาคมที่แตกต่างมีความแตกต่างกันในด้านความถี่ ระยะเวลา ลำดับความสำคัญ และความเข้มข้น 8) กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมนั้นเป็นกลไกที่เหมือนกับการเรียนรู้ประเภทอื่น และ 9) แม้ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมจะเป็นการแสดงออกซึ่งความจำเป็นและค่านิยมทั่วไป แต่นั่นก็ไม่สามารถนำสิ่งจำเป็นและค่านิยมเหล่านั้นมาอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมได้ เพราะพฤติกรรมทั่วไปเป็นการแสดงออกจากสิ่งเดียวกัน

(3) ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory) การเลือกอย่างมีเหตุผลเป็นธรรมชาติของมนุษย์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์เอาตัวเองเป็นที่ตั้ง ดังนั้นการกระทำทุกอย่างจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลเพื่อเข้าข้างตนเอง โดยเหตุผลที่มักจะคำนึงถึงเป็นอันดับแรก คือ ประโยชน์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ โดยการคิดอย่างมีเหตุผลนั้นเป็นการคิดคำนวณเปรียบเทียบกันระหว่างผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Benefits) กับโทษหรือสิ่งที่ต้องเสีย (Costs) จากการกระทำ ซึ่งเป็นมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ (Economic approach) (Becker, 1976 อ้างถึงใน เสกสัน เครือคำ, 2558) ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้เล่นการพนันออนไลน์จะชั่งน้ำหนักต้นทุนและผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจ สำหรับกรณีอาชญากรรม ผู้กระทำผิดอาจพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

โอกาสในการถูกจับกุม และความรุนแรงของบทลงโทษ โดยเปรียบเทียบกับทางเลือกอื่นๆ และเลือกทางที่พวกเขาคิดว่าจะให้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง

(4) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) เป็นทฤษฎีที่ถูกพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างของซีทเธอร์แลนด์ โดย โรนัลด์ เอเคอร์ (Ronald Aker, 1973 อ้างถึงใน เสกสัน เครือคำ, 2558) ซึ่งได้นำหลักแนวคิดทั้งหมดของทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างมาขยายให้มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากขึ้น โดยการนำหลักการดังกล่าวมารวมกับหลักการส่งเสริมสนับสนุน (Reinforcement) ซึ่งนำมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการเรียนรู้พฤติกรรม การคงอยู่ของพฤติกรรม และการหยุดพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ของเอเคอร์มีหลักการที่สำคัญอยู่ด้วยกัน 4 อย่าง คือ 1) การคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential association) เป็นกระบวนการที่บุคคลเข้าไปมีการคลุกคลีกับคนอื่น โดยจะมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการกำหนดมุมมอง (Definition) ซึ่งเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะแสดงออกว่าจะจะเป็นแบบที่ชอบด้วยกฎหมายหรือแบบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การเรียนรู้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของการคบหาสมาคม ได้แก่ ลำดับความสำคัญ (Priority) ระยะเวลา (Duration) ความถี่ (Frequency) และความใกล้ชิด (Intensity) 2) การกำหนดมุมมอง (Definition) เป็นแนวความคิดส่วนตัวของบุคคลเกี่ยวกับการให้เหตุผลว่าสิ่งใดดีหรือสิ่งใดไม่ดี การกำหนดมุมมองนั้นเป็นเรื่องของความเชื่อและการหาเหตุผลในการที่จะสนับสนุนพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลแต่ละคน ซึ่งการกำหนดมุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรมอาชญากรรมนั้นพัฒนาขึ้นจากการเลียนแบบและการส่งเสริมสนับสนุนที่แตกต่าง 3) การส่งเสริมสนับสนุนที่แตกต่าง (Differential reinforcement) เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำว่าจะเป็นรางวัลหรือการลงโทษ เป็นผลดีหรือผลเสีย เป็นคุณหรือเป็นโทษ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความคาดหวังจากการกระทำที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของการส่งเสริมสนับสนุนที่บุคคลนั้นได้เรียนรู้และคาดหวัง ได้แก่ จำนวน (Amount) ความถี่ (Frequency) และความน่าจะเป็น (Probability) โดยหากการส่งเสริมสนับสนุนนั้นเป็นรางวัลที่มีจำนวนมาก เกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นสูงแล้ว การเกิดและการดำเนินอยู่ของพฤติกรรมอาชญากรรมก็จะมีมาก และ 4) การลอกเลียนแบบ (Imitation) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสังเกตพฤติกรรมคนอื่นแล้วทำตาม การเลียนแบบนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากการสังเกตจากบุคคลที่อยู่ใกล้ตัวและการสังเกตจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้เข้าไปสัมผัสคลุกคลีโดยตรง การเลียนแบบจะเกิดขึ้นหรือไม่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของแบบตัวอย่าง (Model) ลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตของแบบตัวอย่าง และผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของแบบตัวอย่าง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมของผู้เล่นเกมพนันออนไลน์เกิดจากการที่บุคคลได้เรียนรู้พฤติกรรมเบี่ยงเบนจากเพื่อน คนใกล้ชิด และมีพฤติกรรมเลียนแบบตามที่โฆษณาบนเว็บไซต์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

(5) ทฤษฎีของลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human Motivation) โดย มาสโลว์ (Abraham H.Maslow. 1954 อ้างถึงใน มนัสนันท์ มีทรัพย์ทอง, 2563) ได้อธิบายว่าการจูงใจคนคือการปฏิบัติการตอบสนองความต้องการของคน ซึ่งมาสโลว์ได้แบ่งความต้องการของคนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อการอยู่รอด เช่น ความต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย และความต้องการทางเพศ ความต้องการทางร่างกายจะ

มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนต่อเมื่อความต้องการของคนยังไม่ได้รับการตอบสนอง 2) ความต้องการความปลอดภัย (Security Needs) เป็นเรื่องของ การป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับร่างกาย ความเจ็บปวด และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ รวมถึงการรับประกันความมั่นคงของงาน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น 3) ความต้องการทางสังคม (Belongingness Needs) เมื่อความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการทางสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคนเพราะคนมีนิสัยชอบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความต้องการดังกล่าวจึงเป็นความต้องการอยู่ร่วมกัน การได้รับการยอมรับจากคนอื่น และการมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมอยู่เสมอ 4) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง (Esteem Needs) เป็นความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความต้องการได้รับการยกย่อง นับถือ และสถานะจากสังคม เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือ ความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น และ 5) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นต้น

2) แนวคิดและทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการป้องกันปัญหาการพนันออนไลน์

(1) ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory) มีแนวคิดมาจากรัฐเป็นผู้ใช้มาตรการทางกฎหมาย รัฐได้รับอาณัติมอบหมาย และบังคับใช้กฎหมายภายใต้หลักนิติธรรม ซึ่งทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎี ดังนี้ 1) ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นทฤษฎีที่มุ่งควบคุม ระงับปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก ส่วนเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นเรื่องรองลงไป บังคับใช้กฎหมายด้วยความรวดเร็ว รุนแรง และแน่นอน เน้นการวินิจฉัยคดีตั้งแต่ตอนต้นของกระบวนการยุติธรรม เมื่อได้ตัวผู้กระทำผิดมาแล้วให้สันนิษฐานไว้ก่อนเลยว่าเป็นผู้กระทำผิด และ 2) ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) เป็นทฤษฎีที่ยึดหลักกฎหมายและยึดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แม้ในบางกรณีจะมีหลักฐานชิ้นสำคัญในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย แต่ถ้าหากได้หลักฐานนั้นมาด้วยกระบวนการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็ไม่อาจรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ เน้นการเปิดเผยการพิจารณาตัดสินในชั้นศาล เมื่อได้ตัวผู้กระทำผิดมาแล้ว ให้สันนิษฐานก่อนเลยว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิจารณาคดีจนถึงที่สุดแล้ว (พรชัย ขันดี และคณะ, 2558)

(2) ทฤษฎีการยับยั้งป้องกัน (Deterrence theory) ทฤษฎีนี้มีรากฐานมาจากแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ตามหลักสมมติฐานเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการลงโทษตามกฎหมายที่ว่า “ความเหมาะสม ความรวดเร็ว และความโปร่งใสในการลงโทษนั้นเป็นหัวใจสำคัญในการป้องกันอาชญากรรม” (Zimring & Hawkins, 1973 อ้างถึงใน เสกสรรค์ เครือคำ, 2558) โดยแนวคิดนี้เน้นไปที่การยับยั้งป้องกันอาชญากรรมด้วยการทำให้กลัวต่อการลงโทษ โดยหลักการยับยั้งป้องกันของการลงโทษนั้น มีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ คือ 1) การยับยั้งป้องกันเฉพาะ (Specific deterrence) เป็นการยับยั้งป้องกันที่ตัวบุคคลที่ถูกลงโทษ นั่นคือการลงโทษผู้ที่กระทำผิดให้หยาบช้าและหวาดกลัวไม่กล้าที่จะกระทำผิดอีก ดังนั้นผลของการลงโทษประเภทนี้จึงเป็นผลที่เกิดเฉพาะต่อตัวผู้ที่ถูกลงโทษ และ 2) การยับยั้งป้องกันทั่วไป (General deterrence) เป็นการยับยั้งป้องกันที่มีผลต่อประชาชนคนอื่นที่ไม่ได้ถูกลงโทษ นั่นคือ การนำตัวผู้กระทำผิด

มาลงโทษนั้นเป็นเหมือนการแสดงตัวอย่างให้คนอื่นดูและไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่างหรือกระทำความผิดอย่างเดียวกับผู้ที่ถูกลงโทษ และถ้าหากกระทำความผิดอย่างเดียวกันก็จะได้รับการลงโทษนี้เช่นเดียวกัน ตามทฤษฎีการยับยั้งป้องกัน การลงโทษที่จะสามารถยับยั้งป้องกันพฤติกรรมอาชญากรรมของมนุษย์ได้จะต้องมีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) ความรุนแรงที่เหมาะสม (Proportionate severity) การลงโทษที่ดีจะต้องมีความรุนแรงเพียงพอเหมาะสมกับความผิด และรุนแรงพอที่จะทำให้คนทั่วไปกลัวไม่กล้าที่จะลงมือกระทำความผิดนั้น ซึ่งโดยทั่วไปบทลงโทษทางอาญา ก็จะประกอบไปด้วย การปรับ การจำคุก และการประหารชีวิต นอกจากนี้ก็ยังมี การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และการยึดใบอนุญาตต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงที่เหมาะสมของบทลงโทษนั้นขึ้นอยู่กับสังคมและกาลเวลา หากบทลงโทษใดแล้วหลังหรือไม่เหมาะสมก็สามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การแก้ไขกฎหมายอาญาเสพติดโดยการเพิ่มโทษให้กับผู้ที่ค้ายาเสพติดบางประเภท การเพิ่มโทษสำหรับคนเมาแล้วขับหรือการเพิ่มโทษในกฎหมายอื่น ๆ เพื่อสร้างความน่ากลัวทำให้คนไม่กล้าที่จะฝ่าฝืนหรือกระทำความผิด 2) ความรวดเร็ว (Swiftess) การลงโทษที่มีประสิทธิภาพในการยับยั้งป้องกันจะต้องมีความรวดเร็วสามารถนำตัวผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วที่สุด ความรวดเร็วของการลงโทษจะเน้นไปที่กระบวนการพิจารณาของศาลในการไต่สวนคดีและมีคำพิพากษาลงโทษ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับงานของตำรวจในหน้าที่ของการสอบสวนทำสำนวนคดีของพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนสามารถสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เร็วก็จะทำให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลได้รวดเร็วด้วย ดังนั้นตามหลักการของความรวดเร็วของการลงโทษนี้ หากบทลงโทษสามารถนำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทันทีก็จะมีประสิทธิภาพในการยับยั้งป้องกันมาก และ 3) ความแน่นอน (Certainness) การลงโทษที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความแน่นอน ซึ่งความแน่นอนของการลงโทษสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การเพิ่มโอกาส ที่ผู้กระทำความผิดจะถูกจับกุม ได้แก่ การเพิ่มสายตรวจการสืบสวนหว่าน การไปถึงที่เกิดเหตุให้รวดเร็ว การระดมกวาดล้างอาชญากรรม การเก็บพยานหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วน หลักการของทฤษฎีการยับยั้งป้องกันให้มีประสิทธิภาพคือ การบังคับใช้กฎหมายต้องมีบทลงโทษที่แน่นอน กฎหมายที่ใช้บังคับต้องบังคับใช้ได้กับทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ กฎหมายที่ใช้บังคับต้องมีบทลงโทษที่รวดเร็ว และกฎหมายที่ใช้บังคับในการลงโทษผู้กระทำความผิดต้องได้รับการลงโทษที่เหมาะสม ไม่ลงโทษรุนแรงมากเกินไป เพราะจะส่งผลทำให้พฤติกรรมการกระทำความผิดมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่วนบทลงโทษที่น้อยเกินไป จะทำให้คนร้ายไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ

3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิษณุ ยุติธรรมนนท์ (2561) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของประชาชนในจังหวัดชลบุรี โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของประชาชน ในจังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล ได้แก่ ความผูกพันกับครอบครัว ทักษะติดต่อพฤติกรรมการเล่นพนัน การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการเล่นพนัน

กตিকা สุขสวัสดิ์ (2561) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชนในสถาบันการอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ

ศึกษาพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชน และเพื่อเสนอแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยพันธะทางสังคมและปัจจัยการเรียนรู้ทางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชน โดยพันธะทางสังคมมีผลในเชิงลบ ส่วนปัจจัยการเรียนรู้ทางสังคมมีผลในเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชน ดังนั้นจึงควรมุ่งเน้นไปที่สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาในการส่งเสริมให้เกิดพันธะทางสังคมและลดการเรียนรู้ทางสังคมแบบผิด ๆ เกี่ยวกับการเล่นพนันฟุตบอลให้กับเยาวชน โดยการเพิ่มพันธะทางสังคมให้เกิดขึ้นในสังคม ทำได้โดยการให้ความรักความอบอุ่นในครอบครัว มีการจัดกิจกรรมชุมชนหรือสังคมเพื่อให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์รวมถึงการอบรมสั่งสอนให้มีความเชื่อต่อกฎหมาย กฎระเบียบของสังคม และการลดการเรียนรู้ทางสังคมเกี่ยวกับการเล่นการพนันฟุตบอล ทำได้โดยเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน อบรมสั่งสอนถึงโทษของการพนันฟุตบอลให้เยาวชน ลงโทษและไม่สนับสนุนในการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชน เหล่านี้จะช่วยในการป้องกันและแก้ไขปัญหการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชนได้

ปัทมาภรณ์ สุขสมโส (2561) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบการใช้สื่อออนไลน์ต่อการเล่นพนันของเยาวชนในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเล่นการพนันผ่านสื่อออนไลน์ของเยาวชน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อออนไลน์กับพฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้สื่อออนไลน์ช่วยในการหาข้อมูลก่อนการเล่นการพนัน เพื่อช่วยในการหาข้อมูลสนับสนุนการพนันที่ต้องการเล่น เช่น การหาสถานที่เล่นพนัน หาแหล่งเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันในการเล่นการพนัน หาข้อมูลสถิติในการทายผลฟุตบอล ใช้เป็นแหล่งการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่เล่นการพนันด้วยกัน และใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการเล่นการพนันโดยนิยม เล่นผ่านเว็บไซต์การพนันฟุตบอล

ธนกฤษ ลิขิตธรากุล และคณะ (2563) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาสุขภาพจิตกับการเล่นการพนันของผู้รับบริการสายด่วนสุขภาพจิต 1323 โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสุขภาพจิตกับระดับปัญหาจากการพนัน ในผู้รับบริการสายด่วนสุขภาพจิต 1323 โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสุขภาพจิตของผู้เล่นการพนันจะมีปัญหาสุขภาพจิตในด้านสมาธิ ปัญหาการนอน รู้สึกเครียด รู้สึกไม่มีความสามารถในการเอาชนะปัญหา รู้สึกเศร้าหมอง ไม่มีความมั่นใจ และไม่มี ความสุข นอกจากนี้ยังพบว่า การเล่นการพนันเป็นการผ่อนคลาย และยังหวังจะได้เงินจากการพนัน สำหรับผู้ที่สามารถเลิกเล่นการพนันได้แล้วได้ให้ข้อมูลว่า ปัจจัยสำคัญที่เลิกพนันได้ เนื่องจากเลิกเพื่อคนที่รัก และเห็นผลเสียจากการพนัน

ทักษพร ศรีแก้วช่วง และสฤณี สืบพงษ์ศิริ (2565) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ แรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการติดการพนันออนไลน์ โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเล่นการพนันออนไลน์ เพื่อศึกษาถึงแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการติดการพนันออนไลน์ และเพื่อศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการติดการพนัน ออนไลน์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผลการวิจัย

พบว่า ผู้เล่นการพนันออนไลน์จะเริ่มเล่นจากการพนันฟุตบอลออนไลน์ โดยมีความถี่อย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง และหากวันใดไม่ได้เล่นการพนันออนไลน์ จะรู้สึกเหมือนขาดอะไรไปบางอย่าง มีอาการหงุดหงิดบ้างเล็กน้อย ส่วนแรงจูงใจที่ทำให้มีพฤติกรรมในการเล่นการพนันออนไลน์เกิดจากความชื่นชอบส่วนตัว ในการชอบเล่น ชอบเสี่ยงโชค และหากิจกรรมทำยามว่างที่ไม่น่าเบื่อ และพบว่าสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ มีผลต่อการตัดสินใจเล่นการพนันออนไลน์ สำหรับมุมมองของผู้เล่นแล้ว มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ควบคุมอยู่ ไม่ส่งผลทำให้เกรงกลัวหรือส่งผลต่อการตัดสินใจเล่นการพนันออนไลน์ เนื่องจากผู้เล่นเชื่อว่าการเล่นการพนันออนไลน์นั้น ไม่มีความเสี่ยงในการถูกดำเนินคดี เพราะใช้ตัวตนในโลกออนไลน์เล่น โดยไม่เสี่ยงเท่ากับการเดินทางไปเล่นการพนันด้วยตนเองที่บ่อนการพนัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1) รูปแบบของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 20 คน ประกอบด้วย ผู้ที่เล่นการพนันออนไลน์อย่างต่อเนื่อง จำนวน 10 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามเกณฑ์ (Criterion Purposive sampling)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ที่เล่นการพนันออนไลน์อย่างต่อเนื่อง และแบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คือ การพูดคุย สัมภาษณ์ ชักถามเพื่อให้ได้คำตอบจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่เล่นการพนันออนไลน์อย่างต่อเนื่อง จำนวน 10 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 10 คน

(2) ตรวจสอบข้อมูล (Triangulation) ได้แก่ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

(2.1) ด้านข้อมูล (Data) ประกอบด้วย (1) ด้านเอกสาร ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันที่มาจากแหล่งต่างกัน และ (2) ด้านบุคคล ใช้การรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากบุคคลหลายคน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ที่เล่นการพนันออนไลน์อย่างต่อเนื่อง และกลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ตำรวจ

(2.2) ด้านทฤษฎี ได้ใช้มุมมองของทฤษฎีที่หลากหลาย เป็นเครื่องตรวจสอบ

(2.3) ด้านผู้วิจัย ผ่านการตรวจสอบ โดยการวิเคราะห์ผลการศึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา

(3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและสรุปผลการศึกษา

(4) ปรับแก้ไขและนำไปเผยแพร่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกลุ่ม และดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อทำการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย (Results)

1) รูปแบบและวิธีการในการเล่นพนันออนไลน์

(1) รูปแบบการเล่นพนันออนไลน์

(1.1) เกมพนันทายผลกีฬา จากการศึกษาพบว่า เป็นเกมพนันที่ทายผลความน่าจะเป็นของกีฬานิตต่าง ๆ เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล เทนนิส วายน้ำ ม้าแข่ง เป็นต้น ผู้เล่นจะต้องวางเงินเดิมพันและคำนึงถึงมูลค่าในการต่อรอง เสี่ยงทายผลการแพ้ชนะ ผู้เล่นส่วนใหญ่จะคาดหวังให้ฝั่งที่ตนวางเงินเดิมพันเป็นผู้ชนะ และได้ผลตอบแทนนั้นกลับคืนมา จุดเด่นของการพนันประเภทนี้คือความท้าทายและความตื่นเต้นที่ผู้เล่นได้รับ เหล่าผู้เล่นจะต้องติดตามข่าวสารของกีฬาเพื่อลดความเสี่ยงในความไม่แน่นอนของเกมแต่ละเกม

(1.2) เกมพนันตัวเลข จากการศึกษาพบว่า ผลของเกมพนันประเภทนี้มาจากการสุ่มตัวเลขในบางประเทศ เกมพนันตัวเลขถูกบริหารจัดการโดยภาครัฐ เพื่อจัดการความโปร่งใสของผลตัวเลขที่ออกในแต่ละครั้ง โดยผู้พนันอาจมีการใช้ข้อมูลผลพนันในอดีตเป็นตัวเลือกในการตัดสินใจเสี่ยงโชคแต่ละครั้ง

(1.3) เกมพนันแบบคาสีโน จากการศึกษาพบว่า เกมพนันประเภทนี้จะคล้ายกับเกมพนันตัวเลข ใช้ไฟในการเล่นทางบ่อนพนันจะคำนวณความน่าจะเป็นในการได้เสียของการเล่น และนำมาตั้งเป็นกฎกติกาของแต่ละเกมการพนัน เพื่อให้ผู้เล่นปฏิบัติตาม ซึ่งกฎกติกาต่าง ๆ ทำให้ผู้เล่นเสียเปรียบทางบ่อนพนันโดยไม่รู้ตัว

(2) ความแตกต่างในการเล่นและประสบการณ์ของผู้เล่นการพนันออนไลน์

(2.1) ความเสมือนจริง จากการศึกษาพบว่า ในการพนันออนไลน์ ผู้เล่นรู้สึกเหมือนได้เข้าไปเล่นการพนันในสถานที่จริงและมีความสุข เช่น การเล่นคาสีโน การเล่นกีฬาออนไลน์ เป็นต้น

(2.2) ประสบการณ์ในการเล่นพนันออนไลน์ จากการศึกษาพบว่า การเล่นเกมพนันออนไลน์ต้องใช้กลยุทธ์และความคิดสร้างสรรค์ ผู้เล่นต้องฝึกอ่านพฤติกรรมของผู้เล่นคนอื่น ๆ เพื่อใช้ทักษะในการชนะในรอบต่าง ๆ ทั้งนี้ การเล่นเกมพนันออนไลน์ยังเสริมความเข้าใจและน่าสนใจเหมือนๆ การเล่นเกมพนันออนไลน์จึงเหมาะสำหรับคนที่ชอบความท้าทายและการเรียนรู้ เรียกว่ามันเป็นประสบการณ์ที่ท้าทายและสนุกอย่างยิ่งต่อผู้ที่ชอบท้าทายตนเองในเกม

(2.3) ความเสี่ยง จากการศึกษาพบว่า การเล่นเกมพนันออนไลน์มีความเสี่ยงสูงในการสูญเสียเงิน และมีความเสี่ยงในเรื่องของการฟอกเงินและการฉ้อโกง

(2.4) ผลกระทบต่อสุขภาพจิตและครอบครัว จากการศึกษาพบว่า การเล่นเกมพนันออนไลน์มีผลกระทบที่หลากหลายต่อสุขภาพจิตและครอบครัว รวมถึงเสี่ยงทางการเงินและความสัมพันธ์ส่วนตัว

(2.5) การควบคุม จากการศึกษพบว่า การเล่นเกมออนไลน์ต้องมีการควบคุมเพื่อป้องกันการละเมิดกฎหมายและปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การฟอกเงิน การฉ้อโกง และการติดการพนัน เพื่อรักษาความปลอดภัยและสุขภาพทางจิตใจของสังคมในระยะยาว

2) ปัจจัยเงื่อนไขในการเล่นการพนันออนไลน์

(1) ความสะดวกและการเข้าถึงได้ง่าย จากการศึกษพบว่า ปัจจุบันการเล่นเกมออนไลน์ผ่านมือถือมีความสะดวกสบายในการเข้าถึงมากขึ้น สามารถเล่นได้ทุกที่ทุกเวลา แต่ก็มีความเสี่ยงต่อการเสียเงิน

(2) แพลตฟอร์มการพนันออนไลน์

(2.1) ความปลอดภัยและความยุติธรรม จากการศึกษพบว่า ผู้เล่นเกมพนันออนไลน์ต้องการแพลตฟอร์มที่มีระบบความปลอดภัยและการตรวจสอบเกมอย่างเคร่งครัด

(2.2) ตัวเลือกเกมและการเติมเงิน จากการศึกษพบว่า ผู้เล่นเกมต้องการแพลตฟอร์มที่มีหลากหลายเกมและตัวเลือกการเติมเงินที่น่าสนใจและเชื่อถือได้ การมีการอัปเดตเกมใหม่ ๆ และความสะดวกในการเข้าถึงก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมความนิยมของการพนันออนไลน์ในสังคมไทย

(2.3) การบริการลูกค้า จากการศึกษพบว่า การบริการลูกค้าในการพนันออนไลน์มีความสำคัญในการตอบสนองความต้องการของผู้เล่น แต่การเข้าถึงที่ง่ายและสะดวกสบายอาจเป็นอันตรายและเสี่ยงต่อผู้เล่นในด้านการเงินและความสัมพันธ์ในสังคม

(3) วิธีการชำระเงิน

(3.1) การเน้นความสะดวกและปลอดภัย จากการศึกษพบว่า การใช้วิธีการชำระเงินและการเล่นเกมพนันออนไลน์มีการเน้นความสะดวกและปลอดภัยอย่างสูง เช่น PayPal หรือแอปพลิเคชันการชำระเงิน เพื่อทำธุรกรรมออนไลน์ ในทำนองเดียวกัน เว็บไซต์พนันออนไลน์มักใช้ซอฟต์แวร์ที่มีการรับรองและตรวจสอบเพื่อความยุติธรรม แต่ผู้คนควรอ่านข้อกำหนดและเงื่อนไขของเว็บไซต์อย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโอกาสในการโกงหรือปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ในการเล่นเกมพนันออนไลน์

(3.2) การชำระที่รวดเร็ว จากการศึกษพบว่า การชำระเงินที่รวดเร็วและสะดวก เช่น การใช้บัตรเครดิตหรือบริการโอนผ่านมือถือ นอกจากนี้ยังต้องใส่ใจในมาตรการรักษาความปลอดภัย เช่น การใช้รหัสผ่านที่แข็งแกร่งและการใช้งานการตรวจสอบสิทธิ์แบบสองปัจจัย เพื่อป้องกันการฉ้อโกงและความเสี่ยงต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลในการทำธุรกรรมออนไลน์ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

(3.3) การควบคุมการใช้จ่าย จากการศึกษพบว่า เน้นการใช้วอลเชอร์หรือบัตรเครดิตเพื่อจำกัดเงินและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว แต่ก็มี ความกังวลเกี่ยวกับโอกาสโกงผู้เล่น และการเสี่ยงติดการพนัน การแนะนำให้ตั้งงบประมาณและหยุดเล่นเมื่อถึงขีดจำกัด เพื่อผ่อนคลายและเพลิดเพลินกับเวลาว่างแทนการพนัน

3) แนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหากลุ่มการเล่นการพนันออนไลน์

(1) มุมมองด้านตัวผู้เล่นการพนันออนไลน์

(1.1) การตั้งขีดจำกัดของตัวเงินและเวลา จากการศึกษพบว่า เพื่อป้องกันการเสียเงินมากเกินไป รวมถึงการจำกัดเวลาเข้าถึงเป็นมาตรการที่สำคัญในการควบคุมการเล่นการพนันออนไลน์ เป็นการ

ป้องกันไม่ให้เสียเงินมากเกินไป ผู้เล่นที่มีคำแนะนำและเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เสนอมา ช่วยลดการเสพติดและเสี่ยงทางการเงิน และการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับเยาวชนเกี่ยวกับความเสี่ยงในการพนันออนไลน์ด้วย

(1.2) การสนับสนุนและการแบ่งปันข้อมูล จากการศึกษาพบว่า การศึกษาและแบ่งปันความรู้ช่วยเสริมความตั้งใจในการเล่นพนันอย่างรับผิดชอบ ใช้เวลาว่างในกิจกรรมอื่นเพื่อลดความต้องการเล่น การแบ่งปันประสบการณ์กับครอบครัวช่วยสร้างการสนับสนุนและความเข้าใจในการควบคุมพฤติกรรมการเล่น การให้ความรู้และการสนับสนุนด้านความปลอดภัยและการเสี่ยงทางการเงินและสุขภาพ การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความตระหนักและสนับสนุนการพัฒนานโยบายควบคุมการพนันออนไลน์ให้ดียิ่งขึ้น

(1.3) การติดตามผลและความเสี่ยงในการพนัน จากการศึกษาพบว่า การร่วมกับกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ การตั้งเป้าหมายในควบคุมการเล่น และการสนับสนุนนโยบายที่ดี เป็นวิธีการลดความเสี่ยงและผลกระทบจากการพนันออนไลน์ในสังคม

(2) บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2.1) หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะต้องมีการในการตรวจจับและป้องกันกิจกรรมการพนันออนไลน์ที่ผิดกฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการติดตามและควบคุมการพนันออนไลน์ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อวิเคราะห์และป้องกันปัญหาการพนันออนไลน์ รวมทั้งต้องกำหนดแผนการปฏิบัติในเชิงการพัฒนาหรือการป้องกันปราบปรามอย่างจริงจัง

(2.2) ชุมชน จากการศึกษาพบว่า องค์กรชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการร่วมป้องกันปัญหาการเล่นการพนันออนไลน์ โดยการเฝ้าสังเกตการณ์และรายงานลักษณะของผู้ที่ติดการพนันออนไลน์ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาดูแลและปราบปรามต่อไป

(2.3) ภาครัฐ จากการศึกษาพบว่า ภาครัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทในการให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการเล่นพนันออนไลน์ การสร้างแพลตฟอร์มที่มีเครื่องมือควบคุม และการสนับสนุนความรับผิดชอบของผู้เล่น เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันปัญหาการพนันออนไลน์ในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

1) รูปแบบและวิธีการในการเล่นการพนันออนไลน์

การพนันเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ ทำให้เกิดความตื่นเต้น ทำลายในแต่ละเกมการพนันแต่ละประเภทมีความน่าสนใจที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบ 3 รูปแบบ ได้แก่ เกมพนันทายผลกีฬา เกมพนันตัวเลข และเกมพนันแบบคาสีโน โดยการพนันทั้ง 3 ประเภทนี้อยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นพนันและผลพนัน ความสามารถในการเล่นของผู้เล่นจะเป็นตัวกำหนดหรือควบคุมผลพนันประเภทเกมพนันทายผลกีฬา ความสามารถในการควบคุมตนเองของผู้เล่นเกมพนันแบบคาสีโนจะต่ำ เพราะผลพนันของเกมเกิดจากการตัดสินใจในแต่ละครั้งของผู้เล่น เช่น การตัดสินใจเลือกจำพวก การตัดสินใจแทงไพ่ การวางเงินเดิมพัน เป็นต้น

(วิชญ วงศ์สินศิริกุล, 2554) ทุกการตัดสินใจของผู้เล่นย่อมส่งผลกระทบต่อผลพจน์ที่ตนจะได้รับ ในขณะที่เกมพนันทายผลกีฬาและเกมพนันตัวเลขนั้น ผู้เล่นจะมีความสามารถในการควบคุมตนเองของผู้เล่นได้มากกว่า เพราะผลของพนันทายผลกีฬาจะขึ้นอยู่กับผลการแข่งขันกีฬานั้นๆ ผลของพนันตัวเลขจะขึ้นอยู่กับการเล่นสุ่มหาหมายเลขรางวัล ผู้เล่นไม่สามารถกำหนดผลการแข่งขันกีฬาหรือการสุ่มหาตัวเลขได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความกดดันทางสังคม โดยสรุปได้ว่า ปัจจัยสิ่งเร้าต่าง ๆ มาเป็นแรงกดดันหรือชักจูงให้บุคคลแสดงพฤติกรรมบางอย่างหรือมุ่งมั่นที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แรงจูงใจในการเล่นการพนันออนไลน์คือความสนุกสนาน ความท้าทาย ผลตอบแทนที่เป็นเงินรางวัลเมื่อได้รับชัยชนะ ความสะดวกในการเล่น สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่จูงใจให้บุคคลเข้าสู่อการเล่นการพนันออนไลน์ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมทั่วไปยังไม่ยอมรับว่าเป็นวิธีการหารายได้ที่ถูกต้อง

การพนันเป็นการเสี่ยงโชคเพื่อเอาทรัพย์สินกัน มีลักษณะการเล่นที่ต้องได้เงินหรือเสียเงินสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา มีมาทุกยุคสมัย ผู้เล่นคาดหวังทั้งความสนุกสนานและผลตอบแทนที่เป็นเงินรางวัล เริ่มจากการพนันกีฬาแบบชาวบ้าน เช่น พนันมวย โกงเงิน น้ำเต้าปูปลา เป็นต้น และได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนกลายเป็นพนันออนไลน์ (พงศธร พุฒตาล, 2562) ซึ่งการพนันออนไลน์เป็นสิ่งที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก มีรูปแบบของเกมที่หลากหลายให้ผู้เล่นได้เลือกเล่นตามความต้องการของตนเอง ซึ่งลักษณะของการพนันออนไลน์ มีดังนี้ 1) ความไม่โปร่งใสของเว็บไซต์การพนัน 2) การบริการพนันไม่ได้มาตรฐาน 3) การชำระค่าสินค้าและบริการที่มีความเสี่ยง และ 4) ขาดการควบคุมสมบัติของผู้เล่นพนัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory) โดยสรุปได้ว่า บุคคลที่เลือกเล่นการพนันจะชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์และผลเสียที่ตนจะได้รับ หากผลประโยชน์นั้นคุ้มค่าที่จะเสี่ยง ก็เลือกที่จะเล่น แม้ว่าจะต้องเสียเงินแต่หากมีหนทางในการได้เงินกลับคืนมา ก็คุ้มค่าที่จะเล่น

2) ปัจจัยเงื่อนไขในการเล่นการพนันออนไลน์

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่เสมอรวมไปถึงการพนันทางออนไลน์ที่มีการนำเสนอโปรโมชั่นใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดผู้เล่นกลุ่มใหม่ให้เข้ามาใช้บริการ เมื่อเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้เว็บไซต์การพนันเหล่านี้เป็นที่นิยมของคนในยุคปัจจุบันมากขึ้น สาเหตุที่ทำให้มีการพนันออนไลน์ เป็นเพราะการเล่นการพนันออนไลน์มีความเสมือนจริง มีความสนุก ทำลายความสามารถในการเล่น บุคคลที่ชอบการเสี่ยงโชคจะให้ความสนใจกิจกรรมการพนันทุกรูปแบบ สามารถเข้าถึงได้ง่ายจากโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ค ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่อยู่ใกล้ตัว เพียงแค่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็สามารถเข้าถึงเว็บไซต์พนันออนไลน์ได้ ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ทันใจ สามารถเล่นได้ทุกที่ ทุกเวลา การพนันออนไลน์มีให้เลือกหลากหลายชนิด ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเพื่อเดินทางไปยังบ่อนการพนัน และมีความสะดวกในการชำระเงิน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory) โดยสรุปได้ว่า ผู้เล่นพนันออนไลน์มักตัดสินใจเล่นด้วยเหตุผล ต้องการเงินมากกว่าที่เสีย คิดว่าตัวเองจะโชคดีและได้เงินคืน ต้องการความผ่อนคลาย หาทางออกจากปัญหา และสอดคล้องกับทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) โดยสรุปได้ว่า พฤติกรรมการพนันออนไลน์อาจเกิดขึ้นจากแรงจูงใจที่ได้จากกลุ่มที่ผู้เล่นคบค้าสมาคมด้วย โดยเมื่อผู้เล่นมีพฤติกรรมการพนันจะได้รับการยอมรับ และการยกย่องจากสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเสพติดการพนัน เข้าสู่วงจรการพนันเสียผู้เสียคน อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมเพื่อหาเงินมาเล่นการพนัน และ

สอดคล้องกับทฤษฎีของลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human Motivation) โดยสรุปได้ว่า ผู้ที่ชื่นชอบในการเล่นการพนันมีสาเหตุมาจากการชื่นชอบในการเล่นเสี่ยงโชค การแสวงหาความสุขระยะสั้นซึ่งเป็นลำดับขั้นความต้องการทางสังคม โดยจะเริ่มเป็นสิ่งที่จิตใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคนเพราะคนมีนิสัยชอบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความต้องการดังกล่าวจึงเป็นความต้องการอยู่ร่วมกัน การได้รับการยอมรับจากคนอื่น และการมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมอยู่เสมอ การเล่นการพนันก็เป็นความต้องการที่จะมีกลุ่ม มีสังคมสำหรับผู้ที่มีความต้องการเสี่ยงโชค มารวมกลุ่มกัน เพื่อทำภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย เมื่อได้เข้าสู่การเล่นการพนันก็จะเกิดความรู้สึกคาดหวังที่จะได้รับชัยชนะ ระหว่างที่เล่นอาจมีความเครียดและความกดดัน ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีความเครียด (Strain Theory) โดยสรุปได้ว่า มนุษย์อาจจะมีวิธีในการรับมือกับปัญหาความเครียดที่ต่างกันออกไป บางคนอาจจะเลือกหลบเลี่ยง บางคนเลือกที่จะป้องกันสิ่งเร้าที่จะนำความเครียดมาสู่ตนเอง บางคนเลือกที่จะเผชิญหน้ากับความเครียด ในเกมการพนันที่ต้องมีการลุ้นผลแพ้หรือชนะ ผู้เล่นจะมีความกดดันมากเป็นพิเศษเพราะมีการวางเงินเป็นเดิมพันไว้ ซึ่งมีผลต่อสภาพจิตใจเป็นอย่างมาก หากชนะก็หมายถึงการได้เงินรางวัลตอบแทน แต่ถ้าหากแพ้ก็ต้องสูญเสียเงินนั้นไปในที่สุด ซึ่งผู้เล่นเลือกที่จะปล่อยวางความกดดันนี้ได้ด้วยการเลิกเล่นหรือหยุดเล่น แต่ผู้เล่นบางคนเลือกที่จะเผชิญหน้าและเล่นต่อเพราะคาดหวังที่จะได้เงินที่เสียไปกลับคืนมา จึงกล่าวได้ว่า ความกดดันนี้นำมาซึ่งผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต เพราะจะส่งผลให้มีพฤติกรรมบกพร่องและมีผลต่อสัมพันธภาพกับผู้คนรอบข้างได้

3) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันออนไลน์

การพนันเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเกือบทุกสังคม เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ในโลกยุคปัจจุบันมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้ผู้คนเกือบทุกเพศทุกวัยเข้าถึงการพนันออนไลน์ได้มากขึ้น ทำให้ผู้เล่นบางส่วนขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง และเล่นจนเกินขีดจำกัด ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านการเงินและชีวิตส่วนตัวจนเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ให้ข้อมูลได้ให้แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเล่นการพนันออนไลน์ จากการศึกษาสามารถแบ่งได้ดังนี้

(1) การป้องกันและแก้ไขปัญหาระดับนโยบาย

(1.1) การอนุญาตให้การพนันออนไลน์เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย โดยภายใต้กรอบของกฎหมายจะทำให้ง่ายต่อการควบคุม รัฐจะสามารถควบคุมผู้เล่นพนันออนไลน์ได้ เช่น การออกกฎหมายจำกัดอายุของผู้เล่น วงเงินที่ใช้ในการเล่น จำนวนครั้งในการโอนเงินเข้าบัญชีเว็บพนัน ซึ่งจะทำให้ผู้เล่นการพนันออนไลน์ มีขอบเขตในการควบคุมตนเองและระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้น เป็นต้น

(1.2) การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับความเสี่ยงของการพนันออนไลน์ และรณรงค์ให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาลเล่นการพนันออนไลน์

(1.3) การจัดตั้งระบบการชำระเงินในการเล่นการพนันออนไลน์ที่ได้มาตรฐาน ได้แก่ การยืนยันตัวตนแบบสองชั้น เพื่อป้องกันการโจรกรรมข้อมูล มีระบบการแจ้งเตือนเมื่อมีการใช้จ่ายเกินขอบเขตหรือจำกัดการเติมเงินในแต่ละวันเพื่อควบคุมการใช้จ่าย เป็นการลดความเสี่ยงในการถูกฉ้อโกงและโจรกรรมข้อมูลส่วนตัว

(1.4) การกำหนดมาตรการควบคุมการเล่นการพนันออนไลน์ โดยควรมีการกำหนดเวลาในการเข้าเล่น อายุของผู้ที่เข้าเล่นการพนันออนไลน์วงเงินที่ใช้ในการเล่น เพื่อให้มองเห็นถึงต้นตอของปัญหาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากการเล่นการพนันออนไลน์ได้

(1.5) การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือบุคคลที่ติดการพนันออนไลน์ โดยต้องขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างสังคมที่ปลอดภัย

(2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาในระดับครอบครัว การป้องกันและแก้ไขปัญหในระดับครอบครัวจึงเป็นจุดสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม เพราะสิ่งที่จะทำให้รูดพันจากวิกฤติต่าง ๆ ไปได้ คือความรัก ความเอื้ออาทร การยอมรับซึ่งกันและกัน และการพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไปด้วยกันด้วยความเข้าใจ เริ่มจากการฝึกการควบคุมตนเอง ผู้ที่ติดการพนันส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ ขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง ขาดความสุข จึงต้องแสวงหาความสุขในทางที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นวิธีที่จะช่วยให้ลืมความเครียดได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยสรุปได้ว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ถูกขับเคลื่อนโดยความปรารถนาที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและหาวิธีที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านี้ ดังนั้น หากบุคคลมีการฝึกการควบคุมตนเอง และรู้ความเสี่ยงจากการเล่นการพนันออนไลน์ ก็จะทำให้ช่วยลดปัญหาการติดการพนันและการใช้จ่ายที่ขาดสติได้ดียิ่งขึ้น และการเลือกใช้เวลาว่างทำกิจกรรมอื่นที่มีประโยชน์ เมื่อบุคคลได้ตระหนักถึงความเสี่ยงและผลเสียที่เกิดจากการเล่นการพนันออนไลน์ ก็จะทำให้บุคคลเบี่ยงเบนความสนใจออกจากการเล่นการพนันออนไลน์ และทำกิจกรรมอื่นที่มีประโยชน์ สร้างสรรค์ และตรงกับความต้องการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human Motivation) โดยสรุปได้ว่า เมื่อบุคคลมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเป็นการตอบสนองความต้องการด้านความมั่นคง ปลอดภัย โดยสร้างความมั่นคงในหน้าที่การงาน หากบุคคลควรมีการตระหนักรู้ และควบคุมตนเองให้อยู่ในแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม รู้จักการลำดับความสำคัญในชีวิต ใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ ไม่ปล่อยใจให้หลงไหลไปกับการพนันออนไลน์ที่มีความเสี่ยงต่อสถานะการเงินและคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) รัฐควรควบคุมการพนันออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น การฟอกเงิน การฉ้อโกง และการเสี่ยงต่อการเสียเงิน โดยส่งเสริมให้การพนันออนไลน์เป็นไปตามกฎหมายผ่านหน่วยงานกำกับดูแลที่เชื่อถือได้ พัฒนามาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมการเล่นเกม เพื่อส่งเสริมให้ผู้คนเล่นพนันออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย และเพื่อเสริมความตระหนักถึงผลกระทบต่อนักพนันและสังคม นอกจากนี้ ควรพัฒนานโยบายที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

(2) หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการออกใบอนุญาต ควบคุม กำกับดูแล ตรวจสอบ และดำเนินการต่อเว็บไซต์พนันออนไลน์ ในขณะเดียวกัน หน่วยงานด้านความมั่นคงควรทำหน้าที่ใน

การตรวจสอบ ป้องกัน และปราบปรามการพนันออนไลน์ที่ผิดกฎหมาย ส่วนหน่วยงานด้านสาธารณสุขควรให้ความรู้ ส่งเสริมการป้องกัน และบำบัดรักษาผู้ติดการพนันออนไลน์ และหน่วยงานด้านการศึกษาควรส่งเสริมทักษะชีวิตและการป้องกันปัญหาสังคมให้กับเยาวชน สุดท้าย หน่วยงานด้านสื่อสารมวลชนควรให้ความรู้ ธารณะ และป้องกันผลกระทบของการพนันออนไลน์

(3) ประเด็นสำคัญควรมีกฎหมายที่ชัดเจน ครอบคลุม และทันสมัย เกี่ยวกับการพนันออนไลน์ รวมถึงมาตรการควบคุมการเข้าถึงเว็บไซต์พนันออนไลน์ ระบบตรวจสอบและติดตามธุรกรรมการเงินที่เกี่ยวข้อง มาตรการคุ้มครองผู้บริโภค การส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้ให้บริการพนันออนไลน์ และมาตรการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ติดการพนันออนไลน์

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

(1) ตำรวจควรดำเนินการตรวจสอบ จับกุม และดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์ที่ผิดกฎหมาย หน่วยงานด้านสังคมสงเคราะห์ควรให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดการพนันออนไลน์ สถานศึกษาควรให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและผลกระทบของการพนันออนไลน์ พัฒนาทักษะชีวิตให้นักเรียนและนักศึกษา องค์กรภาคประชาสังคมควรสร้างการตระหนักรู้ ธารณะ และป้องกันปัญหาการพนันออนไลน์ สื่อมวลชนควรนำเสนอข่าวสาร ข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับการพนันออนไลน์อย่างถูกต้อง

(2) ประชาชนควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลกระทบของการพนันออนไลน์ ควรเล่นพนันออนไลน์อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ และเข้าใจกรอบที่กำหนด ครอบครัวและชุมชนควรดูแลเอาใจใส่ สนับสนุน และช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาติดการพนันออนไลน์ สังคมควรมีค่านิยมที่ไม่สนับสนุนการพนันออนไลน์

(3) แพลตฟอร์มการพนันออนไลน์ควรมีระบบความปลอดภัยที่มีมาตรฐาน ป้องกันการโกง และมีมาตรการควบคุมการเล่น เช่น การจำกัดเวลาและจำนวนเงินเดิมพัน รวมถึงระบบแจ้งเตือนความเสี่ยง

3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) การวิจัยในครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรและพื้นที่ที่กว้างขึ้น เพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการพนันออนไลน์อย่างรอบด้าน โดยอาจพิจารณาศึกษาถึงปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบของการพนันออนไลน์ในเชิงลึก รวมถึงศึกษาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับกลุ่มประชากรต่างๆ

(2) การวิจัยในครั้งต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่ครอบคลุมและรอบด้านยิ่งขึ้น โดยอาจพิจารณาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน เช่น การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ร่วมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนันออนไลน์

(3) ในอนาคตประเทศไทยหากการพนันออนไลน์ถูกกฎหมาย แพลตฟอร์มการพนันออนไลน์ควรมีระบบความปลอดภัยที่มีมาตรฐาน ป้องกันการโกง และมีมาตรการควบคุมการเล่น เช่น การจำกัดเวลาและจำนวนเงินเดิมพัน รวมถึงระบบแจ้งเตือน ความเสี่ยง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กตিকা สุขสวัสดิ์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลของเยาวชนในสถาบัน การอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์.
- ทักษพร ศรีแก้วช่วง และสฤณี สืบพงษ์ศิริ. (2565). แรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการติดการพนันออนไลน์. *วารสารอาชีวศึกษาและสังคมศาสตร์*, 4(1), 71-84.
- ธนภุช ลิขิตธรากุล, ภาสกร คุ่มศิริ, พัทธธีรา ดิษยวรรณวัฒน์, ชลธิชา แยมมา, และ สันติภาพ นันทะสาร. (2563). ปัญหาสุขภาพจิตกับการเล่นการพนันของผู้รับบริการสายด่วนสุขภาพจิต 1323. *วารสาร สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 65(2), 131-140.
- ปัทมาภรณ์ สุขสมโส. (2561). การศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบการใช้สื่อออนไลน์ต่อการเล่นพนันของ เยาวชนในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.
- พงศธร พุดตาล. (2562). พฤติกรรมและทัศนคติต่อการเล่นพนันฟุตบอลของนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งใน ภาคตะวันออก. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรชัย ขันดี และคณะ. (2558). *ทฤษฎีอาชีววิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. ส.เจริญการ พิมพ์.
- พิษณุ ยุติธรรมนนท์. (2561). พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของประชาชนในจังหวัดชลบุรี. มหาวิทยาลัย บูรพา.
- มนัสนันท์ มีทรัพย์ทอง. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออก. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- รัตนภรณ์ ยงยุทธวิชัย, สุพัตรา แผนวิจิต, และ วรณวิภา เมืองถ้ำ. (2563). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับการพนันและการพนันออนไลน์ของประเทศไทย. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10. https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/%E0%B8%9D%E0%B8%AA%E0%B8%A A/research/Proceedings_2563/FullPaper/SS/Ora/O-SS%20049%20%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0 %B8%A7%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A0%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%20%20%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8 %A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%8A%E0%B8%B1%E0%B8%A2.pdf
- วิไลลักษณ์ ลังกา, นริสรา พิงโพธิ์สภ, และ พชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์. (2563). *คู่มือ แนวทางการป้องกันการ เล่นพนันออนไลน์ สำหรับครูแนะแนว*. อมรรัตน์ ก๊อบปี้.
- วิชญ์ วงศ์สินศิริกุล. (2554). *เกมพนันออนไลน์: หายนะเกมพนันที่ต้องควบคุม* [รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์]. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (2565). รายงานศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ปี 2565. โรงพิมพ์เดือนตุลา.
เสกสัน เครือคำ. (2558). อาชญากรรม อาชญาวិทยา และงานยุติธรรมทางอาญา. เพชรเกษมการพิมพ์.
ThaiPBS. (2566). พนันออนไลน์ ภัยร้ายแค่ปลายนิ้ว.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/326040>

การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีสำหรับเทคนิคการสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์: กรณีศึกษาในกองบัญชาการตำรวจนครบาล

นิรมล เส็งสมวงศ์¹ วงศ์ยศ เกิดศรี² และ วรวัช วิชชุวาณิชย์³

วันที่รับบทความ: 24 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 28 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 29 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาถึงแนวทางการใช้เทคนิคการสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์นี้มีความซับซ้อน และมีปัจจัยหลายอย่างในการทำงาน ซึ่งการศึกษานี้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทาง และวิธีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จริงของกองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อจะได้นำมาประยุกต์ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมสำหรับผู้ที่ยังไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ในการทำงานการสืบสวนคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์นี้ และเพื่อให้เกิดความตระหนักของประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดคือเจ้าหน้าที่ตำรวจในกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 9 ราย ที่เป็นผู้ที่เคยปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์มาแล้วอย่างน้อย 3 ปี โดยส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของนโยบายการปฏิบัติงานงบประมาณในการสนับสนุนการทำงาน การปรับใช้กฎหมาย รวมไปถึงการใช้ภาคีเครือข่ายเพื่อยับยั้งการเกิดปัญหาการตกเป็นเหยื่อในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์อีกด้วย ทั้งนี้ยังมีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานจริงเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่ตามมาคือคุณค่าต่อการทำงานและประสิทธิภาพต่างๆ ตามมาด้วย

คำสำคัญ: เทคนิคสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์, แก๊งคอลเซ็นเตอร์, การปฏิบัติงานที่ดี

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, ร้อยตำรวจเอกหญิง (ผู้ประพันธ์บทความ)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตำรวจโท ดร., คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

³ รองศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี, ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

A Study of Good Practices for Investigation Techniques in Case of Call Center Gang: A Case Study in Metropolitan Police Bureau

Niramol Sengsomwong¹, Wongyos Keardsri², & Woratouch Witchuvanit³

Received: June 24, 2024; Revised: August 28, 2024; Accepted: August 29, 2024

Abstract

The study of investigative techniques in call center gang cases is complicated, and there are many factors at work. This study aims to study the guidelines and methods used by police officers in the actual performance of the Metropolitan Police Bureau. In order to be able to apply in the performance of their duties appropriately for those who have not yet performed their duties in this call center gang investigation, and to raise public awareness of victims of call center gangs All of the main informants interviewed were 9 police officers in the Metropolitan Police Bureau, who have been working in investigations in the case of gang call centers for at least 3 years, most of them see the importance of operational policies, the budget to support the work, law enforcement, and the use of network partners work law enforcement Including the use of network partners to prevent the problem of being a victim in the case of a call center gang. In addition, there are also suggestions for actual operations for the subsequent benefits that are valuable to work and effectiveness.

Keywords: Investigation techniques in the case of call center gangs, call center gangs, good practice

¹ Graduate student in Master of Science Faculty of Science, Royal Police Cadet Academy, Police Captain (Corresponding Author)

² Assistant Professor, Police Lieutenant Colonel, Ph.D., Forensic Sciences Faculty, Royal Police Cadet Academy

³ Associate Professor, Police Major General, Special Expert of Royal Thai Police

บทนำ (Introduction)

แก๊งคอลเซ็นเตอร์เป็นมิจฉาชีพที่มาในรูปแบบการทำงานเป็นขบวนการ ซึ่งมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ซึ่งการทำงานของแก๊งคอลเซ็นเตอร์อาศัยหลักในการทำงานด้วย 2 ลักษณะ คือ การหลอกลวงให้เกิดความโลภ เช่น หลอกผู้เสียหายว่าได้รับรางวัลมูลค่าจำนวนหนึ่ง แต่ต้องมีการชำระค่าบริการหรือค่าธรรมเนียม และอีกลักษณะหนึ่งคือ การหลอกลวงให้เกิดความกลัว เช่น หลอกผู้เสียหายว่ามีบัญชีที่พัวพันกับยาเสพติด บัญชีจะถูกอายัด และจะถูกตรวจสอบจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งปัจจุบันมีคนหลงเชื่อ และตกเป็นเหยื่อแล้วเป็นจำนวนมาก

ปัจจุบันทางธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ข้อมูลสถิติที่มีผู้เสียหายสูญเงินหลายล้านบาทใน ปี พ.ศ. 2564 พบว่า การฉ้อโกงทางการเงิน (Financial Fraud) ในรูปแบบแก๊งคอลเซ็นเตอร์ มีมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2563 ร้อยละ 270 หากจัดอันดับนั้น อยู่เป็นอันดับหนึ่ง ที่มีมูลค่าการเสียหายเกือบ 1,600 ล้านบาท ซึ่งเป็นปัญหาที่มีการส่งผลกระทบต่อตามมาทางเศรษฐกิจ และทางสังคม พบว่า ผู้เสียหายบางรายมีการสูญเสียเงินเป็นหนี้สิน หรือคิดสั้นฆ่าตัวตาย จนนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตตามมา นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของประเทศอีกด้วย การเติบโตของอาชญากรรมทางไซเบอร์ในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ แต่ยังสร้างความตื่นตระหนกในสังคม (Lavorgna, 2019) และแนวโน้มการก่อเหตุในรูปแบบนี้ยังคงตัวอยู่ในระดับสูงแม้จะผ่านพ้นช่วงวิกฤตการณ์ระดับโลกไปแล้วก็ตาม (Buil-Gil et al., 2021) นอกจากนี้ผลกระทบทางจิตวิทยาจากการตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพออนไลน์ยังขยายวงกว้างไปสู่กลุ่มประชากรในสถานศึกษา และคนรุ่นใหม่อีกด้วย (นันทิยา สวัสดิวิชัยโสภิต, 2563)

จึงเห็นได้ว่าแก๊งคอลเซ็นเตอร์ เป็นปัญหาที่ทำให้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน รวมถึงเป็นภัยอันตรายที่คุกคามต่อประเทศด้วย ทั้งนี้ในเรื่องคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์นี้เป็นคดีที่ได้รับความสนใจของประชาชนในการแก้ไขปัญหของเจ้าหน้าที่รัฐในทุกภาคส่วนด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Research Objectives)

- 1) เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีของเทคนิคการสืบสวนสำหรับการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในกองบัญชาการตำรวจนครบาล
- 2) เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับในการใช้เทคนิคการสืบสวนกับการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การทบทวนวรรณกรรม (Reviews of Literature)

การศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการใช้เทคนิคสืบสวนในการเกิดคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ นี้ได้ทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสืบสวนคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ประกอบด้วย

1) แนวคิดและทฤษฎีเทคนิคการสืบสวน

การใช้เทคนิคการสืบสวนในการปฏิบัติงานตามภารกิจจะต้องมีความรู้พื้นฐานในการทำงาน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และความสามารถปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ดังนี้

(1) ความหมายของการสืบสวน

การสืบสวน หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจ และหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด นอกเหนือจากนี้ การสืบสวนยังครอบคลุมถึงกระบวนการรวบรวมข้อมูลดิบ พฤติการณ์แวดล้อม และการวิเคราะห์พยานหลักฐานอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ความผิดและระบุตัวผู้ต้องสงสัยอย่างมีแบบแผน (บันดล สุยะเพ็ญ, 2555; ฤทธิจุฑา เชมะสนิช, 2562)

(2) ประเภทของการสืบสวน

ประเภทแรก การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำไปตามอำนาจและหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานต่างๆอันเป็นการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและประชาชนนั้น

ประเภทที่สอง การสืบสวนหลังเกิดเหตุ เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจได้กระทำไปตามอำนาจและหน้าที่ในการแสวงหาหลักฐานของคดีที่เกิดขึ้นนั้น ทั้งนี้เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด อันนำไปสู่การระบุตัวของผู้กระทำผิดการออกหมายจับ จับกุมผู้กระทำผิดนำตัวมาให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการต่อไป

(3) รูปแบบการกระทำความผิดและลักษณะของแก๊งคอลเซ็นเตอร์

การจัดองค์กร การกระทำความผิดของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call center) มีลักษณะที่ถือได้ว่าเป็น อาชญากรรมข้ามชาติอย่างหนึ่ง ตามคำนิยามของอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยจะมีการหลอกลวงคนไทย หรือจ้างคนไทยไปเป็นพนักงาน ประจำศูนย์โทรศัพท์นอกประเทศ เพื่อทำการหลอกลวงผู้เสียหายที่เป็นคนไทยหรืออยู่ในประเทศไทย มีความเสียหายเกิดขึ้นในประเทศไทย และจะมีผู้ทำหน้าที่ถอนเงินสดจากตู้ถอนเงินสดอัตโนมัติ หรือเรียกว่า ม้าถอนเงิน เพื่อถอนเงินสดในประเทศไทย ประเทศไต้หวัน ประเทศมาเลเซีย หรือสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น โดยกลุ่มองค์กรอาชญากรรม สามารถแบ่งการทำงานออกได้เป็น 4 หน้าที่ ด้วยกัน ดังนี้

(3.1) กลุ่มคอลเซ็นเตอร์ มีการตั้งศูนย์โทรศัพท์ ในต่างประเทศเพื่อสะดวกในการควบคุม พนักงานผู้ทำหน้าที่พูดหรือหลอกลวงเหยื่อไม่ให้หลบหนี หรือไม่ให้ความลับรั่วไหล มีการฝึกหลักการทางจิตวิทยาในการพูดโน้มน้าวและหลอกลวง แต่จะไม่มีการจัดตั้งศูนย์โทรศัพท์ในประเทศที่จะทำการหลอกลวง มีการรับส่งกันเป็นทอด เพื่อความน่าเชื่อถือ โดยศูนย์โทรศัพท์จะติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อใช้ระบบโทรศัพท์ผ่านทาง อินเทอร์เน็ตหรือ วีโอไอพี (VOIP: Voice Over Internet Protocol) การติดตามค่อนข้างยาก สัญญาณเสียง ชัดเจน โดยจะมีชาวไต้หวันหรือชาวจีนเป็นผู้มีความชำนาญในการควบคุมระบบ และการโทรศัพท์ เพื่อโทรหาผู้เสียหายจะใช้โปรแกรมในการสุ่มไปเรื่อย ๆ ส่วนหมายเลขที่ปรากฏปลายทางจะใช้โปรแกรมในการตั้งหมายเลข ให้ปรากฏเป็นหน่วยงานราชการตามที่ตั้งหรือเรียกว่า หมายเลขปลอม

เช่น สำนักงานป้องกันและป้องกันการฟอกเงิน , กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือว่าเป็นโทรศัพท์จากหน่วยงานนั้น ๆ

(3.2) กลุ่มม้าถอนเงิน ม้าถอนเงิน มักใช้เรียกกลุ่มบุคคลที่เป็นชาวไต้หวัน จีน มาเลเซียหรือชาวไทยที่ราบ สูงที่สามารถพูดภาษาจีนได้ เป็นผู้ทำหน้าที่ใช้บัตรของเหยื่อในการถอนเงินสดจากตู้ถอนเงินสด อัตโนมัติเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้ควบคุมว่ามีเงินเข้าบัญชีธนาคารแล้ว ในคดีที่หลอกลวงคนไทยที่พบบัญชีม้าจะถอนเงินสดทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศเช่น ไต้หวันและสาธารณรัฐประชาชนจีนม้าถอนเงิน อยู่ในความควบคุมของหัวหน้าชาวไต้หวันซึ่งจะต้องประสานงานระหว่างศูนย์โทรศัพท์เพื่อแจ้งให้ม้าถอนเงินไปทำการถอนเงินทันทีเพื่อป้องกันการอายัดบัญชีธนาคารจากผู้เสียหาย

(3.3) กลุ่มจัดหาบัญชีธนาคารหรือบัตรอิเล็กทรอนิกส์ จะมีหน้าที่ในการไปรวบรวมบัญชีและบัตรเอทีเอ็มเพื่อส่งให้กับกลุ่มม้าถอนเงิน และ แจ้งรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ชื่อเจ้าของบัญชี หมายเลขบัญชี หมายเลขบัตรเอทีเอ็มให้กับผู้ควบคุม ม้าถอนเงินและศูนย์โทรศัพท์โดยการแจ้งประชาชนทั่วไปให้เปิดบัญชีธนาคารประเภทสะสมทรัพย์ พร้อมขอใช้บัตรบัตรเอทีเอ็มโดยจะมีค่าจ้างอยู่ที่ ประมาณ 1-1,500 บาท หากมีความจำเป็นต้อง ถอนเงินจำนวนมากก็จะขอเพิ่มวงเงิน ซึ่งผู้รับจ้างเปิดบัญชี จะต้องถูกดำเนินคดีในความผิดฐานเป็น ตัวการร่วมกันฉ้อโกงประชาชนเช่นเดียวกัน

(3.4) กลุ่มจัดการทางการเงิน ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวจะมีหน้าที่ในการรวบรวมเงินสดจากม้าถอนเงินที่ทำการถอนเงิน สดจากตู้ถอนเงินสดอัตโนมัติที่ทำการหลอกลวงมาได้ ส่งเงินให้กับเจ้าของหรือระดับหัวหน้าต่อไป ซึ่งหากพบหลักฐานเชื่อมโยงไปถึงก็ต้องถูกดำเนินคดีในความผิดฐาน ร่วมกันฉ้อโกงประชาชน เช่นเดียวกัน

ลักษณะการทำงานของขบวนการนี้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้บัญชีม้าและเครือข่ายทางการเงิน (Money Mules) ในอาชญากรรมไซเบอร์ระดับสากลที่มีการผสมผสานเทคโนโลยีขั้นต่ำและขั้นสูงเข้าด้วยกันเพื่อยกย้ายถ่ายเทเงินอย่างรวดเร็ว (Leukfeldt & Jansen, 2015) ซึ่งมักใช้กลวิธีการเขียนบทหลอกลวง (Crime Script Analysis) ที่ซับซ้อนแยบยลในการโน้มน้าวเหยื่อ (Nguyen, 2022) และจัดเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายเฉพาะทางในการปราบปรามและสกัดกั้นเครือข่าย (พัลลภ หิรัญรอด, 2562)

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐวุฒิ ไวทยรุ่งโรจน์, 2560 ได้วิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายของสถาบันการเงินเพื่อบรรเทาความเสียหายจากการหลอกลวงให้โอนเงินทางโทรศัพท์ เนื่องจากเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารในยุคปัจจุบันได้มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว มีรูปแบบการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายและมีการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้การติดต่อสื่อสารในยุคปัจจุบันเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ทำธุรกรรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากขึ้น กลายเป็นช่องทางให้อาชญากรอาศัยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารดังกล่าวและช่องว่างทางกฎหมายคิดค้นวิธีการก่ออาชญากรรมที่ซับซ้อน โดยการนำรูปแบบการโทรศัพท์ด้วยเสียงผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นเครื่องมือในการ

โทรศัพท์หลอกลวงประชาชน จะเห็นได้ว่าการก่ออาชญากรรมในปัจจุบันมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้บัญชีเงินฝากของธนาคารเป็นเครื่องมือรองรับเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน เช่น กลุ่มที่รวมกันเพื่อหลอกลวงทางโทรศัพท์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนผู้เสียหายหลงเชื่อและโอนเงินออกจากบัญชีเงินฝากของตนเข้าบัญชีของอาชญากรเหล่านั้น

วีระพงษ์ และคณะ, 2556 ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบ การบริหารจัดการคดีในสถานีตำรวจ พบว่า การสร้างระบบการบริหารจัดการงานคดีของสถานีตำรวจ จำเป็นต้องคำนึงถึงเป้าหมายที่แท้จริงขององค์กรตำรวจในเรื่องการคุ้มครอง สังคมจากปัญหาอาชญากรรม ซึ่งสะท้อนจากบทบาทขององค์กรในเรื่องการ ป้องกันอาชญากรรม การจับกุมผู้กระทำความผิด การสืบสวนสอบสวน และการให้บริการประชาชน ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานคดี ในสถานีตำรวจ จึงขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงระบบงานสอบสวนที่ไม่มีประสิทธิภาพในปัจจุบันและระบบตำแหน่งของพนักงานสอบสวนให้สอดคล้องกับลักษณะ งานของสถานีตำรวจ โดยมุ่งศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของพนักงานสอบสวนใน การอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้กับประชาชน ภายใต้ระบบการทำงานด้านการสอบสวนและการบริหารงานสถานีตำรวจที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการนำระบบยุติธรรมชุมชนมาใช้ในสถานีตำรวจ เพื่อยุติความขัดแย้งและส่งเสริมการ มีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่ เกี่ยวข้อง อาจสรุปได้ว่าการบริหารจัดการงานคดีในสถานีตำรวจ มีความหมาย ถึงการพัฒนาใน 3 ด้าน คือ 1. ระบบงานสอบสวน 2. ระบบตำแหน่งของพนักงานสอบสวน และ 3. กระบวนการยุติธรรมชุมชนในระบบงานตำรวจ

นอกจากนี้ เดวิท ไชยสาร และ ศาสวัต เพ่งแพ (2565) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสืบสวนสอบสวน พบว่า ข้าราชการตำรวจฝ่ายสืบสวนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Garicano และ Heaton (2007) ที่ชี้ว่าการจัดองค์กรตำรวจ และการประยุกต์ใช้ระบบประมวลผลข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยจะช่วยให้ผลสำเร็จในการควบคุมและคลี่คลายคดีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ขณะเดียวกัน การทำความเข้าใจมิติด้านนิติจิตวิทยาและความมั่นใจในองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่ก็จะเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนงานสืบสวน (สมวดี ไชยเวช, 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเก็บพยานหลักฐานทางดิจิทัลจากอุปกรณ์พกพา ซึ่งแม้จะไม่ได้ถูกเปิดใช้งานในขณะเกิดเหตุก็สามารถนำมาใช้พิสูจน์พยานหลักฐานทางคดีทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ (Bhattathiripad, 2018)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1) รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการใช้เทคนิคสืบสวนในกรณีการเกิดคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจะทำจากการขอสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ที่เคยปฏิบัติงานในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ จากเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9 จำนวนทั้งสิ้น 9 นาย เพื่อทำการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ และจะจัดทำแนวทางการกำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานที่ดีในการใช้เทคนิคสืบสวนกรณีการเกิด

คดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ออกมาเป็นลักษณะของแผนที่ความคิด (Mind map) เพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนกรณีการเกิดคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์

2) การเก็บข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

ใช้การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้คำถาม 6 ข้อ รายละเอียดคำถามดังนี้

- (1) ท่านมีการวางแผนหรือเตรียมตัวอย่างไรก่อนการปฏิบัติงานในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์
- (2) ท่านมีการดำเนินการในการใช้เทคนิคสืบสวนอย่างไรจนรู้ตัวผู้กระทำความผิดในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์
- (3) ท่านมีการประสานงาน หรือปรึกษาหน่วยงานอื่นๆ เพื่อขอความช่วยเหลือในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์หรือไม่ อย่างไร
- (4) ท่านมีการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานอะไรบ้าง เพื่อจับกุมตัวผู้กระทำความผิดในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ อย่างไร
- (5) ท่านมีการเชื่อมโยงพยานหลักฐาน จนสามารถใช้เป็นหลักฐานในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดอย่างไรบ้าง
- (6) ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เทคนิคสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์อย่างไร

3) จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระบวนการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด เพื่อคุ้มครองสิทธิและรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคน โดยโครงการวิจัยได้รับการพิจารณาและอนุมัติรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างถูกต้อง ปรากฏตามเอกสารรับรองเลขที่ 651027-47 และรหัสโครงการวิจัย FSRPCA-IRB-65047

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักเสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว ได้ใช้การพรรณนา การวิเคราะห์ และการสรุปผลในรูปแบบผังงาน

ผลการวิจัย (Results)

จากการศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีสำหรับเทคนิคสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ที่ได้ทำการศึกษาจากกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจในกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่เคยปฏิบัติงานมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี ซึ่งอยู่ในระดับตำแหน่งตั้งแต่รองสารวัตร จนถึงระดับตำแหน่งผู้กำกับการ ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในครั้งนี้ ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- (1) แนวทางการปฏิบัติที่ดีของเทคนิคการสืบสวนสำหรับการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในกองบัญชาการตำรวจนครบาล สามารถทำเป็นรูปแบบแผนผังความคิดออกมาให้ได้ลักษณะหลักการปฏิบัติงานใน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวางแผนหรือการเตรียมตัวก่อนการใช้เทคนิคสืบสวนในคดี

แก๊งคอลเซ็นเตอร์ 2) ขั้นตอนหรือกระบวนการใช้เทคนิคสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และ 3) ขั้นตอนหลังการใช้เทคนิคสืบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์

(2) แนวทางการปฏิบัติที่ดีสำหรับการใช้เทคนิคการสืบสวนกับการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งในการศึกษาการวิจัยนี้เป็นเพียงการเสนอขอบเขตการปฏิบัติงานที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

การปฏิบัติงานในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ มีความจำเป็นตั้งแต่การเตรียมตัว เตรียมความพร้อมก่อนการปฏิบัติงาน เพราะถ้าหากวางแผน หรือการเตรียมการต่างๆ ไม่ดี หรือไม่เพียงพอ จะส่งผลกระทบหลายๆ อย่างตามมา แต่การได้มาของข้อมูลทั้งหมดต้องอาศัยการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน หรือแม้แต่หน่วยงานจากต่างประเทศ เพราะส่วนใหญ่ ตัวการใหญ่จะไม่ได้อยู่ในประเทศนั้นๆ นอกจากการร่วมมือกันในทุกภาคส่วนในการตามหาตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ยังต้องหาวิธีหรือหนทางเพื่อป้องกันการสูญเสีย หรือป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายในคดีนี้อีกด้วย เช่น การกำหนดบทลงโทษให้กับผู้ที่รับจ้างเปิดบัญชีม้า หรือการปรับใช้กฎหมายบางอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสำหรับใช้ค้นหาข้อมูลคนร้ายได้มากขึ้น หรือแม้แต่การปรับการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกมากเกินไป เช่น การโอนเงินผ่านอินเทอร์เน็ตแบงกิ้ง ที่มีความไวภายในไม่กี่นาที แต่มีการสูญเสียเงินนับไม่ถ้วน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นการผิดพลาดไม่ก็วินาทีดังนั้นแนวคิดที่ว่า หากลดการสูญเสียเงินจำนวนมาก นอกจากตั้งระบบ โอทีพี (OTP) แล้วควรยืดเวลาในการที่เงินจะโอนเข้าสู่บัญชีอื่น ให้มีเวลานานขึ้น อาจจะกำหนดเป็น โอนแล้วแต่เงินจะเข้าบัญชีธนาคารอื่นได้ อีก 3 วัน เป็นต้น ส่วนกรณีที่มีการโอน ก็ให้ทำการถ่ายรูปบัญชีที่โอนไว้ ทั้งผู้โอนและผู้รับ เพื่อมาเคลียร์บัญชีของตนเองได้อีกทางหนึ่ง เพราะฉะนั้นจะเป็นการยืดระยะเวลาการสูญเสียเงินให้กับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ได้ เพราะจากการที่ศึกษาพบว่า การโอนเงินของผู้เสียหายบางครั้ง กระทำด้วยความเผลอโผล่ หรือหลงกลของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และปัญหาหลักๆ อีกอย่างหนึ่ง คือ ส่วนใหญ่ยังจับตัวการใหญ่ได้ไม่ทั้งหมด ส่วนที่จับได้เป็นเพียงบัญชีม้า หรือต้นทางรับเงินกว่าจะไปถึงตัวการใหญ่ อาจมีการแปลงรูปแบบการใช้เงินเป็นอย่างอื่น เช่น นำเงินไปชำระสินค้าหรือบริการต่างๆ หรือมีการย้ายบัญชีไปบัญชีอื่นๆ นับไม่ถ้วน ทำให้ล่าช้า หรือเกิดความซับซ้อนต่อการสืบสวนทั้งสิ้น ฉะนั้นการสืบสวนสอบสวนในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ เห็นควรที่จะมีระบบที่ป้องกันเพื่อลดความเสียหายดังกล่าวนี้ หรือถ้าหากมีนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถใช้สืบค้นเพื่อหาเส้นทางการเงิน หรือนวัตกรรมสิ่งต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อการสืบสวน จึงควรให้การสนับสนุนเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาการเกิดอาชญากรรมในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์นี้ด้วย

ผลการวิจัยในประเด็นความสำคัญของนโยบายและการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการทำงานสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง (2563) และ อุษณีย์ ปานนาค (2565) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านงบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือทางเทคโนโลยี และสวัสดิการที่เพียงพอ ส่งผลโดยตรงต่อขวัญกำลังใจและประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจฝ่ายสืบสวน ท่ามกลางปัญหาอุปสรรคเชิงโครงสร้างและการขาดแคลนกำลังพลในระดับปฏิบัติการ (อมรเทพ เมืองแสน, 2556) ดังนั้น การสร้างประสิทธิผลที่ยั่งยืนใน

กองบัญชาการตำรวจนครบาล จึงต้องอาศัยการจัดการความรู้งานสืบสวนที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาถอดบทเรียนและประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ (ดิฐภัทร บวรชัย, 2563) ควบคู่ไปกับการรักษาระบบความปลอดภัยและการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุกในพื้นที่ (สุพัตรา ขอมกระโทก และ พชร สันทัด, 2563) ตลอดจนการบูรณาการหลักสูตรความปลอดภัยไซเบอร์เข้ากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อลดโอกาสและช่องว่างในการกระทำความผิดของคนร้าย (Payne & Hadzhidimova, 2021)

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

1) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลจากกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตั้งแต่ระดับรองสารวัตร ไปจนถึงผู้กำกับ การ ซึ่งข้อมูลที่ได้ย่อมมีความหลากหลาย ทั้งในเรื่องประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติงานในคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ความสามารถในการอธิบายถึงขั้นตอนและกระบวนการทำงานที่เคยปฏิบัติมา รวมถึงการเข้าถึงตัวผู้ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ ทั้งในเรื่องของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติค่อนข้างระมัดระวังในการให้ข้อมูลเป็นพิเศษ ส่วนการสัมภาษณ์ของข้อมูลที่ได้ในครั้งนี้ ถือว่ามีประเด็นที่สำคัญๆ หลายประเด็นที่ทางผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลักมีความจำเป็นต้องระมัดระวังในการให้ข้อมูลเป็นอย่างมาก รวมถึงการเขียนรายงานถึงแนวทางการปฏิบัติงานในการใช้เทคนิคสืบสวนคดีแก๊งคอลเซ็นเตอร์ต้องมีความรอบคอบและเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต่อการให้ข้อมูลทางวิชาการ

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการ โฟกัสกรุป (focus group) ของแต่ละระดับชั้น เช่น อาจจะมี กรุป (group) ระดับรองสารวัตร ระดับสารวัตร ระดับรองผู้กำกับ การ หรือระดับผู้กำกับการ และไม่ควรจำกัดประสบการณ์การทำงาน เพราะในเรื่องเทคนิคนั้น ไม่ได้ประเมินจากประสบการณ์ แต่ควรประเมินจากความคิดและการวางแผนของแต่ละท่านมากกว่า ดังนั้น การทำ focus group อาจได้มาถึงข้อสรุปบางอย่างที่เป็นทางในการปฏิบัติงานได้เช่นกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณัฐวุฒิ ไชยรุ่งโรจน์. (2560). *มาตรการทางกฎหมายของสถาบันการเงินเพื่อบรรเทาความเสียหายจากการหลอกลวงให้โอนเงินทางโทรศัพท์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ดวงฤทธิ เบ็ญจางิกุล ชัยรุ่งเรือง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจงานสืบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี. *มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 3(3), 394-410.
- ดิฐภัทร บวรชัย. (2563). การจัดการความรู้งานสืบสวนที่เป็น Best Practice ของสุดยอดนักสืบ 4.0. *ศิลปะการจัดการ*, 4(2), 385-398.

- เดวิท ไชยสาร และ ศาสวัต เพ่งแพ. (2565). ความรู้ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสืบสวนสอบสวนของข้าราชการตำรวจฝ่ายสืบสวนสอบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 2. กองบังคับการตำรวจนครบาล 2.
- นันทิยา สวัสดิวิชัยโสภิต. (2563). การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษา กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยนเรศวร [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บันดล สุยะเพ็ญ. (2555). ความหมายและประเภทของการสืบสวน. เพชรเกษมพรี้นติ้ง กรุป.
- พัลลภ หรั่งรอด. (2562). มาตรการตามกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ศึกษาเฉพาะกลุ่มคอลเซ็นเตอร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฤทธิจุฑา เชมะสนิข. (2562). ความหมายและประเภทของการสืบสวน. เพชรเกษมการพิมพ์.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส และ สุพัตรา แผนวิจิต. (2556). แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีในสถานตำรวจ. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 7(2), 33-74.
- สมวดี ไชยเวช. (2561). ความรู้ และความมั่นใจในความรู้ทางนิติจิตวิทยา ด้านงานสืบสวนสอบสวนของนักเรียนตำรวจ. สุทธิปริทัศน์, 32(103), 29-41.
- สุพัตรา ขอมกระโทก และ พชร สันหัต. (2563). การจัดการความปลอดภัยปัญหาอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรเมืองพัทธยา: กรณีการศึกษาในเชิงการป้องกัน. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 16(2), 50-64.
- อมรเทพ เมืองแสน. (2556). ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน จังหวัดมหาสารคาม [รายงานผลการวิจัย]. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อุษณีย์ ปานนาค. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9 [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Bhattathiripad, V. P. (2018). Non-use of a mobile phone during conducting crime can also be evidential. *CDFS Proceedings*, 97-105.
- Buil-Gil, D., Zeng, Y., & Kemp, S. (2021). Offline crime bounces back to pre-COVID levels, cyber stays high: Interrupted time-series analysis in Northern Ireland. *Crime Science*, 1-16. <https://doi.org/10.1186/s40163-021-00162-9>
- Garicano, L., & Heaton, P. (2007). *Computing crime: Information technology, police effectiveness, and the organization of policing*. University of Chicago.
- Lavorgna, A. (2019). Cyber-organised crime. A case of moral panic. *Trends in Organized Crime*, 22, 357-374. <https://doi.org/10.1007/s12117-018-9342-y>
- Leukfeldt, R., & Jansen, J. (2015). Cyber criminal networks and money mules: An analysis of low-tech and high-tech fraud attacks in the Netherlands. *International Journal of Cyber Criminology*, 9(2), 173-184.

Nguyen, T. V. (2022). The modus operandi of transnational computer fraud: A crime script analysis in Vietnam. *Trends in Organized Crime*, 25, 226-247.

<https://doi.org/10.1007/s12117-021-09422-1>

Payne, B. K., & Hadzhidimova, L. (2021). Cyber security and criminal justice programs in the United States: Exploring the intersections. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 13(2), 385-404.

RPCA-IJCS

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ณัฐภูมิ ตริทอง¹ ภูกิจ ยลชญาวงศ์² ณัฐนรินทร์ เนียมประดิษฐ์³
วิชาญ จุลทริก⁴ และ วิภาวี พิจิตบันดาล⁵

วันที่รับบทความ: 21 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ: 10 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับเผยแพร่: 14 พฤษภาคม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือประชาชนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 396 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ และสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเอ็นเทอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.525 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.456 3) ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณ ต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าพยากรณ์อยู่ที่ 0.655 หรือคิดเป็น 65.50 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ: การส่งเสริมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของประชาชน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

¹ นักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ (ผู้ประพันธ์บทความ)

² อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

³ อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

⁴ อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

⁵ อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Public Participation in Promoting Tourism in Pai District, Mae Hong Son Province

Nattawut Treethong¹, Phukit Yonchayawong², Natnarin Niempradit³,
Witchan Junharik⁴, & Wipavee Pichitbandal⁵

Received: March 21, 2025; Revised: May 10, 2025; Accepted: May 14, 2025

Abstract

This research aims to study: 1) the level of sustainable tourism in Pai District, Mae Hong Son Province; 2) public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province; 3) to compare public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province, classified by personal factors; and 4) to investigate the sustainable tourism factors that affect public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province. The sample group used for data collection was 396 people in Pai District, Mae Hong Son Province. The sample group was determined using Taro Yamane's formula and non-probability sampling using the accidental selection method. The tools used for data collection were questionnaires. The statistics used in the research included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, analysis of variance (ANOVA), and multiple regression analysis using the enter method. The research findings revealed that: 1) sustainable tourism was at a high level, with a mean of 3.99 and a standard deviation of 0.525. 2) The public participation in tourism promotion in Pai District, Mae Hong Son Province was at a high level, with a mean of 4.03 and a standard deviation of 0.456 3) residents with different ages, education levels, occupations, and average monthly incomes showed statistically significant differences in public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province, at the 0.05 level; and 4) sustainable tourism factors significantly affected public participation in promoting tourism in Pai District, Mae Hong Son Province, at the 0.05 statistical significance level, with a predictive value of 0.655 or 65.50%.

Keywords: Tourism Promotion, Public Participation, Pai District, Mae Hong Son Province

¹ Student, Master of Public Administration Program Southeast Asia University (Corresponding Author)

² Master of Public Administration Program Southeast Asia University

³ Master of Public Administration Program Southeast Asia University

⁴ Master of Public Administration Program Southeast Asia University

⁵ Master of Public Administration Program Southeast Asia University

บทนำ

การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิดเนื่องจากมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลกและยิ่งมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่นเมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าใกล้วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวกนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมของพื้นที่ต่าง ๆ ในไทยเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชนส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยวมาเป็นการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากการประกาศให้ท่องเที่ยววิถีไทยเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปในทิศทางที่ยั่งยืน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวังที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้นๆ และมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอันส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแม้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีการลงทุนและสร้างรายได้เข้าประเทศแต่ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ของสถานที่นั้น ๆ หากไม่มีการจัดการที่ดีพอ (อรรถพร กีก้างพล, 2564) ซึ่งภาครัฐของไทยมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวของไทยอย่างต่อเนื่อง เห็นได้ชัดจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่วางจุดหมายให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ที่กำหนดเป้าหมายให้การท่องเที่ยวไทยมีความเข้มแข็งและสมดุล รวมถึงเพื่อกำหนดทิศทางให้เป็นไปตามเป้าหมายของหน่วยงาน มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานของกองพัฒนาบริการท่องเที่ยวใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ในการพัฒนาภาคบริการท่องเที่ยวของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (กรมการท่องเที่ยว, 2565)

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องทำอย่างมีส่วนร่วม หรือ Co-creation ทฤษฎีนี้คิดค้นและเขียนขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2553-2561) ถือเป็นกุญแจเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้การประสานเชื่อมโยงเครือข่ายจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาควิชาการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมา ‘ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์’ โดยมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) เน้นการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นไทยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพมากกว่าเน้นปริมาณนักท่องเที่ยว โดยมุ่งการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 2) มีการบริหารจัดการที่สมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวกับผลประโยชน์ของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ยึดหลักความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อมิให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และป้องกันกลุ่มทุนนอกพื้นที่เข้ามากอบโกยผลประโยชน์ และทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้กับแหล่งท่องเที่ยว 3) มีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อดึงดูด

นักท่องเที่ยวให้เข้ามาในช่วงนอกเทศกาลท่องเที่ยวโดยต้องเป็นกิจกรรมใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและซ้ำเสริมกัน 4) เน้นการบูรณาการการทำงานระหว่างชุมชนท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 5) มีการรับฟังความเห็นระหว่างกัน ทั้งชุมชน ประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและหาทางออกเพื่อเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561)

จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับสมญานามว่าเป็น “เมืองสามหมอก” เนื่องจากมีภูมิประเทศที่รายล้อมด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อน จึงมีอากาศเย็นสบายและมีหมอกปกคลุมตลอดทั้งปี สถานที่ท่องเที่ยวสุดฮิตแห่งหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่เป็นที่นิยมทั้งในหมู่นักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติคืออำเภอปาย ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่ขึ้นชื่อในเรื่องของวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและธรรมชาติที่สวยงาม ภายในอำเภอปายมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้แก่ โป่งน้ำร้อนไทรงามปาย กองแลนหรือปายแคนยอน และจุดชมวิวยูนิโคกที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามและมีภูมิเป็นระเบียบสำหรับคล้องกุญแจ โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแม่ฮ่องสอนจะกระจายตัวกันไปทุกพื้นที่ ทั้งปาย ปางมะผ้า อำเภอเมือง เขารักไทย ปางอุ๋ง ขุนยวม แม่ลาน้อย ไปจนถึงแม่ สะเรียง สบเมย ข้อดีคือ รายได้ของแม่ฮ่องสอนกระจายตัวไป ไม่กระจุกเฉพาะที่ใดที่หนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไป กระแสการท่องเที่ยวในแม่ฮ่องสอนค่อยซาลง เที่ยวบินเริ่มมีผู้ใช้บริการน้อยลง จนกระทั่งบางปีต้องยกเลิกเที่ยวบินไป แต่เมื่อไม่นานมานี้เองที่สายการบินนกแอร์เริ่มเข้ามาทำการเดินเที่ยวบินแบบเดินทางจากกรุงเทพ-แม่ฮ่องสอน (บินตรง) แต่ไม่สามารถบินได้ทุกวัน หากจะเป็นสลับวัน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงและนักท่องเที่ยวคนไทยนิยมเดินทางทางรถยนต์เพื่อจะได้แวะชมวิวทิวทัศน์ (สอยแก้ว คำมาลา, 2565)

อำเภอปาย เป็นอำเภอเล็ก ๆ กลางหุบเขาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยความงดงามของเมืองกลางหุบเขาสลับซับซ้อน ทัศนียภาพที่อยู่ท่ามกลางภูเขาอันสวยงามประกอบกับอากาศที่หนาวเย็น และวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้อำเภอปายกลายเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวได้ไม่ยาก โดยในยุคเริ่มแรก นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภท Backpacker ที่ดันดันฝ่าฟันระยะทางโค้งนับร้อยนับพันมาสัมผัสบรรยากาศของเมืองปาย (Thai PBS, 2023) ในปัจจุบันรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอปาย มีการเปลี่ยนแปลงไปหลังจากเกิดวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติที่สวยงาม อากาศที่บริสุทธิ์ ความสุขสงบของผู้คนท้องถิ่น และกิจกรรมการท่องเที่ยวมักมุ่งเน้นไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพิ่มมากขึ้น โดยจะสังเกตเห็นได้จากตัวเลขของผู้ประกอบการด้านสุขภาพ อาทิ สปา โยคะสตูดิโอ เอทีวี จิบไลน์ คาเฟ่ในรูปแบบของ Co-Working Space เพื่อตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในรูปแบบดิจิทัลโนแมด (Digital Nomad) และใช้ระยะเวลาพำนักในพื้นที่ในรูปแบบ Long Stay มากขึ้น แต่ปาย ก็เจอกับอุปสรรคหลายอย่าง ทั้งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ยากลำบาก รวมถึงปัญหาฝุ่นควันในช่วงฤดูแล้ง (ชูชีพ พงษ์ไชย, 2567) ซึ่งจากปัญหาที่กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเหล่านั้นไม่สามารถแก้ไขได้เพียง

บุคคล หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องเกิดจากความร่วมมือทั้งจากประชาชนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และตัวนักท่องเที่ยวเอง ถึงจะสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มากยิ่งขึ้น

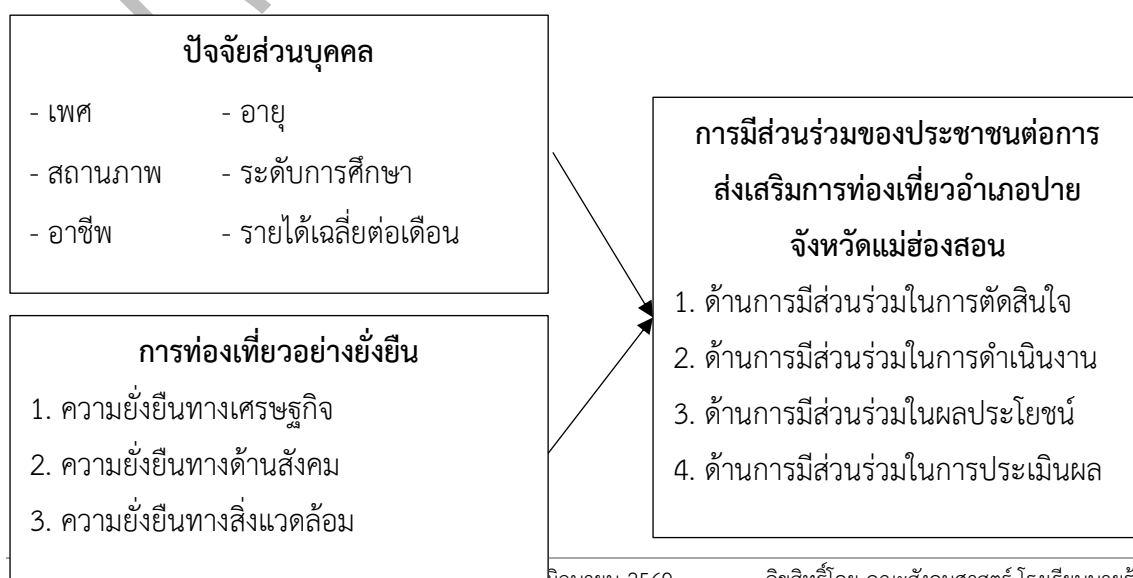
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 3) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 4) เพื่อศึกษาปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สมมติฐานของการวิจัย

- 1) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ในระดับมาก
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับมาก
- 3) ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน
- 4) ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 38,720 คน (สำนักสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2567)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ด้านความยั่งยืนทางสังคม และด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามชุดนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งเกณฑ์ที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป โดยผลการประเมินได้ค่าเฉลี่ย IOC เท่ากับ 0.830 จากนั้นได้นำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient; α) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.890 แสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์

(2) ดำเนินการแจกแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด แล้วนำแบบสอบถามมาสำรวจความครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถาม พบว่าเป็นฉบับที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 396 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบที (T-Test) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสองกลุ่ม การทดสอบเอฟ (F-Test) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรมากกว่าสองกลุ่ม และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์อิทธิพลของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลการวิจัย

1) จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 และเพศหญิง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 อยู่ในสถานภาพสมรส จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.1

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม

ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	3.99	.606	มาก	2
2. ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม	4.02	.552	มาก	1
3. ด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม	3.94	.623	มาก	3
รวม	3.99	.525	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.99) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.02) ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.99) และด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.94)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยภาพรวม

ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.97	.601	มาก	4
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.98	.595	มาก	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.04	.549	มาก	2
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.11	.472	มาก	1
รวม	4.03	.456	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.03$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.11$) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.04$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.98$) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.97$)

3) ผลการพิสูจน์สมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	Sig
เพศ	.114
อายุ	.003*
สถานภาพ	.135
ระดับการศึกษา	.019*
อาชีพ	.003*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.009*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และสถานภาพ แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อ 2 ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std.error	Beta		
(Constant)	1.198	.105		11.436	.000
ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ	.185	.033	.246	5.632	.000*
ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม	.329	.038	.398	8.636	.000*
ด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม	.195	.031	.266	6.206	.000*
R = 0.809		R ² = 0.655		Sig = 0.000*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ($t=5.632$, $Sig.=.000$) ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม ($t=8.636$, $Sig.=.000$) และด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ($t=6.206$, $Sig.=.000$) ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1) จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณาฎิกา แสนธรรม (2564) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการทำแผนชุมชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า อายุแตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพลรัตน์ คงยงค์ (2566) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน

2) จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณาฎิภา แสนธรรม (2564) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการทำแผนชุมชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพลรัตน์ คงยงค์ (2566) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน

3) จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิพลรัตน์ คงยงค์ (2566) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิจฐา ชัยบิล (2563) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาหม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า อาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาหม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณต่างกัน จะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ทรัพย์ และ ปรรธนา หลีกภัย (2565) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิจฐา ชัยบิล (2563) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาหม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในเขตอำเภอนาหม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) จากการศึกษา พบว่าปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ World Tourism Organization (2004) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการท่องเที่ยวของทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ มีการบริหารจัดการอย่างดีเยี่ยมจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นเกิดการมีส่วนร่วม เป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และ

สุนทรียภาพแก่สังคม โดยจะต้องมีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่าและเกิดความยั่งยืน เนื่องจากจะต้องใช้ทรัพยากรในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติในการรองรับนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน รักษาวัฒนธรรม ระบบนิเวศ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น โดยเกิดผลกระทบน้อยที่สุดเพื่อที่จะใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างสมดุล ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับแนวคิดของ เมธธาวิณ พลโยธี (2565) กล่าวว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น คือการท่องเที่ยวที่เน้นการนำเสนอความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของสถานที่นั้นๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ เพื่อเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการบริหารจัดการร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว โดยร่วมมือกันในการรักษาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

(1) ด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการกระจายรายได้สู่ชุมชน ให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และควรผลักดันและสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวรับทราบถึงข้อมูล และเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีรายได้จากการเก็บภาษีท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

(2) ด้านความยั่งยืนทางด้านสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการรักษาและการเสริมสร้างระบบสนับสนุนชีวิตของชาวบ้าน รับรู้และเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และควรมีการกระจายความเท่าเทียมกันของผลประโยชน์

(3) ด้านความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ โดยทำการควบคุมไม่ให้เกิดกิจกรรมที่เกิดผลเสียแก่สภาพแวดล้อม ทั้งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการได้ข้อมูลการมีส่วนร่วมเชิงลึก

(2) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอปาย

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2565). แผนพัฒนาบริหารท่องเที่ยว พ.ศ. 2566-2570. แผนปฏิบัติการกองพัฒนาบริหารท่องเที่ยว.

กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2567). แม่ฮ่องสอน “เมืองสามหมอก” หมอกอะไรบ้าง. ศิลปวัฒนธรรม.

https://www.silpa-mag.com/culture/article_105056

ชนิจฐา ชัยปิล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริม การท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ในเขตอำเภอนาหม จังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชูชีพ พงษ์ไชย. (2567, 20 กันยายน). “พาย” จัดระเบียบท่องเที่ยวมุ่งสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน. เดลินิวส์.

<https://www.dailynews.co.th/news/3645989/>

ณัฐภูมิ ทรัพย์ และปรารณา หลีกภัย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานธรณีสตูล. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 13(1), 67-83.

ณัญญา แสนธรรม. (2564). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการทำแผนชุมชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. วารสารมหาจุฬาลงกรณ, 11(1).

พระครูสุตวรธรรมกิจ. (2564). ความร่วมมือของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีบุญผะเหวด จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารภูมิวิเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน, 2(2).

พระมหาจักรกฤษ ทินนปัญญา. (2562). ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลัก CSR ของภาคเอกชน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เมษธาวิณ พลโยธี. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18(1), 1-25.

วิพลรัตน์ คงยงค์. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 (น. 697-711). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สอยแก้ว คำมาลา. (2565). ไฮซีซั่น 2565 เมื่อการท่องเที่ยวเริ่มฟื้นตัว เช็กกระแสแม่ฮ่องสอน. The Citizen Plus. <https://thecitizen.plus/node/66585>

สำนักสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2567). รายงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2567. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด. TAT Review Magazine.

<https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/>

อรรถพร กีก้างพล. (2564). แนวทางการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ, 4(2).

Thai PBS. (2023). *ปลายทาง...ที่ป่วย*. The Citizen Plus. <https://thecitizen.plus/node/82635>

World Tourism Organization. (2004). *Indicators of sustainable development for tourism destinations: A guidebook*. World Tourism Organization.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.